

The Project Gutenberg eBook of Bohemian Grammar, by Jaroslav Victor Nigrin

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Bohemian Grammar

Author: Jaroslav Victor Nigrin

Release date: December 2, 2015 [EBook #50595]

Language: English

Credits: Produced by Charlene Taylor and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net> (This book was produced from scanned images of public domain material from the Google Books project.)

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK BOHEMIAN GRAMMAR ***

BOHEMIAN GRAMMAR

JAROSLAV VICTOR NIGRIN, A. M.
HARRISON TECHNICAL HIGH SCHOOL, CHICAGO.

BOHEMIAN LITERARY SOCIETY. CHICAGO.

Copyright, 1918, by the Slavic Publishing Co.,
Chicago, Ill.

"Slavic" Publishing Company 465 2544 S. Millard Ave., Chicago.

To
CHARLES R. CRANE
a true and enlightened friend of the Slavs
this work is dedicated

J. V. N.

Chicago, July 14, 1917

PREFACE.

In preparing the present work it has been my aim to present to English speaking people a practical text book of the Bohemian language written along modern lines, explaining the

grammatical principles and supplying enough exercises to illustrate them. As far as I am aware there are only two other books published on the same subject in English:—Chas. Jonáš “Bohemian Made Easy” a book based on conversational method and Grammar of the Bohemian language by W. Morfill, a very brief work destined for philologists rather than general students. As Jonáš’s book is out of print, and, as there is quite a demand for a practical text book of Bohemian among businessmen and students—Bohemian is at present taught at several Universities and High Schools in the United States—this work was undertaken.

The basis of this work was “Mluvnice česká” by Dr. Jan Gebauer, this being the standard Bohemian Grammar sanctioned by the university of Prague. My task was to arrange, to present the facts of the language given by Gebauer in such a way as to make its study most easy, practical and palatable. To accomplish this aim I have used my own experience and also followed suggestions given in various methods employed in the teaching of modern languages, in order that the book may be of assistance not only in a class-room but also in private instruction.

It is perhaps needless to point out that the first part, dealing with phonetics is very important, because, if the student obtains a correct pronunciation at the very outset, he will have made considerable progress in understanding and making himself understood. It is further recommended that the oral exercises be really practised orally—eventually by the entire class in unity. Learn the language by ear and eye! To the exercises from Bohemian into English very soon are added small articles, fables, stories and poems, which bring the student in touch with the living language and not only with prepared grammatical examples. It is certainly an easier and a surer way to learn correct Bohemian by reading and hearing as much as possible of good Bohemian than by making translation from English into Bohemian. Therefore, the exercises given in Bohemian are more numerous than those in English. Repetition makes mastery, and I did not hesitate to repeat a point that seemed to me to be important and the student ought to return again and again to such sections which are more difficult and also more important. [6]

Bohemian is a highly inflected language and presents a great variety of forms. I tried to simplify the study of this multitude by systematizing, by linking and uniting similar forms and by gradually introducing the question of declension and verb forms. The part dealing with idiomatic expressions and syntax is not as complete because I had not enough material on hand. This present work is to a certain degree a pioneer work and as such has had its difficulties that could not be mastered in a comparatively short time and with insufficient material. The book was written during the Great War, when it was impossible to obtain the aid of authorities in Bohemia. However, I wish to express my indebtedness to the following works consulted in my present work: *Rádce správné češtiny*: Peter Zenkl; *Škola českého jazyka*, Říha, Heyduk, besides the already mentioned works of Gebauer, Morfill and Jonáš. I wish also to thank most sincerely the following kind helpers: my colleague Boh. Kral, Mr. Josef Mach, Dr. J. E. S. Vojan and Miss Marie Novak who helped in the compiling of the dictionary and especially Miss Katherine Kiely for painstaking revision and help in proof-reading. [7]

I hope, that the included paper by Mr. A. R. Nykl, on the “Slav Nations and their languages” will help to awaken interest in Slavic philology. It will also show that by studying Bohemian—a language of 10,000,000 people—of whom about a million are living in the United States, we are really getting in touch with a race of almost 150 million souls, a race that is comparatively youthful on the horizon of the history of mankind and undoubtedly a race with a bright future.

I sincerely hope that this present work will help to foster the study of Bohemian and that it will awaken interest in the literature and culture of my native land.

Chicago, August 18, 1917.

Jaroslav Victor Nigrin.

SLAV NATIONS AND THEIR LANGUAGES.

By A. R. Nykl.

The **Slavs** belong to the Aryan or Indo-European group of races.

As the **original dwelling place** of the Slav race the majority of savants designate the territory between the Carpathians and the Baltic Sea, along the rivers Elbe, Vistula and Dnieper. It is generally assumed that during the great migration of nations in the course of the first centuries after Christ, various Slavonic tribes have left their original common home and migrated West and South, forming several separate groups, which in the course of time have developed characteristic religious, climatic and linguistic idiosyncrasies. This theory is considered the most plausible historically, though it is not quite corroborated by archeological research.

The **NAME SLAVS (Slověne)** has been differently interpreted as being derived from “**slavný**” (glorious) or “**slovo**” (word, speech, sermon). It is assumed that the Slavs called themselves so, because they could understand each other, while they called their neighbors, the Germans, whose speech was unintelligible to them “**Němtsy**” (**ně-umtsy**), i. e. people who were unable to speak intelligently. Another theory is that the appellation **Slověne** was first adopted by a Slav tribe living in the vicinity of Saloniki, which had been converted to Christianity by the Sts. Cyrill and Methodius, and, having at the same time learned the use of writing, wished to be known as a [8]

more educated people, in contradistinction from other, still illiterate, tribes. Their language has been preserved in the Orthodox church liturgy and is called the Old Slavonic. As Christianity, and with it the use of writing, gradually spread among the other Slav tribes, the distinctive name **Slověne** was also adopted by them, and finally became synonymous of the whole race.

Originally the whole territory East of the river Elbe, part of Western Saxony, Bohemia, Moravia, Hungary and Illyria were inhabited by Slavs. From their settlements on the Elbe the Slavs were gradually driven East by the Germans, in Hungary they were driven from the plains into the mountains, i. e. the Carpathians, Tatra, the Alps and the Carso. In the Balkan peninsula they were hemmed in by the Greeks and later by the Turks. In Russia they were several times overrun by Asiatic races. They stubbornly held their ground as guardians of Europe against Asiatic domination, particularly so their Eastern and Southern groups. These constant struggles have somewhat retarded their intellectual and economic development, but their latent strength will surely bring them to the position they should rightfully occupy in the world's history.

According to their present dwellings the Slavs can be divided into three groups:

I. NORTHWESTERN, comprising the Bohemians (Czechs), Slovaks, Lusatian Serbs (Wends), Poles and Kashubes. [9]

II. EASTERN, comprising Russians, i. e. Great Russians, Little Russians (Ruthenians, Ugro-Russians) and White Russians.

III. SOUTHERN, comprising the Slovenes, Serbo-Croatians and Bulgarians.

THE NUMERICAL STRENGTH of the Slav nations is variously estimated between 140 and 150 millions, distributed approximately as follows:

Czechs and Slovaks	10,000,000
Lusatian Serbs	180,000
Poles and Kashubes	20,125,000
Russians and White Russians	66,300,000
Little Russians	30,000,000
Serbo-Croatians	9,210,000
Slovenes	1,450,000
Bulgarians	4,850,000

THE MUTUAL RESEMBLANCE of the Slavonic languages is very great, especially in syntax and grammatical structure. If a Bohemian, for example, learns Russian thoroughly, he can understand and translate the remaining Slavonic languages with a considerable degree of accuracy.

One may best judge of the similarity of the Slavonic languages by comparing the following examples, which are the translation of the first four verses of the Lord's Prayer:

Bohemian (Czech):

Otče náš, kterýž jsi v nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé; buď vůle tvá, jako v nebi tak i na zemi.

Old Slavonic:

Otče naš, iže jesi na něbesěch! da svjatitsja imja tvoje, da priidět carstvie tvoje: da bŭdět vŭlja tvoja, jako na nebesi i na zemi.

Bulgarian:

Tatko ny kojto si v nebe-to, neka da se svjati ime-to tvoje; da dojde carstvo-to tvoje; da bude volja-ta tvoja kakto na nebe-to, taka i na zemja-ta. [10]

Serbo-Croatian:

Oče naš koji je si na nebesima, da se sveti ime tvoje; da dodje carstvo tvoje; da bude volja tvoja, i na zemlji kao na nebu.

Slovene:

Oče naš, ki si v nebesih, posvečeno bodi ime tvoje. Pridi kraljevstvo tvoje. Zgodi se volja tvoja, kakor v nebesih, tako na zemlji.

Lusatian Serbian:

Wôtče naš, kiž sy w njebjesach; swječene budž tvoje mjeno; přindž k nam tvoje kralestwo; twoja wola so staň kaž na njebju, tak tež na zemi.

Polish:

Ojcze nasz, który jest w niebie, świeć się imię twoje, przyjdź królestwo twoje, bądź wola twoja jako w niebie tak i na ziemi.

Little Russian:

Otče naš ščo na nebi! Nechaj svjatitsja imja tvoje. Nechaj priide carstvo tvoje. Nechaj bude volja tvoja jak na nebi, tak i na zemlj.

Russian:

Otěk naš kotorj jesi na něbesach; da svjatišja imja tvojo, da pridot cárstvo tvojo, da budeť volja tvoja kak na něbesach i na zemli.

WRITING:

The invention of the oldest Slavonic writing, the **glagolitsa**, is generally attributed to the two apostles, Cyrill and Methodius, but it seems that this writing had already been in use prior to their advent. It is derived from the old Greek alphabet, to which new letters, representing sounds unknown to Greek, such as **št, šč, š, č, jer, jery, jať**, were added. From the rather unwieldy letters of the **glagolitsa** the more mobile **kyrillitsa** has been evolved, which is now used in the Russian-Orthodox church books. The modern Russian alphabet, the **graždanka**, is a simplified form of kyrillitsa, and was first introduced by Peter the Great of Russia. It is used by all Orthodox Slavs: the Russians and Little Russians, the Bulgarians and Serbs. Those of the Slavonic tribes who came under the influence of the Roman-Catholic church, i. e. Czechs, Slovaks, Lusatian Serbs, Slovenes, Croatians and Poles, have adopted the Latin alphabet.

[11]

A BRIEF OUTLINE OF THE SLAVONIC LANGUAGES.

OLD SLAVONIC, also called Church Slavonic, was originally spoken in the vicinity of Saloniki, and was the first literary language of the Slavs. The old Bulgarian language is the one most closely related to it. Its structure and vocabulary are used as a basis for comparative philology.

BOHEMIAN (Czech) and SLOVAK have been treated in detail in the foregoing pages.

BULGARIAN is spoken by a race of Ugro-Finnish origin, which emigrated from Northern Russia to the Balkans and adopted the language of the Slav tribes whom it conquered. Its main characteristic is the use of definite article at the end of nouns, cf. **car-at, zemja-ta, nebe-to**. Its older literature contains many fine examples of Slav poesy. (There are three principal dialects spoken in Bulgaria: the Danubian, the Thracian and the Macedonian, which form the bridge between the Russian on the one side and the Serbo-Croatian on the other.)

SERBO-CROATIAN is spoken in Serbia, Croatia-Slavonia, Montenegro, Bosnia and Herzegovina, Dalmatia, Adriatic islands and Southern Hungary (Bacska, Sirmia and Banat). (There are four principal dialects: **čakavština, štokavština, kajkavština** and **cvrlišština**.) The only difference between the Serbs and the Croats is that the former are chiefly Orthodox and partly Mohammedan and use the Russian alphabet, while the latter are mostly Roman-Catholics and use the Latin alphabet. The greatest literary treasure of this language constitute the national epics (**narodne pjesme**), in which the national heroes, who fell in the fateful battle of Kosovo Polje. The chief characteristic of this language is that it is spelt entirely phonetically.

[12]

SLOVENE is spoken in Southern Styria, Carinthia, Carniola, Istria, Gorizia, Trieste and in several districts near Udine in Italy. It is very much akin to the Serbo-Croatian and shows but slight differences in syntax and composition.

WEND or LUSATIAN SERBIAN is spoken in some districts of the Upper and Lower Lusatia and forms a bridge between the Bohemian and Polish. The center of this tribe, now entirely surrounded by the Germans, is the town of Bautzen (Budyšín).

POLISH is next to Slovak the most akin to Bohemian. Various sounds, which in Bohemian are rendered by diacritical marks, such as **š, ř, č**, are represented by **sz, rz, cz** in Polish. A difference is also made between the soft and hard l, as in Russian. The language has also preserved the old Slavonic nasal sounds **ǫ** (on) and **ę** (en). A glorious national history and splendid literature are the heritage of the Polish nation, and the language is well worth the study.

The KASHUBE is a dialect spoken in Pomerania, near Danzig, by about 200.000 souls. The Kashubes, however, mostly consider themselves Poles.

LITTLE RUSSIAN, also called Ruthenian or Ukrainian, is spoken in Eastern Galicia, in the Carpathians from Uzhorod to Munkács, Northern Bukowina, and Southern Russia, along the Black Sea and the rivers Dniester, Dnieper and Don. It is rich in national poesy, and, like the Serbo-Croatian, has preserved some of the purest characteristics of the Slav race. It constitutes a bridge between the Polish and the Russian, being to a certain extent a mixture of the two languages. It chiefly differs from the Russian in the pronunciation of **jery, jať, e, o, and u**, cf. **dilo** (Russ. djelo), **buv** (Russ. byl), **dovg** (Russ. dolg), **ridny** (Russ. rodnoj), **vže** (Russ. uže), **usjaki** (Russ. vsjaki).

[13]

RUSSIAN, also called Great Russian, is the official language of the Russian Empire. It is the most important of all the Slavonic languages and every Bohemian ought to learn it, especially in view of the great facility with which he can acquire it as compared with non-Slavonic nationalities. By learning it one acquires at the same time the key to all other Slavonic languages, so that one can learn any one of them in less than six months.

The grammatical forms and syntax in Russian are purer and more elaborate than in any other Slavonic tongue. The knowledge of Russian opens one the door to an immense literature, whose beauties have thus far found only a very fragmentary interpretation in America. Bohemians in America ought to devote special attention to the learning of Russian language and affairs, because Russia has a great future before her, and the friendliest relations should be cultivated between her and the United States.

Among the extinct Slavonic languages a special mention deserves the **Polabian**, which was spoken by the Slav tribes who lived on the river Elbe, i. e. **Vagri** in Lauenburg and Holstein, **Bodrici** in Mecklenburg, and **Lutici** (Veleti) in Brandenburg, as far back as the latter part of the 18th century.

[14]

PART I.—DÍL I.

PHONETICS—HLÁSKOSLOVÍ.

The Bohemian Alphabet—Česká Abeceda.

A. The Alphabet.

The Bohemian alphabet—**abeceda**—(called after the first four letters a, b, c, d) consists of 39 letters—písmen.

To these letters correspond individual sounds—**hlásky**—which go to make up the Bohemian words. The Bohemian language is very nearly phonetic, that is, for each sound there is a letter or, in other words, the spelling of words agrees with the pronunciation. These sounds are divided into: vowels—**samohlásky**—; and consonants—**souhlásky**.

B. The Vowels—Samohlásky.

The vowels are the word building sounds. **Every vowel (and every consonant) has only one, unchanging pronunciation.** The vowels are:

a like final a in America,

e like e in pen,

o like o in obey,

u like u in pull,

y was formerly pronounced hard (as u in French, or ue in German), but it softened and is now almost equal to i.

Long and short vowels.—Dlouhé a krátké samohlásky.

The vowels a, e, i, o, u, y as given above are called short—**krátké**,—and their pronunciation is short. But the same vowels occur long—**dlouhé** and then they are marked with the long sign—**čárka** and are pronounced long.

Dlouhé samohlásky: á, é, í, ó, ú, ý

C. Consonants.—Souhlásky.

Most of the consonants in Bohemian have the same sound as in English. These will be taken up first.

The following consonants have the same pronunciation in Bohemian as in English:

[15]

b, d, f, h, l, m, p, r, t, v, z. The letter **s** is always pronounced as the **s** in side; never like s in **nose** (sound z).

The Accent—Přízvuk.

In Bohemian the accent falls upon the first syllable. If the word contains many syllables a secondary and weaker accent falls upon the odd syllables (that is upon the third or fifth). Since the accent is regular there is no need of marking it.

Note.—Differentiate between the long syllable and the accented one! Examples: Voda (water). Here both syllables are short, the first one is accented; pátá (the fifth); here both syllables are long, the first one is accented. Kámen (the stone); here the first syllable is long and is accented; malá (small); here the first syllable is short but accented, the second is long and unaccented. The accent is the stress of the voice, while the long syllable refers merely to the prolongation in sounding. **The beginner is advised to pronounce the long syllables markedly long just for the sake of practice.**

GRAMMAR.

VERBS.

mám , I have;	má , has;	máme , we have;
znám , I know;	zná , knows;	známe , we know;
volám , I call;	volá , calls;	voláme , we call.

The **negative form of the verb** is formed by simple prefixing—**ne**—to the verb. Examples: neznám—I don't know; nemáme—we have not etc.

NOUNS.

We begin with the nouns of the first declension. They end in a consonant in the nominative singular. In the objective (accusative) case they add **-a**; in the objective plural they replace **-a** by **-y**.

Examples:

bratr—brother, objective sing. bratra, object. plural bratry.

syn—son; object. sing. syna, object. plural syny.

pán—gentleman, object. sing. pána, object. plural pány.

pták—bird, objective sing. ptáka, object. plural ptáky.

sedlák—a farmer, object. sing. sedláka, object. plural sedláky.

hoch—a boy, object. sing. hocha, object. plural hochy.

Article.—There is **no** article, definite or indefinite in Bohemian.

Use of the cases.—The subject of a sentence is in the nominative case (the case that names the person or thing). The object of the verb is in the objective case.

[16]

Pán volá hochu.—The gentleman calls the boy.

Who (kdo) calls? **The gentleman calls.**—Pán volá. The gentleman is the subject of the sentence and is in the nominative case. **Whom** (koho) does the gentleman call? The gentleman calls **the boy.**—Pán volá hochu. The boy is the object of the verb calls and is in the objective case.

Since Bohemian is a highly inflected language, it is of extreme importance to become acquainted early with the case forms and their meanings.

Exercise I.

Translate into English:

Mám bratra. Máme bratry. Zním ptáka. Voláme sedláky. Bratr volá hochu. Sedlák má synu. Pán volá bratra. Sedlák nezná pána. Hoch nemá ptáka. Bratr nevolá hochu. Neznám pána. Nevolám sedláka. (The article and auxiliary do, does, are not translated).

Exercise II.

Translate into Bohemian:

The farmer knows the gentleman. We have a brother. The gentleman has a bird. The farmer doesn't know the boy. We know the farmer. The gentleman doesn't call the boys. The farmer has sons. The brother knows the boys. I know the boy. I don't know the gentleman.

LESSON II. ÚLOHA II. Phonetics.—Hláskosloví.

Consonants having different pronunciation in Bohemian than in English.

c pronounced like **ts**, **noc** the night, **celý** whole.

j pronounced like **y** in you, já I, **voják** the soldier.

ch pronounced like **kh** (more exactly like German **ch**, machen)—**chudý**, poor.

Consonants with the hook marks.—Souhlásky s háčky.

When the Latin script was adopted for the Bohemian language there were not enough letters for some of the Bohemian sounds. In the early times groups of letters were used to denote such sounds. The long vowels were marked by doubling. Ex. Pán was written paan, the present letter **š** (equal to our **sh** in **shoe**) was written **ss**, **sh**, or **sch**. In the XV. century the Bohemian reformer John Hus advanced a spelling reform by devising simple marks over kindred Latin letters to represent such sounds as had no Latin equivalents. At the present hooks are used to mark these peculiar consonants.

ž , like z in seizure,	žák , pupil;— užitek , use.
š , like sh in shoe,	košile , shirt;— koš , a basket.
č , like ch in church,	černý , black;— oči , eyes.
ť , like ty (y like in you),	koťata , kittens;— ťuká , knocks.
ď , like dy (y like in you),	lod' , ship.
ň , like n in onion,	laň , roe;— kůň , horse.
ř , something like rsh,	kořen , root;— hoří , burns.

It is impossible to indicate the exact pronunciation of the letters **ď**, **ť** and **ř**. The best way to learn their pronunciation is by imitating the native Bohemians. The following phonetical description of the more difficult sounds will be perhaps helpful.

[17]

ď, **ť**, **ň** are palatal dentals. They are formed when the tip of the tongue is close to the conjunction of the palate and front teeth.

ž, **š**, **č** are palatal sibilants, the position of the tongue is in the middle of the mouth, the teeth are almost closed and **hissing sounds are formed**.

ř, the tongue as in the preceding section, but the tip is slightly raised and it trills when **ř** is pronounced.

h, **ch**, **gutturals**, are formed in the throat.

di, ti, ni.

Syllables **di**, **ti**, **ni** are pronounced as if written **di**, **ti**, **ni**, leaving out the "v" hook is an exception in writing.

Distinguish carefully in writing and speaking the syllables **di**, **ti**, **ni**, from **dy**, **ty**, **ny**. This is very important!

Examples:—**zvony**, bells; **zvoní**, rings; **u vody**, by the water; **vodí**, leads; **letí**, flies; **tety**, aunts; **noviny**, newspaper; **nic**, nothing; **ticho**, silence; **boty**, boots; **vždy**, always; **divadlo**, theater.

Verbs.	Slovička.
Jsem , I am,	Jsme , we are,
jsi , thou art,	jste , you are,
on jest (abbreviated je), he is,	ona jest (je), she is,
máš , thou hast,	máte , you have,
znáš , thou knowst,	znáte , you know,
voláš , thou calls,	voláte , you call.

The second person singular **jsi**, **máš**, **voláš** etc. corresponds to our: thou art, thou hast, thou callest etc. These forms, however, are obsolete in English and therefore the Bohemian forms ought to be translated by you are, you have, you call etc.

In Bohemian the singular forms **jsi**, **máš**, etc. are used in a familiar way, in talking to intimate friends, to children, or among the members of the family. The plural forms, **jste**, **máte** etc. are the polite forms to be used by the stranger.

NOUNS.

bratr , brother,	bratři , brothers;
pán , gentleman,	páni , gentlemen;
pták , bird,	ptáci , birds;
sedlák , farmer,	sedláci , farmers;
hoch , boy,	hoši , boys;
žák , pupil,	žáci , pupils;

voják, soldier,
holub, pigeon,

vojáci, soldiers;
holubi, pigeons.

Nominative plural of the nouns of the first declension:

[18]

The nominative plural of the nouns of the first declension ends in -i.

Zde, here;
doma, home.

Exercise I.

Translate into English:

Jsem žák. Jsme žáci. Nejsem voják. Nejsme vojáci. Žák má bratra. Žáci mají bratry. Voják volá sedláka. Sedlák jest zde. Nejsem sedlák, jsem žák. Bratr jest doma. Hoši jsou doma. Hoch má holuba. Voláme pány. Voláš pána. Máte holuby. Jste zde. Neznáme hochy. Ona jest doma.

Exercise II.

Translate into Bohemian:

I am here. The boy is home. The farmer has a pigeon. The farmers have pigeons. You don't know the gentleman. The soldier has a brother. We are soldiers. The gentleman has a son. You call the boy. We know the gentleman. The birds are here. She is home. He is here.

Reading exercise. Given to practice the pronunciation.

LEV A MYŠ.

Lev spal. Malá myška mu skočila na záda. Lev se probudil a chytil myš do svých drápů. Ulekaná myš prosila lva: Pusť mne, odplatím se ti jednou. Lev se dal do smíchu, že mu malá myška slibuje odplatu, ale pustil ji na svobodu.

Za rok lovci chytili lva a přivázali ke stromu provazem. Myška uslyšela řvaní lva, přišla, přehryzla provaz a pravila: Vidiš, smál jsi se, že bych ti nemohla pomoci, ale teď vidiš, že i malá myška může mnoho vykonati.

**LESSON III. ÚLOHA III.
Phonetics.—Hláskosloví.**

Hard and soft consonants.—Měkké a tvrdé souhlásky.—I and Y.

The two vowels **i**, and **y** differ slightly in pronunciation, see [Lesson I](#). **I** is called měkké **i** (soft i), **y** is called tvrdé **y**. The distinction between these two letters is very important.

h, ch, k, d, t, n, r are called tvrdé souhlásky—hard consonants and they are followed by **y** or **ý**.

ž, š, č, c, ď, ť, ň, ř, j, are called měkké souhlásky—soft consonants and are followed by **i**, or **í**.

Memorize each set of the consonants and keep well in mind the fundamental distinction between them.

ou is the only diphthong in Bohemian. It is pronounced as **o** in **low**. **Koule**, a ball; **louka**, a meadow.

[19]

ú, ů. If the long **u** occurs at the beginning of the words the simple long mark ´ is used; **úkol**, lesson; **úterý**, Tuesday. If the long **u** occurs in the middle or at the end of the words a little circle mark **ů** is used to denote the length, **růže**, rose; **dolů**, down; **kůže**, leather.

Where we have **ů** at present the old Bohemian had **ó**, böh o. B. (**bůh**), **stól** o. B. (**stůl**), table etc.

ě called and formerly written **ie**, pronounce **iyē**.

e is the only vowel taking the hook mark.

ě occurs in the following syllables:

mě (mye),	město , city,	uměti , to know.
bě (bye),	běhám , I run,	oběd , dinner.

vě (vye),	věda , science,	věci , things.
pě (pye),	pět , five,	pěna , foam.
fě (fye),	fěrtoch , an apron.	

Syllables **dě**, **tě**, **ně** are pronounced as if written **dě**, **te**, **ňe**. Both **di**, **ti**, **ni** and **dě**, **tě**, **ně**, are exceptional modes of writing.

Distinguish carefully between: **dě**, **tě**, **ně**, and **de**, **te**, **ne**; **mě**, **bě**, **pě**, **vě**, **fě**, and **me**, **be**, **pe**, **ve**, **fe**.

Vedeme, **tebe**, **tělo**, **umění**, **něco**, **věci**, **nedělej**, **pěst**, **ledy**, **týrá**, **udice**, **utíká**, **nyní**, **u vany**, **voní**.

GRAMMAR.

Present indicative of verb slyšeti—to hear.

Slyším , I hear,	slyšíme , we hear,
slyšíš , you hear,	slyšíte , you hear,
slyší , he hears,	slyší , they hear.

There is no progressive form of the verb in Bohemian, therefore **slyším** can also be translated by I am hearing; **voláme**, we are calling etc. The following verbs are conjugated in the same way as **slyším**. The first person only is given: **vidím**, I see; **nosím**, I carry; **chodím**, I walk; **mluvím**, I speak; **chválím**, I praise.

bratra, of the brother;—**bratrů**, of the brothers.

The possessive case of the nouns of the first declension ends in **-a** in the singular and in **-ů** in the plural.

The first three cases of pán.

	Singular	Plural
Nominative	pán , the gentleman,	páni , the gentlemen,
objective	pána , the gentleman,	pány , the gentlemen,
possessive	pána , of the gentleman,	pánů , of the gentlemen.

The nouns of the first declension are all of the masculine gender. They are divided into two sections, the first denoting animate things only, the other denoting inanimate beings. The second section, that of the inanimate nouns is declined as follows: [20]

	Singular	Plural
Nominative	strom , the tree,	stromy , the trees,
objective	strom , the tree,	stromy , the trees,
possessive	stromu , of the tree,	stromů , of the trees.

As we have seen we do not need to use the personal pronouns with the Bohemian verb to indicate person and number. The endings of the verb show that with sufficient clearness.

The interrogative form is denoted by the question mark in writing and proper accentuation in speaking, e. g.

Voláte bratra.	You call the brother.	Positive statement.
Voláte bratra?	Do you call the brother?	Question.
Nemáte chleba.	You have no bread.	Positive statement.
Nemáte chleba?	Haven't you bread?	Question.

Kdo? who?

Koho? whom?

Co? what?

Kde? where?

a, and;

ne, no;

ano, yes.

These inanimate nouns are declined like strom.

klobouk, hat;

strom, tree;

chléb, bread;

kabát, coat;

obraz, picture;

rám, frame.

Exercise I.

Translate into English:

Kdo má kabát? Já mám kabát. My máme kabáty. Koho voláte? Volám bratra a vojáka. Zde jest kabát hochy. Vidíte strom? Ano, vidím strom. Ne, nevidím strom. Máš chléb? Ano, mám chléb. Žák má klobouk a kabát. Koho slyšíte? Slyším hochy. Koho chválíte? Chválíme žáka. Pán má obraz. Rám obrazu. Chléb sedláků.

Exercise II.

Translate into Bohemian:

The gentleman has a picture. Whom do you hear? I hear the soldiers. We speak. Do you know the farmer? Yes, I know the farmer. Whom do you call? I call the brother. We praise the farmers. What do you hear? Do you see the boy and the soldier?

Reading Exercises:

Koulelo se, koulelo
červené jablíčko.—
Komu ty se dostaneš,
mé zlaté srdíčko?

Myštičko, myš,
pojď ke mně blíž.
Nepůjdu, kocourku,
nebo mne sníš.

LESSON IV. ÚLOHA IV. PHONETICS.

[21]

Semivowels.—Polosouhlásky.

There are some words in Bohemian that contain no vowels; ex. **vlk**, wolf; **prst**, finger.... In such words the consonants **l** and **r** play the part of a vowel; they take a softer sound and are called semivowels (Pronounce them as if there were a slight e before l or r. **Vlk** as **velk**, **prst** as **perst**).

Examples:—Strč prst skrz krk. Drn, pln, slz, brk, vlna.—Some consonants following each other give trouble to the inexperienced beginner. Much practice is therefore necessary to acquire a good pronunciation right from the beginning.

Drill exercise.—Pronounce distinctly:

hněv, anger; **čti**, read; **zdi**, walls; **šťěstí**, happiness; **kořist**, prey; **zvon**, bell; **sklep**, cellar.

Šla Prokopka pro Prokopa, Prokope, dej trochu oukropa. Třiatřicet křepelek letělo přes třiatřicet stříbrných střech.

The Bohemian Alphabet.

a, á, b, c, č, d, d', e, é, é, ě, f, g, h, ch, i, í, j, k, l, m, n, ň, o, ó, p, r, ř, s, š, t, ť, u, ú, ů, v, y, ý, z, ž.

The letters **q, x, w** occur only in words of foreign origin.

The vowels **a, e, i, o, u, y** have full vocal tone. Consonants are divided into surds **ch, k, t, ř, p, s, c, š, č, f**. They have a dull sound and no vocal tone while the sonants **h, g, d, ď, b, z, ž, v**, have a clear sound and light vocal tone.—When a surd follows the sonant or vice versa, either in the same word or in two neighboring words, then either the surd changes into a sonant or the sonant into a surd so that they are both of the same quality.

Examples:

lehký, light, is pronounced as **lechký**,
nehty, nails, is pronounced as **nechty**,
kde, where, is pronounced as **gde**,
kdo, who, is pronounced as **gdo**,
v Praze is pronounced as **f Praze**,
bez práce is pronounced as **bes práce**.

The final sonant changes into a surd.

v is pronounced as **f**, **lev** (lion) is pronounced **lef**,
h is pronounced as **ch**, **sníh** (snow) is pronounced **sních**, [22]
z is pronounced as **s**, **lez** (crawl!) is pronounced as **les**,
ž is pronounced as **š**, **běž** (run!) is pronounced as **běš**,
ď is pronounced as **ř**, **lod'** (ship) is pronounced as **loř**.

When, however, a vowel follows the sonant, this will keep its full sound; **lvi**, lions; **ve sněhu**, in the snow; **lezu**, I crawl; **běžím**, I run; **lodě**, ships.

Prepositions **v**, in; **k**, to, towards; **s**, with, **are** words. They must therefore be separated from words before which they stand but in speaking they are united to the following word and pronounced as one, e. g.: **v lese**, in the forest say **vlese**; **k bratru**, to the brother say **kbratru**, **s pánem**, with the gentleman, say **spánem**.

GRAMMAR.

Pronouns.—Náměstky.

Já , I,	my , we,
ty , thou (but translated you)	vy , you,
on , he,	oni ,)
ona , she,	ony ,) they
ono , it;	ona ,)

Notice that while in English the plural of all three he, she and it is **they**, each of these has its own plural form in Bohemian.

We have had so far two classes of verbs and the auxiliary to be, **býti**.

Já volám ,	I call,	my voláme ,	we call,
ty voláš ,	you call,	vy voláte ,	you call,
on)	he)	oni)	
ona) volá	she) calls	ony) volají ,	they call.
ono)	it)	ona)	

The personal pronoun is usually omitted, except in emphatic statements. The third person plural of the verbs of the first lessons: **mají**, they have, **znají**, they know (the same as **volají**) and **jsou**, they are.

Gender.—Rod.

All nouns in Bohemian belong to either the masculine, feminine or neuter gender. **Jsou buď rodu mužského, ženského nebo středního**. This distinction is called grammatical gender.—Nouns ending in the nominative singular in **a** are of feminine gender.

Declension of the feminine nouns ending in -a.

	Singular.	Plural.
Nominative	škola , school;	školy , schools,
objective	školu , school;	školy , schools,
possessive	školy , of the school;	škol , of the schools.

Feminine nouns of this declension:

[23]

škola, school,
kniha, book,
teta, aunt,
ryba, fish,
sestra, sister,
matka, mother.

Ve škole, in the school (locative case).

Exercise I.

Translate into English:

Kde jest ve škole? My jsme ve škole. Pán jest doma. Kde jsou vojáci? Oni jsou zde. Mám knihu. Má sestra má knihy. Neslyším sestry. Sestry volají hocha. Kde jest hoch? Hoch jest ve škole. Voláme tetu, ona jest doma. Knihu žáka má voják. Vidím dům sedláka. Chválíte žáky? Ano, chválíme žáky.

Exercise II.

Answer in Bohemian:

Kde jest sestra? Máte knihy? Slyšíte pána, znáte vojáky? Kde jest hoch? Co má ona? Koho volají ony? Vidíte stromy?

Exercise III.

Translate into Bohemian:

We don't hear the gentleman. She has an aunt. The pupils are in the school. Where is the sister of the soldier? The bread of the farmer is here. She doesn't hear. They (masc.) don't hear. They (feminine) don't see. What do you see? I have books. We have books in the school.

LESSON V. ÚLOHA V.

Review of the Phonetics.—Opakování hláskování.

Vowels.—Samohlásky.

Short, **krátké**: **a, e, ě, i, o, u, y**;

long, **dlouhé**: **á, é, í, ó, ú, ů, ý**.

Consonants.—Souhlásky.

Soft consonants, **měkké souhlásky**: **ž, š, č, c, d', t, ň, ř, j**, followed by **i** or **í**.

Hard consonants, **tvrdé souhlásky**: **h, ch, k, d, t, n, r**, followed by **y** or **ý**.

Soft syllables, **měkké slabiky**: **di, ti, ni, dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě, fě**.

Hard syllables, **tvrdé slabiky**: **dy, ty, ny, de, te, ne, be, pe, ve, me, fe**.

Diphthong, dvojhlasika: **ou**.

The remaining consonants: **b, p, v, l, m, s, z, f**, are called **neutral consonants—obojetné souhlásky**. These consonants become hard or soft in certain cases or verb ending as will be shown in the grammar or they are soft or hard in certain words to be taken up latter on. The proper use of **y** or **i** after neutral consonants is one of the difficulties of the Bohemian grammar.

Long vowels—dlouhé samohlásky.—It is very important to employ the long mark ´ over long vowels and to give sufficient length in pronouncing them. The beginner especially should prolong

[24]

them to acquire the habit. Many quasi-homonyms are distinguished by the length sign: e. g. **pata**, heel, **pátá**, fifth, **peče**, bakes, **pečce**, care, **pára**, steam, **párá**, ripping, **psi**, dogs, **psí**, of the dog, **kůl**, post, pillar, **kul**, forged.

GRAMMAR.

THE DATIVE CASE.

The indirect object is expressed by the dative case. It answers to the question to whom? Komu?

I give a book to the boy.—Dám knihu hochovi.

I give what? The book. The book is the direct object.

To whom do I give the book? To the boy, **hochovi**. The boy is the indirect object expressed in Bohemian by the dative case. The preposition **k**, to or towards, (**ke** or **ku** before word beginning with **k**, **b**, **v**, **p**) is used only to denote direction, when the verb implies motion. **Jdu ke stolu**. I go to (towards) the table.

The forms of the dative.

	Singular.	Plural.
Masculine animate	pánu , or pánovi ,	pánům ,
Masculine inanimate	stromu ,	stromům ,
Feminine	škole ,	školám .

Adjectives.—Přídavná jména.

In Bohemian the adjectives agree with the noun they modify in gender, number and case.

Nominative singular and plural of the masculine and feminine forms of the adjectives.

	Singular.
Masculine animate	velký voják , big soldier,
masculine inanimate	nový kabát , a new coat,
feminine	dobrá škola , a good school.
	Plural.
Masculine animate	velcí vojáci , big soldiers,
Masculine inanimate	nové kabáty , new coats,
Feminine	dobré školy , good schools.

The adjective ends in the nominative singular for the masculine in **-ý**.

The adjective ends in the nominative singular for the feminine in **-á**.

The adjective ends in the nominative plural for the masculine anim. in **-í**.

The adjective ends in the nominative pl. for the masculine inanim. in **-é**.

The adjective ends in the nominative plural for the feminine in **-é**.

[25]

Vocabulary.

dal, gave;

malý, **-á**, small;

velký, **-á**, big; (**-á** is abbreviation for **velká**);

starý, **-á**, old;

nový, **-á**, new;

zelený, **-á**, green;

dobrý, **-á**, good, used both with objects and persons.

špatný, **-á**, bad;

jaký, **-á**, of what kind (adjective);

není, is not.

Exercise I.

Translate into English:

Hodný sedlák dal hochovi knihu. Hodní sedláci dali hochům knihy. Stromy jsou zelené. Malý žák jest ve škole. Kde jest hodný hoch? Hodný hoch jest doma. Pán dal hochovi klobouk. Slyším sestru. Jest žák hodný? Ano, žák jest hodný. Jest kniha stará? Ne, kniha není stará, kniha jest nová. Sedlák dal chleba pánovi. Starý pán jest doma. Hodná matka jest zde. Starý dům jest veliký. Kabát hochá jest nový.

Exercise II.

Translate into Bohemian:

The old gentleman knows the boy. The old gentlemen know the boys. Is the small boy in the school? Yes, he is in the school. No, he is not in the school, he is at home. The coat is old. Where is the big soldier? We have coats and hats. The good pupils are in school. Where is the big sister? The aunt is good. The tree is big and green.

Reading exercise.

KMOTR MATĚJ.

Kmotr Matěj šel navštívit kmotra Jíru. Nedaleko statku potkal kmotrova chlapce.

“Co dělá táta, Josítku?” ptá se ho.

“Právě chtěl jíst, ale když vás viděl přicházet, vstal a nechal jídla být,” odpověděl pravdomluvný hoch.

“A proč pak?”

“Inu, táta povídal, že byste nám mnoho snědl, a máma to musela se stolu všechno uschovat.”

[26]

“A kam pak to schovala, Josítku?”

“Husu dala na pícku, kýtu na kamna, klobásy se zelím do trouby, buchty na polici a dva džbány piva pod lavicí.”

Kmotr se neptal dále, usmál se a v okamžení vešel přes práh ke kmotrovi.

“Pozdrav tě bůh!” vítal ho kmotr Jíra. “Ale že pak jsi nepřišel o chvílku dříve, mohl jsi s námi jíst, právě dnes nám od jídla nic nezbylo, čím bychom tě uctili.”

“Nemohl jsem, milý kmotříčku, dříve přijít, přihodilo se mi na cestě něco neočekávaného.”

“A co, povídej!”

“Zabil jsem ti hada, a ten had měl hlavu tak velikou jako ta kýta, co máte na kamnech, tlustý byl jako ta husa, co je na pícce, bílé masíčko měl jako ty buchty, co jsou na polici, dlouhý pak byl jako ty klobásy, co leží otočené na zelí v troubě, krve ale bylo, co piva v těch dvou džbánech, co tamto pod lavicí stojí.”

Dobře to Matěj vyvedl. Kmotr Jíra se za svou nehostinnost zastyděl, žena musela jídlo a pití na stůl postavit, a oba teprv hosta častovali.

Božena Němcová.

LESSON VI. ÚLOHA VI.

Měkkění tvrdých souhlásek.—Softening of hard consonants.

It was stated in [Lesson III.](#) that the plural of the masculine animate nouns and their adjectives ends in **-i**—měkké **i**. Since **i**, měkké, cannot follow a hard consonant this must **soften**, that is change into corresponding soft consonant. In softening, **při měkkění**

h changes into z ,	druh , comrade,	druzi , comrades,
ch changes into š ,	hoch , boy,	hoši , boys,
k changes into c ,	voják , soldier,	vojáci , soldiers,
r changes into ř ,	bratr , brother,	bratři , brothers.

d, t, n soften automatically upon the addition of **i**—**di, ti, ni**.

Neutral consonants simply add **-i**.

This change, called softening, is very important, it also occurs after **ě**.

GRAMMAR.

Locative and instrumental cases.

After the prepositions: **o**, about, **v (ve)**, in, **po**, following, after, **the locative case** is employed in Bohemian.

After the prepositions: **s (se)**, with, **za**, behind, further where in the English we employ the preposition **by** to signify **instrumentality** to some action, **the instrumental case** is used in Bohemian.

Note.—Prepositions **s**, with; **v**, in; **k**, to, towards, add **-e** for the sake of euphony, (**k** before **k**, **b**, **v**, **p**, **v** before **v**, **f**, **s** before **s**, **z**, **š**, **ž**).

[27]

Locative case.

	Singular.	Plural.
masc. anim.	pánu, pánovi,	pánech,
masc. inan.	stromu, stromě,	stromech,
feminine	škole,	školách.

Instrumental case.

masc. anim.	pánem,	pány,
masc. inan.	stromem,	stromy,
feminine	školou,	školami.

Mluvím **o hochovi**. I speak about the boy. Locative case.

Mluvím **s hochem**. I speak with the boy. Instrumental case.

Jdu , I go,	jdeme , we go,
jdeš , you go,	jdete , you go,
jde , he goes,	jdou , they go.

The following verbs form their present indicative like **jdu**: **nesu**, I carry, **čtu**, I read, **beru**, I take.

Exercise I.

Jdu s pánem. I go with the gentleman, **jdeš s pánem**, **on jde s pánem**, **ona jde s pánem**.
My jdeme s pánem, **vy jdete s pánem**, **oni jdou s pánem**, **ony jdou s pánem**.

Continue orally as in the example above indicated throughout all three persons singular and plural:

Nesu knihu ...

Volám žáka ...

Čtu ve škole ...

Mám kabát ...

Slyším ptáka ...

Vidím strom ...

Vocabulary.

dívka, girl;

Češka, Bohemian girl;

Američanka, American girl;

zpívá (like **volá**), sings;

Čech, Bohemian;

Američan, American;

les, forest;

kam? where;

ten, this one for masculine;

ta, this one for feminine.

Do (preposition) is followed by possessive case.

Exercise II.

Translate into English:

Jdu do školy. Máš klobouk a kabát. Ta dívka jest Češka. Jest ten voják Čech? Ne, on není Čech, jest Američan. Jdu do lesa. V lese jsou stromy. Pták zpívá v lese. Kdo mluví o škole? Hoch sedláka mluví o škole. Koho volá sestra? Sestra volá tetu. Co čte bratr? Bratr čte knihu. Co nese starý sedlák? Starý sedlák nese knihu. Ten sedlák jest Čech.

[28]

Exercise III.

Change the sentences in Exercise II. into plural (in Bohemian).

Exercise IV.

Translate into Bohemian:

A good pupil goes to school. She takes bread. They hear the soldiers. What are you hauling? The good aunt has a garden. A big sister reads a book. A gentleman goes with the soldier. Behind the soldier is a tree. The big house is the school. Where do you go? I go home. We speak about the school.

Vocabulary.

učitel, teacher;

učí se, they study;

sedí, they sit;

v lavicích, in benches;

u stolu, at the table;

stojí, stands;

ostatní, the others;

dávají pozor, they pay attention.

ŠKOLA.

Ve škole jsou žáci a učitel. Mají knihy. Učí se pilně. Sedí v lavicích. Učitel jest u stolu. Na stole má velkou knihu. Jeden žák stojí a čte, ostatní dávají pozor.

Jsme ve škole a učíme se. Jsme žáci. Sedíme v lavicích. Máme knihy a papír.

PART II.—DÍL II.

TVAROSLOVÍ.—ETYMOLOGY.

LESSON VII. ÚLOHA VII.

The vocative case.

The vocative case is used in Bohemian in direct address, in calling somebody and in appealing. Ex. g. **Pane! dej mi chléb.** Sir, give me bread.

Declension of holub, tabulated.

Singular.

nominative **holub**, the pigeon,

objective	holuba , the pigeon,
possessive	holuba , of the pigeon,
dative	holubu , holubovi , to the pigeon,
locative	o holubu , holubovi , about the pigeon,
instrumental	s holubem , with the pigeon,
vocative	holube! pigeon!

[29]

Plural.

nominative	holubi , the pigeons,
objective	holuby ,
dative	holubů , holubův ,
possessive	holubům ,
locative	holubech , holubích ,
instrumental	holuby ,
vocative	holubi!

Holub is the stem—**kmen**.—The various cases are formed by adding to the stem the inflectional endings.

Holub is the type—**vzor**—of the declension of the masculine nouns **animate**, ending in hard consonant. (The neutral consonant is considered here hard). If we replace the stem by a line, the case endings will be more evident.

Nom.	—,	— i ,
Obj.	— a ,	— y ,
Poss.	— a ,	— ů , — ův ,
Dat.	— u , — ovi ,	— ům ,
Loc.	— u , — ovi ,	— ech , — ích ,
Inst.	— em ,	— y ,
Voc.	— e ,	— i!

Remarks on this declension. A.) In the singular, the objective and possessive cases end in **—a**, the dative and locative end in **—u**, or **—ovi**.

B.) In the plural the Nominative and Vocative cases end **—i**; Objective and instrumental end in **—y**. Exception nom. plur. **učitelé**, teachers, **andělé**, angels.

C.) If the stem vowel is **ů**, ex. **bůh**, this **ů** changes into **o** in all oblique cases, (all other cases except nominative singular), **bozi**, nom. pl., **boha**, of the god, etc.

D. **Hard consonants must soften** before **i** or **í** (locative plural), see [lesson VI](#). on the necessary change.

E.) In the vocative the stem vowel shortens in **pane!** Sir! The hard consonants softens before **e**, in this case: **bože!** God!, **bratře!** brother! With many nouns ending in **ch**, **h**, and **k** the vocative singular ends in **-u**, **hochu!** **vojáku!** **synu!**

F.) **e** before the final consonant is dropped out in the oblique cases, **Ex. pes**, dog, **psi**, **psu**, etc. **Orel**, eagle, **orla**, **orli**; **Turek**, Turk, **Turka**.

[30]

Infinitive and past participle of verbs.—Neurč. způsob a přičestí sloves.

I. pers. sing.	Infinitive.	Past participle.
volám , I call,	volati , to call,	volal , called,
dám , I give,	dáti , to give,	dal , given,
znám , I know,	znáti , to know,	znal , known, knew,
chválím , I praise,	chváliti , to praise,	chválil , praised,
mluvím , I speak,	mluviti , to speak,	mluvil , spoken, spoke,
chodím , I walk,	choditi , to walk,	chodil , walked.

Almost all the Bohemian verbs end in the infinitive of **-ti**. The participle (masculine) is very often formed by replacing the infinitive ending **-ti** by **-l**.—The past participle adds **-i** in masculine plural, **-a** in feminine singular, **-y** in feminine plural.

Žák mluvil. The pupil spoke. **Žáci mluvíli.** The pupils spoke. **Sestra mluvila.** The sister spoke. **Sestry mluvily.** The sisters spoke.

The formation of the past tense.

Masculine form.

Já jsem mluvil, I spoke, I was speaking,
ty jsi mluvil, you spoke, you were speaking,
on mluvil, he spoke, he was speaking.
My jsme mluvíli, we spoke, we were speaking,
vy jste mluvili, you spoke, you were speaking,
oni mluvili, they spoke, they were speaking.

There is no progressive form in Bohemian, therefore **mluvím** is both I speak or I am speaking, and the same is true for other tenses.

The feminine forms.

Já jsem mluvila, I spoke,
ty jsi mluvila, you spoke,
ona mluvila, she spoke,
My jsme mluvily, we spoke,
vy jste mluvily, you spoke,
ony mluvily, they spoke.

The past tense in Bohemian is formed from the past participle and present tense of the auxiliary **býti**, to be (**jsem, jsi, jsme, jste**). The auxiliary is left out in the third person. **On mluvil. Oni mluvili.**

When the personal pronoun is left out as is usually done, the auxiliary is placed after the participle: **já jsem mluvil**, or **mluvil jsem**, **my jsme mluvili**, or **mluvili jsme**.

Whenever the subject of the verb is masculine, the past participle has the masculine form; if the subject is feminine, the past participle has feminine form. [31]

Oral Exercise.

Continue in all three persons, singular and plural, (follow the example in the [Lesson VI](#)):

Já jsem chodil do školy ...
Dal jsem knihu hochovi ...
Chválil jsem žáka ...
Mluvila jsem se sestrou ...

Vocabulary.

hledati, to look for, to seek,
udělati, to do, to make,
učitel, teacher,
bratr, brother,
pes, dog.

Exercise I.

Translate into English:

Nemluvil jsem s tetou. Učitel mluví s bratrem. Učitel mluvil s bratry. Znal jsem vojáka? Sestra chválila tetu. Kdo chodil do školy? Já jsem chodil do školy. Matka dala hochovi chleba. Koho jsi slyšel mluvíti? Slyšel jsem mluvíti pána o vojácích. Komu jsi dal knihu? Co jsi hledal? Hledal jsem psa. Zde jest pes. Kdo to udělal? Malý hoch to udělal.

Exercise II.

Translate into Bohemian:

The teacher is in school with the pupils. What are you looking for? I am looking for my book. Where is the big boy? The big boy is on the street. Who was praising the boy? The teacher was praising the boy. Brother walks with the dog. I see birds. The pigeons are birds. We called the soldiers and gentlemen. We did not know them.

LESSON VIII. ÚLOHA VIII.

Declension of the masculine nouns inanimate ending in a hard consonant.

Type,—**Vzor strom**—tree.

nom.	strom,	stromy,
Obj.	strom,	stromy,
Poss.	stromu,	stromů, stromův,
Dat.	stromu,	stromům,
Loc.	stromě, stromu,	stromech, stromích,
Inst.	stromem,	stromy,
Voc.	strome!	stromy!

Remarks on this declension: A.) In the singular the nominative and the objective is formed simple by the stem, the possessive, dative and locative take the ending **-u**.—In the plural the nom., object., instr. and voc. take the ending **-y**

[32]

B) **e** in ending **-ek** (diminutive ending) loses **e** in oblique cases, **stromek, stromky**, little tree.

C) **ě** in the loc. sing. softens the hard cons. in the same way. Ex. **Tábor**, camp, **v táboře**, in the camp; **sud**, barrel, **v sudě**, in the barrel. But since no sound **ě** comes after **s, l, z**, words ending in these consonants add simple **e** in place of **ě**. (General rule in Bohemian). **Les**, forest, **v lese, kostel**, church, **v kostele**.

Irregular verbs.

First person.	Infinitive.	Past participle.
Jsem , I am,	býti , to be,	byl , was,
mám , I have,	míti , to have,	měl , had,
jdu , I go,	jíti , to go,	šel , gone, went,
čtu , I read,	čísti , to read,	četl , read,
vidím , I see,	viděti , to see,	viděl , seen, saw,
slyším , I hear,	slyšeti , to hear,	slyšel , heard.

The last two verbs are not irregular but belong to a special class.

The past tense (and there is only one past tense in Bohemian) is formed for the first two persons from the past participle and the auxiliary **býti**; the third person is the participle alone. See preceding lesson.

byl jsem , I was (masc.),	byla jsem , I was (fem.),
byli jsme , we were (masc.),	byly jsme , we were (fem.),
byl jsi , you were (masc.),	byla jsi , you were (fem.),
byli jste , you were (masc.),	byly jste , you were (fem.),
on byl , he was (masc.),	ona byla , she was (fem.).

In the same way **měl jsem**, I had; **ona měla**, she had. **Četli jsme**, we read (masc.); **ony četly** (fem.) they read.—**Šel** forms, however, an exception (the **e** is so called **pohyblivé e**, movable **e**, like **e** in ending **-ek** of the masculine nouns (declension)). The feminine form of **šel** is **šla**, the plural of **šel, šli**, the plural of **šla, šly**.

On šel, he went; plural **oni šli**, they went or they were going.

ona šla, she went; plural **ony šly**, they went, or they were going.

No auxiliary is employed in Bohemian in making question or negative statement. Negative form is made by simply prefixing **ne** (viz I. lesson); **nebyl jsem**, I was not; **nešel jsem**, I did not go. The only exception is **jest**, abbreviated **je**, is, but **není**, is not.

Questions are formed by interchanging pronoun and verb. **Ty máš peníze.** You have money. **Máš ty peníze?** Have you money? But since the pronoun is usually omitted, only question mark and in speaking accentuation indicates question. **Čtete knihu.** You read a book. **Čtete knihu?** Do you read a book? When the verb has for subject a noun then the verb **follows** the noun in a statement and **precedes** the noun in a question, except when an adverb why? **proč?**, when?, **kdy?**, where?, **kde? kam?** is used to introduce the question.

Hoch **byl** ve škole. The boy **was** in the school. **Byl** hoch ve škole? **Was** the boy in the school? Voják **četl** knihu. The soldier **read** the book. **Četl** voják knihu? Did the soldier **read** the book? Sestra **nemluvila**. The sister **didn't talk**. Proč sestra **nemluvila**? Why **didn't** the sister **talk**?

When translating into English the Bohemian verbs may be rendered by progressive form. Ex.: **Mluvil jsem**, I spoke or I was speaking.

Proč, why;

dům, (**domy**), house;

stůl, (**stoly**), table;

tábor, camp;

les, (**lesy**), forest;

za, behind (with instrumental);

zahrada, garden;

dnes, to day;

včera, yesterday;

kde? where? when speaking of a location.

kde jest bratr? where is the brother?

kam? where? when speaking of direction.

kam jdete? where do you go?

na, on, upon;

česky, Bohemian;

anglicky, English.

Oral Exercise.

Complete in all three persons singular and plural:

Včera jsem byl ve škole ...

Nemluvím česky ...

Šla jsem do lesa ...

Neviděla jsem vojáka ...

Exercise I.

Translate into English:

Na stole jest kniha. Na stole byla kniha. Vojáci jsou v táboře. Kdo volal bratra? Ten starý pán volal bratra. Kam šel sedlák? Sedlák šel do kostela. V lese jsou stromy. Viděl jsem ptáky v lese. Šli jsme do lesa. Kam jste šli? Jsme v lese. Kde jste? V lese. Za domem jest veliký les. Proč jste nebyl ve škole? Viděl jste hochy ve škole?

Exercise II.

Translate into Bohemian:

Where do you go? I go home. Where were you yesterday? I went into the forest. The boy reads a book. The boys read books. The boy was reading a book. The boys were reading books. The sisters were talking with teachers. Behind the house is a garden. Did you see the soldiers? The soldier was here.

Vzor ryba.

	Singular	Plural
Nom.	ryba	ryby
Obj.	rybu	ryby
Poss.	ryby	ryb
Dat.	rybě	rybám
Loc.	rybě	rybách
Instrum.	rybou	rybami
Vocative	rybo!	ryby!

Notes on this declension: A. The possessive plural is formed from the simple stem, ryb, škol, žen. Where this stem ends in two or more consonants sestra, matka, bitva etc. it is necessary for the sake of euphony to introduce "movable e" before the last consonant. Ex. sest**er** of the sisters; mate**k** of the mothers; bite**v** of the battles.

B. If the stem vowel is **ou**, this is shortened into **u** in the possessive plural. Moucha, fly; **much**, of the flies, louka, meadow; **luk**, of the meadows; houba, mushroom; hub, of the mushrooms.

C. The ending for the dative and locative singular is **ě**. This changes into **e**, before l, s, z. Ve škol**e**, in the school, huse**e**, to the goose, koze**e** to the goat. The hard consonant softens before **ě** as was explained before, víra (belief) víře, ruka (hand) ruce, noha (foot) noze, moucha (fly) mouše.

D. Observe the final **y** is hard, ry**by**; but in instrum. rybami.

E. Dcera (daughter) has an ancient dat. and loc. **dceři**.

THE VERB.

The future tense of the verb to be. Budoucí čas slovesa býti.

budu I shall be,

budeš You will be,

on, ona, ono **bude**, he, she it will be,

budeme we shall be,

budete you will be,

oni, ony, ona **budou**, they will be.

The so-called "compound future tense," of all Bohemian verbs is formed from the future forms of the auxiliary to be—budu, budeš, etc. and the infinitive of the verb.

Ex. Budu mluvit. I shall talk or I shall be talking.

Budeme míti, we shall have. Budeš slyšeti, you will hear. Učitel bude chváliti. The teacher will praise. Teta bude chváliti. The teacher will praise. Sestry budou mluvit. The sisters will talk. Míti, to have, to possess, is also used in the sense of to have to, ought to, in which case it is followed by the infinitive. Ex. Mám mluvit pravdu. I ought to speak the truth, I have to speak the truth. Máme pracovat. We ought to, we have to, work.

[35]

Idioms. Jak se máte? How are you? How do you do? Mám se dobře. I am well. Máme se dobře. We are well.

Míti se dobře, (špatně), to be well, (unwell), (se is a reflexive pronoun). Mám se špatně. I am not well.

Vocabulary:

žena, woman, wife

pravda, truth

koza, she goat

kráva, cow

husa, goose

matka, mother

bitva, battle

ruka, hand

zítra, tomorrow

dobře, well

špatně, unwell, badly
na ulici, on the street
dělati, dělám, to do, to make
děkuji, thank you
mnoho, (followed by poss. case) many

Oral Exercise:

Complete: Budu dnes pracovati, budeš dnes pracovati etc.

Já budu mluvit česky ...
Šel jsem na ulici ...
Mám se dobře ...
Budu číst knihu ...
Znám já učitele? ...
Budu se mít dobře ...

Exercise I.

Translate into English:

Máme mluvit pravdu. Budeme mluvit pravdu. Sedlák má krávy a husy. Chudá žena má kozu. Žena sedláka zná hochu. Co budete dělati zítra? Budu číst knihy. Budeme se mít dobře. Máme se dobře. Měl jsem se dobře. Jak se máte pane? Děkuji, dobře. Voják byl v bitvě. Hoch nešel do školy, neměl knihy. Máš mít knihy. Dáme to matce. Šel jsem s matkou na ulici. Sedlák má mnoho krav. Voják viděl mnoho bitev. Koupil jsem košík hub. Co děláte dnes?

Vocabulary.

Rodina, family
dělník dělníci, working-man
můj otec, my father
osm, eight
denně, daily
práce, work,
přijítí, přijdu (při-jíti), to come
večeřeti, večeřím, to eat supper
noviny, newspaper
vypravuje, tells, relates
vydělává, earns
mzda, wages
slušná, decent
tvůj, yours
co se stalo za den, what happened during the day,
různý, different, various
bavíme se, we amuse ourselves
hra, play, game

[36]

Rodina.

Můj otec pracuje v dílně, jest dělníkem. Dělá osm hodin denně. Vydělává slušnou mzdu. Po práci přijde domů, večeříme a pak otec čte noviny. Matka mu vypravuje, co se stalo za den doma. Vypravujeme o různých věcech a též se bavíme hrami.

Answer in Bohemian.

Čím (what) jest tvůj otec? Kde pracuje tvůj otec?
Kdy přijde otec domů? Kdy večeříte?
Co dělá otec večer? Bavíte se hrami? O čem (about what) vypravujete? Jaké noviny čtete?

X.

Definitions:

Podstatná jména jsou jména **předmětův** (osob, věcí a ideí).

Nouns are the names of **objects** (persons, things or ideas).

Číslo. Number. V češtině jest **jednotné a množné číslo**.

In Bohemian there is singular and plural number. The old Bohemian had also a third number **the dual**, used when speaking of two objects. It is now used only in few cases, see [lesson XX](#).

Rod, Gender. Všechna podstatná jména v češtině jsou rozdělena ve tři třídy dle **mluvnického** rodu. A sice **v**: rod **mužský**, rod **ženský**, neb rod **střední**.

All nouns in Bohemian are divided into three classes, according to their grammatical gender: masculine, feminine or neuter.

(Grammatical gender may differ from the **natural** gender denoting the sex. Děvče, the girl is neuter although denoting a female being. Inanimate things may belong to any gender e. g. stůl, table is masculine, okno, window is neuter, voda, water is feminine).

It is important to know the gender of nouns, because adjectives, pronouns and participles vary their endings according to the gender of the noun which they modify.

The following rule, which holds good in the majority of cases, will be useful in determining the gender of nouns:

Nouns ending in a hard or neuter consonant are masculine.

Nouns ending in **-a**, are feminine, also many in **-e** are feminine.

Nouns ending in **-o** are neuter, also many in **-í** are neuter.

Being—Bytost. In the masculine gender alone, a difference is made between nouns denoting animate beings, *životné bytosti*, and those denoting inanimate beings, *neživotné bytosti*.

Skloňováním nazýváme **změny**, kterými se slovo přizpůsobuje svému úkolu ve větě. Podstatné jméno má sedm takových **změn—pádů**. **Changes**, by which a noun is adjusted to its purpose in the sentence, are called **declension**. Bohemian nouns have seven such **changes called—cases**. The use and office of cases is explained in [Lesson XV](#).

Numbers. Čísla.

1 jeden, 2 dva, 3 tři, 4 čtyři, 5 pět, 6 šest, 7 sedm, 8 osm, 9 devět, 10 deset, 11 jedenáct, 12 dvanáct.

jeden, dva are masculine forms, **jeden, hoch, dva hoši, jedna, dvě**, are feminine forms **jedna sestra, dvě sestry**. All other numerals have but one form, for all genders.

Numerals beginning with pět, šest, sedm etc. are followed by the possessive plural.

Pět hochů five boys, deset domů ... etc.

Vocabulary.

den, (dni) day

pondělí, (n.) Monday

úterý, (n.) Tuesday

středa, (f.) Wednesday

čtvrtek, (m.) Thursday

pátek, (m.) Friday

sobota, (f.) Saturday

neděle, (f.) Sunday

místnost, (f.) room

jídelna, (f.) dining room

komora, (f.) pantry

osoba, (f.) person

děti, children

syn, (synové m.) son

dcera, (f.) daughter

již, already

ještě, yet

mladý, young

naš, (naši) ours

pokoj, sitting room, parlor

ložnice, (f.) bedroom

dřevník, (m.) wood-shed.

Abbreviations: m—masculine; f—feminine, n—neuter. Plural form is given with nouns to show exceptions and declension to which they belong.

Oral exercise:

A. Complete: Mám dobrého přítele, máš dobrého přítele....

Znám dva hochy ...

Nemám se dobře ...

Vidím pět domů ...

Dal jsem to bratrovi ...

B. Decline:

Dělník, les, dílna, hra.

D. Conjugate in the present, past and future (ex. chvám, chváíš ... chválil jsem ... budu chváliti):

baviti (bavím) to amuse (like chváliti) (chvám.) vydělávati, vydělávám (like volati volám.)

[38]

Exercise I.

Translate into English:

Dnes jest čtvrtek, zítra bude pátek. Včera byla středa. Za tři dny (In three days) bude neděle. Co jste dělal v pondělí? V pondělí jsem byl ve škole. Večer jsme četli noviny. Kolik vydělal bratr? Bratr vydělal deset dolarů. Jsem ještě mladý. Zde jest šest osob. Vidím dvě osoby. V dílně jsou dělníci, ve škole jsou žáci. Pět a pět je deset. Tři a tři je šest. Máme rybu k večeři. V neděli nepracujeme. Co budete dělat zítra? Sestry jsou v jídelně.

Exercise II.

Translate into Bohemian:

The old woman has five geese. I saw the old woman and the geese in the forest. The geese went before the woman. This soldier was in two battles. My father works in a shop. He is a workman (Inst.) I am a pupil. (Inst.) We shall read to-morrow. Where were you yesterday?

Rodina II.

V naší rodině jest osm osob. Otec, matka a šest dětí. Čtyři synové a dvě dcery. Dva hoši chodí již do školy a dva jsou ještě doma. Jsou mladí. Naš dům má deset místností: kuchyni, pokoj, jídelnu, 4 ložnice, komoru a dřevník. Kolik místností má váš dům?

XI.

Declension of neuter nouns ending in -o.

Vzor, type. Město, city.

	Singular	Plural
Nom. and Vocative	město	města
Obj.	město	města
Poss.	města	měst
Dat.	městu	městům
Loc.	městě, městu	městech

The possessive plural is the simple stem like **ryb** in feminine declension. The “movable e” is here also introduced for the sake of euphony where the stem ends in two or three consonants.

[39]

Okno, window, **oken**, **jablko** apple, **jablek**.

Final **ě**, follows the usual rules; a) it changes into e after s, l, z, ve skle, in the glass.

b) it softens the hard consonants (r into ř, h into z, ch into š, k into c). Ex.: mléko, milk, v mléce.

Locative plural also ends in **-ích** instead of **-ech**; ve slovích, ve slovech.

IDIOMS. Many idiomatic expressions are formed with the verb **míti** to have. **Míti hlad**, to be hungry. **Mám hlad**, I am hungry. **Míti žízeň**, to be thirsty. **Máte žízeň?** Are you thirsty? **Míti rád někoho, neb něco**, to like. **Mám rád bratra**. I like my brother. The Adverb **rád** (gladly) expresses the English to like. **Já rád čtu knihy**. I like to read books. (We read books gladly.) **My rádi pracujeme**. We like to work. (We work gladly.) **Ty rád čteš**. You like to read. **Hodina** (hodiny) hour. **Kolik** how many? (how much?). **Kolik jest hodin?** What time is it? **Jsou dvě hodiny**. It is two o'clock. **Jest šest hodin**. It is six o'clock. (Numerals higher than four are followed by the possessive pl.)

Oral exercise.

Complete in all persons singular and plural

Mám hlad, máš hlad etc....

Měl jsem žízeň ...

Mám ráda své rodiče ... I like my parents.

Rád kreslím ... I like to draw.

Budu se rád učit ... I shall like to study.

Decline: Okno window, jablko apple, slovo word, kladivo hammer.

Vocabulary.

přítel (vocative příteli!), m., friend

laskavý, kind

laskavost, kindness

tužka, f. (tužky), pencil

čerstvý, fresh

ano, yes

ne, no

koupiti, to buy

prodati, to sell

večer, m., evening

také, also

trochu, a little

včera, yesterday

sklenice, f. (sklenice) glass.

Exercise I.

Translate into English:

Včera večer v šest hodin jsem byl na ulici. Kam jdete, příteli? Jdu do města koupiti jablka. Hoch má tři jablka. Pán dal hochovi deset jablek. Jak se máte? Děkuji, mám se dobře. Jak Vy se máte? Také dobře. Píšeme pérem a tužkou. Můj syn má žízeň. Máte, prosím, trochu vody? Ano, zde jest sklenice vody. Sestra má ráda tetu. Nemáte rád učitele? Ano, mám ho (him) rád, jest velmi laskavý. Kolik jest hodin? Jsou dvě hodiny. Jest sedm hodin večer. Nemáte žízeň? Nemám žízeň, ale mám hlad. Za (behind) městem jest veliká zahrada.

[40]

Exercise II.

Change the following sentences into the plural:

Mám jablko. V městě jest velký dům. Mám péro a tužku. Hoch jde městem. Ulice města jest čistá. Píši pérem, nebo tužkou. Můj bratr jest učitelem. Teta koupila husu. Dělník pracuje ve

městě.

Exercise III.

Change into singular:

Mluvíme se sestrami. V městech chválí sedláky. Na stromech rostou jablka. Chválíme slovy. Dobří žáci mají i pera a tužky. Kde máte knihy? Rádi jíme jablka. V zahradách je hodně stromů.

Exercise IV.

Translate into Bohemian:

I am thirsty. Here is a glass of fresh water. Thank you for your kindness, I like to drink a glass of pure fresh water. Does your brother like to read good books? Yes, sir, he likes books very much. He brought ten books yesterday. How many pencils has your friend?

Tři housky a jeden koláč.

Chlapec dostal hlad. Koupil si housku a snědl ji, ale ještě měl hlad. Koupil si druhou housku a snědl ji, ještě měl hlad. Koupil si třetí housku a snědl ji, a stále ještě měl hlad. Tedy si koupil koláče, a když jeden z nich snědl, měl dost, byl sytý. Tu se chlapec uhodil do hlavy a pravil:

“Jsem to hlupák! Proč jsem snědl tolik housek? Mohl jsem si raději hned koupiti jeden koláč.”

XII.

Přídavná jména.—The adjectives.

Určitá přídavná jména, end in the singular in **-ý, -á, -é**, in the plural in **-í, -é, -á**. e. g.

dobrý hoch, good boy

dobrá teta, good aunt

dobré slovo, good word

dobří hoši, good boys

dobré tety, good aunts

dobrá slova, good words.

Určitá přídavná jména the definite adjectives, agree with the noun they modify in number, gender and case.

Declension of definite adjectives. Singular:

[41]

Type, vzor, dobrý.

	Masculine	neuter	feminine
Nom. and Vocative	dobrý	dobré	dobrá
Obj.	(živ.) dobrého (než.) dobrý	dobré	dobrou
Poss.	dobrého	dobrého	dobré
Dat.	dobrému	dobrému	dobré
Loc.	dobré	dobré	dobré
Inst.	dobrým	dobrým	dobrou

The last four cases have equal forms for masculine and neuter.

In all genders the nominative case equals the vocative.

The objective case of the masculine gender has two forms: one for the animate, another for the inanimate declension.

Vidím **velikého** vojáka, I see a big soldier

Vidím **veliký** strom, I see a big tree.

Definite Adjectives: (Masculine form alone are given.)

veliký, also velký, big, large

dobrý, good
veselý, merry, jolly
vysoký, high
nový, new
krátký, short
černý, black
červený, red
modrý, blue
malý, small
špatný, bad
smutný, sad
nízký, low
starý, old
dlouhý, long
bílý, white
zelený, green
žlutý, yellow.

Verbs with ě or e as root vowel.

uměti to know, to be able to do.

uměl, —a, —o, known, knew, was able to do.
umím, I know
umíš, you know
umí, knows
umíme, we know
umíte, you know
umějí, they know.

This conjugation differs from the verb **slyšeti**, **viděti**, only in the third person plural: **umějí**, they know, but **slyší**, they hear.

Verbs conjugated like uměti

Směti (smím), to may
sázeti, to plant
krájeti, (krájím) to cut

Verbs conjugated like slyšeti

seděti (sedím), to sit
boleti, (bolí) to pain, ache
bydleti, (bydlí) to live, to dwell

Uměti and **směti**, to may are followed by infinitive:

Umím **psátí**. I know how to write. Smím **jíti domů**. I may go home.

[42]

Oral exercise:

A.) Complete in all persons singular and plural:

Neumím francouzsky. I don't know French. Nesměl jsem odejít. I might not leave. Budu krájeti chleba. I shall cut bread. Bydlel jsem ve městě. I lived in town. Smím k Vám přijít? May I come to see you?

B.) Decline in singular:

Veliký les,
veselá sestra,
hodný pán,
červené jablko.

Exercise I.

Kde bydlíte? Bydlím ve velikém domě. Bydleli jsme v malém městě. Naši rodiče sázeli stromy, i my je (them) budeme sázeti. Sedláka bolela ruka. Bratra bolel zub. Nesmíš jít ven. Čerstvý sníh jest bílý. Dala jsem jablko veselému hochu. Kdy čtete noviny? Čtu noviny v osm hodin ráno. Šel jsem s malým bratrem a s malou sestrou. Na vysokém stromě má černý pták hnízdo. Umíme čísti česky. Mluvíme česky. Nesmím zlobiti své (my) rodiče.

XIII.

Declension of definite adjectives. Plural.—Sklonění určitých přídavných jmen. Množné číslo.

Vzor, type dobrý.

	Masc.	Fem.	Neuter
N. a Voc.	(živ.) dobří (než.) dobré	dobré	dobrá,
Object.	dobré	dobré	dobrá,
Poss.		dobrých	
Dat.		dobrym	
Locative		dobrých	
Instrumental		dobrymi.	

In the nominative plural the masculine adjectives of the inanimate noun end in **-é**; the animate adjectives end in **-í**. The hard consonant must soften before **i**! Dobrý pán. Dobří páni.

velký hoch,
velcí hoši,
velký dům,
velké domy.

[43]

The last four cases have the same forms for all genders.

The adjectives frequently form the predicate. (After verb to be.)

Bratr jest hodný.	Brother is good.
Bratři jsou hodní.	The brothers are good.
Matka byla nemocná.	Mother was sick.

Compound verbs.

Many verbs are formed by the addition of prefixes. Ex. take, retake.

In Bohemian a great number of prefixes are used to give the verb a rich variety of meaning. As soon as a verb takes a prefix it obtains a perfect aspect, that is, it denotes an action which was, or will be completed. For this reason all verbs with prefixes **have no present tense; but** this present form signifies future. **No compound future tense can be formed with the verbs with prefixes.** Viz [lesson XXXVI.](#) for future discussion.

jíti to go,
přijíti, to come (to go to)
přišel jsem, I have come.
přinésti to bring
najíti, to find,
jdu, I go; **půjdu**, I shall go.
přijdu, I shall come (We cannot say, budu přijít!)
odejíti, to leave, to go away
udělati, to make and finish.

The past tense of compound verbs corresponds to the English perfect past. **Přišel jsem**, I have come.

Chytrý sluha.

Pán poslal sluhu pro hrušky. "Kup mi jen nejlepší," řekl mu. V krámě mu dávali žádané hrušky, on je vrátil: "Ne," pravil, "dejte mně jen nejlepší."

Kupec odpověděl: "Ochutnej jednu, uvidíš, že jsou všechny dobré."

"Jak poznám, že jsou všechny dobré, když ochutnám jenom jedinou?" mýnil mladík.

Ukouzl od každé hrušky a přinesl je pánovi. A pán ho za to vyhnal ze služby.

dívka (f.) (dívky) girl

strýc, m. uncle

trhati, to pick, to gather

avšak, but

hloupý, silly

ochočiti, to tame

pečený, baked, roasted

hráti si, to play

ač, although

kdykoliv, whenever

patrno, evident

odpověděti, to answer

letěti, to fly

přiletěti, to arrive flying

[44]

povšimnouti si, to notice

pražádný, none, not a bit

síla (síly), f. strength

sprostý, common, low

tvor, m. (tvorové), creature

před, before

proto, therefore

slušnost, decency

utíkati, to run away

zavolati, to call upon

že, that

Sokol a kohout.

Mladý sokol se dal tak ochočit, že přilétal pánovi na ruku, kdykoliv naň zavolal. Kohout však utíkal před pánem a křičel když se k němu blížil. Sokol si toho povšimnul a řekl kohoutovi: Ty kohoute nemáš pražádné slušnosti. Patrno že jsi sprostý tvor. Chodíš k pánovi jen když máš hlad. To já nedělám, hloupý ptáku! Mám síly dost a létati umím, avšak před pánem neutíkám.

Kohout odpověděl: Já ještě nikdy neslyšel o pečeném sokolu, ale slyšel jsem o pečeném kohoutu. Proto utíkám.

Exercise.—Change the above story into the plural.

Oral exercise.

A.) Complete in all persons singular and plural:

Našel jsem kohouta ...

Najdu kladivo ...

Neudělal jsem to ...

B. Decline in singular and plural: pečený kohout, veselá dívka, staré město.

Exercise I.

Translate into English:

Přišel jsem navštívit strýce Jana. Strýc Jan jest sedlákem. Našel jsem strýce na zahradě. Trhal

jablka. Učitel se ptal žáka, co udělal. Několik velkých hochů si hrálo na ulici. Stateční vojáci bojovali ve veliké bitvě. Malé dívky odešly domů. Přijdu ve dvě hodiny. Ve starých domech jsou malé světnice.

Exercise II.

Translate into Bohemian:

When did you come? I came at seven o'clock. What have you found? I found the old hammer. Where did you buy the pears? I bought them in the store. We shall come tomorrow. The good aunts are sick. What do you know about the big cities. In the forest are many big trees. What has the mother given to the little boys? She gave them good cakes.

XIV.

Possessive pronouns. Přisvojovací náměstky.

Possessive pronouns (like adjectives) agree with the nouns they modify in number, gender and case.

[45]

	Masculine	feminine	neuter
Singular	můj , my, mine	má , moje;	mé , moje
	tvůj , thy, thine	tvá , tvoje;	tvé , tvoje
Plural	moji (animate)	mé , moje,	má , moje
	mé , moje (inanimate);		
	tvoji (animate)	tvé , tvoje,	tvá , tvoje.
	tvé , tvoje (inanimate)		

jeho, his; **její**, her, hers; **jeho**, its; **jejich**, their, have one form for **all** three genders, singular and plural.

Jeho bratr, jeho sestra, jeho srdce; jejich bratr, jejich sestry, jejich pole.

	Masculine,	feminine
		and neuter
Singular	naš our, ours	naše
	váš your, yours	vaše
Plural	naši	naše
	vaši	vaše

Similar to **můj**, **má**, **mé**, is **svůj**, **svá**, **své**, the reflexive possessive pronoun, used when referring to the subject of the sentence. Ex. **Já** jdu se **svým** bratrem. I go with **my own** brother.

Reflexive pronoun se. Vztažná náměstka se.

Umývám se, I wash myself, umýváme se, we wash ourselves, umýváš se a umýváte se, You wash yourself.

The Reflexive **se** is used for all three persons, both singular and plural. In Bohemian the reflexive pronoun is used with many verbs. Its declension and varied use will be taken up later on.

Irregular verbs. Nepravidelná slovesa. II.

chtít to want.

Present indicative:

chci, **chceš**, **chce**; **chceme**, **chcete**, **chtějí**.

Past participle **chtěl**, wanted.

Vědět to know.

Present indicative

vím, **víš**, **ví**, **víme**, **víte**, **vědí**

Past participle, **věděl**, knew, known.

jeti, to go, to ride.

Present indicative

jedu, jedeš, jede, jedeme, jedete, jedou.

Past participle, **jel** went, rode ridden.

Chtíti is followed by infinitive.

Chci mluvití. I wish to talk.

The difference between:

a) **uměti, věděti a znáti.**

uměti nějakou věc, to know an art, to be able to do a certain thing.

Umím čísti, I know, I can read. **Věděti něco**, to know something. Slyšel jsem to, vím to. I heard it, I know it. **Znáti** (znám), to know a person or a thing to be acquainted with it. Zním Vás. I know you.

b) **Jeti a jítí.**

jeti is used whenever we go somewhere by some means of transportation, **jítí** denotes merely walking.

Jedu domů, I go home, if I use some vehicle, car, horse, bicycle etc.

Jdu domů, if I merely **walk**. I went to New York is to be translated **jel jsem**, if train or other vehicle was used. But **šel jsem** do New Yorku if **I walked**.

The future of **jítí, jdu, půjdu** (prefix **pů-**), never **budu jítí**.

The future of **jeti, pojedu** (prefix **po-**); never **budu jeti**.

Oral exercise.

Complete in all three persons singular and plural:

Půjdu na procházku. I'll go for a walk. **Pojedu na venkov**—I'll go to the country. **Chci pracovatí**—I wish to work. **Nevěděla jsem to**—I didn't know it (fem.) **Umím svou úlohu**—I know my lesson. **Zním mladou dívku**, I know a young girl. **Nevěděl jsem to**, I didn't know it.

Vocabulary.

dvůr (dvory) court-yard, yard

lov (lovy) chase

krásný, beautiful

řádný, respectable, decent

ochočený, tamed

půl, half

spálený, burned

promluvití (mluvím) to speak, to deliver a speech,

přečísti (čtu) to read over,

uviděti (vidím) to see, to perceive,

užívati, (užívám), to use,

plný, full,

zdraví, health.

Exercise I.

Translate into English:

Můj bratr mluví. Moji bratři mluvili. Tvůj bratr promluví. Kdy jste přečetl tu (that) velkou knihu? Má matka to chce věděti. Kohout sedláka běhá po dvoře. Má teta má velkou zahradu, plnou krásných květin. Sokol se dá ochočiti. Ochočení sokolové byli užíváni k lovu. Zdraví hlava všeho. Čistota půl zdraví. Veselá mysl půl zdraví. Máte jít domů. Když přišel, uviděl svůj dům spálený. Poznal jsem ho co (as) řádného hochu. Přečtu tu knihu zítra.

Exercise II.

Translate into Bohemian:

Did you know that respectable gentleman? Have you read that old book through? You ought to know this (to). Will you go to Washington? (by train). Did you go (walk) to Washington? Who knows this gentleman? Who knows how much are five and five? We can work well. The farmer has a big yard with many (s mnoha) cows and geese. My father spoke some (několik, follow by possessive) kind words. Our old mother came here. Our soldiers march through the city. Your garden is big.

Den a noc.

(Look for the words in the vocabulary at the end of the book). Den má dvacet čtyři hodiny. (Also čtyřadvacet hodin). Noc jest ta část dne, kdy nám slunce nesvítí. Když slunce započíná svítiti, říkáme tomu ráno, nebo jitro. Poledne jest půl dne; hodiny ukazují dvanáct hodin. Půlnoc jest půl noci. Odpoledne jest doba mezi polednem a večerem. Večer slunce zapadá, tmí se. Lidé se zdraví: Dobré jitro! Dobrý den! Dobré odpoledne! Dobrý večer! Dobrou noc!

XV.

It is very important that the student of Bohemian master the declension of nouns, adjectives, pronouns and numerals. This is to be acquired not only by memorizing the case endings but also by thorough understanding of the meaning and use of the cases.

Case questions. To each case a set of questions corresponds, which help us to determine the case. The boy knows the soldier. **Who** knows the soldier? The **boy** knows the soldier.

Whom does the boy know? The boy knows the **soldier**. We see, that the question who? asks for and **determines** the nominative case, and the question whom? asks for and determines the objective case.

Nominative	Kdo?, co?	who?, what?
Objective	Koho?, co?	whom?, what?
Possessive	Koho?, čím?, čeho?	whose?, of what?
Dative	Komu?, čemu?	to whom?, to what?
Locative	O kom?, o čem?	about whom?, about what?
Instrumental	S kým?, s čím?	with whom?, with what?

The last question is used in asking for things, the first (and second of the possessive) is used in asking for animate beings. [48]

No question corresponds to the vocative case. This is used in calling somebody, and has no connection with the sentence. It is inserted in the sentence and separated from it by a comma.

The Use of the Individual Cases.

The **nominative** is the case of the subject of a sentence.

The **objective** (or **accusative**) is the case of the direct object of a positive, transitive verb. (Transitive verbs express action which is **transferred** upon something. Ex. **to see** some one, **to have** something etc. are transitive verbs.)

(Intransitive verb: to go, jíti).

Negative transitive verbs require their object in the possessive case. Vidím matku. I see mother. But: Nevidím **matky**. Nemáme dělníků. However in modern colloquial Bohemian this use of the possessive is being replaced by the objective.

Possessive (or genitive) is used as the English possessive. (In Bohemian the possessive comes after the name of the possessed object. Mother's child. Dítě matky.) The possessive is further used:

- b) to express the object of the negative transitive verb.
- c) to denote parts and quantities, libra kávy, sklenice vody.
- d) after numerals higher than four, after indefinite numerals trochu, několik etc. několik hochů, trochu vody.
- e) after verbs: tázati se (koho) to ask for information, žádati (něčeho) to demand, báti se (koho) to fear.
- f) after superlative and comparative viz latter lesson.

The **dative** is the case of the indirect object. (In translation the English preposition **to** is used mostly to express dative.) The dative is used after verbs: povídati (komu) to tell, věřiti (komu) to believe, radovati se (čemu) to rejoice (something), učiti se (čemu) to study a thing, rovnati se

(komu) to equal somebody, věřiti (komu) to believe.

The **locative** case is used only after prepositions. See [lesson XVI](#).

The **Instrumental** case is used to express an instrument or cause of an action. Píši pérem. I write with a pen. It is used after a passive verb where in English the preposition by denotes actor. Bylo to učiněno **vojákem**. It was done by the **soldier**. It is used where in English the preposition through is used. Jdu **lesem**. I walk **through the forest**. It is used with the preposition s, with, along, to denote association. Mluvím s matkou. I talk with the mother.

[49]

Exercise I.

Determine case in following sentences. Translate them.

Dělníku, zde jsou tvé peníze. Teto, máme vás rádi. Bratr koupil dům. V domě jest několik pokojů. Koupil jsem bušel bramborů. Díváme se okny. Vojáci mluvili se sedláky. Učíme se českému jazyku čili češtině. Po neděli přijde pondělí. V zahradě je mnoho květin. Neuvidím více bratra. Sokol se nebál pána. Krávy sedláka jsou tučné. Dni v zimě jsou krátké. Dáme dar matce. Učitel opravil žákům úlohy.

Exercise II.

Answer the following questions or complete sentences and determine their cases:

Kdo mluví ve škole? Co jest na stole? Kdo má peníze? S kým mluvíte? Čím píšete? S kým jdete? Na čem leží kniha? V čem zůstáváte? O kom mluví sedlák? Co máte? Koho vidíte? Koho slyšel váš bratr? Komu věříte? Komu dáte sklenici vody? Čemu se díváte? Stromy čeho jsou vysoké?

XVI.

Prepositions. Předložky.

The prepositions are followed in Bohemian by definite cases—váží se s jistým pádem. Therefore, to complete the theory of the use of cases we will take in this lesson the study of the prepositions. This study is the more important because the lack of case forms in English is made up by suitable prepositions and the use of prepositions in both languages varies considerably.

No preposition is used with the first and fifth case.

Prepositions with the objective.

Mimo besides, except, **Mimo** vojáky byli tam i občané. **Besides** soldiers there were also civilians.

Ob (seldom used now) expresses a change. **Ob** den., every second day.

Pro for. Jdu **pro** svého bratra. I go for my brother.

For is used in different sense in English than in Bohemian:

For ten cents.

Za pět centů.

Train **for** Prague.

Vlak **do** Prahy.

I worked **for** two weeks.

Pracoval jsem **po** dva týdny.

Přes, over, across. **Přes** pole a lesy. Across the fields and the woods. **Přes** noc. Over night. **Přes** sto dolarů. Over hundred dollars.

[50]

Skrze through, **Skrze** Vás, through you.

Prepositions with the possessive.

Bez without. **Bez** chleba. Without bread.

Dle according to. **Dle** posledních zpráv. According to the latest news.

Podle (dle) zákona. According to the law.

Vedle next to, alongside of. **Vedle** našeho domu. Next to our house.

Do in, into. Jdu **do** města. I go into the city. Dvakrát do roka. Twice a year.

Do is used in different sense in Bohemian than in English.

Zaplatím to **do** roka. I'll pay that **within** a year.

To bych **do něho** neřekl. I shouldn't think that **of him**.

Není nám nic **do** toho. It is not our affair.

Není mi **do** smíchu. I do not feel like laughing.

Jdu **do** školy. I go to school.

Kromě aside of, except, besides. Každý den **kromě** neděle. Every day except Sunday.

Kolem, about. **Kolem** těla. About the body. **Kolem** poledne. About noon.

Okolo around. Zeď **okolo** zahrady. Wall around the garden. But: Šel jsem **okolo**. I went (passed) by.

Místo instead of. **Místo** otce přišel syn. Instead of the father came the son.

Od, from (somebody). **Od** mé matky. From my mother. **od—k, from—to**. Od domu k domu. From house to house.

U, at, by, Byl **u** tety. He was at the aunt's house. Stál **u** domu. He stood by the house. But:

At noon. **V** poledne.

At five o'clock. **V** pět hodin.

By sea, **by** land. Po moři, po zemi.

Límeč **u** kabátu. The collar **of** the coat.

Z, (ze), out of, from something. **Ze** železa. Made of iron. But:

Z bídy. On account of poverty.

Z jara. In the beginning of the Spring.

Z kapsy. Out of the pocket.

Z Prahy. From Prague.

[51]

Prepositions with the dative.

K, ke, ku, to, towards. Jdu **k** bratrovi. I go to my brother. **Ke** druhé hodině. Around (toward) two o'clock.

Proti against. **Proti** nepříteli. Against the enemy.

Naproti, opposite. **Naproti** knihovně. Opposite the library. (Jdu tetě **naproti**. (Naproti is an adverb here.) I go **to meet** my aunt.)

Prepositions with the locative.

O, about, Mluvíme **o** knize. We speak about the book.

Po, after, following. **Po** bratrovi přišla sestra. After the brother came the sister. After dinner. **Po** obědě.

Při, at, by, **Při** hostině. At the banquet.

V, ve, in, at, **V** městě, in the city.

Some prepositions are followed by two or even three cases.

Mezi, between, among; **nad**, above; **pod**, under, below; **před**, before are followed by the **objective** when they denote a **direction** of motion, in answer to **kam?** Where to?

When they denote, **position, location** in answer to **kde?** Where at?, they are followed by the **instrumental**.

Jdu **mezi lidmi** (kam). I go among the people. **Mezi lidmi** (kde?) Among the people.

Slunce vyšlo **nad horu** (kam?) a stojí **nad horou** (kde?) The sun rose above the mountain and stands above the mountain.

Schoval se **pod stůl**, (kam?); jest schován **pod stolem**. (kde?) He hid under the table; he is hidden under the table.

Vyšel jsem **před dům** (kam?), stojím **před domem**. (kde?) I stepped before the house. I am standing before the house.

NOTE! Před týdnem. A week ago. (Týden zpátky is an anglicism.)

Na, on, v, in, is followed by the **objective** when it denotes a **direction** of motion in answer to kam? Where to?; and is followed by the **locative** when it denotes a location in answer to kde? Where at?

Dej knihu **na stůl** (kam?) Kniha jest **na stole** (kde?) Lay the book on the table. The book lies on the table.

V, connects only rarely with the ob. Ex. Upadl v nemoc. He became sick.

Za, behind, followed by the **accusative** in answer to **kam?** Where to? (direction), and is followed by the **instrumental** in answer to **kde?** Where at? Position. Schovej se za stůl (kam?) Hide behind the table. Sedíme za stolem. We sit behind the table.

Za, during, expressing time is followed by the possessive (genitive). Za krásného dne. During a beautiful day. [52]

S, se, with when denoting **an association** is followed by the instrumental. S hochem, with the boy.

S, se, off from, in answer to odkud? from where?, is followed by the possessive. Skočil s vozu. Jumped off the wagon.

Distinguish **z**, out of, **z** mouky, and **s**, with, **s** moukou.

When a word is preceded by a preposition, they both are pronounced as one word and the accent which naturally falls upon the first syllable, goes over on the preposition. Ve'vodě. Not ve vo'dě. In the so-called **compound verbs** "ve složených slovesech" the prepositions form **prefixes**, e. g. přijíti, najíti. See [lesson XXXIV](#).

Exercise I.

Translate into English and note the use of prepositions.

Princezna na hrášku.

V jednom městě žil jeden princ. Chtěl se oženiti s nějakou opravdovou princeznou. Vyjel si do světa pro nevěstu. Mnoho cestoval, ale nenašel, čeho hledal. Bylo sice dost princezen, ale jsou-li to skutečně princezny, nedalo se zjistit. Vždycky v tom bylo něco podezřelého. I vrátil se domů bez nevěsty, všecek smuten, protože by byl rád měl za ženu skutečnou princeznu.

Jednou večer nastala hrozná bouřka; blýskalo se a hřmělo, lilo se jako z konve, to bylo strašně! Tu zaklepal někdo na dvěře a starý král vyšel otevřít.

Venku před domem u vrat stála jakás princezna. Ale, pane, ta vypadala od lijáku a bouřky! Voda tekla jí s vlasů a se šatů, nabírala se jí do střevíčků špičkami a patami vytékala ven. A přece tvrdila o sobě, že je pravou princeznou.

"Však uvidíme!" pomyslila si stará královna. Ale neřikala nic. Šla do ložnice, sňala s postele všechny peřiny, položila je vedle na židli, pak položila na dno hrášek, na ten dala dvacet slavníků a ještě dvacet prachových peřin.

Na to přivedla princeznu k posteli, aby šla spát. Ráno, když přišla k snídani, tu se jí ptali, jak se jí to spalo.

"Ale špatně," řekla princezna. "Celou noc jsem ani oka nezamhouřila! Co to jen v té posteli bylo? Ležela jsem na něčem tvrdém, takže mám záda samé modřiny. To je hrůza!" [53]

Ted' všichni viděli, že je to skutečná princezna protože skrze dvacet slavníků a dvacet prachových peřin ucítila hrášek. Tak citlivý nemůže býti nikdo než opravdická princezna.

Ten princ si ji tedy vzal za ženu, protože ted' už věděl, že má skutečnou princeznu.

Exercise II.

Translate into Bohemian:

Go to the baker and buy bread for ten cents! When I came with the bread, we sat down to the table. The baker lives opposite our house. Before his door stands a tree. Next to him lives a butcher. There are many people in the butcher's store. Go for your brother! We went to the park. Many birds sat on the trees. We seated ourselves on the bench. They built a house of bricks. Take the book off the table. Two years ago I was in France. They called for Mr. Smith. The painting hung on the wall over the piano. The farmer came to town.

XVII.

Měkké sklonění.

The declensions of holub, strom, ryba and slovo, are called hard. The remaining declensions are called soft. The nouns of these declensions end either in a soft consonant or in a neutral one, which, however, has a soft quality.

The types of masculine soft declensions are muž for the animate and meč for the inanimate.

Type Vzor **muž** man.

	Sing.	Plural.
N.	muž	muži (mužové)
O.	muže	muže
P.	muže	mužů, mužův,
D.	muži, mužovi	mužům
L.	muži	mužích
I.	mužem	muži
V.	muži!	muži, mužové!

Poznámky k tomuto sklonění.

All masculine animate nouns ending in a soft consonant are declined like muž. E. g. **malíř** painter, **kovář** blacksmith. Those ending in **-ec** have movable **e** in the possessive singular. **otec** father, **otce**, **kupec** merchant, **kupce**. These nouns have **otče!** **kupče!** in the vocative. Nouns ending in **-tel** fall into this declension. Ex.: **učitel** teacher, **kazatel** preacher (plural nom. **učitelové**, **kazatelové**), **cvičitel** instructor, **cvičitelé**, **kůň** horse, plur. **koně**, inst. plur. **koňmi**. Nouns ending in **-ce** e. g. **zrádce** (voc. **zrádče!**) traitor also fall into this declension. In **kněz** priest, final **z** changes into **ž** in N. P. **kněží**, L. P. o **kněžích**, D. P. **kněžím**.

[54]

Type vzor **meč**, sword.

	sing.	plural
Nom.	meč	meče
Object.	meč	meče
Poss.	meče	mečů, (mečův),
Dat.	meči	mečům
Loc.	meči	mečích
Instr.	mečem	meči
Voc.	meči!	meče!

All masculine inanimates ending in a soft consonant are declined like meč. Ex.: Koš basket, nůž (nože) knife, plášť mantle, pokoj room, pokoj—mír also means peace; stroj, machine. Many nouns ending in **-l** are declined like meč, e. g. **úl**, beehive, **kotel**, boiler.

Imperative. Rozkazovací způsob.

The imperative in Bohemian has distinctive forms for each of its three persons:

2nd person singular	chval!	Praise (thou)!
1st person plural	chvalme!	Let us praise!
2nd person plural	chvalte!	Praise (you)!

In some idiomatic expressions the third person singular of the imperative occurs. Dej Bůh! May God give. Chval každý duch Hospodina. Praise every soul the Lord!

The second person singular is the fundamental imperative form, the imperative root. The first person plural is formed by the addition of **-me**, the second person plural is formed by the addition **-te** to the imperative root. Ex.

chval	praise!
chval- me	let us praise!
chval- te	praise! (you)
mluv	speak!
mluv- me	let us speak!
mluv- te	speak! (you)

When the second person singular of the imperative ends in **-i**, this **-i** changes into **ě**. **čti!** read! **čtěme!** let us read! **čtěte!** read! **jdí!** go! **jděme!** let us go! **jděte!** go!

[55]

The negative form is made by prefixing **ne-** to the position. **Nemluv!** Don't speak! **Nemluvme!** Don't let us speak! **Nemluvte!** Don't speak!

volati to call, **volej!** call!
 Znáti, to know, **znej!** know!
 dáti to give, **dej!** give!
 prositi to ask for, to beg, **pros!** ask!
 slyšeti to hear, **slyš!** hear!
 psáti to write, **piš!** write!
 klepati to knock, **klepej!** knock!
 bráti to take, **ber!** take!

Oral exercise.

Decline:

Dobry otec, nový stroj, mladý učitel, malý nůž.

Exercise I.

Muž nese v koši jablka. Zámek se otevírá klíčem. Dej mi (mě) nůž, hochu! Četli jsme pohádku o princí a princezně. Dobrý přítel nad zlato. Přátele poznáš v neštěstí. V pokoji sedí matka a čte. Jdu k učiteli učiti se čísti. Na kraji lesa rostou květiny. Kde jsi našel tolik krásných květin? Jdu k lékaři. Kovář kuje železo. Sedláci užívají mnoho strojů. Zavolej otce, Josefe! Nemluvme, ale dejme pozor! Pište úlohu! Neberte to! Dej pozor, hochu! Živ buď s rozumem, obejdeš se bez lékařů. Bičem nepřesvihneš obušku. Lepší kůrka v pokoji nežli bochník v rozbroji. Zajíce v pytli nekupuj.

Exercise II.

Translate into Bohemian:

The teacher reads us from a book. In the basket are flowers. Where is your mantle? We go to our friends. The priest sits in the room. He is reading. The soldiers fight (bojují) with swords. The doctor is not at home. The boy bought some cookies (koláče). Please give me a piece of bread. Call your father! Let's go home, boys! The strong blacksmith talks with the farmers. April showers bring forth May flowers. Lost time is never found again.

Pohádka.

Byl jeden král
 ten dával bál,
 přišly myšky zapískaly,
 pavoučkové tancovali.

Příběh' kocour veliký,
 tu byl konec muziky,
 myšky se vám ulekly,
 šup—do dírky utekly.

XVIII.

Měkké sklonění ženského rodu. Soft declension feminine gender.

Nouns ending in e or ě.

Type, vzor růže, rose.

	Singular	Plural.
Nom. a Voc.	růže	růže
Object.	růži	růže
Poss.	růže	růží
Dat.	růži	růžím
Loc.	růži	růžích

Poznámky k tomuto sklonění

Feminine nouns, ending in the nominative singular in **e** or **ě** belong to this declension. E. g. **duše**, soul, **polovice** one half; all those ending in **-yně** (feminine ending) **otrokyně** slave woman, **žákyně** girl pupil, **sokyně** woman rival etc.

Many nouns of this declension have dropped **e** or **ě** in the nominative and objective: **zem** (země) earth, **dlaň** palm, **vášeň** passion, **obec**, community.

In the possessive plural some nouns of this declension drop **í**, especially those ending in **-ice**, **slepice** (slepíc) hen, **ulice** (ulic), street. Those ending in **yně**, use both forms: **bohyně** goddess p. **bohyní** i **bohyň** of the goddesses.

Nouns ending in a soft consonant.—Type vzor řeč, speech.

N. a V.	řeč	řeči
O.	řeč	řeči
P.	řeči	řečí
D.	řeči	řečem
L.	řeči	řečech
I.	řeči	řečmi.

Feminine nouns ending in a soft consonant are declined like **řeč**.

Ex.: **věc**, thing; **pomoc**, help; ending in **-t**: **kost**, bone; **radost**, joy.

Some nouns of this declension, especially those ending in **-l** and **-ň, ď** form nom. and instr. plural like **růže**. Ex.: **hůl**, stick, hole, holemi; **dlaň**, palm, dlaně, dlaněmi; **lod'**, ship, lodě, loděmi.

[57]

Adverbs. Příslowce.

Adverbs modify verbs, adjectives and other adverbs. Příslowce určují slovesa, přídavná jména a příslowce.

Příslowce způsobu, Adverbs of manner, odpovídající na otázku jak? how? are often formed from the definite adjectives by replacing the final vowel by **-ě**. Ex.

silný, -á, é, strong,	silně, strongly,
hlasitý, -á, é, loud,	hlasitě, loudly,
nový, -á, é, new,	nově, newly, recently,
špatný, -á, é, bad,	špatně, badly,
pilný, -á, é diligent,	pilně, diligently.

As shown before, **-ě** changes **r** into **ř**, **h** into **z**, **ch** into **š** and **k** into **c**. **dobrý** good, **dobře** well, **vysoký** high, **vysoce** highly, **dlouhý** long, **dlouze** at length, **suchý** dry, **suše** dryly, **tichý, tiše,** **hladký** smooth, **hladce** smoothly.—After **l**, **e** is added. **rychlý** quick, **rychle** quickly, **smělý** audacious, **směle** audaciously.

Imperative of the verb: to be. Rozkazovací způsob slovesa býti.

Bud' be thou, **budme!** **budte!**

Verbs ending in first person singular in **-i**. Type **pracovati**, to work.

pracuji I work,	pracujeme we work,
pracuješ you work,	pracujete you work,
pracuje works,	pracují they work.

Imperative: **pracuj, pracujme, pracujte.**

Verbs of this division: **milovati** to love; **kupovati** to be buying.

Oral exercise:

Decline: Drahá vlast, pilná žákyně, řecká bohyně, tmavá noc.

Practice in imperatives: Běž rychle! běžme rychle! běžte rychle!

Continue as indicated above: Dělej to dobře! Chod' rovně! Dej pozor! (Pay attention)! Piš svou úlohu jasně! (Write your lesson clearly!) Buď poslušný! (Be obedient!)

Exercise II.

Translate into English:

V zahradě kvetla krásná růže. Mám rád květiny. Naší vlastí jsou Spojené Státy. Kočka chytila myš. Venuše byla u Řeků bohyní krásy. Chod' do školy a uč se! Nežádej chleba! Pišme úlohy! To jest velká tíž (nebo tíže). Naše obec má krásné parky. Proste o pomoc! Volej přítele! Spěte! Dobrou noc! Pracujme pilně. Buďte tiše! Udělal jste to špatně. Žádostem zlým a vášním odpírejte. Jazyk bez kostí, ale kosti láme. Přijď rychle! Váš stroj běží hladce. Dělal jste to špatně. Pracuj pilně! Milujme svou vlast.

[58]

Exercise III.

Translate into Bohemian:

Did you see the little mouse? No I didn't see it (ji). We shall not work during (v) the night. Let us study! Don't take that! Did the teacher praise the boy? Yes, he praised him (ho). The merchants are buying the chickens. Give me a few apples. Where is the girl with that (s tou) beautiful rose? She is in the garden with her lady friend. The boy walks with his friend (man). Vesna was the goddess of Spring of the old Bohemians. Write clearly! The girl and the boy pupil talk. Don't talk! Speak loudly! How are you working? I work diligently. The soldier came quickly. You have done that well!

Nechod' tam!

Nechod' tam, prší tam,
je tam velké bláto.
Upadneš, nevstaneš,
budeš volat: Táto!

Kyselé hrozny!

Hladová liška uviděla na révě pěkné zralé hrozny. Dostala na ně chuť! Chtěla si na nich pochutnat. Ale hrozny visely příliš vysoko. Marně po nich skákala,—nemohla jich dosáhnouti.

Když viděla, že jich nedostane, odešla a pravila: "Ty hrozny jsou příliš kyselé. Ať si je jí, kdo chce!"

Zda neučinila lépe, než kdyby naříkala?

XIX.

Neuter Declension of soft ending. Sklonění středního rodu měkké vzory.

Type, vzor **pole**, field.

	Singular Jednotné	Plural Množné.
N. & V.	pole field	pole
O.	pole	pole
P.	pole	polí
D.	poli	polím
L.	poli	polích
I.	polem	poli

Neuter nouns ending in e or ě, singular and plural belong to this declension. Some nouns of this declension: moře sea, nebe heavens, lože bed, ohniště fire place, vejce egg (this has possessive plural vajec), plíce lungs, plic poss. plural, poledne noon, loc. sing. o polednách, v poledne.

[59]

Type, vzor kuře, chicken

	jedn. číslo.	množné číslo.
N. & V.	kuře chicken	kuřata
O.	kuře	kuřata
P.	kuřete	kuřat
D.	kuřeti	kuřatům
L.	kuřeti	kuřatech
I.	kuřetem	kuřaty

According to this declension the names of young animals are declined. Ex.: **ptáče**, young bird, **holoubě**, squab, **hříbě**, colt. Further: neutral nouns ending in **-e**, plural **-ata**, Ex.: vnouče grandchild, kníže duke, poupě bud, děvče girl, koště broom.

Dítě child, is declined in singular like kuře, in plural like řeč.

N. děti, V. and O. děti, P. dětí, D. dětem, L. dětech, I. dětmi.

Type vzor rámě, arm.

	Singular	Plural
N. & V.	rámě	ramena
O.	rámě	ramen
P.	ramene	ramen
D.	rameni	ramenům
L.	rameni	ramenech
I.	ramenem	rameny

This declension resembles greatly that of the type kuře, the **t** in the plural is, however, replaced by **n**.

Neuter nouns ending in **-mě** follow this declension. Some nouns of this declension:

břímě burden, **símě (semena)** seeds. But these nouns have also new forms nom. sing. **rameno, semeno, břemeno** and are then declined like město.

Type, vzor letter, psaní.

The first five cases and V. singular:		psaní
The instrumental singular		psaním
N. V. O. P.	plural	psaní
D.	"	psaním
L.	"	psaních
I.	"	psaními.

All nouns ending in **í** are declined like psaní. **Examples:**

Neuter nouns: **zboží** goods, **znamení** sign, etc.

Masculine nouns: **Jiří** George, **pondělí** Monday, **září** September.

Feminine nouns: **paní** lady (instrumental sing. paní!)

All so called verbal nouns (they are all neuter) **kreslení** drawing, **pítí** drinking etc.

[60]

Oral exercise:

Decline:

Krásná paní, silné rámě, hodné dítě, čerstvé vejce.

Complete in all 3 persons s. and p.: Kupuji ovoce, kupuješ ovoce. Miluji svou matku. Uviděl jsem dítě.

Exercise I.

Piš svou (your own) úlohu čistě a pozorně! Matka si hrála s hodným dítětem. Sedláci pracují pilně na polích. Lodě plují po moři. Kde jste koupil hříbě? Jdi rychle a přines mi to krásné růžové poupě! Hvězdy svítí jasně na nebi. Jdi do krámu a přines třicet vajec! Uděláme z nich dobrý oběd. Kuchařka je v kuchyni a vaří. Děti přišly pro koš květin. V pokoji jest pěkný obraz. Smělému štěstí

přeje. Lenochu nejlépe domlouvati dubovými slovy. Doufej směle, dokud duše v těle. Veselé mládí vesele si vede.

Exercise II.

Translate into Bohemian:

The careless boy lost his coat and cap. Do Jennie and Joseph study diligently? Fred skates rapidly and gracefully. (spanile.) Did the man speak poorly or well? A child should keep quiet (má býti tiše) when old persons are present. A good general must be a brave man.

XX.

Výjimky ve sklonění. Exceptions in declensions.

Dual. Dvojné číslo.

The old Bohemian had well developed forms of **dual** number, used when speaking of two things or persons. In modern Bohemian the dual survived only with some names of parts of body occurring in pairs (and with the numeral **sto**, hundred).

Feminine Gender.

Ruka—hand, noha—foot, declined in the singular like ryba.

When speaking of the following parts of the human body, however, the dual forms must be used:

Nom., Ob. & Voc.	ruce	nohy
Possessive and Locative	rukou	nohou
Dative	rukám	nohám
Inst.	rukama	nohama.

[61]

Neuter Gender.

Oko eye, ucho ear, are declined in the Singular like slovo.

Dual forms:

Nom. Voc. and Object.	oči	uši
Possessive	očí	uší
Dat.	očím	uším
Locative	očích	uších
Instr.	očima	ušima

koleno knee, declined like slovo, the dual forms only in the poss. and loc. cases: **kolenou**.

Plural nouns, Pomnožná podstatná jména:

These nouns exist only in the plural:

dveře door, declined like **růže**, **kamna** stove, declined like (rámě) **ramena**, I., **kamny**, **nůžky** scissors, declined like **ryba**, **peníze** money, (peníz coin) like **meč**, poss. **peněz**.

Further exceptions:

přítel, friend, nepřítel enemy, declined like muž, in singular, but in plural N. and V. přátelé, O. přátele, P. přítel D. přátelům, Loc. přátelích, I. přáteli.

Člověk (human being) declined like holub, plural **lidé** people, declined like řeč. Lid is people taken collectively; náš lid our people, naši lidé, our people taken individually.

Den is declined in the singular like meč, excep. loc. ve dne!

Plural N. and V. dni, O. dni also dny, P. dní also dnův. Dat. dním also dnům, Loc. dnech, Inst. dny; týden week, declines like den.

Instead of týden neděle (Sunday), is used for week. Za pět neděl or za pět týdnů. After five weeks.

Plural of **nebe** (heavens) **nebesa**, it is in plural declined like slovo. (Stem nebes). In sing. nebe is declined like pole. [Lesson XIX](#).

[62]

Měkké sklonění přídavných jmen. Soft declension of adjectives.

Adjectives of this declension end in the nominative for all three genders singular and plural in **í**. Declension **dobrý-á-é**, is called **tvrdé**, hard.

	Masculine and neuter	feminine
Nom. and Vocative	severní	severní
Object.	(masc. anim.) severního (neuter & masc. in.) severní	severní
Possessive	severního	severní
Dative	severnímu	severní
Locative	severním	severní
Instrumental	severním	severní

Plural of all three genders:

Nom. and Vocative	severní
Objective	severní
Possessive	severních
Dative	severním
Locative	severních
Instrumental	severními

Note that **í** persists in all cases for all genders in both the singular and the plural. The feminine singular ends in all the cases in **í**.

Most of these adjectives of the soft declension are formed from the nouns and may be rendered into English by the possessive of the corresponding noun, by corresponding adjectives, or by a noun in the nominative. Ex.:

Sever, north; **severní**, of the north, northern north. **severní plodiny** produce of the north. **severní hranice** northern boundary. **severní vítr** north wind, also northerly wind.

ryba fish, **rybí maso** fish meat, meat of the fish.

sever north, **severní** northern, **jih** south, **jižní** southern, **západ** west, **západní** westerly, western, **východ** east, **východní** easterly, eastern.

noc night, **noční** nightly, **den** day, **denní** daily; **jaro**, spring; **jarní**, vernal; **léto**, summer; **letní**, of the summer; **podzim**, fall; **podzimní**, autumnal; **zima**, winter; **zimní**, wintry; **ráno**, morning; **ranní**, of the early morning; **večer**, evening; **večerní**, of the evening.

medvědí kůže, bear's skin; **oslí křik** donkey's cries.

[63]

horní, upper; **spodní** lower; **přední** the front one; **zadní** the rear-hind one; **poslední** the last (one).

střední or **prostřední** the middle one.

Idiomatic Expressions—Osobitá rčení.

Líbí se, to like, used only in third person, **líbí se**.

Ta věc se mi líbí. I like that thing.

To se mi do něho líbí, or **to se mi při něm líbí**. I like that of him.

Líbí se is similar to **mít rád**. See [lesson XI](#). But **mám rád**, **máš rád** etc. **se užívá** o osobách, is used in regard to persons, whereas **věci (things) se nám líbí, líbí se (někomu)** is **followed by the dative**. **Já rád něco dělám ... I gladly do certain work**.

Dát se, to commence. **Dalo se do deště**. It commenced to rain. **Dal jsem se do práce**. I commenced to work.

Oral exercise:

Complete in all persons singular and plural:

Já rád cestuji (I like to travel.)

Zítřka se dám do učení.

Líbí se mi to?

Rád bruslím (I like to skate).

Decline: Jarní den, poslední peníze, pravá ruka.

Exercise I.

Translate into English:

Máš vždy mluvit pravdu. Co mám dělat? Neměl čím zaplatit. Divadlo se nám velmi líbilo. Dali se do pití a hodování. Měsíc svítil jako rybí oko. Lesní včely přebývají v dutých stromech. Jak poučné jest pozorovati hvězdy za dlouhých letních nocí! Dej pozor na zadního žáka. Palmy rostou v jižních krajinách, tropickými zvaných. Z oslích kůží se dělá pergamen. Má starší sestra pilně pracuje. Ranní ptáče dává doskáče. Chůva chodí s dětmi na procházku. Dítě zatleskalo rukama. Z jeho černých očí zářila radost. Slyšíme ušima. V kamnech hoří oheň. Pes ležel za kamny. Dobří přátelé jsou drahý poklad. Za pěkných jarních dnů je radost pobýti (to stay) v přírodě. Tvé ruce nejsou čisté. Byl tak nemocen, že se sotva držel na nohou.

Exercise II.

Did you like the book? I like my instructors. You have to bring your books. I didn't like that. In the western part of our country are high mountains. The autumn days are days of quiet sunshine. "An artist," said Michael Angelo, "must have his measuring tools not in the hand, but in the eye." The early bird catches the worm.

[64]

Nestejné dědictví.

Bohatý kupec měl dva syny. Starší z nich byl otcovým miláčkem a otec chtěl mu odkázati všecko své jmění. Matka litovala mladšího syna a prosila muže, aby synům neříkal, dokud nebude nutno, jak je rozdělil, neboť doufala, že se jí podaří nějak oba porovnat. Kupec jí poslechl a neprozradil synům svůj úmysl.

Kdysi matka seděla u okna a plakala. Přišel k ní soused a tázal se, proč pláče. Ona odpověděla: "Jak nemám plakati? Oba synové jsou stejní a otec chce jednomu odkázati všecko a druhému nic. Prosila jsem muže, aby synům neříkal, jak se rozhodl, dokud bych si nevymyslila, jak bych mladšímu mohla pomoci."

Soused odvětil: "Mám pro tebe lehkou pomoc. Jdi, pověz synům, že starší dostane vše a mladší nic, a oni se porovnejí."

Mladší syn, jak uslyšel, že nebude mít žádného majetku, odešel do ciziny, pilně se tam učil a vzdělal se ve vědách i v řemeslech. Starší však zůstal doma, žil s otcem a neučil se ničemu, protože věděl, že bude bohat.

Když otec umřel, starší syn, protože nic neuměl, brzy utratil všecko jmění své, kdežto mladší naučil se v cizině vydělávati a brzy zbohatl svou prací a přičiněním.

Dle Tolstého.

Review exercise:

Study and classify the verbs. Translate.

Čistý rozum mají ti, kteří vodu pijí. K službě se nevtírej, jsi-li požádán, neodepři. Já myji mouřenína, oni myjí cihlu. Když hra nejlepší, přestaň! Kde tě lidi nezvou, nehrň se! Na chytrého mrkni, hloupého trkni. Řečník nadchl posluchače dobrou řečí. Velká řeka tiše plyne, malá s šumem běží. Kdo se nechceš mrzeti, uč se jazyk držeti. Až vypereme, pověsíme prádlo, aby uschlo. Zlato nemluví, ale působiti může. Hodný s hodným se přátelí. Každý rád na svůj mlýn vody nahání. Čím srdce přeplněno, tím ústa přetekou. Člověk přichází slabý na svět. Neutrácíme peněz zbytečně. Nekupuji, čeho nepotřebuji. Mistr mistru nerad ukazuje.

Pracuj každý s chutí usilovnou
na národa roli dědičné,
cesty naše mohou býti rozličné,
jenom vůli mějme všichni rovnou.

Kollar.

The infinitive of all the Bohemian verbs—with very few exceptions—ends in **ti**.

When we detach this suffix **-ti** from the infinitive of the Bohemian verb we get the **infinitive stem—kmen neurčitého způsobu**.

This infinitive stem of the Bohemian verb (and as a matter of fact of verbs of all the Slavic tongues) has six different forms according to which the philologists divide the Bohemian (and all the Slavic) verbs **into six classes**.

In this book, however, for practical reasons, the verbs will be divided according to the endings of the **present indicative** into **four groups**, and further subdivided according to the infinitive, imperative and participle forms.

Verbs whose present indicative or participle is formed by changes of the root will be treated as irregular. Example: **jíti**, to go; **jdu**, I go; **šel jsem**, I went.

The classification used in this book was conceived in order to simplify the task of the student in mastering the Bohemian verb. The present indicative (**identical** with the simple future) is not only the most important tense but it is the **only** tense with fully developed personal endings. The imperative endings **-me**, **-te** are also endings of the present. All other tenses are compounded. The philological division into six classes is based upon the historical grammar.

Present indicative endings of the Bohemian verb.

I. group

Sing.	Plural
-u	-eme
-eš	-ete
-e	-ou

II. group

Sing.	Plural
-ám	-áme
-áš	-áte
-á	-ají

III. group

Sing.	Plural
-ím	-íme
-íš	-íte
-í	-í or ějí

IV. group

Sing.	Plural
-í	-eme
-eš	-ete
-e	-í

The main forms of the Bohemian verbs are:

The infinitive (**neurčitý způsob**) ending in **-ti**.

The present indicative, **přítomný čas oznamovacího způsobu**, its endings are given above.

Past participle minulé přičestí	see lesson VII . Ex. psal
Passive participle trpné přičestí	see lesson XXXVI . Ex. chválen
Imperative rozkazovací způsob	see lesson XVII . Ex. piš!
Gerunds Přechodníky	see lesson XXXVIII . Ex. chváliv, chvále
Verbal nouns, Slovesná podstatná jména	see lesson XXXVII . Ex. chválení

[66]

The various verbal forms are derived from a **stem**. This stem is obtained by detaching the personal endings. Ex.: **trp-ím**, **trp-íš**, **trp-í**, stem of the present ind. trp.—**Trpě-l**, **trpě-la**, **trpě-**

n, participle stem *trpě*.

The **root** of the verb is that part present in all forms of **regular verbs**. **Trp** is the root of the verb **trpěti**.

The past and passive participles agree in gender and number with their subjects.

Hoch **nesl**. Hoši **nesli**. Hoch byl **nesen**. Hoši byli **neseni**. Děvče **neslo**. Zvířata **nesla**. Děvče bylo **neseno**. Děvčata byla **nesena**.

In the imperative, the first form (2nd person singular) is the imperative stem. **The other forms** (see [lesson XVII](#).) are formed by the suffixes **-me** and **-te**.

FIRST GROUP.

A. Vzor **nésti**, to carry, to bear.

Infinitive	nés-ti		
Imperative	nes!		
Present indicative	nesu	neseš	nese
	neseme	nesete	nesou
Past participle	nes-l	-la	-lo
Minulý přechodník	-li	-ly	-la
Passive participle	nesen	-na	-no
Trpný přechodník	-ni	-ny	-na

Root, infinitive, stem, past participle stem: *nes*.

Some verbs of this conjugation: *vézt* to haul; *lézt* to crawl.

B. vzor **vinouti**, to wind.

Infinitive	vinou-ti		
Imperative	viň!		
Present indicative	vinu,	vineš,	vine
	vineme,	vinete,	vinou
Past participle	vinu-l,	-la,	-lo
	-li,	-ly,	-la
Passive participle	vinut.		

(Root is **vin**, infinitive stem *vinou-*, participle stem *vinu-*).

Some verbs of this conjugation:

minouti to pass by; **stanouti** to stop, to stand; **vzpomenouti** to think of, to remember; **vanouti** (*vítr*) to blow (the wind).

[67]

C. Vzor **tisknouti**, to print, to press.

Infinitive	tisknou-ti		
Imperative	tiskni!, tiskněme!, tiskněte!		
Present indicative	tisknu	tiskneš	tiskne
	tiskneme	tisknete	tisknou
Past participle	tiskl	-la	-lo
	-li	-ly	-la
Passive participle	tištěn		
Recent forms (novotvary)	tisknul	-la	-lo
	-li	-ly	-la
Passive participle	tisknut		

The root and the participle stem **tisk** infinitive stem *tisknu*.

Vzor *tisknouti* liší se (differs) od *vinouti* v imperativě (*tiskni*). V minulém přechodníku dle novotvarů se rovná vzoru *minouti*, starší tvary vypouštějí **-nu**.

Slovesa tohoto časování: (Verbs of this conjugation):

dotknouti, (*dotkl, dotčen*) to touch; **nadchnouti**, (*nadchl, nadšen*) to inspire; **táhnouti**, (*táhl,*

tažen) to pull, to drag; **zamknouti**, (**zamkl**, zamčen) to lock; **padnouti**, (padl, napaden) to fall. Novotvary dotknul, nadchnul, táhnul, zamknul, padnul. Slovesa **hnouti** to move, **usnouti** to fall asleep, mají -nu- vždy; hnul, pohnut, usnul.

D. vzor **vésti** to lead.

Infinitive	vésti		
Imperative	ved!		
Present indicative	vedu	vedeš	vede
	vedeme	vedete	vedou
Past participle	vedl	-la	-lo
	-li	-ly	-la
Passive participle	veden		

The root and the infinitive and participle stem ends in d, or t, vedu, pletu. The original infinitive in old Bohemian was vedti, pletti.

Slovesa tohoto časování:

plést (pletu) to knit, to braid; **krást** (kradu) to steal; **kvést** (kvetu) to bloom; **klást** (kladu) to place, to put.

SECOND GROUP.

[68]

Pouze jeden vzor: **volati**, to call.

Infinitive	vola-ti		
Imperative	volej!		
Present indicative	volám	voláš	volá
	voláme	voláte	volají
Past participle	volal	-la	-lo
	-li	-ly	-la
Passive participle	volán		

Slovesa tohoto časování: **dělati**, to do, to make; **dávat** (dávám) to be giving; **dát** (dám) to give; **pískati**, to whistle; **lámati**, to break; **hledati**, to look for, to search; **nechat**, to let, to leave; **znáti**, to know. Many compound verbs originally from other groups come into this conjugation, e. g. **slyšeti** slyším, but **slýchati** slýchám use to hear; **moci**, mohu, to can, **přemáhati**, přemáhám, to overcome, **kryti**, kryji, to cover, **přikrývati**, přikrývám, to cover up.

THIRD GROUP.

A. Vzor prositi, **to ask for**, to beg.

Infinitive	prosi-ti		
Imperative	pros!		
Present indicative	prosím	prosíš	prosí
	prosíme	prosíte	prosí
Past participle	prosil	-la	-lo
	-li	-ly	-la
Passive participle	prošen		

Některá slovesa tohoto časování: **bydliti**, to live imp. bydl! bydleme! **činiti**, imp. číň! to do; **hoditi**, imp. hod! passive hosen, to throw; **kaziti** kaz! pass, kažn to spoil; **praviti** prav! to say, passive praveno; **pustiti** pust! puštěn to let go, to loosen; **vařiti** vař! vařeno, to cook; **zlobiti** to anger.

Verbs of this class with long root vowel, shorten this in imperative: e. g. **chváliti** (chval!) to praise; **vrátiti** (vrať) passive vráceno to return; **páliti** (pal) pass. páleno to fire, to burn.

B. vzor **držeti** to hold.

Infinitive	drže-ti
Imperative	drž!

Infinitive	držím	držíš	drží
	držíme	držíte	drží
Past participle	držel	-la	-lo
	-li	-ly	-la
Passive participle	držen		

Slovesa této třídy: **hořeti**, to burn; **letěti**, to fly; **ležeti**, to lay; **seděti**, to sit; **slyšeti**, to hear; **veleti**, to command; **viděti**, to see. [69]

C. vzor **uměti**, to know.

Infinitive	umě-ti		
Imperative	uměj!		
Present indicative	umím	umíš	umí
	umíme	umíte	umějí
Past participle	uměl	-la	-lo
	-li	-ly	-la
Passive participle	uměn		

Slovesa této třídy: **boleti**, to pain; **haněti**, to blame; **směti**, to be allowed; zkoušeti, to try.

Some verbs have long root vowels in the root: **sázeti** to plant; sázej, sázím, sázel, **házeti** to throw; **krájeti** to cut, **sháněti** to gather together.

Note that imperative is *uměj!* *sázej!* etc. and third person plur. *umějí*, *sázejí* etc.—Note the difference from verbs in A. and B. in these forms.

FOURTH GROUP.

A. vzor **milovati**, to love.

Infinitive	milova-ti		
Imperative	miluj!		
Present indicative	miluji	miluješ	miluje
	milujeme	milujete	milují
Past participle	miloval	-la	-lo
	-ly	-ly	-la
Passive participle	milován		

Some verbs of this conjugation: **budovati** to build; **kupovati** to buy; **malovati** to paint; **budovati** to build.

B. vzor, **bíti**, to strike, to hit.

Infinitive	bíti		
Imperative	bij!		
Present indicative	biji	biješ	bije
	bijeme	bijete	bijí
Past participle	bil	-la	-lo
	-li	-ly	-la
Passive participle	bit		

Verbs of this declension: **krýti** to cover; **mýti** to wash; **píti** to drink; **šíti** to sew; **žíti** to live.

Colloquially the people say for the first person: *biju*, *miluju*, and for the third person *bijou*, *milujou*.

Exercise I.

Study the verb forms in the following sentences. Into what group does each belong? Vary their tenses, moods and their number:

Jdeme do školy a neseme s sebou své knihy. Vy jdete, ale bohatí se vezou. Housenka leze na strom, aby ožírala lupení. Nemohl jsem si vzpomenouti, jak se jmenuješ. Kdo se nechceš mrzeti,

uč se jazyk držeti. Od severu vanul chladný vítr. Vytiskněte mi prosím tyto letáky (leaflets). Zamkni a dej mi klíč! Padneš-li vstaň, učiniš-li chybu, naprav ji. Rip Van Winkle usnul v horách a spal mnoho let. Na jaře stromy budou kvésti. Děvčata pletla kabáty pro vojáky. Nesmíme krásti. Neslyším, co pravíte. Slyšel jsi mne? Řekněte mi, prosím, kudy se jde na trh. Večer budeme vařiti a po večeri se budeme učiti. Nechval dne před večerem! Ve škole jsme slýchali, že práce jest základem veškerého štěstí a nyní vidíme, že jest to pravda. Na noc se přikrýváme příkrývkou. Smíme jíti na procházku? Nesmíte, jest zima! Na zimu ptáci letí na jih. Hleď, abys konal svou práci čistě. Vidím, že máte pravdu. Sedni si a dávej pozor. Ve škole budujeme svoji budoucnost. Rád bych maloval, avšak nedovedu toho. Žijeme v Americe a bydlíme v městě Chicagu. S bohem, žijte blaze! Lituji, že Vás nemohu navštívit. Děvče miluje pěkné šaty. Nebij slabších. Umyla jsi si ruce? Až stromy vyrostou, potěší nás. Podej mi tu knihu; rád bych se na ni podíval. Hoši vedou koně na pastvu.

Exercise II.

Write sentences in the present, past and future tense, using various verbs given in this lesson.

XXII.

The Conditional.—Podmiňovací způsob.

The Bohemian verb has no subjunctive mood. The Conditional or indicative moods with proper conjunction express the condition, wish, doubt or concession.

Conditional auxiliary.—Pomocné podmiňovací slůvko bych.

já bych , I would	my bychom , we would
ty bys , you would	vy byste , you would
on, ona, ono by , he, she, it would	oni, ony, ona by , they would

(Bych, bys, is a survival of the ancient aorist of Old Bohemian).

The Conditional is compounded from the conditional auxiliary and past participle. The participle agrees with its subject in gender and number in the same way as in the past tense.

Examples:

[71]

- Já jsem psal**, I wrote (masc.)
- Já bych psal**, I should write (masc.)
- Já jsem psala**, I wrote (fem.)
- Já bych psala**, I should write (fem.)
- On by psal**, He would write
- Plur. **Oni by psali**, They would write (m.)
- Ona by psala**, She would write
- Plur. **Ony by psaly**, They would write (f.)
- Ty bys měl**, You would have (m.)
- Ty bys měla**, You would have (fem.)

Hoch by pracoval. The boy would work. Dívka by pracovala. The girl would work. Množ. čís. Hoši by pracovali. Dívky by pracovaly.

Conditional of the verb býti, to be.—Podmiňovací způsob slovesa býti.

Já bych byl , I should be	My bychom byli , We should be
Ty bys byl , You would be	Vy byste byli , You would be
On by byl , He would be	Oni by byli , They would be
Ona by byla , She would be	Ony by byly , They would be
Ono by bylo , It would be	Ona by byla , They would be.

Kdybych, If I; kdybys, If you; kdyby, if; kdybychom, If we; kdybyste, If you. (Kdy—when). Kdybych (kdy—bych).

Kdybys se učil, nebyl bys trestán. If you studied, you wouldn't be punished.

Neříkal bych to, kdybych to nevěděl. I shouldn't say so, if I didn't know it. Kdybych, kdybys etc., introduce dependent conditional clauses.

Oral exercise:

Complete: Já bych byl ve škole, ty bys byl ve škole etc. Kdybych to nevěděl.... Já bych nemluvila....

Exercise I.

Translate into English:

Ovčák žene své stádo na pastvu. Co nemůžeš rozvázati, přetrhni. Nepři se se staršími lidmi. Jezme a pijme a budme veselí. Co nechceš aby ti jiní činili, nečiň jiným. Růženka se probudila a usmála se. Kdybys osla do Paříže vedl, koněm se nestane. Kdyby nepršelo, šli bychom si hrát do zahrady. Rád bych to učinil, kdybych směl. Kdybys šetřil, měl bys peníze. Kdybys lhal, nebudou tě lidé mít rádi. My bychom jedli i chudou stravu, ale ani té nemáme. On by to neříkal, kdyby to jistě nevěděl.

Exercise II.

If I had money I would go to Washington. If he were a man he would defend the weak. I should like to go with you but unfortunately (na neštěstí) I have little time. If you would pay attention you would succeed. If they hadn't helped us we should never have finished.

[72]

Nepravidelná slovesa.—Irregular verbs.

The irregularity of the Bohemian verbs consists in changes in the **root** when forming the various tenses. Nepravidelnost u českých sloves se jeví ve změnách **kmene**. Nepravidelná slovesa jsou seřazena dle koncovek v přítomném čase.

Infinitive, first person of the present indicative.—Imperative, (2nd person singular, the imperative, stem) past participle and passive participle are given. Wherever necessary on account of further irregularities other persons of mentioned tenses or moods are given. Where the passive of some verbs is not used except in derived (compound) form, such derived form is substituted. Ex.: jeti, přejet. The same is true of some imperative forms. Ex.: moci, pomoz!

Infinitive	Pres. ind.	Imp.	Past part.	Pass. part.
bráti, to take	beru, béřeš (bereš), béře (bere), bereme, (bereme), béřete (berete), berou	beř! (ber!)	bral	brán
čísti, to read	čtu,	čti, čtěme!	četl	čten
jeti, to ride, to go	jedu,	jed!	jel	přejet run over
jíti, to go	jdu,	jdi!	šel, šla, šlo, šli, šly, šla	
lháti, to lie	lžu, lžeš, lžeme, lžou	lži!	lhal	přelhán deceived by lies
moci, to be able	mohu, můžeš, může, můžeme, můžete, mohou	pomoz! (help!)	mohl	mocen
péci, to roast, to bake	peku, pečeš, peče, pečeme, pečete, pekou	pec!	pekl	pečen
příti se, to dispute	přu se	při se!	přel se	popřen denied
růsti, to grow	rostu,	(rost!)	rostl	
(u)mřítí, to die	mru, mřeš, mře, mřeme, mřete, mrou	umři!	umřel	
hnáti, to drive	ženu,	žeň!	hnal	hnán
míti, to have	mám	měj!	měl	
říci, to say	řku, but other forms of říkati—říkám	rci, řekni!	řekl, vyřkl	řečen

báti se, to fear	bojím se,	boj se!	bál se	obáván	[73]
býti, to be	jsem, jsi, jest (není), jsme, jste, jsou	buď!	byl		
díti, to say	dím,		děl		
jísti, to eat	jím, jíš, jí, jíme, jíte, jedí	jez!	jedl	sněden	
spáti, to sleep	spím, (3. p. spí)	spi!	spal		
státi, to stand	stojím	stůj!	stál		
věděti, to know	vím, víš, ví, víme, víte, vědí	věz!	věděl		
chtíti, to want	chci, chceš, chce, chceme, chcete, chtějí	chtěj!	chtěl	chtěn	
psáti, to write	píši—3. p. píší	piš!	psal	psán	
smáti se, to laugh	směji se 3. p. smějí se	směj se!	smál se	vysmán	
tázati se, to ask	táží se—3. p. táží se	taž se!	tázal se	tázán	

Vděčnost k rodičům.

Kdybych hodně zlata měl
Na širokém statku,
Všecko bych to dáti chtěl
Za svou milou matku.

Kdybych velkým pánem byl,
Měl svět ve své moci,
Prostým bych se šatem kryl,
Bych jen přispěl otci.

XXIII.

Skloňování náměstek.—Declension of pronouns.

		Singular		Plural
Nom. and Voc.	Já	I	my	us
Object.	mne, mě	me	nás	us
Possessive	mne	of me	nás	of us
Dative	mně, mi	to me	nám	to us
Local	(o) mně	(about) me	nás	in us
Instrumental	(se) mnou	(with) me	námi	with us

		Singular		Plural
Nom. and Voc.	ty	thou, or you	vy	you
Objective	tebe, tě	you	vás	you
Possessive	tebe	of you	vás	of you
Dative	tobě, ti	to you	vám	to you
Locative	tobě	about you	vás	about you
Instrumental	tebou	with you	vámi	with you

Reflective pronoun—se, si—Vztažná náměstka—se, si.

Já jsem **se řízl**, I cut myself.

Ty jsi **se řízl**, you cut yourself.

On **se řízl**, he cut himself.
 Vezmu **si** to. I'll take it.
 Koupil jsem **si** to. I bought it for myself.
 Ona **si** hraje. She plays.
 My jsme **se** poranili. We hurt ourselves.
 Vy jste **se** poranili. You hurt yourselves.
 Oni **se** poranili. They hurt themselves.

Si is the dative case of **se** and is required after certain verbs.

The reflexive **se, si** accompanies the so called **reflective verbs**. It is invariable for all the three persons in the singular and plural. **Se, si** is used very frequently in Bohemian and seldom has an equivalent in English.—Ex.: Směji se, I laugh. My si hrajeme, We play. Oni se perou, they fight. Co se stalo? What happened?

Reflexive sentences with **se, si** are often rendered into English by the passive form of the verb. Sometimes the aux. get, become, expresses **si, se**. Zde se prodává cukr. Sugar is sold here. Látka se znečistila deštěm. The cloth **got** soiled by rain. Rozzlobil jsem se. I became angry.

Ses; sis.

Následující zkratky se užívají v druhé osobě jednotného čísla.—Following abbreviations are used in second person singular:

Instead of jsi se is used **ses**. Ty ses (jsi se) dobře učil. You have studied well. Ty ses (jsi se) zmýlil. You have made an error.

Instead of jsi si is used **sis**. Ty sis (jsi si) to nepamatoval. You didn't remember it. Kdyby sis (jsi si) dal lepší pozor. If you paid better attention. Chci, aby sis (jsi si) to pamatoval. I wish that you remember it.

We hear in colloquial Bohemian já sem, instead of já jsem. My sme instead of my jsme etc. This dropping of **j** in present indicative of the verb býti is inadmissible in correct Bohemian.

Moreover: jsem—am, but sem, here, hither.

Declension of **se** for all three genders. Sing. and Plur.

Nom. and Voc.	se
Objective	se, sebe
Possessive	sebe
Dative	sobě, si
Locative	sobě
Instrumental	sebou

Reflexive pronoun (and its possessive form **svůj, svá, své**) refer to the subject of the sentence or clause in which they stand.

Examples: Koupil jsem (já) knihu pro tebe. I bought the book for you. Koupil jsem knihu pro sebe. I bought the book for myself. Pomyslí si. He thought to himself. My se tu dřeme a on si tam leží v chládku. Here we exert ourselves and he is lying there in the shade. Nemysli si to! Don't imagine that! Mluví o tobě. Mluví o sobě. He speaks of you. He speaks of himself. Zná sám sebe. He knows himself. U samých dveří. At the very door. (Sám, alone, self, very, used here to emphasize **sebe**). To se rozumí samo sebou. That's understood (by itself or on account of its very nature).

[75]

Mě, tě, mi, ti, si are enclitics. They cannot be used at the beginning of the sentence nor can they be employed after preposition. Therefore ke mně, pro tebe, u sebe, v tobě etc. Mně, tobě, tebe, sebe, are stronger forms. They are to be used at the beginning of sentences.

Mně štěstí přálo. Fortune smiled upon me.

Podmiňovací způsob účelu, úmyslu a povinnosti. Conditional of purpose, intention and duty.

Abych, that I, or in order that I; **abys**, that you; **abychom**, that we; **abyste**, that you; for third person **aby**.

Pracovali, **aby vydělávali peníze**. They worked **in order to make money**. Přeji si, **abys přišel**. I wish **that you would come**. Žádal mne, **abych to udělal**. He asked me to do it. The Bohemian conditional of purpose may be translated by an infinitive.

Měl bych, I should, I ought; **měl bys, měl by; měli bychom**, we should, we ought; **měli**

byste, měli by.

Rád bych četl tu knihu. I should like to read that book. **Byl byste tak laskav a půjčil mně ji?** Would you be so kind as to lend it to me? **Zajisté, s radostí!** Certainly, with pleasure!

Exercise I.

Žádal jsem tě, abys mi pomohl. Starej se sám o sebe! Dám si podruhé pozor. Jan přišel ke mně včera večer. Ukázal mi knihu, kterou dostal od tebe. Mluvili jsme o tobě. Řekl, že byl s tebou na výletě. Já bych si také přál, abys šel se mnou ven do přírody. Kdo sedí vedle tebe ve škole? Kdo to o mně řekl? Neměl bys býti tak nepozorným. To ti nemohu říci, neboť to nevím. Kdybych to věděl, rád bych ti to řekl. On si koupil dům. Má celý dům pro sebe. Neměli byste pít vodu, když jste uhřátí. Prosila mne, abych jí půjčil péro. Nemohu dnes přijít, musím psát úlohu. Nemůžeš-li přijít dnes, přijď jistě zítra. Nelži! Lidé nemilují těch, kteří lhají. Tento parní stroj žene veškeré naše soustruhy (lathes). Děti se bály zůstat samy doma a babička jim řekla: Nebojte se. Petr popřel, že byl včera v lese. Prosil jsem ho, aby byl tak laskav a pomohl mi. Podívej se, jak ses zamazal. Opět sis nedal pozor. Zbytečně sis ublížil. Kdyby ses přičinil, dobudeš úspěchu. Ty bys vše dokázal, jen kdyby sis dal pozor.

[76]

Exercise II.

Change the above sentences (in Bohemian) into plural.

Exercise III.

Translate into Bohemian:

Come to me, my boy. I wish to tell you a few words. What do you want of me? We can't tell you that, because you would not help us. He thinks a great deal of himself. Marie went with me to a picnic. Give me the book. They live next door to us; they are our neighbors. They like us. Did John tell you about me? I wish you to help me. They asked them to return soon. I should have received the money yesterday. Do you not know where we could find a good hotel? It is necessary to speak Bohemian every day if we want to speak it correctly. Teach me how to speak correctly and I will learn. I am going (budu) to study hard every day. They were talking to one another while (zatím) washing their faces and hands. I would do anything for you without hesitation. This coffee is sold at 35 cents a pound. I wish I had time to go with you.

Oslové a hospodář.

Čeledín hospodářův velmi špatně nakládal se dvěma osly, kteří mu byli svěřeni. Hospodář jednou prohlížel svůj chlév a vida, že oslové nedbalostí líného pacholka zle se mají, příkře tomuto domlouval a hrozil. "Nerač", pravili oslové, "nerač býti hněviv, pane náš; spokojeni jsme, vždyť jsme si již zvykli na našeho čeledína." "I na vás bych se hněval", pravil hospodář, "pro mrav váš a obranu líného sluhy, kdybych nevěděl, že jste oslové."

(Zpracováno dle Zahradníka).

XXIV.

Skloňování námětky třetí osoby. Declension of the personal pronoun of the third person.

Singular.

	Masculine	Neuter	Feminine
Nom. & Voc.	on , he	ono , it	ona , she
Obj.	jej, jeho, ho , him	je , it	ji , her
Poss.	jeho , ho		jí
Dat.	jemu , mu		jí
Loc.	(o) něm		(o) ní
Instrumental	jím		jí

Plural.

Nom. & Voc.	oni (anim.) ony (inan.)	ona (neuter)	ony (fem.)
Obj.		je	

[77]

Poss.	jich
Dat.	jim
Loc.	(o) nich
Instrumental	jimi.

With the exception of the first two cases the singular forms of the masculine and neuter are the same, therefore they are grouped together. In the feminine the objective case is “ji” (short i), in other cases “jí” (long í). In the plural, in all cases but the first, all these genders have the same forms. The forms “**jej, jeho, jemu**” are stronger than “**ho, mu**” (enclitic forms). After prepositions **j** changes into **ň** (**n** before **i** or **ě**).

Example: **u něho**, by him; **k němu**, to him; **s ním**, with him; **proti ní**, against her; **pro ni**, for her; **pro ně**, for them; **s nimi**, with them.

Podmiňovací způsob.—Conditional Mood.

Conjunctions **jestli, jestliže, zdali, pakli**, if is used with the present forms. **Jestliže se přiznáte, odpustíme vám.**—If you confess, we shall pardon you. **Zptej se, zdali to přinesl.** Ask, if he brought it. **Rád bych věděl, zdali to učiní.**—I should like to know if he will do it. Instead of using conjunctions **jestli, zdali**, etc. enclitic—**li** is appended to the verb to express conditions. Example: **Víte-li**,—if you know, **máte-li**—if you have, **povím-li**—If I say. **Měl, měli bychom**, etc. are used to express an obligation.

Měli bychom to udělat—We ought to do it, we should do it.

On by se měl učit—He ought to study, he should study.

Neměl by to říkat—He ought not to say it.

Bys, byste, etc. are also used in polite demands usually followed by “**prosím**”—if you please.

Example: **Řekl byste mně, prosím, kde jest váš otec?** Would you please tell me where your father is?

Nemohl byste nám, prosím, pomoci?—Couldn't you please help us?

Wishes. **Věta přací**, is introduced by **kéž** with conditional.

Kéž bych dosáhl svého cíle!—May I reach my goal! **Kéž by nám bůh pomohl!**—May God help us!

Minulý čas podmiňovacího způsobu—**Past conditional** is formed by addition **byl** or **býval**. Já bych vám **byl** pomohl. I should **have helped** you. (Pomohl bych vám, I should help you). Kdybychom to **bývali** věděli, **nebyli** bychom přišli. Had we known that we should not have come.

Note: Můj otec si přeje, **abys jej doprovázel**. My father wishes that you **shall accompany him**.

[78]

Oral Exercise.

Complete in all three persons singular and plural:

Měl bych to koupiti (I ought to buy it)

Mohla jsem to udělati (I could have done it)

Nevím-li to (If I don't know it)

Smím si vzíti růži? (May I take the rose)?

Exercise.—Translate into English:

Komu jsi odevzdal knihu? Dal jsem ji jemu. Dal jsem ji jí. Ptáte se, zdali se rádi učíme. Ovšem, že se rádi učíme, neboť jest to prospěšné. “Rád bych věděl, zdali sestra přijela,” řekl pan Kovář své matce. Co myslíte, bude pršet, čili nic? Kdož ví, bude-li dnes pršet. Nedáte-li peníze, odejdu. Otec mi slíbil dollar, budu-li hodný. Vezmi si to jablko! Kde je bratr? Matka šla s ním do zahrady. Já nesmím, matka mi nedovolila. To nesmíš dělati! Karel IV. byl velikým a mocným panovníkem, jím byly založeny důležité a památné budovy. Jednou s ním vyjednávali poslové němečtí, aby jim dopřál té milosti a přestěhoval se do Němec. Došel jsem k nim a promluvil jsem s nimi. Pozdravil jsem ji a tázal jsem se jí, zdali by mi pomohla.

Exercise.—Translate into Bohemian:

Did he lend you (thee) any books? The postman brought them some letters. Where did you meet her? He gave me some drawings for him. Don't go to her, for I am sure that she is not home. Did you hear my words? Yes, we heard them. Some gentlemen came with him. They (the soldiers)

were sent to Europe. They (the ladies) worked with the Red Cross hospital. We heard from them. Where did you see them? They shall come to help them. Tell me all you know about him! I shall never do anything against them, for (neboť) they (the men) are my friends. If you wish to see the letter, here it is. We shall wait if we have time. I should have waited for him had I had time. I should be very glad if you went with me. Ask your friend if he will be here tomorrow. May I speak to you? Ask him, if he knows it.

XXV.

Stupňování přídavných jmen.—Comparison of Adjectives.

In the comparison of objects we use in Bohemian as well as in English three different forms: **První stupeň**—Positive—**silný**—strong; **druhý stupeň**—Comparative—**silnější**—stronger; **třetí stupeň**—Superlative—**nejsilnější**—strongest.

In Bohemian the comparative is normally formed by adding the suffix—**ější** to the positive.

The superlative is always formed by adding the suffix **nej**—most—to the comparative.

[79]

I.	II.	III.
pilný (diligent)	pilnější (more diligent)	nejpilnější (most diligent)
severní (northerly)	severnější (more northerly)	nejsevernější (most northerly)

From what has been said on the nature of **ě**, it follows that the hard stem consonant will be softened by the ending **ější**.

Before s, l, z, **ě** changes into **e**.

moudrý (wise), moudřejší (wiser), nejmoudřejší (wisest)

milý (dear), milejší (dearer), nejmilejší (dearest).

The comparative ending is often shortened; “**ej**” is left out and only “**ší**” is added.

chudý—chud(ě)ší becomes chudší

starý—star(ě)ší becomes starší

tvrdý—tvrđ(ě)ší becomes tvrđší

Since the letter **ě** softens the hard consonant, the abbreviated forms make the following changes:

vysoký (high), (“k” changes into “š”) vyšší (higher)

snadný (easy), (“d” changes into “z”) snazší (easier)

blízký (near), (“k” changes into “ž”) bližší (nearer)

Many adjectives ending in **-ký** replace this **-ký** in comparative by **-čí**.

lehký (light), lehčí (lighter)

hezký (nice), hezčí (nicer)

měkký (soft), měkčí (softer)

Some comparatives take both forms:

čistý (pure, clean)—čistší, or čistější (purer, cleaner)

tmavý (dark)—tmavší, or tmavější (darker).

Irregular comparison:

dobrý (good), lepší (better)

malý (small), menší (smaller)

dlouhý (long), delší (longer)

veliký (big), větší (bigger)

zlý (bad), horší (worse)

Superlative Absolute.

Superlative absolute is formed by the prefix **pře**, above all, most.

Překrásný, very beautiful, (Spanish or Italian bellissimo).

Převeliký, enormous, very large, (Spanish or Italian grandissimo).

Přenešťastný, most unhappy.

Prefix **na** decreases the quality of the adjective. Předpona **na** zmenšuje vlastnost přídavného jména.

[80]

Sladký sweet, **nasládlý** little sweet, sweetish.

Tvrký hard, **natvrký** somewhat hard, not altogether hard.

Podobně předpona při-, hloupý silly, přihloupý, just little silly.

Skloňování a užívání komparativu.

All superlatives and comparatives are declined like adjective type **severní**.

Čest jest dražší **života**. Honor is dearer than life; here "than life" is expressed simply by the possessive case.

Ty jsi vyšší **než** já, ale Josef jest nejvyšší.—You are taller than I, but Joseph is the tallest.

Measure (by how much comparative is greater than positive) is expressed by

a)—instrumental: Můj dům jest **mnohem větší**. My house is a great deal larger.

b)—with accusative prep. **o**, by. To jest **o pět liber těžší**. This is heavier **by** five pounds.

než, than

ze všech, of all.

Oral Exercise:

Decline: těžší práce; nejmilejší hra.

Exercise I.

Soused jest bohatší otce, t. j.: Soused jest bohatší než otec. Hřích jest horší smrti. Hřích jest horší než smrt. Nejlepší žák dostane nejvyšší odměnu. Král poslal nejstaršího syna do světa. Jdi, můj nejmilejší synu, a přiveď nejkrásnější nevěstu! V zimě jsou dny krátké a noci dlouhé; letní dny jsou delší a noci jsou kratší zimních. Kdo jest z vás nejvhodnější? New York jest největší město západní polokoule. Kdo jest šťastnější a veselejší nežli spokojený člověk? On jest ovšem bohat, ale jsou ještě bohatší lidé nežli on. Princ vešel do překrásné zahrady. "O, já přenešťastný člověk", bědoval Honza. O kolik jsem starší, o tolik jsem moudřejší. Měl bys dát mnohem lepší pozor. Nejmocnějším ze všech králů českých byl Karel IV. Toto ovoce není úplně zralé, jest dosud nahořklé. I natvrký chléb chutná, když měkkého není.

Největší lháři.

Největší dva lháři byli starostové Dolní a Horní Lhoty. Ten z Dolní Lhoty, když s někým hovořil, říkal: "No vím, vím." A nevěděl nic. Ten druhý měl zvyk říkati: "Hm, nevím, nevím", a věděl vždy všecko.

Z polského upravil N.

[81]

Exercise II.

Which is larger, a lake or a sea? The Rocky mountains are the highest mountains in the United States. Give me something better. I know that the dearest goods are often the cheapest because they give greater value. Ignorance is our worst enemy. I went there with my best friend. Jane was the oldest of six children. Your house is the oldest in the town. Our house is more modern than yours. I am not so strong as you. If I were you, I would turn it over in my mind. I should not be surprised, if he were here immediately. I shall be very glad if you will tell me what to read (co bych měl čísti).

XXVI.

The declension of the possessive pronoun. Sklonění přisvojovací náměstky.

můj, má, mé—my, mine

Singular.

	Masculine	Neuter	Fem.
N. and V.	můj	(moje)	má (moje)
O.	mého (anim.), můj (inanim.)	mé (moje)	mou (moji)
P.	mého		mé (mojí)
D.	mému		mé (mojí)
L.	mém		mé (mojí)
I.	mým		mou (mojí)

The forms in brackets are older forms though they might be used as well as the newer ones.

Plural.

	Masculine	Neuter	Feminine
N. and V.	moji (ani.) mé, moje (inan.)	mé (moje)	má (moje)
O.	mé , (moje)	mé (moje)	má (moje)
P.	mých		
D.	mým		
L.	mých		
I.	mými		

The possessive pronoun, like the adjective, must agree with the noun it modifies in gender, number and case.

Tvůj, tvá, tvé (thy, thine) your, yours, as well as the reflexive possessive **svůj, svá, své**, are declined like **můj, má, mé**.

[82]

The use of the reflexive possessive “svůj.”

Svůj is used when the subject is the possessor.

Jdu se svým bratrem.	I go with my (own) brother.
Jdeš s mým bratrem.	You go with my brother.
Jdeš se svým bratrem.	You go with your (own) brother.
Nesu svou knihu.	I am bringing my (own) book.
Neseš mou knihu.	You are bringing my book.
(On) Nese svou knihu.	He is bringing his own book.
Nese tvou knihu.	He is bringing your book.
(On) Má svou hlavu.	He has (he acts according to) his own head (mind).

Observe: Vidím **tvého** bratra (anim.) Vidím **tvůj** klobouk (inanim.) **Moji** bratři jsou zde (anim.) **Moje** kabáty jsou zde (inanim.)

Possessive pronouns of the third person: Přivlastňovací náměstky třetí osoby.

Jeho his, and its is not declined. Ex. **S jeho bratrem**, with his brother, **O jeho bratrech**, about his brothers. **Vidím dítě a jeho rodiče**, I see a child and its parents.

Její, her, hers, so declined like adjectives types **severní**. Poss. and Loc. plural **jejích**, několik z jejích bratrů. Some of her brothers. V jejích krásných zámčích. In her beautiful castles.

Jejich, theirs, for all three genders is not declined. **U jejich domů**, at their houses. S jejich bratry. With their brothers.

Distinguish její of her. Poss. and Loc. plural její hers, and jejich theirs.

Oral exercise:

Decline:

Můj malý pes, tvůj starší bratr, jeho dobrá babička, její malé kotě, jejich velká zahrada.

Exercise I.

Můj úkol se mi podařil. Učitel se těšil z mého úkolu. Dobrý dělník těší se ze své práce. Nevěřím tvému slibu. Přijdu s jejími rodiči. U jejich rodičů bývalo veselo. Hoch ztratil cestou do školy své knihy. Odpusť mi, ztratil jsem tvé knihy. Tvoji přátelé jsou moji přátelé. Jejich přátelé jsou bohatí. Zvířata cítí jako my, netrýzněte jich. Na své zahradě zasázel jsem krásné květiny, těším se z nich. Každý na smrt čeká a přece se jí leká. Syta-li myš, hořká jí mouka. Můj mladší bratr má velkou rodinu. Pojďme tou nejbližší cestou! Pes jest nejuvěrnější zvíře. Aeroplan vzletěl do převeliké výšky.

Exercise II.

Complete the sentence by changing the pronouns and nouns in brackets into their correct case forms.

Píši (mé péro, tvá tužka). Žák přečetl (tvá kniha, můj dopis, jeho úloha). Miluje (svůj otec, jeho přítel). Rolník pracuje na (ve) (své pole, svá zahrada). Litujete (váš přítel, chudý člověk). Tázal jsem se o radu (tvůj bratr, jeho sestra, můj učitel). V (má) úloze nebylo tolik chyb jako v (tvé), jako (jeho) (její).

[83]

Chtyří ministři.

Byl jeden král a měl chytré ministry. Jednou chtěl král přivést své ministry do rozpaků (bring them in embarrassment) a dal pro každého ministra zhotoviti novou lžici a sice na loket (yard) dlouhou.

Když byly lžice hotovy, dal král upravití hostinu, pozval své ministry a těšil se, jak budou jísti dlouhými lžicemi.

Ale oni to chytře vyvedli:

Každý ministr vzal svou lžici, ale nepodával jídlo do svých úst, nýbrž přes stůl svému sousedu, jako když matka krmí své dítě.

Králi se velice líbil důvtip jeho ministrů, i pochválil a odměnil je.

Z polského upravil N.

XXVII.

Comparison of adverbs. Stupňování příslovcí.

The comparison of the adverbs is formed regularly by the addition of the suffix **-ji**, to the positive; the superlative is formed from the comparative by prefixing **nej-**.

První stupeň—Positive	Druhý stupeň—Comparative	Třetí stupeň—Superlative
rychle, quick	rychle ji , quicker	nejrychleji , quickest
krásně, beautifully	krásně ji , more beautifully	nejkrásněji , most beautifully

The following adverbs are compared irregularly:

dobře , well	lépe , better
zle , badly	hůře , worse
dlouho , long	déle , longer
mnoho , much	více , more
málo , little	méně , less
brzy , soon	dříve , sooner
daleko , far	dále further
vysoko , high	výše , higher
nízko , low	níže , lower
draho , dear	draže , dearer
snadno , easily	snáze , more easily

Declension of náš, váš, our, ours; your, yours:

Singular

	Masculine	Neuter	Feminine
N. & V.	náš , our, ours,	naše , our, ours,	naše our
O.	našeho (am.) náš (inan.)	naše	naši
P.		našeho	naší
D.		našemu	naší
L.		našem	naší
I.		naším	naší

Plural.

N. & V.	naši	naše	naše
O.		naše	
P.		našich	
D.		naším	
L.		našich	
I.		našimi	

[84]

Váš, vaše se skloňuje jako **náš, naše**.

Oral exercise:

Decline: náš pěkný kůň, vaše malá sestra, jejich výborná práce. Complete in all three persons, singular and plural:

Má se dobře.

Děláš to lépe.

Přijdu brzy.

Bydlel jsem daleko.

Udělal bych to raději.

Exercise I.

Translate into English:

Čtvera věc jest vždy hojnější: naše léta, naše dluhy, naši nepřátelé a naše chyby. Přijďte pro nás do našeho domu. Nevynášejte se zásluhami svými. Bezpečněji krokem nežli skokem. Po dešti slunce nejjasněji svítí. Svou chválu každý nejraději slýchá. Naše vlast jest nám drahou matkou. Poslechněte naší rady. Poslouchejte své rodiče a važte si jich. Hoch přišel s vašimi knihami, které jste mu půjčil. To se snáze řekne než udělá. Pojd' trochu blíže. Míč daleko odletěl. Kdo přišel z nás nejdříve, hoši? On přišel se svými přáteli k našim rodičům.

Exercise II.

Translate into Bohemian:

Where is our friend? He went to see his neighbor. Two of my brothers went to war. I wish to buy a nice horse for my master. I seated myself next to a large window. Go and call our guests to breakfast. He is a rich man who can avail himself of all men's faculties. You do your work well, but he does it better. The night grew darker and darker: the stars seemed to sink deeper in the sky. Can't you come earlier? He is waiting here long, but my mother is waiting much longer. The misfortune came very quickly.

Exercise III.

In the following sentences (insert the adverb in its proper form). **Change the adverb into the degree indicated.**

Kdo (brzy 2) přijde ten (brzy 2) mele. Poctivost trvá (dlouho 3). Která kráva (mnoho 3) bučí: (málo 3) mléka dává. Když je (zle 3) je bůh (blízko 3). Lépe je (mnoho 2) věděti, a (málo 2) mluvit. Na hostině veselo, ale doma (dobře 3). Jed' trochu (rychle 2). Jest to vždy (snadno 2) říci než udělati. Pojd' (blízko 2). Jdi (daleko 2). Čekám (dlouho 2) než hodinu.

Observe: Čím dříve (the sooner) tím lépe (the better). Čím dále tím hůře. Koupám se denně. I bathe daily.

XXVIII.

[85]

OPAKOVÁNÍ O ČINNÉM RODĚ SLOVESA. Review of the active voice of the Bohemian verb.

A.) Způsob oznamovací.—Indicative.

Čas.—Tense.

Číslo jednotné—Singular.

Osoba Person	Přítomný Present	Min. Past	Budoucí jedn. Simple future	Bud. slož. Compound fut.
1.	Chválím (I praise)	Chválil jsem (I praised)	Pochválím (I shall praise)	Budu chváliti (I shall be praising)
2.	chválíš	chválil jsi	pochválíš	budeš chváliti
3.	chválí	chválil	pochválí	bude chváliti

Číslo množné—Plural.

1.	chválíme	chválili jsme	pochválíme	budeme chváliti
2.	chválíte	chválili jste	pochválíte	budete chváliti
3.	chválí	chválili	pochválí	budou chváliti

B.) Způsob podmiňovací.—Conditional.

Present	Past
Chválil bych (I should praise)	Byl bych chválil (I should have praised)
chválil bys	byl bys chválil
chválil by	byl by chválil
chválili bychom	byli bychom chválili
chválili byste	byli byste chválili
chválili by	byli by chválili

C.) Způsob rozkazovací.—Imperative.

Chval! (praise thou!) **chvalme!** **chvalte!**

D.) Způsob neurčitý.—Infinitive.

Chváliti, to praise.

Exercise I.

Zodpovězte česky tyto otázky:

Jak končí v češtině neurčitý způsob?

Jaký jest rozdíl mezi neurčitým způsobem a minulým příčestím? (past participle).

Jak se mění minulé příčestí dle rodu a čísla?

Jak se tvoří rozkazovací způsob, které koncovky jsou pro první a druhou osobu množného čísla?

Jak se tvoří minulý čas? Jak se tvoří podmiňovací způsob?

Jak se tvoří jednoduchý a jak složený budoucí čas?

Časujte (conjugate) různá česká slovesa a tvořte věty v různých způsobech a časech.

[86]

Impersonal verbs.—Neosobní slovesa.

Prší. It rains. Hřmí a blýská se. It thunders and lightens. Dnes jest pěkně. It is nice today. Zítra bude pršet. It will rain tomorrow.

XXIX.

Náměstky ukazovací.—Demonstrative pronouns.

Ten, ta, to, this,

Onen, ona, ono, that,

Ti, ty, ta, those,

Oni, ony, ona, those.

Ten is used to point to near objects or persons, **onen** is used to point to more distant objects or persons.

Onen, ona, ono is, however, replaced often by compounds **tamten, tamta, tamto**. The invariable adverb **tam-** there, points in the distance.

Sklonění náměstky ukazovací.

Číslo jednotné

	Rod mužský	střední	ženský
N.	ten, onen,	to, ono	ta, ona,
O.	toho, onoho, (ten, onen, než.)	to, ono,	tu, onu,
P.	toho, onoho,		té, oné,
D.	tomu, onomuv,		té, oné,
L.	tom, onom,		té, oné,
I.	tím, oním.		tou, onou.

Mužský a střední rod mají stejné tvary pro poslední čtyři pády.

Číslo množné

N.	ti, oni, (ty, ony, neživ.)	ta, ona	ty, ony,
O.	ty, ony,	(Pro všechny tři rody)	ta, ona,
P.		těch, oněch,	
D.		těm, oněm,	
L.		těch, oněch,	
I.		těmi, oněmi.	

Tento jest sesíleno, emphasized, **ten**, this one. Similarly **tato, toto, tito, tyto, tato**. **-to** is simply added in all cases, **tohoto, tomuto, tímto**, etc. Corresponding form is **tenhle, tenhle, hle** look, **tenhle—look at this one.** (French *voici*). **Tenhle, tahle, tohle, tihle, tyhle, tahle.**

Samý, -á, -é, the same, declined like **dobrý**. **Takový, -á, -é**, such, also declined like **dobrý**.

Tázací náměstky.—Interrogative pronouns.

Kdo? who? **co?** what? Declined in [lesson XV](#). The case questions are case forms of **kdo? co?**

Který, -á, -é, which, who, declined like **dobrý**. They are used for both persons and things.

Jaký, -á, -é, of what kind, declined like **dobrý**.

Který člověk? which man—who? **Jaký člověk?** what kind of a man?

Přídavná jména neurčitá.—Indefinite adjectives.

Zdráv, zdráva, zdrávo, zdraví, zdravý, zdráva—healthy, similar in meaning to **zdravý, -á, -é**.

The passive participle has the same ending as the indefinite adjective: **zlomen, zlomena, zlomeno**, broken.

The indefinite adjective is little used in modern Bohemian, being replaced by the definite type **dobrý**. It is sometimes used as predicative adjective. Ex.: **Býti chud** (chudý), poor. **Býti vinen**, to be guilty. **Býti nemocen**, to be sick.

Many of the indefinite pronouns are used as **nouns** or **adverbs** in neuter form e. g. **Bylo veliké sucho**, there was a great drought. **Obecné blaho**, common weal. **Obarvíme to na zeleno**, we shall paint it green etc.

Oral exercise:

Decline: **Ten malý chlapec, tahle stará chaloupka, to malované vejce.**

I. Exercise.

Translate into English:

Ten nápad mi přišel vhod. Tím nápadem jsem se potěšil. Onen muž byl raněn ve válce. Co tomu říkáte? Tomuhle jsme se podivili. Byl jsem sám doma když přišla návštěva. Já sám byl jsem překvapen. Byli samý smích (full of laughter), samá rozpustilost. To se rozumí samo sebou. Nechci tyto hrušky, dejte mi raději tamhle ty. Tamty jsou nejlepší. Kdo bez viny, ten vesel. Ústa plná a oči hladovy. Sklenice byla naplněna tím nejlepším vínem.

XXX.

Vztažné náměstky.—Relative pronouns.

Relative pronouns connect dependent clauses and refer to subjects already named.

The interrogative pronouns, **kdo, co, který, jaký**, are used **as relative pronouns**.

Kdo to učinil? Who did it?

Ten, **kdo** to učinil, chybil. He (the one) **who** did it, made a mistake. **To**, co jste pravil, jsem slyšel. I have already heard (**that** omit.) **what** you said.

Jenž, jež, jež, who, which; is an independent relative pronoun. It is used only in written Bohemian, being otherwise replaced by **který**.

Jenž is declined in oblique cases (except in nominative) like **on, ona, ono**, with suffix (enclitic) **ž**; ex.: **jehož, jemuž, jíž, jež, jichž**.

After prepositions **j** changes into **ň, k němuž, s nímž** etc. (Whenever the relative pronouns occur in the middle of a sentence they are preceded by a comma). [88]

Neurčité náměstky.—Indefinite pronouns.

Indefinite pronouns are composed words. They are formed:

A.)—with prefixes:

ně-, **někdo**, somebody,

něco, something,

některý, some,

několik, several,

ni-, **nikdo**, nobody,

nic, nothing,

leda-, **ledakdo**, any one,

ledacos, anything,

málo-, **málokdo**, few,

všeli-, **všelicos**, many things.

They are all declined like **kdo, co**, the prefix being invariable, **někoho**, of somebody, **ničemu**, to nothing, etc.

B.)—with suffixes:

-si, -s, kdosi (kdos) somebody, cosí (cos) something,

-koliv, -kolivěk, kdokoliv, kterýkoliv, whosoever, cokoliv, whatsoever.

Here the suffix is invariable: **s čím**si, with something, **komukoliv**, to whosoever, etc.

Každý, -á, -é, everyone. Declined like **dobrý**.

žádný, -á, -é, no, none.

Přisvojovací přídavná jména.—Possessive adjectives.

The Bohemian has a particular class of adjectives which describe the nouns telling of their origin (possession).

Bratrův kabát, brother's coat, **bratrova teta**, brother's aunt, **bratrovo přání**, brother's wish.

Plural: **Bratrovy kabáty** (with animate nouns **bratrovi přátelé**) **bratrovy tety, bratrova přání**.

Sestřin učitel sister's teacher, **sestřina učitelka** sister's lady teacher, **sestřino piano** sister's piano.—Plural: **Sestřini učitelé, sestřiny učitelky, sestřina piana**.

The possessive adjectives are formed from nouns with suffixes:

-ův, -ova, -ovo, in singular,

-ovi, (-ovy inanimate), -ovy, -ova, to masculine nouns,

and with suffixes:

-in, -ina, -ino,

-ini, (-iny for inanimate), -iny, -ina to feminine nouns.

Declension of the Possessive Adjectives.

Singular.

	Masculine	Neuter	Feminine
N. and V.	bratrův	bratrovo	bratrova
O.	bratrova (bratrův inan.)	bratrovo	bratrovu
P.		bratrova	bratrovy
D.		bratrovu	bratrově
L.		bratrově, bratrovu	bratrově
I.		bratrovým	bratrovou

[89]

Plural.

N. and V.	bratrovi (-y inan.)	bratrova	bratrovy
O.	bratrovy	bratrovy	bratrova
P.		bratrových	
D.		bratrovým	
L.		bratrových	
I.		bratrovými	

Adjectives with the feminine ending are declined in the same way—in equals **-ův-, -ov-, -ov-**. Ex.: **Sestřinou, sestřiny, sestřiných**, etc. Only dative singular has **sestřině bratru, sestřině zahradě**.

Exercise I.

Translate into English:

Za přítele si vol člověka, jenž tě v neštěstí neopustil, jehož věrnost jsi zkusil a jemuž se můžeš vždy svěřiti. Nic není tak zlého, aby se nemohlo obrátiti v něco dobrého. Jaký plat, takové dílo. Něco za něco, nic za nic. Chudému se nedostává všeličeho, lakomci všeho. Ono pole dobře rodí, po kterém hospodář chodí. Lípa, již krásou žádný jiný domácí strom se nevyrovná, byla již starým Slovanům stromem posvátným. Blázen není nikomu milý, bláznu však ledakdo. Ať (may) to učiní kdokoliv a jakkoliv, budu spokojen. K čemu mi to povídáte? Nerudovy básně vyznačují se

srdečnosti. Nezapomenu matčina přání. Králova zahrada plna byla krásných květin. Matčin svátek byl znamenitě oslaven. Lodníci poslechli kapitánových rozkazů.

Letní odpoledne.

Větrík skoro nedýchal
a slunéčko hrálo,
na záhonech v zahradě
kvítí jak by spalo.

Po obloze vlaštovky
lítaly jak šípy,
v úlech včely bzučely
zpod košaté lípy.

Ticho vše, jen pěnkava
pípla někde v stromu
a zarostlý vodojem
šplouchal tiše k tomu.

Nad vodou se rákosí
zvolna kolébalo,
nad ním tančil mušek roj
a šídlo jim hrálo.

Napřed hlasně, potom tiš
tiše tak a spavě,—
ó, jak se to usnulo
v té vysoké trávě.

XXXI.

[90]

Slova zdobnělá—Diminutives.

Derived words denoting a smaller object or a less degree of quality, are diminutives. The Bohemian language abounds in diminutives of nouns and adjectives. They serve, not to denote smaller objects, but they frequently indicate affection, refinement, endearment. Ex.: **dítě**, child, **děťátko** (baby) is not only little child but also dear little child. This is especially true of diminutive adjectives. **Hezký** is nice, **hezoučký** is delicately nice.

The diminutives are formed by the addition of suffixes. The stem of the word sometimes suffers a slight change. Various suffixes may indicate different degree of diminution.

Ex.: **Hoch**, boy; **hošík**, a small boy; **hošíček**, a very small boy.

Malý, small; **malinký**, very small; **malilinký**, very tiny (Spanish chiquitito).

The diminutive is of the same gender as the original noun. (Ending in **-k** is masculine, in **-ka** feminine, in **-ko** neuter). The usual noun suffixes:

-ík,	hřeb, nail,	hřebík.
-íček,	bratr, brother,	bratříček.
-ek,	dům, house,	domek.
-eček,	děd, grandfather,	dědeček.
-oušek,	stařec, an old man,	staroušek.
-ka,	ryba, fish,	rybka.
-ička,	teta, aunt,	tetička.
-inka,	máma, mother,	maminka.
-átko,	zvíře, animal,	zvířátko.
-ko,	oko, eye,	očko.
-ičko,	psaní, letter,	psaníčko.
-élko,	křídlo, wing,	křídélko.
-ečko,	kolo, wheel,	kolečko.
-énko,	okno, window,	okénko.

Suffixes:

-ičký,	malý, small,	maličký.
-inký,	celý, whole,	celinký.
-ounký,	hezký, nice,	hezounký.
-oučký,	bílý, white,	běloučký.

[91]

Exercise I.

Form diminutives from given words and use them in sentences:

A.) **-les,** (forest); **chlap,** (fellow); **víno,** (wine); **kus,** (piece); **kniha,** (book); **list,** (leaf); **duše,** (soul); **vejce,** (egg); **křídlo,** (wing); **chvíle,** (moment); **ryba,** (fish); **zub,** (tooth); **žába,** (frog); **znamení,** (sign); **pták,** (bird).

B.) **-krátký,** (short); **útlý,** (tender); **hebký,** (delicate, fine); **hezký,** (pretty); **zelený,** (green); **bílý,** (white); **starý,** (old); **milý,** (dear).

Exercise II.

Co jest malouneké, to je milouneké. Jeníček jest u dědečka. Šel tam se strýčkem. Mařenko, zdvihni to pírkó a zrnéčko, říkala babička své vnučce. Přineste mi skleničku limonády a kousek koláče. Koupíme hlávkú zelí a párek holoubátek. Pověz mi, dušinko, co se ti stalo. Chaloupka byla čistounká jako klíčka.

Exercise III.

Review of Pronouns.

Sedlák i selka žili ve své chaloupce. Má dobrá vílo, dej nám dar. Není mým úmyslem dáti vám něco. V naší chaloupce jsou stará kamna. Kdy jsi mluvil se svým učitelem? Vypůjčil jsem si nůž od tvého otce. Zavolej svého bratra a mou sestru! Dej mi hrušku a jdi svou cestou! V mé úloze nebylo tolik chyb jako v tvé úloze. Hoch přišel do školy se svou matkou. Můj bratr jest mladší než jste vy. On má rád mého bratra a svého bratra. Voják vytasil svůj meč a probodl mého služebného. Jejich přítel nám přinesl motýla, kterého chytil na výletě. Dejte pozor na své věci i na naše. Ten, jenž to řekl, lhal. Cos hrozného se přihodilo. Čemu ses smál? Ať mluvíš s kýmkoliv, jednej vždy důstojně. Tenhle pán jest tentýž člověk, o kterém jsem ti již povídal.

Exercise IV.

What is the meaning of all this? None are all evil. None spoke to him. The cares of today are seldom the cares of tomorrow. This is the boy whom I recommended. I have done all I could. From whom do you suppose is this letter? It was a cloudy night. Each of us should do his best.

Osel a ryby.

Osel šel v létě kolem potoka a dostal žízeň. I sehnul se a pil. A tu uviděl ve vodě mnoho ryb a rybiček, jak vesele plovaly k němu. Nemohl se udržeti a zeptal se jich:

“Co pak tu ve vodě děláte? Není vám tam zima? Či vy jdete se na mne podívat?”

Ryby neřekly ani slovíčka. Podívaly se jedna na druhou, daly se do velikého smíchu a zmizely v hlubinách.

Oslovi neodpovídej! Usměj se a jdi domů!

Jan Karafiat.

XXXII.

[92]

Číslovky.—Numerals.**1 jeden, jedna, jedno****2 dva, dvě, dvě****3 tři****4 čtyři**

5 pět
6 šest
7 sedm
8 osm
9 devět
10 deset
11 jedenáct
12 dvanáct
13 třináct
14 čtrnáct
15 patnáct
16 šestnáct
17 sedmnáct
18 osmnáct
19 devatenáct
20 dvacet

30 třicet
40 čtyřicet
50 padesát
60 šedesát
70 sedmdesát
80 osmdesát
90 devadesát
100 sto
1,000 tisíc
1,000,000 milion

All the other numerals are compounded:

21 dvacet jeden
22 dvacet dva
23 dvacet tři
34 třicet čtyři
45 čtyřicet pět
56 padesát šest etc.
101 sto jeden
105 sto pět
117 sto sedmnáct
128 sto dvacet osm
145 sto čtyřicet pět
256 dvě stě padesát šest
1784 tisíc sedm set osmdesát čtyři

Numerals **jeden**, **dva**, **tři**, **čtyři** are adjectives, they agree with the noun like an adjective. **Tři hoši**, **dvě dívky**.

Numeral **pět** and the following are nouns; they are followed by the partitive possessive plural, **pět hochů**, **deset tužek**, **šest hodin**, etc.

Declension of Numerals.—Sklonění číslovek.

Jeden, **jedna**, **jedno** is declined like **ten**, **ta**, **to**, viz. [lesson XXIX](#).

Declension **dva**, **dvě** (**dvě** for feminine and neuter), **tři**, **čtyři**, **pět**:

N., V. & O. **dva**, **dvě** **tři** **čtyři** **pět**

P.	dvou	tří	čtyř	pěti
D.	dvěma	třem	čtyřem	pěti
L.	dvou	třech	čtyřech	pěti
I.	dvěma	třemi	čtyřmi	pěti

Like **dva** is declined **oba**, both.

Like **pět** are declined all the other numerals, ending in **t**. They simply add **-i** in all oblique cases.

Sto is declined like **slovo**; **tisíc** like **meč**, **milion** like **strom**.

[93]

In compound numerals both parts are declined: **s dvaceti dvěma, k třiceti třem**.

Číslovky řadové.—Ordinal numerals.

Číslovky řadové odpovídají na otázku **kolikátý?** The ordinal numerals answer the question which one of the serie?

první, -í, -í first)	declined like severní .
třetí, -í, -í third)	
prvý, -á, -é first }	
druhý, -á, -é second }	
čtvrtý, -á, -é fourth }	declined like dobry
pátý, -á, -é fifth }	
šestý, -á, -é sixth }	

The ordinals **6-20** are formed by adding **-ý, -á, -é**, according to gender. Ex.: **7 sedm, sedmý**, seventh, etc. They are all definite adjectives and are declined like **dobry**.

20, **dvacet; dvacátý**, 20th;

10, **deset; desátý**, tenth;

třicátý, 30th;

čtyřicátý, 40th;

padesátý, 50th;

šedesátý, 60th;

sedmdesátý, 70th;

osmdesátý, 80th;

devadesátý, 90th;

stý, hundredth;

tisící, 1000th;

miliontý, millionth.

All the numerals are compounded, **dvacátý druhý**, 22nd, **tři sta patnáctý**, 315th, etc.

Měl bych etc. is followed by the infinitive.

Měl bych si koupiti nový kabát. I should buy a new coat for myself. Měli byste přinést knihy. You ought to bring books.

Mohl bych to učiniti. I could do it.

Kdybych mohl tak udělat, udělám to. If I should be able to do so I shall do it.

Oral Exercise.

Complete:

Učím se, abych vynikl.

Učíš se etc....

Měl bych se lépe učit...

Přeji si, abych byl zdrav.

Cvičení (Exercise I.)

U obou rukou jest deset prstů. Vezmi to oběma rukama. Bylo jí přes (over, more than)

devadesát let, když umřela. On jest asi (about) čtyřicet pět roků stár. Myslím, že jsem o tři léta a deset měsíců mladší než ty. Pavouk (spider) má osm noh. Obě tato místa jsou zabrána (taken). Moucha má dvě křídla. Kolik křídel má včela? Cukr jest dnes o cent lacinější na libře. Za čtrnáct dní budeme mít vánoce. Tato vása (vase) stála (cost) přes dvanáct dolarů. Zavolej ty dva hochy. Ti tři hoši jsou zde, přejí si s vámi mluvit. Můj otec má osmnáct set dolarů ročně. Kolik jest to měsíčně? To jest stopadesát dolarů měsíčně. Zhotovím to ve dvou dnech. Člověk má pět smyslů.

[94]

Karel IV. založil universitu v Praze. Hleď, abys byl ve škole prvním. V patnáctém století byly husitské války. Opakuj po každém pátém cvičení. Čtvrtého července jest národní svátek. Když jsem přišel ke třetímu domu, našel jsem, co jsem hledal. Na kolikáté stránce jsme četli včera? Dnes budeme čísti na padesáté šesté stránce. Kolik jest pět a dvanáct? Kolik jest dvacet bez (minus) dvou? Jsou dvě hodiny a dvacet tři minut. Půjdu za pět minut.

XXXIII.

Zlomky—Fractions.

$\frac{1}{2}$ půl, polovina; $\frac{1}{8}$, osmina; $\frac{1}{4}$, čtvrt čtvrtina.

All the remaining fractions are formed by the suffix **-ina** (feminine suffix) to the cardinal numbers. They are all declined like **ryba**. Ex.: $\frac{1}{4}$ **čtvrtina**.

Půl and **čtvrt** are used when speaking of measure:

Půl hodiny, half an hour; **půl bušlu**, half a bushel; **čtvrt libry**, a quarter pound etc.

In calculations we say $\frac{3}{8}$ **tři osminy**, $\frac{7}{8}$ **7 osmin**, $\frac{3}{4}$ **tři čtvrtiny** etc.

Násobné číslovky.—Multiplicative numerals.

Dvojí, twofold; **trojí**, threefold; **obojí**, of both; **čtverý, -á, -é**, fourfold; **paterý**, fivefold.

Adverbs: **dvojnásob, dvojnásobně**, doubly, **trojnásobně** triply etc; **poprvé** the first time, **po druhé** the second time, **po třetí** the third time.

Adjectives: **jednoduchý** single, **dvojitý** double, **trojitý** triple etc. **Jednou** once, **dvakrát** twice, **tříkráte** three times, **kráte** times.

Examples: **Dvojí práce**. Double work. **Jsme lidé jedné víry**. We are people of one belief. **Byl dvojnásob zaplacen**. He was doubly (twofold) paid. **Trojí přání**. Triple (threefold) wish. **Dvojí řada**. A double row. **Jednoduchá příkrývka**. Simple (undoubled) cover. **Trojí výpočet** threefold reckoning. **Tříkráte počítali**. They counted three times. **Jest to po druhé, co jsi to udělal**. This is the second time you have done it.

Neurčité číslovky.—Indefinite numerals.

Mnoho many; **málo** few; **několik** several. These three are followed by the possessive: **Mnoho peněz, málo chleba, několik lidí**.

Kolik? How many (or how much). **Tolik** so many, so much.

Všechn, všechna, všechno, all. **Všechn lid** (všichni lidé), all the.

In giving dates possessive case is used. **Druhého května**. Second of May. Stalo se to roku tisícího osmistého dvacátého, 1820. Neodvislost byla prohlášena čtvrtého července roku tisícího sedmistého sedmdesátého šestého (or roku tisíc sedm set sedmdesátého šestého). Independence was declared 1776. (Shorter form is also used: válka vypukla v roce tisíc **devět set čtrnáct** or **devatenáct set čtrnáct**. The war broke out in the year 1914).

[95]

Čas. Time. **Kolik jest hodin?** What time is it? **Jsou tři hodiny**. It is three o'clock. **Jest čtvrt na pět**. It is 4:15. **Jest půl desáté**. It is 9:30. **Jsou tři čtvrtě na dvanáct**. It is 11:45.

Rok, also **léto** (summer), year.

Stáří age. **Kolik jest ti let? Kolik jest ti roků? Jak jsi stár?** How old are you? **Jest mi osmnáct let**. I am 18 years old.

Karel IV., Karel čtvrtý, Charles the Fourth. **Kol dvou tisíc mužů**, about two thousand men.

Cvičení I.

Žáci chodívají po dvou. Tužky se prodávají po pěti centech. Kolik máš bratrů? Chicago jest asi šestkrát větší než Praha. Mnoho lidí mnoho ví. Máme čtvero ročních počasí. Dvě půle (poloviny) činí celek. Rozdělil jablko na tři díly, udělal z něho třetiny. Palec jest dvanáctina či dvanáctý díl střevíce. Nikdo nemůže klamati všechny lidi pořád. Dejte mi několik hrušek. Kolik si jich přejete? Ať se to již podruhé nestane! To je jednoduchá věc; zastavím se pro vás.

Cvičení II.

Vypište dole udaná čísla slovy, dbejte, aby číslovky byly v správném pádu: Stalo se to 28. července 1914. Karel Havlíček, český spisovatel, narodil se 31. října, 1821 a zemřel 29. července 1856. Přijďte k nám v pondělí 12. srpna. Jeden dům 2 pánů nestrpí. Duha stkví se 7 barvami. Sedlák má 4 koně.

XXXIV.

In previous lessons the active voice of the Bohemian in the indicative and conditional moods was treated. Before taking up the passive forms, we shall study the two **aspects (významy)** of the Bohemian verb, namely the **perfective** and **imperfective**.—**Slovesa dokonavá a nedokonavá.**

The perfective aspect denotes: a) that the action has been **quite completed**: **stal** jsem se: I have become; **usekl jsem** I have cut off; or b) that the action will be definitely completed in the future: **stanu se** I'll become, **useknu** I shall cut off, **koupím** I shall buy.

The perfective verbs have no present tense, but they have a present form which, however, has a future signification and is called the **simple future, jednoduchý budoucí čas**. Most of the perfective verbs are formed from the imperfective by the addition of prefixes. Ex.: **nésti** to carry, **nesu** I carry, **donéstí** carry to, **donesu** I shall carry to or I shall deliver. **Donesl jsem** I have delivered. Therefore the simple future is formed by giving a suitable prefix to the present form of the verb.

[96]

The imperfect verbs (nedokonavá slovesa) express an action: a) either continuing (durative verbs, trvalá slovesa); **nesu** I am carrying, **mluvím** I am talking (best rendered into English by progressive form), or b) a repeating action (iterative verb, opakovací sloveso) **nosím**, I use to carry, **čítám**, I use to read, **čítal jsem**, I used to read. The repetition of an action is made more marked by the introduction of the syllable (vločka, infix) **vá** or **v** before final personal ending; **nosím** I use to carry, **nosívám** I use to carry, from time to time, **chodívám** I am in the habit of walking.

The distinction between the perfective, imperfective, durative and iterative verbs is very important. A verb may be made to assume either aspect, perfective, durative or iterative: **zavolám** I shall call up, **volám** I am calling, **volávám** I use to call, I am in the habit of calling. By employing the proper form the Bohemian verb expresses the very fine shades of thought with extreme vividness: Example: **psáti**, to write. **Budu psáti dopis**, I shall be writing a letter (and might not complete it). **Napíší psaní** means I'll write and finish the letter. **Psal jsem**, I wrote. **Napsal jsem**, I have written. **Dopsal jsem**, I have finished writing. **Rozepsal jsem se**, I have started to write at length. We shall take up this variation of meaning and of value of the Bohemian verb by studying the verbal prefixes. These prefixes, most of which are also prepositions, see the [lesson XV](#). for their meaning as prepositions, are employed also in building nouns. Ex.: **mluva** speech; **úmluva** oral agreement; **rozmluva** conversation; **pomluva** calumny (evil speech). A thorough study of the prefixes therefore will enable us to understand very large classes of words and also their possible variations in meaning. As an example of what the Bohemian verb is capable to express, let us take up derivations of the verb **jíti**, to go.

dojíti	to go to a place, that is to reach some place, to make an errand.
najíti	to come to a thing, to find it.
nadejíti	to gain in walk, to get ahead, to head off, make a short cut.
obejíti	to go around.
odejíti	to go away, to leave.
pojíti	to go to destruction, to perish.
přejíti	pass over, to pass by.
přijíti	to go to, that is to come.
projíti	to go through, to pass through, also to make a walk.
rozejíti se	to go apart, that is to disperse, to part.
ujíti	to escape, to cover a stretch of road.
vejíti	to go in, that is to enter.
vyjíti	to go out, to come out.
vzejíti	to come up, to sprout.
zajíti	to go down, to set, to go out of way, disappear.

[97]

Došel jsem brzy do města, neboť jsem si **nadešel** hezký kus cesty. Sotva jsem **ušel** kus cesty, **našel** jsem tobolku. Když jsem **přišel** do města, odevzdal jsem ji na úřadě. Myslíl jsem: **Odejdu**

odsud a **projdu** seb na zdravém vzduchu. **Rozejděte** se v pokoji. **Nevejdu** do vašeho domu. **Obešel jsem** náměstí a **přešel** jsem most. Slunce **zašlo**. Letos obilí pěkně **vzešlo**.

Verbal prepositional prefixes.—Předložkové předpony.

Do implies the accomplishment of an action, the carrying out of it to the end. Examples: **dočísti**, to read through; **donésti**, to deliver; **dorůsti**, to grow to maturity; **dati**, to deliver, to furnish; **dokonati**, to finish, to end.

Na a) denotes an action upon something. Ex.: **naložiti**, to put a load on; **namazati** (máslu), to spread, to grease (butter); **natíratí**, to paint, to rub, to put on a coat of paint, or ointment;

b) signifies an abundance of action or achievement: **Navářiti**, to cook a whole lot; **napíti se**, to drink; **natlouci někomu**, to give somebody a sound thrashing, to fall over somebody; **napadnouti**, to attack somebody; **nashromážditi**, to gather in abundance; **nasmáti se**, to have a good laugh.

Nad denotes an action in above direction.

Nadepsati, to head (a letter); **nadsazovati**, to exaggerate; **nadužiti**, to abuse (overuse).

O, also **ob-**, **obe-**, expresses a motion around.

Ohlédnouti se, to look around; **ohlásiti**, to make known; **ohnouti**, to bend; **opevniti**, to fortify, (to make secure all around); **opotřebovati**, to wear out by use; **oprášiti**, to dust off.

Od, **ode**, denotes separation.

Odnésti, to carry away; **odraziti**, to rebound; **zahnati** to repel; **odeslati**, to send away; **odvolati**, to recall; **odepsati**, to answer in writing; **odmítnouti**, to refuse; **odkrojití**, to cut off.

Po intensifies and makes personal the verb action. (Prefix **po** shortens the stem vowel). **Dáti**, give; **podati**, to reach, to hand; **psáti**, to write; **popsati**, to cover with writing, to describe; **milovati**, to love; **pomilovati**, to caress.

[98]

I.

Review of the Declensions.—Opakování skloňování.

For this purpose the various types of declensions are grouped according to the cases.

The nominative and the Objective (Accusative) case.

MASCULINE DECLENSION.

The nominative case.

Singular		Plural.			
Adjectives & pronouns	Nouns	Animate		Inanimate	
Dobrý	bratr	dobří	bratři	šumné	lesy
starší	strom	starší	synové	starší	stromy
můj	meč	moji	holubi	moje	domy
naš	stroj	naši	hoši	naše	stroje
ten	les	ti	ptáci	ty	lány
bratrův	otec	bratřovi	koně	bratřovy	šaty

Personal pronouns **já, ty, on, my, vy oni, ony**.

Objective Case.

Singular		Plural.			
Animate		Inanimate		Animate	
dobrého	bratra	dobré	chléb	dobré	bratry
staršího	koně	starší	strom	starší	kupce
mého	kupce	můj	stroj	mé, moje	stromy
našeho	učitele	naš	dům	naše	syny
toho	orla	jeho	kabát	ty	stroje

Personal pronouns **mne, mě, nás, jej, jeho, ho, je.**

[99]

FEMININE DECLENSION

Singular				Plural.	
Nominative		Objective		Nominative equals Obj.	
dobrá	sestra	dobrou	sestru	dobré	sestry
starší	dáma	starší	dámu	starší	dámy
moje, má	matka	moji, mou	matku	moje, mé	dcery
naše	louka	naši	louku	naše	ruce
ta	mouka	tu	kost	ty	nohy
bratrova	dcera	bratrovu	dceru	bratrovy	tužky

Personal pronoun: **ona, ony, ji, je.**

Její, hers is declined like **starší**.

Jeho, his undeclined.

NEUTER DECLENSION.

Singular		Plural.	
Nominative and Objective		Nom. equals Obj.	
dobré	maso	bratrova	košťata
siné	moře	dobrá	masa
mé, moje	pole	starší	děti
naše	kuře	má, moje	pole
to	hřібě	naše	kuřata
bratrovo	koště	ta	hřібata

Personal pronoun **ona, ona, je.**

What are the uses of the nominative and objective cases ([Lesson XV.](#))

What prepositions are used with the objective case ([Lesson XVI.](#))

Exercise I.

What class of nouns does each type represent; distinguish between soft and hard declension. Give several nouns of each class and use them in sentences with adjectives and pronouns in the nominative and objective case.

Note: that in plural the nominative and the objective cases are equal in inanimate masculine, in feminine and neuter declensions. In singular the nominative equals the objective case in masculine inanimate and in neuter declensions.

[100]

Exercise II.

Determine the case in following sentences and also determine whether the verb is perfective, iterative or durative:

On mi činí překážky v mém podniku. Válčící mocnosti smluvily mír. Nechci vám vyčítati vaše chyby. Řádný občan poslouchá zákonů i hájí je. Musím šetřiti potravinami, neboť zbytečné maření jich jest zločinem. Hvězda hvězdu nezastíní. Dočkej času, jako husa klasu. Na podzim se dny krátí a noci dlouží. Kdo hledá, nalézá. Na venkově jsme chodívali denně do lesa. Sbírávali jsme tam houby, jahody a maliny. Slíbiti a dáti je dvojí. Sedni si a uč se. Dočetli jsme se v novinách o novém vítězství spojenců. Kdybys to ihned odmítnul, neměl bys dalších obtíží. V této knize jest popsána veliká válka. Koupili jsme pytel bramborů. Váš přítel jest muž jemných mravů a důkladného vzdělání. Nalož si toto břemeno na záda a odnes je. Podej mi tu hůl. Neodmítej pomoci, ale také jí nenaduživej. Kdybys byl dokonal svou práci včas, dostal bys plnou odměnu. To, co jsem řekl, neodvolám. Dostali jsme za úlohu, abychom popsali výstavu.

Exercise III.

Make sentences using verbs given in this lesson.

Předložkové předpony.—Prepositional prefixes.

Pod—under, denotes an underneath movement

Podseknouti, to undercut; **podlehnutí**, to succumb, to yield (to fall under somebody's sway); **podplatiti**, to bribe; **podepsati**, to sign (to write one's name to a document); **podporovati**, to support; **podtrhnouti**, to underline.

Pro—denotes an action carried thru.

Hráti, to play; **prohráti**, to lose in play or game; **buditi**, to wake; **probuditi**, to awaken; **proniknouti**, to pierce thru, to penetrate; **prohlásiti**, to proclaim.

Pře—denotes carrying of an action over or across, denotes also a repetition.

Přeskočiti, to leap over; **překrojiti**, to cut in two (across a thing); **přendati**, to change the place of something, to transport; **převzít**, to take over, to take possession of; **převrhnouti**, to tip over, to overturn; **přešít**, to sew over, re sew; **předělati**, to do a thing over.

Před signifies before.

Předložiti, to lay before, to submit; **předplatiti**, to subscribe (to pay in advance); **představiti** (literally to place before), to introduce.

Při signifies to effect a motion towards us or to some object.

Přiblížiti se, to draw near; **přinést**, to bring, to carry, to deliver; (**nésti**, to carry); **přijíti**, to come; (**jíti** to go).

Roz denotes: a) expansion or separation; b) intensity of an action.

[101]

a) **Rozbiti**, to break, to smash to pieces; (**bíti**, to beat); **roztrhnouti**, to tear apart; **roznést**, to carry around; **rozlít**, to spill;

b) **rozzlobiti**, to make someone angry (to anger someone); **rozpáliti**, to heat up; **rozveseliti**, to make somebody merry.

S, se denotes: a) an assembling action; b) also a downward movement.

a) **spřáteliti**, to make friends; **snést dohromady**, to bring together, to collect, but also **snést**, to endure, to bear; **svolati**, to call together.

b)—**spadnouti**, to fall down; **shořeti**, to burn down; **shasnouti**, to extinguish.

Sou signifies together.

Souhlasiti, to agree (**hlásiti**, to announce); **souviseti**, to hang together, to be connected with.

U denotes: a) ability. **Unést**, to be able to carry; **udržeti**, to be able to hold.

b)—thoroughness, completion. **Umýti**, to wash, to clean; **uvařiti**, to cook; **upadnouti**, to fall; **umořiti**, to wear to death; **uzlobiti se**, to anger to death; **utrmáceti**, tire out.

V, ve denotes an inward motion.

Vzlétnouti, to fly; **vzbuditi**, to wake up; **vzkřísiti**, to resurrect; **vzmu-** to force into; **vsaditi**, to plant, to stake.

Vy denotes: a) an outward motion (out); b) an upward motion.

a)—**Vyhoditi**, to throw out; **vynajíti**, to find out, to invent; **vylétnouti**, to fly out; **vymlouvati** (to talk out of trouble), to excuse, persuade; **vyprati**, to wash out; **vypustiti**, to let out; **vyráběti (robiti to work)**, to manufacture, to produce;

b)—**vyrůst**, to grow up, **vyskočiti**, to jump up.

Vz denotes an upward motion.

Vzlétnouti, to fly up; **vzbuditi**, to wake up; **vzkřísiti**, to resurrect; **vzmužiti**, to force into; **vsaditi**, to plant, to stake, to bet.

Z gives a sense of thoroughness to the verb.

Zhynouti, to perish; **změřiti** (to measure up), to survey; **zničiti**, to destroy.

Za implies going beyond the mark.

Zablouditi, to go astray; **zahoditi**, to throw away; **zabrániti**, to hinder, to prevent; **zatočiti**, to turn around.

[102]

REVIEW OF CASE FORMS.

Possessive case.

Masculine and Neuter

dobrého	bratra
cizího	lesa
mého	kupce
jeho, jejího	stroje
našeho	jablka
toho	kuřete
bratrova	pole

Feminine

dobré	ryby
starší	růže
mé	řeči
naší	země
tvé	
bratrovy	
jeho	

Plural of all three genders.

dobrých	bratrů
cizích	lesů
mých	kupců
našich	strojů
těch	ryb
bratrových	slov
těch	růží
	řečí
	polí

Personal pronouns:

Mne, tebe, nás, vás, jeho, ho, jí (ní), jich.

What are the uses of the possessive case?

What are the prepositions governing the possessive case?

Exercise.

Form sentences containing nouns, adjectives and pronouns in the possessive case.

Pozor!—Čech spíše řekne a napíše: Bratrův kabát, místo kabát bratra. Babiččina truhla, místo truhla babičky. Farmářův dům, místo dům farmáře. Avšak: Kabát **mého** bratra; truhla **vaší** babičky; dům **každého** farmáře.

Avšak z neživotných podstatných jmen se přivlastňovací adjektiva nedělají, proto: Víko truhly, ostří nože, krásná ozdoba domu etc.

Exercise II.

Matka vyprala prádlo a uvařila večeři. Pravdu nikdo nezničí. Vzmužme se! V Americe se vyrábí mnoho strojů. Děti zabloudily v lese. Přibliž se a ukaž se mi! President prohlásil, že Amerika bude bojovat za demokracii, dokud nezvítězí. Byl jsem představen svým bratrem oné dámě. Kdybyste si předplatil tento časopis, učinil byste dobře. Kdybys nehrál, neprohrál bys. Dům shořel do základů.

Exercise III.

Make sentences using verbs given in this lesson.

A verb may take two or even three prefixes to have its sense further modified:

sledovati, to follow

ná|sledovati, to follow closely after;

pro|**ná**sledovati, to pursue;

na|**pro**|**ná**sledovati se, to pursue till one is weary of it;

jíti, to go

na|jíti, to find (to come to a thing);

vy|**na**|jíti, to invent (to find out a thing).

The purpose of the list of prefixes is to show the student the relationship of the verb family and to enable him to understand better the meaning and use of the composite verbs. By paying attention to the origin and relationship the student will soon acquire feeling for the spirit of the language and will have no difficulty in understanding thousands of new verbs.

TRPNÝ ROD.—THE PASSIVE VOICE.

The Bohemian has a special participle to express the passive voice. **Trpné přičestí**—passive participle.

This passive participle varies like the past (active) participle according to the gender and number of its subject. It ends in most cases in **-n** (seldom in **-t**) for the masculine, in **-na (-ta)** for the feminine, and **-no (-to)** in the neuter in the singular number, and in **-ni (-ti)**, for masculine, **-ny (-ty)** for feminine, **-na (-ta)** for neuter in the plural number.

All the tenses and moods of the passive voice are compounded from the corresponding form of the auxiliary verb **to be**, **býti**, and the passive participle.

Časování slovesa chváliti v trpném rodě. Conjugation of the verb to praise in the passive voice.

Trpný přechodník—Passive participle, **chválen, -a, -o; ni, -ny, -a.**

Neurčitý způsob, Infinitive, **býti chválen**, to be praised.

Oznamovací způsob.—Indicative mood.

Přít. čas. Present tense.	Min. čas. Past tense.	Bud. čas. Fut. tense.
Jsem chválen (I am praised)	Byl jsem chválen (I was praised)	Budu chválen (I shall be praised)
jsi chválen	byl jsi chválen	budeš chválen
jest chválen	byl chválen	bude chválen
Jsmo chváleni	Byli jsme chváleni	Budeme chváleni
jste chváleni	byli jste chváleni	budete chváleni
jsou chváleni.	byli chváleni.	budou chváleni.

Rozkazovací způsob.—Imperative mood.

Bud' chválen! Be praised! (thou). **Budme chváleni!** **Budte chváleni!**

Podmiňovací způsob.—Conditional mood.

Přítomný čas. Present time.	Minulý čas. Past tense.
Byl bych chválen (I should be praised)	Byl bych byl chválen (I should have been praised).
byl bys chválen	byl bys byl chválen
byl by chválen	byl by byl chválen
byli bychom chváleni	byli bychom byli chváleni
byli byste chváleni	byli byste byli chváleni
byli by chváleni	byli by byli chváleni.

The above are masculine forms. For the feminine add in the singular **-a**, and in the plural exchange the final **-i** for **-y**; for the neuter **-o**, in the plural **-a**.

Examples:

- Žáci jsou chváleni.
- Žák jest chválen.
- Žákyně jsou chváleny.
- Žákyně jest chválena.
- Zvířata jsou zkrocena.
- Zvíře jest zkroceno (tamed).

Inanimate masculine subjects require the participle with **-y**.

- Kameny ležely.
- Byly položeny.
- Hoši leželi.
- Byli poraněni.

Notice the agreement of final **-i** and **-y** in noun and participle endings.

In **lesson XXI**, which contains the table of the Bohemian verb, the passive participle of various divisions is given. In order to facilitate the study of the passive forms of the Bohemian verbs are regrouped below according to the formation of their passive participles.

Group A.) In verbs of this group the passive participle is formed from the imperative by adding the suffix **-en (-ěň)**.

First conjugation	I. sub.	nésti	nes	nesen
Third conjugation	I. sub.	chváliti	chval	chválen
(Here the stem vowel is lengthened as in infinitive).				
	II. sub.	haněti	haň	haněň
	III. sub.	trpěti	trp	trpěň

[105]

B.) In verbs of this group the passive participle is formed by replacing the infinitive ending **-ti** by **-n**.

First conjugation	III. sub.	bráti	brán
Second conjugation		volati	volán
Fourth conjugation	I. sub.	milovati	milován

C.) In verbs of this group the passive participle ends in **-t** which is added to the first person singular of the present indicative.

	minouti	tisknu	minut
	minouti	minu	tisknut

D.) Here belong irregular verbs, e. g.:

(**Tisknut** is a new form, the older form is **tištěň**).

	bíti to beat	bit
	péci to bake	pečen

Exercise I.

Conjugate in passive voice (follow the diagram of chváliti):

Milovati to love, **volati** to call, **učiti** to teach, **platiti** to pay (placen), **nositi** to carry (nošen).

REVIEW OF THE DECLENSION.

Dative and locative case.

Dative		Locative	
Masculine and Neuter		Masculine and Neuter	
hustému	lesu	v hustém	lese
staršímu	bratru	o starším	bratru
mému	bratrovi	mém	bratru

mému	slovu	našem	slovu, slově
našemu	kupci	tom	kupci
tomu	stroji	bratrově	poli
bratrovu	kuřeti	sestřině	kuřeti

Personal pronoun dative and locative singular **mně, mi; tobě, ti; sobě, si; jemu, mu; jí.**

Dative and locative feminine.

dobré	rybě
starší	růži
mé	kosti
naší	paní
té	
bratrově	

[106]

Plural of all three genders.

	Locative		Dative
dobrých	bratrech, bratřích	dobrým	bratrům
starších	lesích	starším	kupcům
mých	kupcích	mým	lesům
našich	strojích	našim	strojům
těch	slovech	těm	slovům
bratrových	rybách	bratrovým	rybám
červených	růžích	červeným	růžím
bílých	kostech	bílým	kostem
žitných	polích	žitným	polím
mladých	kuřatech	mladým	kuřatům

Personal pronoun dative plural: **nám, vám, jim.**

Locative plural: **nás, vás, jich.**

Exercise I.

What are the uses of the dative and the locative case?

What are the prepositions with the dative and locative cases?

Exercise II.

Ne každému štěstí slouží. Moudrý nepodléhá náhodě. Čemu se učíte? Důvěřujte svým přátelům. Těžko pravdě se protiviti. Komu jste to donesl? Bláznu i dřevěný peníz dobrý. Jsme věrni své vlasti. On nám není roven. Nemluvte špatně o nepřítomných lidech. Sousedé leželi si ve vlasích. Komu není s hůry dáno, v apatyce nekoupí. Nevím, co ve mně vidí. My o slavíku a on o růžích.

XXXVII.

Z trpného přičestí jsou tvořena přídavná jména a podstatná jména slovesná.

Hoch byl pochválen. The boy was praised. **Pochválený hoch.** The praised boy. **Matka jest milována.** The mother is loved. **Milovaná matka!** Beloved mother! **Okno bylo rozbíto.** The window was broken. **Rozbité okno.** The broken window.

When the possessive participle is used as an adjective, it takes the regular adjectives ending. (**ý, á, é** in singular, **í, é, á** in plural).

Čiňte rozdíl mezi trpným přičestím a přídavným jménem; toto má dlouhé koncovky, prvé má krátké!

Z minulého (činného) přičestí taktéž se tvoří přídavná jména podobným způsobem.

Spadl, fell; spadlý list, fallen leaf; uzrál, ripened; uzralé ovoce, ripe fruit.

Přidáním -í (In English they end in **-ing**).

Psán, written; **psaní**, writing; **chválen**, praised; **chválení**, praising. **Vaše psaní jest nečitelné**. Your writing is illegible. **Přílišné chválení škodí**. Too much of praising harms.

Skladba trpného rodu.—Passive voice syntax.

Brutus zabil Caesara. Brutus killed Caesar. Caesar byl zabit Brutem. Caesar was killed by Brutus.

In changing an active statement into a passive, the subject of the active verb becomes object of the passive verb and vice versa. The object of the passive verb, the cause or instrument of the action is in Bohemian in the instrumental case. In English the instrumentality is denoted by the preposition **by**.

Exercise I.

Vítězové her olympijských byli odměňováni olivovými věnci. Byli jsme pozváni k zábavě. Pozvaní hosté byli uvítáni. Nepřátelé byli poraženi a zahrání na útěk. Umdlení dělníci odpočívali. Ten dům bude zbořen a na jeho místě bude postaven nádherný hotel. Kup novou sklenici na místě té rozbité. Na podzim jest země pokryta spadlým listím. Zločinec byl odsouzen pro zločin zabítí. Přílišné mluvení každému škodí. Dostal jsem dobrou známku z kreslení. Lhaním se nevyžřeš. I okoralý chléb je v nouzi dobrý.

REVIEW OF THE DECLENSION.

The instrumental case.

Masculine and neuter.

	Singular	Plural all genders.	
dobrým	bratrem	dobřími	bratry
hustším	lesem	hustými	lesy
mým	kupcem	mými	kupci
naším	strojem	našimi	stroji
tím	slovem	těmi	poli
bratrovým	kuřetem	bratrovými	rybami
cizím	polem	cizími	zeměmi
		krásnými	řečmi
		úlisnými	slovy
		našimi	kuřaty

Feminine.

dobrou	rybou
starší	zemí
mou	řečí
naší	lodí
tou	houbou
bratrovou	matkou

Osobní náměstky v sedmém pádě, **mnou, tebou, sebou, jím, jí, námi vámi, jimi**.

[108]

Exercise II.

Chyba člověkem vládne. Hlad nedá se slovem utišiti. Štěstí námi kolem točí a hrá. Málokdo bývá spokojen se svým osudem. Nechlub se tím, co nemáš. Zahrada voněla příjemnou vůní. Chlapec se chvěl strachem. Z laciné koupě se radovali. Doufáme a spoléháme na vlastní síly. Hádají se—nevědí o čem. Honza se s dobrou potázal. Kdo pravdu zastává, vítězem zůstává. Matka uvařila večeři. Večeře jest uvařena. Knihovna bude otevřena. Když dobře vykonáte svou práci, budete pochváleni. Hoch napsal úlohu. Jeho úloha jest již napsána. Až bude tvá napsána, přines mi ji. Bylo nám oznámeno, abychom si přišli pro svůj plat. Ta nová sklenice jest rozbita. Kdo ji rozbil?

XXXVIII.

Přechodníky. (Gerunds, transgressives).

Přechodníky jsou slovesné tvary spojující vlastnosti přídavných jmen se slovesem. Smysl přechodníku musí být vždy doplněn jiným slovesem, zvaným **slovesem řídicím**.

Ex.: **Hledě** z okna, **obdivoval** jsem krásnou krajinu. (While looking out of the window I admired the beautiful landscape).

Hledě (já) describes the pronoun **já**—(adjective function); it describes also a state of being—(verbal function); its sense is completed by another verb—**obdivoval jsem**. **Obdivoval jsem—sloveso řídicí**.

Přechodníky jako přídavná jména mění se dle rodu i čísla a sice mají dva tvary v jednotném čísle pro rod mužský **hledě** pro rod ženský a střední **hledíc**, a jeden tvar pro množné číslo **hledíce** (pro všechny rody).

Přechodníky jako slovesa rozlišují dobu a děje a mají dva tvary časové.

Tvary přítomné.

Sing. hledě (masc.) hledíc (fem. and neut.) looking

Plur. hledíce

[109]

Tvary minulé.

Sing. hleděv (masc.), hleděvši (fem. and neut.) having been looking,

Plur. hleděvše

pohleděv, having looked, (sloveso perfektní).

K vůli lepšímu přehledu a zapamatování si roztrídíme přechodníky dle podobnosti tvoření (podobně jako trpné přičestí). Přítomný přechodník tvoří se z rozkazovacího způsobu, minulý z kmene infinitivního.

I. třída.

Neurč. zp.	Rozkaz.	Přechodníky		
uměti	uměj	uměje	umějíc	umějíce
		uměv	uměvši	uměvše
držeti	drž	drže	držíc	držíce
		držev	drževši	drževše
prositi	pros	prose	prosíc	prosíce
		prosi	prosi	prosi
píti	pij	pije	pijíc	pijíce
		piv	pivši	pivše

II. třída.

volati	volej	volaje	volajíc	volajíce
		volav	volavši	volavše

III. třída.

nésti	nes	nesa	nesouc	nesouce
		nes	nesši	nesše
minouti	miň	mina	minouc	minouce
		minuv	minuvši	minuvše
tisknouti	tiskni	tiskna	tisknouc	tisknouce
		tisknuv	tisknuvši	tisknuvše

IV. třída.

milovati	miluj	miluje	milujíc	milujíce
		milovav	milovavši	milovavše

Z přítomného přechodníku ženského rodu tvoří se přídavná jména příponou **-í** (sklonění dle vzoru severní.) Milující žena, loving wife.

Vazby přechodníku.—Syntax with gerunds.

I. Přechodník přítomný **neukončených** (imperfective) sloves (Lesson XXXIV.) znamená současnost (coincidence) děje se slovesem řídícím:

Hledě z okna, obdivuji. While looking out of the window I admire. Hledě z okna, obdivoval jsem. While looking out of the window I admired.

II. Přechodník přítomný ukončených (perfective) sloves značí obvykle budoucnost (předcházení futurity precedence) děje před slovesem řídícím: [110]

Vytáhnouce do pole, zaženeme nepřítele. Taking the field we shall chase away the enemy.

III. Přechodník minulý neukončených sloves naznačuje minulost děje současně se slovesem řídícím:

Hleděv z okna obdivoval jsem. Having been looking out of the window I admired.

IV. Přechodník minulý ukončených sloves naznačuje minulost děje před slovesem řídícím:

Pohlédnuv z okna, uviděl jsem. Having looked out of the window I have seen.

Vytáhnuvše do pole, zaženeme nepřítele. Upon our having taken to the field we shall drive away the enemy.

Přechodníky zkracují věty.

Hledě z okna obdivuji se rovná: Hledím z okna a obdivuji.

Hledě z okna obdivoval jsem se rovná: Hleděl jsem z okna a obdivoval.

Vytáhnouce do pole zaženeme nepřítele se rovná: **Když** vytáhneme do pole, zaženeme nepřítele.

Naučiv se úloze, šel jsem do školy rovná se: **Když** jsem se naučil úloze, šel jsem do školy.

Přechodníkem krátíme takové věty, kde podmět obou dějů jest týž. Při krácení smysl vět nesmí býti změněn. Při krácení spojka (conjunction) se vypustí.

Přechodníků se užívá jen ve spisovné řeči. Ve staré češtině byly tyto tvary více užívány.

Exercise.

Jsa hladov, lev přepadá i stáda a osady lidské. Svíce lidem sloužíc sama se stravuje. Skřivánek vyletěl do mraku, zajásal v krásné písni. Uloživši své dítky ke spaní, matka dokončila svou práci. Vykoupavše se, šli jsme se nasnídat. Hledajíce houby, procházíme se lesem. Příroda sama ukončivši a uzpůsobivši Čechy ve zvláštní celek, předustanovila tím hlavní ráz historie české. (Palacký) Byl to hrozný pohled na zápasící nepřátele.

XXXIX.

[111]

Příslovce.—Adverbs.

Příslovce místa.—Adverbs of place.

(Opakujte o příslovcích **úlohu XVIII.**)

Tyto rozdělíme dle toho, určují-li místo (position), nebo **směr** (direction). (V angličtině těchto rozdílů není).

Kde? where?

kam? where to?

zde, tu, here;

sem, here;

nikde, nowhere;

tam, there;

všude, everywhere;

někam, somewhere;

jinde, somewhere else;

nikam, nowhere;

domů, home;

doma, at home;

jinam, somewhere else;

nahoru, up;

dolů, down;

v levo, to the left;

v pravo, to the right;

nazpět, back.

Odkud? from where; **odjinud** from somewhere else; **odněkud** from somewhere; **odnikud** from nowhere; **odevšad** from everywhere; **zdola** from below; **shora** from the top; **tudy** this way; **jinudy** the other way.

Příslovce času.—Adverbs of time.

Dnes today; **zítra** tomorrow; **včera** yesterday; **předevčírem**, day before yesterday; **pozítrí** day after tomorrow; **vždy** always; **nikdy** never; **někdy** sometimes; **často** often; **zřídka** seldom; **teď**, **nyní** now; **jindy** at other time; **onehdy** the other day; **brzy** soon; **hned** right away; **časně** early; **pozdě** late; **pořád**, **stále**, **ustavičně** constantly; **nejprve** at first; **potom** afterwards.

Příslovce způsobu.—Adverbs of manner.

Jak? how, as; **tak** this way; **nijak** in no way; **všelijak**, **ledajak** in various ways; **mnoho**, great deal; **málo** little; **rád** gladly; **málem** almost; **příliš** too much; **skoro** almost; **velice**, **velmi** great deal; **zvolna** slowly; **zčerstva** quickly; **tím způsobem** in this manner, in this way; **Proto** therefore, for that reason; **jak?** how? in question; **jak as**, so, as soon as, in description; **tak** so, in such way. **Jak se uzdravil, odešel.** As soon as he got well he left. **Tak jako on**, as well as he.

Cvičení

Studujte význam příslovců v následujících větách:

Kdy jste přišel? Přišel jsem právě teď (nyní). Nejprve půjdeme do školy a potom si budeme hrát. Dnes jest čtvrtek, zítra pátek. Včera jsme přijeli, pozítrí odjedeme. Přijďte brzo! Půjdeme hned. Dobrý člověk jest stále ochoten konati dobro. Jak to mám udělati? Dělejte to tak. To rád udělám. Odevšad se hrnuli nepřátelé. Jsem příliš umdlena. Vy jste příliš laskava. Málem by byl upadl. Jest mi skoro dvacet let. Odkud jsi přišel? Odnikud mi nepřichází pomoc. Jdi nazpět a přines peníze. Kde jsi? Jsem zde. Kam jdeš? Jdu tam, odkud tys přišel. Pokoj je v pravo, ložnice v levo. Nemohl jsem to nikde najíti. Nikam nepůjdeš. Jedeme dolů do města. Přijďte nahoru. Jest to tak, jak jsem řekl. Dělej svou práci pořádně a ne ledajak.

[112]

Cvičení II. Studujte pády a slovesné tvary v následujících větách.

Není pamětníka takové zimy. Mnoho psů zajícova smrt. Jenom člověk pevně vůle přemáhá překážky. Milý příteli, buď dobré mysli. Národ chopil se zbraní, aby uhájil svých svobod. Lepší hrst jistoty, nežli pytel naděje. Kde jich mnoho velí, tam se mysli dělí. Host a ryba třetího dne páchnou. Budte dbalí svých povinností. Škoda krásy, kde rozumu není. Štěstí o berle se vleče, a neštěstí lítá na křídlech. Bylo to loni o vánocích. Po ovoci jejich poznáte je. Syn nosí šaty po otci. Slepička po zrnečku klove. Trváme pevně na svých právech. Přítel příteli hrad staví, nepřítel nepříteli rakev teše. Pohané modlám se klaněli. Však není ještě všem dnům večer. Skromnost by ti lépe slušela než prázdná pýcha. Nouze naučí práci. Truhlář rozumí svému řemeslu.

XL.

SPOJKY.—CONJUNCTIONS.

Souřadné spojky.—Coordinate Conjunctions.

A.) Spojky spojující věty a části věty (phrases.)

a	and	Pán a sluha. The master and the servant.
i	and also	Vy i já tam půjdeme. You and I also will go there.
těž	as well, too	Ona to též řekla. She, too, said it.

Ani.—In negative sentences instead of **i** comes **ani**, nor neither. **Vy ani já tam nepůjdeme.** You nor I shall go there. **Ani vy ani já.** Neither you nor I. **Vy i já tam půjdeme.** You and I shall go there.

také	also	My to také víme. We also know it.
těž		
či, čili, nebo, anebo,	Vy či já. You or I.	
or.		
bud', whether,		Budto pracujte, anebo odejděte. Either work or
bud'—anebo, either		leave.
or.		
pak	then	Nejprve práci, pak (potom) plat. First work, then
potom		pay.
posléze	latter, finally.	Posléze jsme přišli k jeskyni. Finally we came to a
		cave.

Brzo—brzo, soon—soon (then). **Brzy on, brzy já.** Soon he, soon I. **Netoliko—nýbrž, netoliko —avšak.** Not only—but also.—**Netoliko Poláci, nýbrž i Čechové žádají samostatnost.** Not only the Poles but also the Bohemians demand independence. [113]

B.)

ale	but	Ale may be placed first in sentence, not avšak. Já pracoval,
avšak		ale bratr odpočíval. I worked, but my brother rested.
přece, yet,		Malá jehlička, přece píchnutí bolí. Though the needle be
nevertheless		small, nevertheless its sting pains.
než, but		Je hodný, než má zlé rádce. He is good but has bad advisers.
dříve než,		Zavolejte mne, dříve než odejdete. Call me before you leave.
before,		Lépe než ty. Better than you.
než than;		
raději než,		
rather than		
ne—nýbrž,		Ne vy, nýbrž on bude potrestán. Not you but he will be
not—but		punished.
sice, or else		Zaplaťte, sice vás zažaluji. Pay or I'll sue you. Vy sice
(as a matter		nevyhovujete, ale zkusím vás ještě jednou. As a matter of
of fact)		fact you do not come up to the expectation but I'll try you once
		more.

C.)

neboť	because	Přines to, neboť (vždyť) toho potřebuji. Bring it, for I
	for	need it.
vždyť	hence	

D.)

proto	therefore,	Lžete, proto vám nevěříme. You lie therefore we don't
pročez	for that	believe you. Nepsal mi, proto, pročez, (tudíž), (tedy)
tudíž	reason,	jsem nečekal. He didn't write therefore (so) I did not
tedy	so	wait.

Distinguish **proto** therefore, and **protože** because, since.—**Protože** se neučíte, **proto** propadnete. Because you don't study, therefore you will fail.

Spojky podřadné.—Subordinate Conjunctions.

že, that		Divím se, že vy to nevíte. I am surprised that you
		don't know it.
protože	because,	Protože, poněvadž, ježto byla malá úroda, vše jest
poněvadž	since	drahé. Since the crop was small everything is dear.
ježto		

By, aby, that, in order. In English, it is frequently rendered by infinitive. **Řekni, aby přišel.** Tell him to come. **Oznamuji to, aby to věděl.** I announce it in order that he may know it. [114]

ač, ačkoliv, although. **Ač se mi to nepodařilo.** Although I did not succeed.

jestli, jestliže -li, if. **Jestli to nevíte, povím vám to.** If you don't know it, I'll tell you that.

Před spojkami **ale, že, když, kdy, kdyby, poněvadž, zdali, jestli, jestliže, až, ačkoliv,** jsou-li

uprostřed věty, děláme čárku (comma).

Cvičení:

Zaměňte spojky jinými s podobným významem a pozorujte, zda smysl věty byl změněn:

Viděl jsem i uvěřil jsem. Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo. Litera zabíjí, ale duch oživuje. Mračí se, avšak pršeti nebude. Není nám život krátký dán, než my jej krátíme. Neprosím, nýbrž práva svého žádám. Neboj se, vždyť jsem s tebou. Ne vše doma máš, proto také lidí potřebuješ. Ráda kočka ryby jí, však do vody se jí nechce. Jednou ranou dub nepadne, proto v práci vytrvej. Poslechni, sice budeš potrestán. Jelikož jsi lenoch, nemají tě lidé rádi.

Písnička.

Kdo zazpívá si vesele
a koho život těší,
ten zdrav nám budiž, přátelé,
neb on se neprohřeší.

On písni sobě uleví,
i když ho něco tíží,
a pánu bohu nekřivdí
a lidem neublíží.

U rajské brány, přátelé,
tam svatý Petr stojí
a smutné i ty veselé
se duše kolem rojí.

Z těch smutných mnohou zastaví
a její hříchy čítá;
však duši, kterou těšil svět,
hned z dálky k ráji vítá.

J. V. Sládek

XLI.

PRAVIDLA PRAVOPISNÁ.—ORTHOGRAPHICAL RULES.

Krátké a dlouhé samohlásky: a, e, i, o, u, y; á, é, í, ó, (ó velmi řídké), ú, ů, ý.—Dělejte čárku nad písmenou, která má dlouhý zvuk. Ú se píše na začátku, ů uprostřed a na konci slov. (Při ohýbání ů se mění v o).

Měkké a tvrdé souhlásky: ž, š, č, ď, ť, ň, ř, j, jsou měkké souhlásky, po nichž se píše vždy i, neb í.

h, ch, k, d, t, n, r jsou tvrdé souhlásky, po nichž se píše y neb ý.

Výjimky.—Slova cizího původu (většinou vzata z latiny neb řečtiny), zachovávají totéž y neb i, jaké mají v angličtině, do které byly též převzaty: Ex.: **cylindr, orient, technika, diamant, Kristus, Richard** etc.

[115]

Měkké slabiky:

Místo **di, ti, ni** píšeme **di, ti, ni; mě, bě, pě, vě, dě, tě, ně.**

Pozor na **mě** a **mně!**

Mně nebo mi jest dative, nebo locative náměstky já.

Mě jest objective neb possessive náměstky **Já**. Podobně **Tě**.

Mně se vyskytuje ve slovech, kde jiné odvozeniny mají **mn**: **upřímný, upřímně**.—**Mně** jest řídké.

Mě—město, měřiti, jmění etc.

Obojetné souhlásky: **B, p, l, m, s, v, z**. Uvnitř slov se po nich píše i neb í, vyjma v následujících slovech a odvozeninách, které mají y neb ý:

po b: **býti**, to be (**aby, bych, byl, kdyby, odbýti, byt, obyvatel, nábytek, zbytečný, starobylý** etc.) **bystrý**, sharp, smart. bylina plant, (býlí weeds) **kobyła** mare, (**kobylka** grasshopper), **býk** bull, **obyčej** habit.

po l: **lysý** bare, **mlýn** mill (mlynář), **slyšeti** to hear (vyslýchat, slyšení), **polykati** to swallow

(vzlykati), **blýskati se** to lighten, **lýtko** (calf of foot), **lýko** bast, **plyn** gas (plynouti, plýtvati, plynně).

Po m: **my** we; **myš** mouse; **hmyz** insect; **mýti** to wash (mýdlo, mydlář, mydlina). **mýliti** se to err; (omyl, zmýlená); **mysl** mind (mysl, úmysl, důmysl, průmysl, myslivec, lehkomyšlný); **odmykati** unlock (zamykati, smýkati, smýčec).

Po p: **pysk**, lip; **pytel** bag (pytlák); **kopyto** hoof; pýcha haughtiness (pyšný, přepych); **třpyt** luster, shine (třpytiti se); **zpytovati** to investigate (přírodopyt); **pykati** to rue, repent; **pýřiti** se to blush.

Po s: **syn** son (zlosyn, synovec); **syťý** full, satisfied (sytiti to feed); **sýr** cheese (syreček, syrovátka); **syčeti** to hiss; **sypati** to strew; **osýchati** to dry (vysýchati).

Po v: prefix **vy-** (vyskočiti, výnos etc.); **vy**, you; **vysoký** high (povýšiti, výšina); **výskati** to yell; **žvýkati** to chew; **výti** to howl; **zvyk** habit (zvykati, obvyklý, povyk).

Po z: **brzy** soon; **jazyk** tongue; **nazývati** to name.

U většiny případů, kde ve spisovné češtině jest **ý**, obecně se říká ej. **Být—bejt; pýcha—pejcha; nový—novej; starý—starej** etc. (Avšak **zejtra—zítra, nožejček—nožíček** etc.)

Konečné tvrdé y jest u tvrdých sklonění jmen rodu ženského, středního a neživotné bytosti rodu mužského. **Ryby, školy, sudy**. (Též v objektivním a instrumentálním pádě v tvrdém sklonění životné bytosti rodu mužského).

[116]

Přídavná jména trojvýchodná končí v mužském rodě na **ý**. E. g.: Starý, vysoký, nový.

Toto **ý** se mění v množném čísle, pro životnou bytost v **í** (**starší** lidé), **vysocí** (pánové), **noví** (žáci).

Minulé přičestí sloves a trpný přechodník končí na y v množném čísle u ženského a středního rodu a u neživé bytosti mužského rodu.

Stromy byly veliké. Dobře rostly. Stromy byly zničeny. Kachny plovaly. Byly chyceny.

Ale pro mužský rod a životnou bytost v množném čísle: Hoši běželi. Vojáci bojovali.

Vidíme, jak tvrdé y následují jedno po druhém. Totéž platí i o měkkém i v mužském rodě živé bytosti. Hoši přišli. Byli pozváni.

U sloves v přítomném čase **nikdy** se nevyskytuje na konci **y** neb **ý**, tedy umí, nosí, ví etc.

Začáteční velké písmeno.

píšeme

a) na počátku věty;

b) u jmen vlastních: **Karel, Čechy, Chicago, Amerika**.

c) u titulů knih: **Palackého Dějiny národu českého; Vrchlického Legenda o sv. Prokopu**.

d) titulové námětky: **Vy přáteli, Vám, Vás, Ty, Tebe etc. Já** (I) se píše v češtině s malým j. (U jmen přídavných a příslovcí rozlišujeme od angličtiny: **mluvíme česky**, we speak Bohemian).

e) V českých básních počínají se řádky malou písmenou.—Výjimku tvoří počátky nových vět.

XLII.

Tvoření slov.—Formation of words.

Vyjma velice malé procento cizích slov, čeština jest jednoduší jazyk, projevující velikou příbuznost slov.

Slovo se tvoří pomocí předpon (prefixes), přípon (suffixes), a zřídka pomocí vpon (infixes, ex. - nou-, klesati, klesnouti).

[117]

Předpony—Prefixes.

Tyto studovali jsme při slovesech v cvičení 34. a 35. (slovesa perfektivní). Ze sloves perfektivních—právě jako z jiných sloves—tvoří se podstatná a přídavná jména, která ovšem podrží předponu původního slovesa a tím i jeho smysl.

Příklady: hledati, to look for.—Nahlédnouti to look in, rozhlédnouti se to look around, prohlédnouti to look through, to search.

Podstatná a přídavná jména, odvozená z původního slovesa: hlídka watch, hlídač watchman, hledání the searching, hledaný sought for, desired. (Hledaný člověk, sought for, desired person).

Podstatná a přídavná jména, z odvozených sloves: prohlídka, inspection; náhled, opinion (mental look into the affair); rozhled, view, survey; prohlídka, inspection; nahlížení, looking in; rozhlížení, looking around (observation)—rozhlédnutí, looking around (momentous); prohlednutý, searched.

Nová podstatná a přídavná jména jsou tvořena příponami ke kmenu slovesnému, nebo ke kmenu podstatných a přídavných jmen. Pro velikou rozmanitost jen nejdůležitější budou uvedena.

Přípony podstatných jmen.—Noun suffixes.

-**stvo**, -**ství**—**pán** noble, **panstvo** nobility, **panství** estate, **křesťan** Christian, **křesťanstvo** Christendom, **křesťanství** Christianity.

-**í**—**list** leaf, **listí** all the leaves taken together, **uhel** coal, **uhlí**.

-(**i**)**č**—**bíti** to beat, **bič** whip; **nositi** to carry, **nosič** carrier; **rýti** to dig, **rýč** spade.

-**inec**—**host** guest, **hostinec** inn; **chudobný** poor, **chudobinec** poorhouse.

-**ina**—**cizí** foreign, **cizina** foreign country.

-**ice**—**led** ice, **lednice** ice house; **kruh** circle, **kružnice** circular outline.

-**iště**—**trh** market, **tržiště** market place; **oheň** fire, **ohniště** fire place.

-**árna**—**káva**, coffee, **kavárna** coffeehouse; **lék** medicine, drug, **lékárna** drugstore; **kovati** to forge, **kovárna** the forge.

-**ství**—**malíř** painter, **malířství** painting occupation; **rytíř** knight, **rytířství** knighthood.

Předpony označující muže, neb zaměstnání mužů (masculine occupation).

-**isko**—**dobrý** good, **dobrotisko** good fellow.

-**ík**—**obuv** footwear, **obuvník** shoemaker; **zlato** gold, **zlatník** jeweler.

-**ín**—**čeled'** servant people, **čeledín** man servant, **voj** army, **vojín** soldier.

-**íř**—**uhel** coal, **uhlíř** coal seller, charcoal burner; **malovati** to paint, **malíř** painter.

-**ař**—**péci**, to bake **pekař**, **psáti** to write, **písař** writer, copyist.

-**ař**—**mýdlo** soap, **mydlář** soap maker; **řezati** to cut, to carve, **řezbář** carver.

-**ák**—**hloupý** silly, **hlupák** silly fellow; **město** city, **měšťák** city dweller.

-**áč**—**vous** beard, **vousáč** bearded man.

Přípony označující buď zaměstnání ženy, neb manželský stav s mužem uvedeného zaměstnání.

-**ka**—**malíř**, **malířka**, **uhlíř**, **uhlířka**, **mydlář**, **mydlářka**, **Čech**, **Češka**, **učitel**, teacher, **učitelka**, **lékař** physician, **lékařka**.

-**ice**—**holub** pigeon, **holubice**; **lev** lion, **lvice** lioness, **obuvník**, shoemaker, **obuvnice**, shoemaker's wife, **sklepník** waiter, **sklepnice** waitress.

-**yně** (**kyně**)—**otrok**, slave, **otrokyně** woman slave; **bůh**, god, **bohyně** goddess, **žák popél**, **žákyně**, **umělec**, **umělkyně**.

-**í**—**pán** mister, **paní** mistress.

-**ová**—**mistr** (master), **mistrová**, pak u jmén **Novák**, **Nováková** etc.

Pozorujte, že některé přípony krátí kmenovou souhlásku: **sázeti** to set, **sazeč** typesetter, **síla** strength, **silák** strong fellow.

Přípony jmen přídavných.—Adjective suffixes.

ivý, (-**avý**)—**červ** worm, **červivý** worm-eaten; **láska** love, **laskavý** kind.

-**livý**—**trvání**—duration, **trvanlivý** durable; **zdání** appearance, **zdanlivý** apparent.

-**ovitý**—**suk** knot, **sukovitý** knotty; **kousek** little piece, **kouskovitý** consisting of little pieces.

-**ný**—**moc** power, **mocný** powerful; **práce** work, **pracný**, made by great work (effort).

-**ěný**—**naznačuje** původ (origin)—**dřevo** wood, **dřevěný** of wood; **sklo** glass, **skleněný** made of glass.

-**ní** (naznačuje původ místní, locality)—**sever** north, **severní** northern; **jih** south, **jižní** southern.

-**vý**—**hra** play, **hravý** playful; **krev** blood, **krvavý** bloody.

-**itý**, **atý**, -**natý**—**les** forest, **lesnatý** covered by forests; **hlas** voice, **hlasitý** loud.

-**ký**, -**ský**—**pán** lord, **panský** lordly; **bůh** god, **božský** godlike.

-í—ryba fish, **rybí** of the fish, **rybí tělo** body of the fish, etc.

Následuje-li přípona **-ní** neb **-ný**, **n**, obdržíme zdvojené **nn**: **den day denní** daily; **čin** act, **činný** active.

[119]

Přípona **-ký** po **k** dává zdvojené **k**: **měknouti**, **měkký**.

Přípony sloves.—Verb suffixes.

-iti—barva paint, **barviti** to paint, **soud** tribunal, **souditi** to judge.

-ovati—chyba mistake, **chybovati** to make mistakes, **dík** thank, **děkovati** to thank.

-ěti—šedivý gray, **šedivěti** to be getting gray.

-ati—zelený green, **zelenati** to be getting green, to show the green color, **hloub** (**hloubka**) depth, **hloubati** to think deeply, to ponder.

-outi—žlutý yellow, **žloutnouti** to be getting yellow, **starý** old, **stárnouti** to be getting old.

The last three suffixes **ěti**, **ati** and **outi** form the so called inchoative verbs expressing a beginning and growing of an action.

Minulý a trpný přechodník mění se v přídavné jméno přidáním **-ý** pro mužský rod j. č. a dloužením koncovky v ostatních rodech a v množném čísle.

Směl, was allowed, **smělý**, **-á**, **-é** audacious. **Zlomen**, **zlomený**. **Stárnouti**, to be getting old; **sestárlý**, one who became (grew) old.

Tvoření příslovců z přídavných jmen, viz [úlohu XVIII](#).

Slovesa složená.

Mnoho slov povstalo spojením dvou slovních pojmů: **zlo**, wrong; **čin**, deed; **zločin**, crime; **oko**, eye; **mžení** (**mihnutí**), twinkle; **okamžení**, an instant twinkle; **ostrý**, sharp; **vtip** wit; **ostrovtip**, sharpmindedness, cleverness; **sněhobílý**, snow-white; **krátkozraký**, shortsighted.

Slovesné příbuzenství.—Kinship of words.

Pro studenta češtiny jest velice důležité, by si uvědomil příbuznost a vznik slov, neboť jen tak vnikne rychle v bohatství a krásy jazyka. Každé slovo jest součástí veliké slovní rodiny; seznamující se s vaším slovem seznamte se s ostatními členy rodiny. Hledejte, jak, z čeho slovo povstalo a jaká jiná slova mohou býti z něho odvozena.

Příklad slovního příbuzenství:

Seděti, to sit; **poseděti si**, to sit for a while; **vyseděti**, to hatch; **odseděti**, to sit in prison to the end of the sentence; **sedati**, **sedávati**, to use to sit; **zasedati**, to sit parliament or similar body; **předseda**, president; **neposeda**, one who can not keep quiet; **zasedací síň**, chamber of sitting; **sedlák**, a farmer (settler); **selka**, farmer's wife; **sedlačiti**, to farm; **usedlost**, farming place; **sedlo**, saddle; **sedlář**, saddler; **usedlý**, settled down; **osada**, village (settlement); **sad**, orchard; **sídlo**, settling place; **sázeti**, to plant, a z tohoto slovesa nová řada slov se dá udělati.

[120]

Cvičení:

Čtěte připojené články a studujte slova a) jak jsou odvozena, b) která slova se z nich odvoditi dají.

Jaro.

Jara skokem přibývalo. Lidé pracovali již v polích, nahoře na stráni vyhřívali se hadi a ještěrky, že se jich děti, jdouce na podzámecký vrch hledat fialek a konvalinek, vždy lekly. Ale babička jim říkala, aby se nebály, že do svatého Jiří žádné zvíře není jedovaté, že se může vzít do ruky. "Ale potom", dokládala, "když slunce už je vysoko, potom je v nich jed."

Na louce za splavem rozkvétalo buličí oko, pryskyřník, na stráni modraly se podlíšky a zlatově leskly se petrklíče. Děti sbíraly mladé lupínky do polévky, přinášely housátkům kopřivy a babička, kdykoli šla do chléva, slibovala strace, že už co nejdřív půjde na pastvu.

Stromy úprkem obalovaly se listem, komáři vesele hráli ve vzduchu, skřivánek vznášel se vysoko v povětří. Děti ho slyšely, ale málokdy malého zpěváčka viděly. Také žežulku poslouchávaly a křičely do lesa: "Žežulko, pověz nám, jak dlouho budeme živy?" Někdy zakukala, ale někdy se Adélka na ni zlobila, že schválně nechce zakukat. Chlapci učili Adélku otloukati vrbové píšťalky; když pak jí píšťalka nepískala, dávali vinu, že při otloukání nedobře říkala.

Božena Němcová.

had, snake
ještěrka, lizard
fialka, violet
konvalinka, lily of the valley
buličí oko, butter cup
pryskyřník, ranunculus
petrklíč, primrose
kopřiva, nettle
skřivánek, lark
žežulka, cuckoo

Lidská radost.

Hoj, ta lidská radost,
ptáček neposeda:
každou chvíli sobě
jinou haluz hledá.

Což pak té haluzce,
vzpomínka jí zbyla,
o kterou ta radost
jednou zavadila.—

Hůře ale srdci,
opuštěné sněti,
kam po celý život
radost nepřiletí.

J. Pokorný-Pikulík.

Translate following fables into idiomatic Bohemian:

[121]

The trumpeter taken prisoner.

A trumpeter marched into battle in the **van** of the army and put courage into his comrades by his **warlike tunes**. Being captured by the enemy, he begged for his life, and said: "Don't put me to death; I have killed no one; indeed I have no weapons but carry with me only my trumpet here". But his **captors** replied: "That is only the more reason why we should take your life; for, though you do not fight yourself, you **stir up others to fight**."

trumpeter, trubač
van, předvoj
warlike melodies, válečné melodie
captor, ten, kdo někoho zajal
stir up, povzbuzovati
others to fight, jiné k boji

The Fox and the Grapes.

A hungry fox saw some fine bunches of grapes hanging from a vine that was trained along a high **trellis**, and did his best to reach them by jumping as high as he could into the air. But it was all in vain for they were just out of reach: so **he gave up jumping**, and walked away with an air of dignity and unconcern, remarking: "**I thought those grapes were ripe**, but I see now they are quite sour."

trellis, mřížka
he gave up trying, přestal zkoušet
thought those grapes were ripe, myslel, že ty hrozny jsou zralé
fox, liška (ta feminine).

The Hunter and the Woodman.

A hunter was searching in the forest for the **track** of a lion, and **catching sight** presently of a

woodman engaged in felling a tree, he went up to him and asked him if he had noticed a lion's **footprints** anywhere about, or if he knew where his **den** was. The woodman answered: "If you will come with me, I will show you the lion himself." The hunter turned pale with fear, and his teeth **chattered** as he replied: "Oh, **I'm not looking for the lion, thanks**, but only for his tracks."

hunter, honec

woodman, drvoštěp

tracks, stopy

catching sight, zahlédnuv

footprints, stopy

den, jeskyně, doupě

chattered, cvakaly

Oh, I'm not looking for the lion, thanks. O, já nehledám lva, díky.

Diogenes the Wise Man.

[122]

At Corinth, in Greece, there lived a very wise man whose name was Diogenes. Men came from all parts of the land to see him and hear him talk.

But **wise** as he was, he had some very **queer ways**. He did not believe that any man ought to have more things than he really needed; and he said that no man needed much. And so he did not live in a house, but slept in a **tub** or **barrel**, which he rolled about from place to place. He spent his days sitting in the sun, and saying wise things to those who were around him.

At noon one day, Diogenes was seen walking through the streets with lighted lantern, and looking all round as if in search of something.

"Why do you carry a lantern when the sun is shining?" some one said.

"I am looking for an honest man", answered Diogenes.

When **Alexander the Great** went to Corinth, all the foremost men in the city came out to see him and to praise him. But Diogenes did not come; and he was the only man for whose opinions Alexander cared.

And so, since the wise man would not come to see the king, the king went to see the wise man. He found Diogenes, lying on the ground by his tub. He was **enjoying the heat and the light of the sun**.

When he saw the king and a great many people coming, he sat up and looked at Alexander. Alexander greeted him and said: "Diogenes, I have heard a great deal about your wisdom. Is there anything that I can do for you?"

"Yes," said Diogenes. "You can stand a little on one side, so as not to keep the sunshine from me."

This answer was so different from what he expected, that the king was much surprised. But it **did not make him angry**; it only **made him admire** the strange man all the more. When he turned to ride back, he said to his officers:

"Say what you will; if I were not Alexander, I would like to be Diogenes."

Corinth, Korint

wise, moudrý

queer ways, divné způsoby

in a tub, ve škopku

honest man, poctivý člověk

in a barrel, v sudu

spent his days, trávil dny

lantern, lampa

[123]

enjoying the heat and the light of the sun, těšil se teplu a slunečnímu světlu

did not make him angry, nerozhněvalo ho

made him admire, vzbudilo jeho obdiv

I would like to be Diogenes, rád bych byl Diogenem

Alexander the Great, Alexander Veliký

A crow was sitting on a branch of a tree with a piece of cheese in her beak when a fox observed her and set his wits to work to **discover some way of getting the cheese**.

Coming and standing under the tree he looked up and said: “**What a noble bird** I see above me! Her beauty is without **equal**, the **hue of her plumage exquisite**. If only her voice is as sweet as her looks are fair, she ought without doubt to be queen of the birds.” The crow was **hugely flattered** by this, and just to show the fox that she could sing she gave a loud crow. Down came the cheese, of course, and the fox, **snatching it up**, said: “You have a voice, madam, I see: **what you want is wits**.”

to discover some way of getting the cheese, aby vynašla, jakým způsobem by se zmocnila sýra.

What a noble bird, jaký to vzácný pták

without equal, nemá sobě rovné

the hue, barva

of her plumage is exquisite, jejího peří jest nádherná

hugely flattered, jíž bylo nesmírně polichoceno

snatching it up, uchvátivši jej

I see: What you want is wits. Vidím, čeho se ti nedostává, jest důvtip.

The Crow and the Pitcher.

A thirsty crow found a pitcher with some water in it, but so little was there that, try as she might, she could not reach it with her **beak**, and it seemed **as though she would die of thirst** within sight of the remedy. At last she **hit upon a clever plan**. She began dropping **pebbles** into the pitcher, and with each pebble the water rose a little higher until at last it **reached the brim**, and the knowing bird was enabled to **quench her thirst**:

[124]

Necessity is the mother of invention.

as though she would die of thirst, jako by měla zahynouti žízní

crow, vrána

pitcher, džbáněk

beak, zobák

hit upon a clever plan, připadla na chytrý nápad

pebbles, oblázky

reached the brim, dosáhla okraje

quench her thirst, uhasiti žízeň

necessity, potřeba, nouze

invention, vynález

ERRATA.

Transcriber's Note: the errata have been corrected as part of the process of producing this e-text (as has the spelling of the above heading, printed as "ERATA").

Page 23— third line from the top, “sestra” (not setra).

” 36— lesson X, second line, “jména” (not jmena).

” 37— third line, “many í are neuter” (not i).

” 40— sixth line, “péro” (not pero).

seventh line, “pérem” (not perem).

” 43— twenty second line, “English perfect” (not English perject).

” 49— fifth line from the bottom, “pro svého bratra” (not pro mého bratra).

” 51— second line from the top, “I go to my brother” (not to the brother).

sixteenth line from the bottom, “above the mountain” (not above the mountains).

” 52— fifteenth line from the bottom, “bylo strašné! na dvěře” (not bylo strašně na

dveře).

- " 55— fourteenth line from the bottom, "kúrka" (not kurka).
- " 58— in story "Kyselé hrozny", first two letters in second and third lines are missing, read "chut" (not ut), and "marně" (not arně).
- " 61— third line from the top dative dualis ruka and noha is rukám, nohám (not rukoum, nohoum).

Few minor errors in punctuation the kind reader will correct himself.

[125]

PART III.—DÍL III.

ČESKÁ ČETBA.

NESTEJNÉ DĚDICTVÍ.

Bohatý kupec měl dva syny. Starší z nich byl otcovým miláčkem a otec hodlal mu odkázati všecko své jmění. Matka litovala mladšího syna a prosila muže, aby synům neříkal, dokud nebude nutno, jak je rozdělil, neboť doufala, že se jí podaří nějak je porovnat. Kupec jí poslechl a neprozradil svého pořízení.

Kdysi matka seděla u okna a plakala. Přišel k ní soused a tázal se, proč pláče. Ona odpověděla: "Jak nemám plakat? Oba synové jsou stejní, a otec chce jednomu odkázati všecko a druhému ničeho. Prosila jsem muže, aby neodhaloval synům svého rozhodnutí, dokud bych si nevmyslila, jak mladšímu pomoci. Ale vlastních peněz nemám, nevím tedy, jak bych se domohla pomoci."

Soused odvětil: "Lehká je rada tvé starosti. Pojď, pověz synům, že starší dostane vše a mladší ničeho, a oni se porovnají."

Mladší syn, jak uslyšel, že nebude míti žádného majetku, odešel do ciziny, pilně se tam učil a vzdělával se ve vědách i v řemeslech. Starší však zůstal doma, žil s otcem a neučil se ničemu, protože věděl, že bude bohat.

Když otec umřel, starší syn, ničeho neuměje, protrávil všecko jmění své, kdežto mladší, vyučiv se v cizině vydělávati, brzy zbohatl.

Z čítanky Lva N. Tolstého.

[126]

PŘIŠLA ZIMA.

Za týden po Dušičkách, když babička děti budila, oznamovala jim, že přijel svatý Martin na bílém koni. Děti rychle vyskočily z postelí, běžely k oknu, a hle, všude bílo! Na stráni po zeleném listu ani památky, ani na vrbách u řeky, na olších u potoka. V lese zelenaly se toliko jedle a smrky, ale jejich větve ohýbaly se pod tíží sněhu. Na jeřábu, který stál blízko stavení a na němž visely vrcholíky zmrzlých plodů, seděla vrána, a drůbež na dvoře stála tiše a dívala se s podivením na tu novotu. Jenom vrabci skákali vesele po záspi sbírajíce, čeho jim tam slepice nechaly. Kočka, vracejíc se s lovu, oklepávala při každém kroku tlapy a rychle pospíchala na pícku. Ale psi, zarousaní po kolena, vesele se proháněli ve sněhu.

"Sníh, sníh, to je dobře, budeme jezdit na saních!" zavýskly si děti, vítajíce zimu, která jim přinášela nové radosti. Svatý Martin jim přinesl dobré rohlíky, a po svatém Martině nastaly dračky. Děti měly ovšem přástvy radši, mělyť při nich více svobody. Když zasedly dračky v kuchyni okolo dlouhého stolu, a na stole se octla vysoká hromada peří, jako závěj sněhu, odháněla babička Adélku a chlapce ustavičně od stolu. Přihodilo se totiž jednou, že Jan, jsa puštěn mezi dračky, upadl do té hromady. Jaký to byl poprask, snadno si můžeme pomyslit.

Božena Němcová.

Dušičky—All Souls' day.

Jeřáb—mountain ash.

pícka—oven.

olše—alder.

TRPASLÍCI A VEJCE.

Byla tichá noc. Měsíček svítil jako rybí oko. Od lesa k farmě přicházel trpaslík. Měl dlouhé vousy a červenou čepici. Přišel až na farmu. Všichni tvrdě spali. Trpaslík všechno prohledával.

Co tak chodil, uviděl ve hnízdě vejce. Myslí si asi, že je to soudek vína. S radostí utíkal k lesu. Pověděl to svým kamarádům. Hned se trpaslíci vydali na farmu. Našli si to vajíčko na hnízdě. Naložili si je na vozík a tlačili jej k lesu. Tam měli nádherný palác. Ale nemohli vozík s vajíčkem utlačit.

[127]

Co dělat? Radili se. Potom se uradili, že soudek rozbijí a víno vypijí. Hned si přinesli svá kladiva a tloukli do soudku. To bylo nějakých ran. Celí se zapotili. Ale soudeček nepovolil. Tak se uradili, že shodí soudek na zem a pojedou domů. Kdo ví, co to vlastně je! Aby se jim ještě zle nevedlo.

Vyskočili na vůz, strčili do soudečku. Vajíčko spadlo s vozu, skořápka bílá praskla. Z vajíčka vyskočilo kuřátko a volalo "pipipi."

Trpaslíci se ulekli a rozběhli se na všechny strany. Ale kuřátko rovnou zpět na farmu.

Trpaslík, dwarf.

Skořápka, shell.

SNÍH.

Víš, co je sníh?
Tam na nebeském luhu
se pampelišky v zdobnou pojí stuhu.
Když odkvetou, tu v jejich hebké pýří
pro radost fouká andělíčků sbor,
a juž to vzduchem víří
a halí pláně, pole, srázy hor—
a sedí na římsách i na větvích
sníh

Jar. Vrchlický.

Pampeliška—dandelion

pýří—fluff

římsa—window sill

srázy hor—bluffs.

DĚLENÝ VÝDĚLEK.

Radúz, královský princ slovenské země pod Tatrami, vyjel si se starým sluhou Radovidem na lov. Zabrali se do hlubokého hvozdu, a paníc, žena se za krásným jelenem, odtrhl se od svého průvodčího a zabloudil v lese. Darmo volal, darmo troubil na lesní roh, nikdo se mu neozýval. Šel tedy na zdařbůh, kam ho oči vedly a nohy nesly.

[128]

Pojednou octl se na jakési stezce a spatřil proti sobě kráčeti muže chudobně oděného, nesoucího v ruce pádnou sekyru a na rameni otep dříví. Požádal ho, aby mu ukázal cestu z lesa, a neznámý ochotně se mu nabídl, že jej vyvede až na mýtinu, od které již bude moci sám jíti.

Šli, a Radúz se otázal svého průvodčího, jak se jmenuje.

"Vratko mi říkají", odpověděl tázaný.

"A čím se živíš?" zeptal se dále princ.

"Nu, rubám dřeva v lese a mám také políčko, které mne pomáhá živiti."

"A kolik asi denně vyděláš?"

"To, pane, dost," dí Vratko. "Tři plné groše."

"A to ti stačí, abys se uživil?"

"Tři groše denně utráceti?" podivil se Vratko. "Kam bych se poděl! Nikoli, jeden živí mne, druhý půjčují na úrok a třetí vracím."

"Jak to myslíš?" otázal se Radúz. "Nerozumím dobře."

"Pane", pravil Vratko, "to je tak: mám doma starého otce, ten mne vychoval, jemu tedy nyní vracím. Pak je tu synek můj, má radost! Nuž, tomu půjčuji. Až budu stár a sláb, pak bude vraceti mi on, jak nyní otci já. Zbývá tedy třetí groš—nu, z toho žijeme."

Líbila se panici řeč poctivého dřevorubce. Vyňal tři zlaté peníze a podáváje je Vratkovi pravil: "Ten vezmi pro otce, ten pro sebe a tento pro syna!"

groš, shilling.

Dle Julia Zeyera.

[129]

JITRO V ZÁŘÍ.

Mlha padá, bude krásný den!
Zlatý září v zralých hroznů kráse
pavučinami, hle usmívá se
jako mudřec v sny své zapředen.
Slední zbytky květů luk a niv
plny perel patří v azur čistý,
les je žihán, různým ohněm hoří,
kaštan mědí, dřiny amethysty.
Zdá se, všecko že jest jako dřív,
řeka v mlze zátoka jak v moři,
kostelík jak maják na předhoří
svítí v dálku, vše plá v barev strži,
a přec vše již zima v spárech drží.
Mlha padá, bude krásný den!

Jaroslav Vrchlický.

O HLOUPÉM MEDVĚDOVI.

Jednou z jara oral farmář u lesa. Najednou příběhne z lesa medvěd. Bručí, zuby cení, povídá: "Farmáři, rozluč se se světem. Sním tě a tvého koně taky."

"Slituj se, medvěde", prosil farmář. "Mám ženu a malé děti. Když jim pole nezorám, budou bez chleba."

Medvěd svolil: "Dobrá, doorej, já počkám."

Odešel medvěd stranou a lehl si pod vůz u cesty. Farmář oral, neoral a díval se po medvědovi. Slzy mu tekly, bál se smrti.

Běžela kolem liška. Ptala se: "Proč pláčeš, farmáři?"

Farmář povídá: "Jak nemám plakati? Tam pod vozem medvěd na mne čeká." Liška hodila chlupatým ocasem a šeptala mu: "Co mi dáš? Já tě od medvěda vysvobodím."

"Ach liško, lištičko! Dva páry kuřat ti dám, když to provedeš."

[130]

Liška odběhla a začala v lese hvízdati. Potom štěkala jako psi. Medvěd se ulekl a povídá: "Farmáři, co to tam v lese hvízdá?"

Ale liška příběhla zpátky a šeptala farmářovi: "Řekni, že jsou to lovci. V lese zvěř loví."

Jak uslyšel medvěd o lovcích, lekl se ještě více. Prosil farmáře: "Polož mne rychle na vůz. Až se lovci zeptají, co na voze leží, řekni: pařez." Farmář to udělal.

Liška přišla k vozu. Ptala se silným hlasem: "Farmáři, co máš na voze?"

"Pařez, milý lovče."

"Když je to pařez, tak si jej přivaž."

Medvěd strachem zavřel oči. Zašeptal: "Rychle mne přivaž." Farmář přivázal medvěda provazem.

A liška zase povídá: "Co máš, farmáři, na voze?"

"Pařez, milý lovče, pařez. Vidíš, že je uvázaný", povídal farmář. Smál se.

"Když je to pařez, proč do něj není sekyra zaseknuta? Co je to za pařez bez sekyry?"

Medvěd zase zašeptal: "Zasekni do mne sekyru. Ale maloučko!"

Tu farmář popadl sekyru. Rozpřáhl se a vší silou bác! Medvěda zabil.

A lišce dal potom tři páry kuřat za to, že mu od medvěda pomohla.

Medvěd, bear;

pařez, stump.

PRAŽSKÉ POSVÍCENÍ.

Za starých časů bývalo posvícení v Praze slaveno vždy o sv. Martině a nikoli o sv. Václavě, jak se koná již od časů husitských. Proč kdysi bylo zavedeno posvícení Martinské, o tom vypravuje se tato pověst.

Kdysi vyjel si český kníže Oldřich loviti do lesů křivoklátských, kdež však se odloučil od své družiny a zmátl si cestu v hustém lese. Troubení jeho přivolalo uhlíře z nedaleké osady, kde právě slavili posvícení. Uhlíř vyvedl knížete, jehož neznal, z lesa a pozval ho do své chatrče na husu. Kníže, jenž se vydával za knížecího komorníka Janka, přijal pozvání uhlířovo a poživ husy posvícenské a pobaviv se v chatrči jeho, pozval ho, aby ho v Praze na hradě navštívil. Uhlíř to slíbil za tou výminkou, že mu tam pan Janek dá též upěci husu. Potom vyvedl knížete z lesů. Kníže sešel se svou družinou a vesele jí vyprávěl, co se mu přihodilo.

[131]

V den sv. Martina dostavil se uhlíř skutečně na hrad Pražský a poptával se po panu Jankovi. Dvořané, jsouce již na příchod jeho připraveni, uvedli jej ke knížeti, s nímž užaslý uhlíř potom

stoloval a na huse si pochutnal. Na památku tohoto vysvobození svého z lesa a srdečné pohostinnosti českých uhlířů ustanovil kníže Oldřich, aby Pražané každého roku slavili den sv. Martina pečenou husou, a z toho ustanovení mělo počátek posvícení Martinské.

posvícení—festival of the saint of the local church, celebrated by feasting like our Thanksgiving day.

komorník—chamberlain.

uhlíř—charcoal burner.

pečená husa—roast goose (takes place of our turkey).

Josef Svátek.

JARNÍ.

Skřivánek vylít' do mraku a jásá,
a s lemu šedých oblaků
na svět, jenž plný zázraků,
déšť zpěvných perel střásá.

A každý tón jak ze zlata jen zvoní,
a zem' poslouchá dojata
a tuší v ňadrech poupata,
a čerstvou should be hlinou voní.

[132]

Jar. Vrchlický.

jásati—to exult, to triumph.

zpěvné perly—the pearls of song.

lem—rim.

ňadra—bosom.

SLAVNOST TŘEŠŇOVÉHO KVĚTU V ŽAPONSKU.

Žaponec vyniká neobyčejnou láskou ke květinám a stromům. Má však jiný vkus než my; miluje stromečky zakrslé, uměle znetvořené, na příklad borovičky, jejichž větve skoro by mohly býti těžítka na psaní. Pro pestré záhony našeho kvítí nemá smyslu; toliko kopretiny a kosatce, těšící se zvláštní zálibě jeho, jsou vítány v jeho zahrádkách. Podobně neváže si květin ve veliké kytice jako my; tři—čtyři květy kopretinové nebo větévka třešňová v malé váze jsou jeho světlici dostatečnou ozdobou. Růží v zahradách žaponských skoro ani neuvidíme, ale za to různé stromy, pěstované ovšem ne pro ovoce, nýbrž pro květ.

Mezi stromy pak pravým miláčkem žaponského lidu jest "sákura", divoká třešeň. Básníci ji opěvují, z každého obrazu, z každého díla uměleckého usmívá se na nás, všechny jiné stromy, jež časné jaro probudilo k životu, ustupují před ní.

Slunce ukazuje svoji nejušměvavější tvář, sákura rozkvétá. Rozpuklá její poupata dotýkají se Tokia jako proutek čarodějův; odevšad zaléhá radostný smích, tepna velkoměstského života bije prudce i rychle, zábava millionů vlní se vzduchem a čtyřnásobný klepot špalíčků i dřeváků—pokud a kde ulice jsou dlážděny—připomíná hukot jarní, sněhem rozvodněné bystřiny skalní. Nepřehledné, nekonečné davy lidu, na tisíce malých vozíčků, dvoukolek, tažených obratnými běhouny lidskými, vše dnes v několika proudech valí se hlavními ulicemi k výletním místům—dívati se na květy.

[133]

Časopisy přinášejí obšírné zprávy o stavu květů v té neb oné končině, jako jinde ohlašují se důležité zvěsti s bojiště. Dnes, že již odkvétá v Uyeno, zítra, že asi právě z rána rozvíje se na březích Sumidy. A lid od nejchudšího k nejbohatšímu spěchá s místa na místo, po léta a vždy v stejném nadšení obdivuje se svým mazlíčkům třešňovým, veselí se pod jejich korunami, přirovnává květné bohatství posledních let a odnáší si koupené větévky domů. Nejchudší opatří si alespoň malou haluzku za dva, tři halěře—snad pro starou matku nebo chorého otce.

Za svého pobytu v Tokiu dal jsem se o slavnosti sákury zachvátiti všeobecným nadšením a ujížděl jsem na dvoukolce do Uyenského parku. Tu zahlédl jsem ve víru lidstva, valícího se stejným směrem se mnou, zuboženou postavu slepce, jenž píšťalkou dovolával se soucitu davů mimo proudících. Bezděky věnoval jsem mu pozornost, bylať to jediná smutná tvář v nespočetných zástupech radujícího se lidu. Tu hnala se kolem tlupa mladíků šaškovitě maskovaných a jeden z nich v nevázané rozpustilosti vtiskl za smíchu soudruhů rozkvetlou, větvičku třešňovou v ruku slepce. Stařec se ulekl, ale chytl pevně a ohmatával ji ve zjevné nedůvěře po listech i květech—a pojednou rozlila se jeho tupou, zuboženou líci záře, úsměv krátkého štěstí, způsobený odleskem květu! Taková tedy jest tvá moc, čarodějná sákuro!

Vozík můj uháněl dále, a mně bezděky připadla myšlenka: Jak šťasten jest národ květům se kořící a jak šťastny jsou květy, jež působí lidem tolik blaženosti!

kopretina—daisy.

kosatec—iris.

E. St. Vráz.

[134]

MYŠÍ SCHŮZE.

Stará myš povídala: "Svolejme schůzi. Poradme se, co dělat. Musíme se přece bránit. Nebo nás kočky všechny zabijou."

Stalo se. Schůze byla v noci v komoře. Přišlo na ni asi patnáct šedých myšek. Zasedly ke stolu. Starý myšák byl předsedou. Byl to moudrý myšák. Nikdy ho kočky nechytily. Uměl utíkat.

Mladá myška zapisovala.

"Ctěný předsedo," hlásila se jedna myška o slovo. Dostala je.

"Ctěné sestry a bratři! Tak nemůžeme dále žít," začala myška.

"Pravda! Pravda!" volali všichni.

"Musíme se bránit před zlým kocourem!"

"Svatá pravda!"

"Ale jak se bránit? Kocour je silný, my slabé. Utéci? Jeden kocourův skok jako deset našich. A potom: kočky jsou falešné. Ani nevíme, už nás drží. Umějí číhat. Jak se máme bránit?"

Nikdo nevěděl, jak se bránit.

Tu starý myšák otevřel knihu. Podíval se do ní. Hledal moudrou radu. Potom řekl:

"Ctěné sestry a bratři. Moje rada se vám bude líbit."

"Poslechněte předsedu. Ví moudrou radu!" volaly myši.

Starý myšák nakroutil si vousy. A začal:

"Co uděláme? Uvážeme kocourovi zvoneček na krk. Zvoneček bude zvonit. A my poznáme, že kocour jde. Lehko pak utečeme. To je moje rada!"

"Dobře! Výborně!" volaly myšky.

"Náš předseda je moudrý pán. To je to: umí v knihách čísti."

Potom návrh odhlasovaly. A přijaly.

"Nyní musíme jednoho zvolit—řekl starý myšák—kdo zavěsí zvoneček kocourovi na krk." [135]

"Tak, tak, to musíme," kývaly všechny myšky.

"Sestry, mne nevolte. Mám slabý zrak," povídala stará myška—babička.

"Ani mne nevolte. Zlomila jsem si nedávno zub na kosti. Nemohu se bránit," řekla jiná.

"Mně otekla ústa. Nevolte mne." Tak se vymlouvala třetí.

Čtvrtá povídala: "Mám slabé srdce."

Pátá myška si odřela koleno. Nemůže prý ani chodit. Šestá a sedmá se krčily pod stůl. Aby je vidět nebylo. Osmá, že taky nemůže. Ani nedořekla, proč.

Kde se vzal, tu se vzal, byl tady Hájkův černý macek. Běhal po střeše. Potom se šel podívat do komory. Velikým skokem padl mezi myšky. Zapištěly strachy. Hned byly v děrách. Štěstí jim přálo. Ani jedinou macek nechytil.

Ale schůze byla zkažena. Nemohly se poradit. A tak také nemohly mackovi zvonek na krk zavěsit.

KOMÁR A LEV.

Komár přilétl ke lvu a pravil: "Myslíš, že jsi silnější než já? Jak pak by ne? Jakou pak ty máš sílu? Drápeš svými drápy, koušeš svými zuby, to dovedou ženy s mužíky také. Jsem tebe silnější; chceš-li, dej se v zápas se mnou!" Komár zatroubil k boji a začal lva štípati do holých tváří a nozder. Lev se bil tlapami do tváří, a drápy se škrábal; rozedral si do krve celou tvář a klesl únavou. Komár zabručel radostně a ulétl. Na to se zamotal do pavučiny a pavouk mu začal krev sáti. I pravil komár: "Silné zvíře jsem přemohl a hle! teď mne bídný pavouk zabíjí."

L. N. Tolstoj.

POHÁDKA O BÍDĚ JEDNOOKÉ.

Byl jeden kovář. "Hm", povídá, "já jsem nikdy žádné Bídy neviděl. Říkají: je Bída na světě; půjdu a Bídy si vyhledám." Sebral se a šel—hledat Bídy.

Potkal krejčího. "Pozdrav Pán Bůh!"—"Dejž to Pán Bůh!"—"Kam jdeš?"—"Hleď, bratře! pořád říkají, že je na světě Bída, a já jsem nikdy žádné Bídy neviděl; jdu ji tedy hledat."—"Dobře, půjdeme spolu. Mně se taky dobře vede a neznám Bídy, půjdeme a vyhledáme ji." [136]

Tedy šli a přišli do lesa, do hustého tmavého lesa, a našli malou pěšinku. Šli pořád po té uzounké pěšince, až přišli k nějakému velikému stavení. Byla noc a neměli se kde ukrýti. "Půjdeme tuhle do toho stavení." Vešli tam; nenašli v něm nikoho, bylo tam pusto a děsno. Sedli si a čekali. Hle, tu přichází vysoká osoba ženská, hubená, křivá, jednooká. "Aha!" povídá, "mám tu hosti. Pěkně vítám!"—"Děkujeme pěkně, babičko, přišli jsme k tobě sem na nocleh."—"Nu dobře; budu mít co večereť!" Ti dva se ulekli.

Tedy baba šla, přinesla velikou náruč dříví, narovнала do peci a zatopila. Potom přišla k nim, vzala jednoho, toho křejčího, a zařízla ho, vsadila do peci a pekla. Kovář seděl a myslil si: Co dělat? Jak se mi povede?—Ona pak vytáhla pečení a večeřela. Kovář hledí do peci a povídá: "Babičko, já jsem kovář".—"Co umíš dělat?—kovat?"—"Ano, já všecko umím".—"Tedy mi ukovej oko".—"Dobře," povídá kovář; "máš-li tu nějaký provaz? Bude potřeba tebe svázat, nebo ty se nedáš, abych ti oko ukoval."

Babice šla a přinesla dva provazy, jeden tenký, druhý tlustý. Tedy on ji svázal tím tenčím provazem. "Nuže, babičko, převál se na zemi!" Ona se převálila a provaz přetrhla.—"Tak nic není, babičko!" povídá; "ten provaz se nehodí." Potom vzal ten tlustý provaz a dobře ji svázal. "Teď se, babičko, převál!" Tedy ona se převálila a nepřetrhla provazu. On potom vzal šídlo, rozpálil je, nasadil jí je na oko, na to zdravé, vzal sekyru a obuchem uhodil na šídlo. Tu ona, jak se převálila, přetrhla provaz a posadila se na prahu. "Ha, padouchu! nyní mi neujdeš!" On viděl, že opět není dobře; i usedl a přemýšlel, co dělat. Potom přišly s pastvy ovce; ona je vehnala do svého stavení na noc. Také kovář tam zůstal přes noc.

Ráno stařena vypouštěla ovce na pastvu. Kovář vzal kožich a obrátil jej na ruby, potom jej tak oblekl a přilezl k ní po čtyřech jako ovce. Ona pouštěla pořád po jedné; chytla každou za záda a vyhodila ji ven. V tom on také přilezl, a ona ho také popadla za záda a vyhodila. Jakmile byl venku, vstal a povídá: "S Pánem Bohem, Bído! Zakusil jsem od tebe zlého dosti; teď už mi ničeho neuděláš!" A ona řekla: "Počkej, však ještě zkusíš, ještě's mi neušel!"

Kovář šel opět do lesa tou úzkou pěšinkou. Tu spatřil ve stromě sekyrku se zlatou rukovětí i chtěl si jí vzít. Ale jakmile se jí chopil, ruka mu na ní uvázla, a nikterak se nemohl odtrhnouti. Co dělat? V tom se ohlédl za sebe a vidí, kterak Bída se žene k němu i volá: "Hleď, padouchu, neušel jsi mi!" Kovář vytáhl nůž, který měl v kapse, uřezal si ruku a ušel.

Přišel do své vesnice, ukazoval ruku a říkal, že nyní už viděl Bídu. "Hle," povídá, "podívejte se, jak vypadá: já jsem pozbyl ruky, a mého soudruha dokonce snědla."

K. J. Erben.

obrátit na ruby—to turn over.

padouch—villain, knave.

dokonce—quite, even.

šídlo—awe.

ZE STARÉ PRAHY.

Že se děje dnes jízda po železnici mezi Prahou a Vídní, čtenář ví. Že se ta jízda někdy započala, čtenář alespoň tuší. Nu, já jsem toho pamětníkem: započala se, zcela jistě započala! A to na podzim roku 1845, což však jest už věc vedlejší.

Pamatuji se na to jako dnes, totiž ne na první jízdu, ale na rozprávku o ní. Sešli se k nám na táčky denní, milí navštěvovatelé naši: předně pan Hartmann, bývalý úředník vrchnostenský, potom písař u pražského místodržitelství. To byl ten, který nosil Rubšova 'Palečka' k nám a vzal mě kdysi v neděli po prvé s sebou do českého divadla. Pán Bůh račiž muži tomu, jinak dobráku, milostivě odpustiti, že zasil do mé duše to české símě! Dále pan Fiškandl, rovněž dřívější "pan Franc" a potom písař denní, pokládáný za výtečného krasopisce. Miloval jsem ho, mívalť výtečný muž často pro mne nějaký grošák v kapse. Naučil mě tím mlsati—zaplať mu to Pán Bůh!

A když viděl vejíti oba pány, také pan Šercl, soused náš z téhož domu "u dvou slunců", vstoupil k nám a s ním přišla též jeho choť, oba v pěkných zástěrách bílých. Bylť pan Šercl hospodský, vedle toho pak i měšťan a ostrostřelec.

Pan Hartmann vypravoval—dle doslechu—o včerejší první jízdě z Vídně do Prahy. Jak prý bylo všude kolem nádraží lidstva "ač černo; k umačkání, k umačkání!" Jak přihlučel vlak s dvěma mašinami napřed a shromáždění křičeli: "Hoch! Vivat!" Jak pak zase kdosi vstoupil na mašinu, zatočil kloboukem a zvolal: "Za deset hodin uvidím zase Vídeň!" A parostroj si hvízdal a už letěl, aby dal ve Vídni zprávu, že první vlak šťastně sem dojel. Telegrafu totiž tenkrát ještě nebylo.

Chvilku bylo ticho. "A jak pak to jde? Kdo to táhne nebo tlačí?" ptal se konečně můj otec.

"Nikdo. To táhne pára!"

"Pára..." Hluboké ticho. Přemýšlení o té páře. Vrtění hlavou.

Paní Šerclová si vzdychla. "I vždyť on nás Pán Bůh nějak ztrestá!"

"I však ono je v tom přece jenom něco..." zase můj otec. "Za deset hodin ... vždyť by to žádná voj nebo náprava nebo kolo ani nevydrželo!"

"Všechno je ze železa!" na to pan Hartmann. "To asi je peněz, to je peněz!" bědoval pan Šercl. "Kdyby to dali raději chudým!"

[137]

[138]

“A co se zkazí polí!—U Pardubic je samé dobré pole!” dodal Fiškandl.

“Jaktěživ mne k tomu nikdo nedostane, abych si tam sedla!” zaříkala se moje maminka.

A chudinka dostala slovu. Ale mne nejvíce zajímal ten člověk, který stojí na stroji, točí kloboukem a volá: “Za deset hodin...” Od té doby jsem měl utkvělou představu, že každý řidič lokomotivy točí kloboukem. A podnes, kdykoli spatřím vlak, dívám se hned na lokomotivu a jejího vůdce. Ale klobouk tam nezatočil ještě žádný.

[139]

Jan Neruda.

ŠTĚSTÍ A NEŠTĚSTÍ.

Pohádka ze západní Rusi.

Byl jeden chudý člověk, neměl ani žádného náradí hospodářského ani dobytka, ale děti měl hromadu. Přišlo jaro, a on neměl čím orati. Lidé jeli s pluhem a s dobyt看kem, a on jde s motykou. Potkal dvě panny, a ty panny byly jedna Štěstí a druhá Neštěstí. Tázaly se ho: “Kam, člověče, jdeš?” A on odpověděl: “Mé zlaté panenky, mám takové neštěstí: lidé jedou s dobyt看kem, a já jdu s motykou; nemám, čím děti vyživiti.”—Tedy ty dvě panny spolu promluvily a řekly: “Darujme mu něco.” A Štěstí řeklo: “Když je tvůj, tedy mu něco daruj.” Neštěstí mu darovalo deset rublů a řeklo: “Jdi domů a kup sobě vola.”

On tedy přišel domů a schoval ty peníze do hrnce, v kterém byl popel. Druhého dne přišla tam sousedka, kmotra bohatá, a řekla: “Nemáte trochu popelu? Mám prádlo velmi špinavé.” “Stojí tamhle v hrnci, vezmi si,” řekla žena toho chudého člověka.—Když sedlák přišel domů, ohlížel se po hrnci s penězi a nevidá ho, dal se do ženy, kam dala peníze s hrncem. Žena se zaříkala, že o penězích nevěděla, a řekla, že ten hrnek vzala kmotra sousedka. Sedlák hned běžel k sousedce a prosil, aby mu vrátila peníze, ale nadarmo. A když si stěžoval u pána, dostal za odpověď: “Žádných peněz jsi neměl, ale chceš jich neprávě na ní dobýti.” Tak přišel sedlák o peníze.

Plakal ubožák, vzal motyku a šel znova, a tu potká opět ty dvě panny. Nepoznal jich, ale ony ho poznaly a tázaly se ho jako prve, a on jim také tak odpověděl, jako dříve. Neštěstí mu darovalo dvacet rublů. Sedlák přišel domů a peníze schoval na humně v plevách. Druhého dne přišla táž sousedka vypůjčit si plev telatům, a žena toho chudáka dala jí plevy nevědouc, že jsou v nich peníze. Potom přišel sedlák domů a sháněl se po plevách. Žena mu pověděla, že si je odnesla sousedka. Šel tedy k ní a prosil, šel k pánovi a žaloval, ale všude ho odbyli.

[140]

Co měl dělat? Ponaříkal si a šel zas kopat. Na cestě potkal zas ty dvě panny a všecko jim pověděl, co a jak bylo. “Vidíš,” řeklo Neštěstí své sestře, “mé dary mu neprospívají; vezmi si ty jej a daruj mu něco.” Štěstí mu darovalo dva groše a řeklo: “Jdi k řece Němnu, budou tam lovit ryby, a ničeho nebudou moci uloviti. Popros jich, aby na tvé štěstí zatáhli sítě.” Sedlák tak učinil, šel k Němnu a poprosil rybářův, aby zatáhli na jeho štěstí. Rybáři poslechli a vylovili tolik ryb, že ani nevěděli, kam s nimi. Divili se tomu a tázali se sedláka: “Co ti za to dáme?” On odpověděl: “Prodejte mi jich za dva groše.” Prodali mu za dva groše jednu rybičku a druhou mu přidali darem. On je vzal, donesl je domů a dal ženě, aby je uvařila. Žena i děti měly z rybiček velikou radost, neuvařily jich tedy, nýbrž nechaly tak.

V tom jel tou vesnicí nějaký smutný pán. Sedlák byl právě před vraty a z ničehož nic dal se do smíchu. Pán se ho otázal: “Proč se směješ?” “Inu, mám doma takovou rybičku, kdo se na ni podívá, každý se směje.” Tomu smutnému pánovi velmi se zachtělo té rybičky, i dal za ni tomu sedlákovi koně, voly a tolik obilí, co ho sedlák jen chtěl. A tak našel sedlák štěstí své dvěma groši.

Karel Jaromír Erben.

pleva (vy)—chaff.

PŘÁSTKY.

[141]

Jednoho dne vrazil Jan Proškův na Starém Bělidle do světnice s křikem: “Děti, děti, pojďte se podívat, babička snesla s půdy kolovrat!”—“Je to jaký div?” kárala matka děti, vidouc, že se všecky ženou ze dveří. Ovšem, div to nebyl žádný, ale matka nepomněla, jaké radosti přistěhovaly se s babiččiným kolovrátkem do sednice. S kolovrátkem přišly přástevnice, a s nimi krásné pohádky a veselé písně. Děti poslouchaly ovšem také rády, když matka jala se líčiti život ve Vídni, a leckterá přástevnice si povzdychla: “Je to asi krása v takovém městě!” Ale nade všechno jim všem bylo milé, když babička začala povídati pohádky o princeznách se zlatými hvězdami na čele, o rytířích a princích, zakletých ve lvy a psy, nebo docela v kameny, o oříškách, v nichž byly složeny celé drahé obleky, o zlatých zámcích a mořích, na jichž dnu přebývají vodní panny.

Matka netušila, když se Barunka někdy při pletení zamyslíla a oknem ven dívala na holé stráně a zasněžené údolíčko, že tam vidí rajskou zahradu, palác z drahého kamení, ptactvo ohnivých barev, paní, jimž zlaté vlasy s hlavy splývají, a zamrzlá řeka že se jí proměnila v modravé, vlnící se moře, na jehož vlnách houpaly se krásné víly v perlových lasturách. Sultanovi, který chrápal, natažen jsa na podlaze, nesnilo se o cti, kterou mu chlapani časem prokazovali, majíce ho v zamyšlení za nějakého zakletého prince.

A jak milo bylo v sednici, když se setmělo! Vorša zavřela okenice, v kamnech praskaly smolné otypky, doprostřed sednice postavil se vysoký, dřevěný svícen, do železných ramen jeho zastrčily

se plápolající louče, a kolem dokola rozestavily se lavice a stoličky přástevnícím, pro něž mimo to babička uchystala ošatku křížal a švestek—na poslinku. S jakou dychtivostí čekaly děti, brzy-li klapnou dvěře u síně a přástevnice se ukáží! Neboť o přástkách babička nezačala dříve povídati, až se přadleny sešly.

Božena Němcová.

kolovrat—spinning wheel.

přástky—spinning season.

[142]

HODINA Z ČESKÉ MLUVNICE.

“— — tedy: to, o čem se ve větě mluví, jmenuje se podmět; a to, co se předmětu přisuzuje, co se o podmětu ve větě vykládá, povídá, jmenuje se přísudek, čili, jak se dříve říkávalo, výrok. Aby věta byla větou, čili slovy vyjádřenou myšlenkou, musí míti podmět i výrok.”

“Na příklad: Venku prší!”, přerušila tátu-učitele desítiletá Sylva, “podmět je zde ‘venku’ a přísudek ‘prší’.”

“Počkej, počkej, dítě. Příklad je špatně volen. Uslyšíte později o větách, v nichž na první pohled se zdá, že podmětu není, rozeberete-li je však pozorně, poznáte, že podmět je skryt v přísudku, je zamlčen, a takovou větou je ‘venku prší.’ Ptáte-li se po podmětu, Jiřinko, zeptej se.”

Jiřina, osmiletá bělounká a plavovlasá, protrhla se z nějakého snění, vyvalila trochu své chrpové oči a otvírajíc ústa polykala vzduch jako ryba, když se octne na vzduchu.

“Jiřina lapá andělíčky, táto”, poznamenala Sylva.

“Ale Muflíčku”, zahrozil Jiřině táta, “jak může vůbec někdo být živ na světě, kdo se neumí zeptat po podmětu! To se mi ještě nestalo! Což pak jsi všecko zapoměla?”

Muflíček přestal lapat andělíčky, zachytil pravou ručkou pramének vlasů a popotahoval je se zuřivou vážností.

“Aziku”, obrátil se učitel k Sylvě, “zeptej se ty.”

“Po předmětu se ptáme slovem: kdo,” rozhodla vážně Aza, “tedy: kdo prší?”

Jiřina vyprskla smíchem.

“Kdo prší?” opětovala trochu nerozhodně Sylva.

“Co prší?” vytrumfla Jiřina.

“Nu, ‘kdo’ nebo ‘co’—” bránila se Sylva.

“Co—co”, dorážela Jiřina.

“A proč tedy ‘co’, Muflíčku?”

“Protože se nemluví tady o žádné osobě a protože by to nemělo smyslu”, podporovala Jiřina své mínění vítězně.

“Nu, dobře, ale dovedeš-li také otázku zodpovědět, Jiřinko?”

“Déšť prší.”

“Ale také liják”, sebrala se nyní zase Sylva k útoku.

“Dobře, Aziku, velmi dobře”, posilnil ji táta.

“A také listí prší”, pokračovala Sylva.

“Vidíš tedy, co vše může být tady podmětem podle tvého odpovídání, Jiřinko. A to je nesprávné. Odpovíš-li patřičně, musí přijít jen jeden podmět a ten musí býti určitý. Ve větě: ‘Venku prší’ je podmětem slovíčko ono! Ono venku prší. Ale naše řeč hledí vždy k tomu, aby se vyjadřovala co nejkratšeji, co nejpřesněji. Proto ponechává podmět ‘ono’ jako zbytečný, poněvadž obsažen je v přísudku ‘prší’.”

“Je skryt”, rozhodla Sylva.

“Dobře. Skryt. Ale o tom později. Muflíčku, pověz mi jinou větu.”

“Kočka žere trávu”, proslovil Muflíček.

“Ale kočka přece nežere trávu”, zachmuřil se táta.

“Žere”, řekla vážně Jiřina.

“Žere”, dotvrdila Sylva. “My ji viděly.”

“Pro boha vás prosím, kdy, kde?”

“Naproti v zahradě u paní domky”, vyprávěla Jiřina.

“Dnes odpoledne”, prohlásila Sylva.

“Paní ‘domka’ (zkráceno z ‘domáci’) měla naproti přes ulici domek se zahrádkou, několik psů a šest koček.”

“Snad jste ji viděly, kterak kousla do trávy, ale aby ji žrala—”

“Ano, žrala. Byla to Mausi. Mausi, víš, to je ta stará kočka pruhovaná, která má useknutý ocas.”

[143]

Žrala trávu. Kousala, žvýkala a polykala. My ji viděly. Paní domka přišla, chytila ji, chovala ji a dala jí hubičku na nos", vykládala Sylva.

"Ano, žrala. My jsme zrovna šily na terasse pannám šaty. Kdybys viděl, táto, co jsem ušila dnes Bonifacii! Víš, šaty do společnosti. Když totiž pojedou na návštěvu. Z červeného sametu, dole krajka, kolem krku krajky a do vlasů jsem jí udělala korunku z černých perel", povídala Jiřina se záplem.

[144]

"Ale z blízka se na to podívati nesmíš, táto", smála se Sylva. "Víš, Muflíček dělá stehy jako prsty."

"Je to pro večerní osvětlení", bránila se Jiřina. A dále Sylvě vyčítala: "Ostatně vám byla moje práce dosti dobrou: přišla jste pěkně s prosíkem ke mně, abych vám půjčila šaty pro starou paní. Rozsud' sám, táto: stará paní chtěla jít na křtiny, křtili totiž toho malého mouřenínka, kteréhoš nám včera přinesl. A stará paní neměla co vzít na sebe a já jí darovala ty fialové šaty, a ty jsem také sama šila, tam jí velké stehy nevadily."

"Ale já vám za to půjčila k hostině pět trpaslíků a kočího Jana", odplácela Sylva.

"Jana jsem nemohla posadit na kozlík, nemá cylindru, a moje Bonifacie jako slušná dáma nemůže se posadit do vozu, jehož kočí vyhlíží jako opilec", odsekla Jiřina.

"Děti, dost", rozhodl táto. "Vraťme se k mluvnici. Tedy ta vaše věta 'Kočka žere trávu', Jiřinko, kde je tu podmět?"

"Kočka."

"Poněvadž se o ní mluví", řekla bez vyzvání Sylva.

"A čím jest ten podmět vyjádřen, Aziku?"

"Kočkou."

"Počkej, dítě. Ptám se totiž, co je to za slovo 'kočka'."

"Zvíře čtvernohé", odpovídala sebevědomě Sylva.

"Azo, tulipáne! Máme mluvnici, ne přírodopis. Dej pozor. Vidiš mezi lidmi: ten je dělník, ten je voják, ten je úředník. Všichni jsou lidmi. Jde-li dělník do své dílny, je tam buď dohlížitelem, buď tovaryšem, buď učedníkem. Voják stojí na cvičení mezi jinými vojáky a jest tam buď prostým, buď desátníkem, buď důstojníkem. Úředník jde do kanceláře a je tam oficiálem, kontrolorem nebo dvorním radou. A zrovna tak je to i se slovy. Jsou podstatná jména, přídavná, slovesa, číslovky; jakmile, řekněme, takové podstatné jméno přijde mezi jiná slova, přijde do věty, ihned jest tam něčím. Buď podmětem, buď přísudkem, přívlastkem, určením místa, atd. A ptáme-li se, čím jest podmět vyjádřen, chceme-li věděti, čím takové slovo jest, jeli samotno, bez ohledu na větu. Náš pan domka (domáci) jest ve své kanceláři magistrátním radou. Tedy takovým podmětem. Zeptá-li se někdo:—Kdo je to ten magistrátní rada?—odpoví se mu: pan doktor Schwartz. Tedy pro nás je náš domka doktorem Schwartzem, v kanceláři, mezi jinými úředníky, je magistrátním radou."

[145]

"Náš domka byl dneska odpoledne u nás," vpadla Jiřina tátovi do řeči.

"A co chtěl?"

"Přišel se podívat na tvůj portrét od pana Kupky."

"A líbil se mu?"

"Nu, říkal, že je dobrý. Ale litoval, že tě pan Kupka maloval v tvoji staré modré bluze. Že prý jsi si měl vzít frak aspoň a nějaký řetěz k hodinkám na vestu", usmívala se Jiřina.

"A potom přišla paní domáci a také se jí obraz líbil", pokračovala Sylva. "Na to se podívala na Rubensovu paní, na tu s tím kožichem a povídala, že je to ein leichtsinniges Frauzimmer" (lehkomyslná žena—frivolous woman).

"A pan domáci vypravoval, že byli včera v opeře 'Carmen', a že hned v prvním jednání přišlo na ně spaní a že musili odejít. Tak šli prý do hospody a byli tam až přes dvanáct hodin", sdělovala Jiřina.

"Nu, vraťme se zase k mluvnici. Máme-li tedy větu 'Kočka žere trávu' a víme-li, že 'kočka' je v té větě podmětem a ptáme-li se, čím jest podmět vyjádřen, jaká bude odpověď, Muflíčku?"

Muflíček díval se do šumícího plynového světla lampy. Místo odpovědi zívlně a pohodlně.

"Aziku?"

"Podmět je vyjádřen podstatným jménem, poněvadž 'kočka' je jméno zvířete. A jména osob, věcí, zvířat, vlastností jsou jména podstatná", odpovídala široce, jak bylo už jejím zvykem, věděla-li co, Sylva.

"Dobře. A ty Muflíčku, pověz ještě jednu větu."

[146]

"Jsem ospalá", zívlně znovu Jiřina.

"Co je podmětem v té větě, kterou jsi řekla?"

Jiřina přemýšlela. Náhle se vzchopila: "Víš, kde asi bude ten Janův cylindr? Jistě pod pianem. Jan ho ztratil, když chtěl předejhnat svým fiakrem můj rychlovlak. Vlezu tam, ale až zítra. Jsem dnes už ospalá.."

dohlížitel—foreman

učedník—apprentice

magistrátní rada—higher city official

fiakr—cab.

DIVOTVORNÉ DUDY.

Před lety, když ještě “černé doly” rozkládaly se až za Lísky, živil se v Podlesí v polozbořené chatrči chudý koštišťář. Byl vdovec. Žena mu před několika lety zemřela a zanechala ubožáku šest holátek, samých “nedorůstat.” Toliko nejstarší klučik chodíval s tatínkem do březin na proutí, pomáhal mu robit košťata a roznášel je s ním do kraje. Ale byly časy zlé, tuze zlé. Sedlák sám neměl do úst co podat, chodil na robotu a pole vlastní nechával ležet úhorem. Každý den vracel se chudás koštišťář domů s košťaty bez groše a bez chleba s nejstarším klučikem a pět hrdélek bědovalo vždy před chatou, že zase jim tatíček ničeho nepřinesl.

“Zle je, děti, zle; ale bude lépe, uvidíte, že bude,” těšil tatík holátka a slze mu při tom kanuly tvářemi; myslíval si, proč také těch šest tvorečků mu Pán Bůh nevzal se ženou. A děti, chudinky, kůru se stromů hladem ohryzovaly.

Když nemohl to koštišťář již slyšeti, ani se na to dívati, vyšel ven do hlubokého lesa, kde byla největší houšť a kde byly břízy tlusté jako klády a vysoké jako duby na Křivoklátsku.

“Smrt si musím udělat,” bědoval usouzený muž a rozhlížel se po větvích, kde nejlépe by si ta hlava jeho odpočinula. “Nic nemá chudý na světě, a proto není ho tu zapotřebí,” povídal a dal se do hlasitého pláče, protože si vzpomněl na děti. [147]

A když tak usedavě plakal, octl se před ním z nenadání jakýs dědoušek s holí. Vlasy měl bělounké, jak když napadne první sních.

“Naříkáš si, naříkáš?” pravil dědoušek hlasem soustrastným a usmíval se.

“Arciže naříkám milý stařečku”, řekl koštišťář.

“A proč pak si naříkáš?” zeptal se stařeček.

“Inu, šest dětí mám, sedmý jsem sám, kolikátý den nejedli jsme již a děti kůru ohryzují se stromů. Nemohu je uživit a dívat se na to také nemohu a proto jsem šel do lesa, abych se tu oběsil.”

“Proto jen? Ty blázínku! Nevíš, že duši chtěls dát ďáblu?” usmál se zase dědoušek, sáhl pod dlouhý šerkový kabát, ze spoda duhy vytáhl dudy a podal je koštišťáři. “Na, tyhle dudy si vem, a bude-li se tobě a dětem tvým chtít jíst, zahrej na ně a uvidíš, že bude po hladu. A na oběšení po druhé nepomýšlej. Nedobře by se ti mohlo vést.”

A nedořekl ještě ani dědoušek, a jen březovím zasvištělo po něm lupení.

Za chvilku vzpamatoval se koštišťář a kdyby byl nadržel v rukou dudy, opravdové dudy, nebyl by ani uvěřil, že mluvil s jakýmsi stařečkem.

Ale dlouho se nerozmýšlel, běžel do chatrče a když zas děti uviděl, byl rád, že je živ a že se neoběsil.

“Po hladu je, děti, už!” řekl uplakaným holátkům a sotva to řekl, již zvučely dudy a z dud vyběhl klučik a vynášel jídla nejrozmanitější, pokud koštišťář hrál.

A děti jedly hltavě, co jen jim ústa stačila, protože třetí den neměly už chudinky ničeho. Když se nasýtily, pomodlil se starý s dětmi za neznámého dobrodince.

Nechodil více do březin na proutí, ani nepletl košťata a ani je nerozvážel s nejstarším klučikem po kraji a přál si jen, aby tak žena jeho byla nyní živa, protože málo dobrého chudinka za života zakusila.

Štěstí na světě netrvá však dlouho; ale dobře, že netrvá, sice bych byl již se svou pohádkou u konce a takhle vám ještě něco povím. [148]

Lidé si povšimli, že nechodí již koštišťář z Podlesí na proutí a že neplete košťata, ledacos si povíдали, a děti samy se chlubily, že jim tatík dudy z lesa přinesl a že kdykoli zadudá, kluk vyběhne z nich a rozdává jídel, co hrdlo jen ráčí.

Mnozí nepřáli koštišťáři dobrý čas a ošemetní jazykové pověděli králi, jenž nedaleko bydlel na zámku, o dudách zázračných.

Chytrák král poslal si pro milého koštišťáře, poručil, aby dudy s sebou vzal, a když přišel dudák na zámek, a král si dudy prohlédl, podával mu za ně tři sta tolarů. Chtěj nechtěj musil je ubohý dát, aby si krále nerozžněval. “Tři sta tolarů mi do smrti dostačí, král dobře si mne bude pamatovat a někdy to může dětem posloužit,” myslil si koštišťář a hleděl se potěšiti. Ale přepočítal se.

Stříbrňáků ubývalo dnem; co měli v chatrči dudy, zvykli si na dobré časy, a tolarčky se brzo rozkutálely.

Za nějaký čas usadila se u nich zase stará bída a děti, chudáci, plakaly, že tatík prodal dudy králi. A zase, ubožátka, hryzly kůru se stromů.

“Hlupec jsem byl, že jinam jsme neodešli, kde by se byl král o nás nedověděl,” naříkal si

koštišťář a šel do zámku ku králi; ale ani nepustili ho tam, před vrata vystrčili otrhance.

Ze zámku pustil se rovnou cestou opět do lesa, kde byla největší houšť a kde byly břízy tlusté jako klády a vysoké jako duby na Křivoklátsku.

Dědeček již tam čekal, seděl na mechu a usmíval se.

“Tys tu zas?” podivil se staroušek. “Vždyť jsem to věděl, že nebudeš dudy dlouho mít. Kams je dal?”

“Poslal si pro mne král, milý dědoušku, a já chtěj nechtěj musil mu je nechat. Dal mi za ně tři sta tolarů; ale víš, že stříbrňáky jsou kulovaté a že se brzo rozkutálejí. U nás je zase zle, jako onehdy, když jsem se šel oběsit. Děti opět ohryzují kůru se stromů a já, abych to neviděl a neslyšel, odešel jsem do lesa.”

[149]

“A dobře jsi přišel. Jiné dudy ti dám, tyhle,” povídal dědeček, a opravdu vytáhl ze spoda šerkového kabátu nové dudy, na vlas těm prvním podobné. “Zas na ně hrej a uvidíš, že se ti opět dobře povede. Ale chytrák musíš být, chytřejší než ten král lakomec. Po třetí bych ti už nepomohl.”

A nedopověděl ještě ani stařeček a již březovím zašustilo po něm jen lupení.

Koštišťář prohlédl si dudy a poděkoval ihned Pánu Bohu, že ho z nouze vytrhl.

A sotva že k chaloupce došel, zase začal na dudy hrát, a šest dětí běželo mu naproti úprkem, že tatík má zase dudy a že už nebudou muset trpět hlad a hlady kůru se stromů ohryzovat.

Opět vyběhl klučík ze zázračných dud, neroznášel však, co jen hrdlo ráčilo, ale bičkem reménkovým šlehal do dětí, že se všechny rozutekly chudinky, kam jen kdo mohl. Tatík hodil rozmrzen dudami do mechu a zlobil se, že stařeček si ještě z něho v chudobě udělal smích. Sedl si na práh před chatrč a přemýšlel, co počítí. A když tak přemýšlel, napadlo ho, co řekl mu dědeček, aby byl chytřejší než ten král lakomec, vstal, vzal kabát, zdvihl dudy, uschoval je opatrně pod kabát a šel ku králi do zámku.

Dětem řekl, že se brzo vrátí a že jim přinese jíst, co budou chtít.

V zámku se zrovna chystali k veliké hostině. Král rozeslal na všechny strany posly s listy zvacími a služebnictvo nevědělo, čeho se dříve chopit. Dokořán byly otevřeny komnaty královské, čistili je a upravovali v hodovní síň.

Nikdo si ve spěchu ani nevšiml chudého muže. A koštišťář neotálel, vekradl se nepozorovaně až do nejposlednějších pokojů, jež obýval sám král a kde visely dudy na pozlaceném hřebíku dveří.

Ani vidu nebylo tu po nikom, král na jeleny vyjel do lesů a dvořenínové s komorníky s ním.

Hbitě vyňal koštišťář dudy, jež měl schované pod kabátem, opatrně se rozhlédl, zdali ho někdo nevidí a tyhle za ony prodané pověsil na hřebík pozlacený a zase tak nepozorovaně vyplížil se ze zámku.

[150]

Třetí den bylo již plno panstva v sídle královském a ještě síla nových a nových hostí přijíždělo do dvora, že místa nebylo ani pro povozy.

S vlídnou tváří uvítal všechny hostitel a když zasedli za stoly, na nichž stříbrem a zlatem leskly se talíře, pro dudy zašel král do komnaty své—nepověděl o nich ještě velmožům—a když vrátil se a zadudal, klučík vyběhl z nich, ale neroznášel jídla drahá, nejvzácnější, co hrdlo jen ráčí, jen kmital se po stole a do tváří a přes ruce šlehal velmože, že rozutíkali se všichni z hodovní síně do dvora a kočím poroučeli zapřáhat, že okamžitě odjedou. A opravdu tryskem odjížděly kočáry ze dvora králova a páni v nich spílali vladaři, že podvedl je a vydal posměchu všeobecnému a zařekli se, že nebudou ho mít déle za krále.

Král mrštil dudami o mramorovou dlažbu, že na stero kusů se rozletěly; ale nejhůře vedlo se při tom dvořenínům.

Také pro koštišťáře poslal; ale poslové vraceli se jeden za druhým s nepořízenou, že stopy není prý po něm v Podlesí, a sami za to propadli pokutě, že nepřivedli chudáka.

Ale panstvo opravdu od té doby krále neposlouchalo, jiného si zvolili a lakomce ze zámku vyhnali.

Koštišťáři dobře se vedlo však i s dětmi. Odstěhoval se odtud hluboko do lesů a nezakusil již ani po celý život, čemu lidé nouze říkají.

O divotvorných dudách od těch dob nikdo neslyšel, já také ne, a proto nemohu vám více povědět. Bezpochyby že zůstaly v rodu koštišťářově.

Václav Beneš Třebízský.

[151]

O BLANICKÝCH RYTÍŘÍCH.

V okolí města Vlašimě u městečka Louňovic vypínají se vedle sebe dva vrchy, oba “Blaník” řečené. S menšího z nich, s Malého Blaníka, probělavají se rozvaliny kaple zrušené za císaře Josefa II.; vyšší, Velký Blaník, nad 600 m vysoký, je báječná ta hora, o níž sobě vypravují staří, mladí, v okolí i dál, kterou znají všude po českých vlastech.

Háv tmavého lesa splývá od temene po všech bocích homolového Blaníka, jenž vážně, až zachmuřeně shlíží na krajinu od světa odlehlou, na její chlumy a pláně málo úrodné. Široko daleko je patrné jeho témě a v okolí často k němu pátravě vzhlížejí. Věštít, chmurami zahaleno

jsouc, zlé povětrí, promodrává-li se však jasně, slibuje jistý čas.

Na temeni Blaníka viděti ve stínu buků a jiného stromoví pradávné, kamenné hradby, většinou sesuté. Po dřevěném hradě, někdy majetku českých králů, jehož chránili a jenž se stal památným v dějinách zápasu mezi Václavem IV. a bratrem jeho Zikmundem, není dnes ani památky. Ale pod hradbami v hoře samé drímají ozbrojení rytíři, "svatováclavské vojsko", drímají a čekají, až nastane den, kdy bude potřeba jejich pomoci, až budou do boje povoláni.

Pod skalnatým vrcholem Blaníka, ve východním svahu je skála v podobě lomeného oblouku. Tam je vchod do hory, tam se také prýští pramen, z něhož blaničtí rytíři své koně napájají, když za čas jednou za jasné měsíčné noci vyjíždějí na palouk mezi lesy pod horou, aby se tu oddali rytířským hrám. Za takové noci zaléhá do okolí temné dunění, stlumený rachot bubnův i polnice hlas. K ránu zase vše rázem utichne, rytířstvo, koňstvo, vše zanikne ve skalné bráně a zmizí v tajemném lůně hory. Jen na palouce zůstává památka po nočním, jízdeckém reji: přečetné stopy koňských kopyt.

Než do skalnatých sklepení, kde drímá svatováclavské vojsko, vkročil také již ne jeden člověk. Tak jednou dívka jakási žala trávu pod Blaníkem. Najednou se jí zjevil rytíř a vybídl ji, aby s ním šla, poklidit v hoře. Dívka se nebála a šla. Brána do hory byla otevřena; v klenutých skalních síních stáli osedlaní koně řadou u žlabů, rytíři pak seděli za stoly a majíce tvář na stůl položenou, byli pohrouženi ve spánek.

[152]

Jak se dívka rozhledla, začala zametati. Práce jí kvapem ubývalo a za chvíli všecko poklidila. Tak se jí zdálo. Vymetši sebrala smetí do klína a vyšla volně z hory. Nikdo jí nezastavil, nikdo na ni nepromluvil, nikdo se nezbudil. Když přišla domů, ptali se jí, kde tak dlouho byla. Divila se a pověděla, že přichází jako jindy tou chvílí. Užasla, když jí řekli, touže chvílí naposled před rokem s trávy přišla, že byla celý rok pryč. I pověděla, kde se ocitla, a tu všichni srozuměli, proč jí rok uplynul chvilkou. Třetího dne však byla dívka nebožkou.

Tak jako ji, neznámý rytíř pozval si také kováře z Louňovic do hory, aby tam okoval koně. Kovář šel a když okoval, dali mu do pytle smetí, které ze zlosti před horou vysypal. Doma pak se dověděl, že ho již oplakali, poněvadž zmizel beze stopy a celý rok nebylo po něm ani potuchy. I pověděl, co se s ním dělo, a když pak pytel protřásal, vypadly z pytle tři dukáty. Teď teprve viděl, že chybil. Ihned běžel zpátky ku blanické bráně, kde smetí vysypal. Ale nadarmo. Nebylo tam ani smetí, ani dukátů.—Ještě o jiných vypravují, kteří se podobně dostali mezi blanické rytíře, nemajíce o tom zdání. Ale tomu již dávno.

Blaník zamčen, vážně, až zachmuřeně shlíží na osamělou, od světa odlehlou krajinu, a jako by trud teskné dumy na něm a všude kol spočíval. Svatováclavské vojsko spí. Ještě není čas, aby vstalo. To bude ve chvíli největšího nebezpečnosti naší vlasti, až v ní bude tolik nepřátel, že by celé království roznesli na kopytech svých koní. Tenkrát budou viděna znamení: uschnou vrcholy stromů v blanickém lese, na temeni hory se zazelená starý, uschlý dub a pramen u skály rozvodní se tak, že bystřici se povalí dolů.

A tu se Blaník otevře a rytíři vytáhnou do boje, vedeni sv. Václavem, jenž se zjeví na bílém koni. I nastane boj tak zuřivý, že krev proudem poteče od Strahova až po kamenný Karlův most, a v tom boji potře sv. Václav mečem, sv. Prokop pak berlou všechny nepřátele naší vlasti.

[153]

Tak pověst o blanických rytířích, jež utěšovala naše předky za smutných, těžkých dob a jež jest ohlasem vroucí lásky k vlasti a pevné důvěry v lepší budoucnost.

Alois Jirásek.

KRÁL JEČMÍNEK.

Morava byla bez panovníka.

A nezemřel jí, v bojích nepadl, aniž jinak zahynul. Ale zmizel beze stopy, že nebylo po něm ani slechu ani dechu. Podvečer ještě meškal král Svatopluk v ležení svého vojska s pány a zemany, pak odebral se do svého stanu.

Okolo půl noci vyšel ven, to stráž viděla, vsedl na koně a jel tiše spícím táborem. Nikdo si ho nevšiml; stráže pak stojící na kraji ležení, poznavše ho nevzkřikly na něj, nýbrž uctivě pustily ho ven, ačkoliv jim bylo divno, nač král v ten pozdní čas vyjíždí za tábor. Hleděly za ním, až zanikl v půlnočních temnostech.

Nikdo netušil, že již dlouho neměl klidu a spokojenosti ve vsí své slávě a moci, jak tížilo ho svědomí proto, že se zle opíral sv. Methoději, velikému dobrodinci moravské země a všeho českého lidu, že rušil jeho řády i svatý, slovanský obřad. Kletba světce nedala Svatoplukovi spáti. Vzpamatovav se sám nad sebou, zkroušeně přemítal v bezesných nocích, jak by se kál, jak by usmířil boha. Až té noci se rozhodl, že nechá všeho, že opustí své vojsko, dvůr i sluhy, poklady kovu i vzácné zbraně, že se vzdá vsí moci a slávy.

Jel a jel pustou nocí, až dojel na jedno místo na stráni hory Záboru, kde se všude černaly rozlehlé hvozdy, a kde před tím tři poustevníci s jeho podporou vystavěli kostel.

V tom černém lese, v odlehlém, ukrytém místě probodl mečem svého koně, meč pak zahrabal. Bezbranný bral se neschůdným lesem, až za ranního svítání došel k těm poustevníkům. Tenkrát nevěděli, ani netušili, kdo je; ale přijali ho, a Svatopluk oblečen v roucho poustevníčí.

[154]

I zůstal po léta nepoznán, až teprve před svou smrtí pověděl a se vyznal, kdo je a proč sem přišel.

Zatím, když tak beze stopy zmizel, pomýšleli na Moravě voliti jiného panovníka. I hledali, kdo by stolce byl nejhodnější. Tenkrát žil na Přerovsku na hradě Chropině zeman, pán rozlehlých statků, muž bohatý, u pánů, zemanů velmi vážený, od lidu milovaný. Vládl na svých statcích lidsky a máje dar ducha, soudil moudře a spravedlivě.

I řekli si páni zemané: “Nač jinde vladaře hledati, když ho máme mezi sebou?” A tak zvolili chropiňského pána, všichni jednotejně, bez různic a sporů; volbu jejich chválili po vsi zemi a radovali se z nového krále.

Ten, aby poznal všechny končiny své říše, objížděl zemi; všude ho vítali s mnohým plesáním a velikou slávou, ať jel na poledne končinami, kde réva zrála, ať jel úrodnou Hanou, plnou božího požehnání, ať na půlnoc i východ dolinami mezi lesnatými kopci. Všude se mu chtěli zachovati, a páni a zemané předháněli se, aby získali si jeho přízeň, lahodili mu, lichotili, radovánky strojili a hlučné hody.

Když pak se vrátil na chropiňský hrad, nic ho tu již netěšilo, ani oddaná přichylnost jeho něžné paní. Stýskalo se mu po hlučných zábavách. I strojil hody a zval hojně hosti. Páni zemané v bohatých sukních, v čapkách s volavčím peřím, v drahých šubách a krznech, s lesklými šavlemi a meči při bitých, lesklých pásech sjížděli se na krásných koních pestrých pokrovů ze všech končin země, že jim sotva stačily městečko i hrad.

Tam slaveny bohaté hody, veliké veselí, ne jednou, ne dvakrát. Přes tu chvíli se sjíždělo panstvo, besedovalo, hodovalo s vladařem a pilo. Když se večer vracel dělný lid s pole, hřmělo na chropiňském hradě veselí. Zvučely poháry, struny a zpěvy při záři pochodní a svěcí. A když lid, pospav po lopotné práci, záhy z rána se zase bral na pole do díla, bývalo na hradě ještě hlučno a veselo. [155]

I hleděli vážně ke královu sídlu, starostlivě mluvili, jaká to správa, co z toho bude, mluvili o tom, jak s povýšenosti přišla chropiňskému pánu pýcha, jak zhrdl, jak je slávou zmámen, jak myslí, že jen jemu samému slunce svítí.

A pokaždé vzpomínali předobré paní králové. Z té duše jí litovali, co zkouší, jak těžko vše nese dobrotivá paní, jak se straní pustých těch hodů.

Lid se nadarmo nestaral. Králi již nestačilo vlastní bohatství; proto jal se ukládati nové a veliké daně, úředníci jeho nesměli nikomu vyhověti a tiskli všechny, i chudé.

Lid počal krále nenáviděti, naříkal naň a klel mu. Jen o královně se smýšlení neměnilo. Ba ještě s větším pohnutím si o paní mluvili, jak za ně u krále prosí, oroduje, aby jich tak neutahoval. Pravdu mluvili; žádný však neviděl slz, jež králová v samotě proplakala v hořkém pláči, jak králi z úzkosti o něho a z lásky srdečné mírně domlouvala, jak se král na ni osopoval, jak hrubě odbyta se sklopenou hlavou vycházela z jeho komnaty, div neklopýtla, jak se jí tmělo v očích hanbou a slzami.

Až jednou král, když opět uložil novou berni a králová zase za lid prosila, rozvztekl vytrhl na ni meč a hnal se po ní tak prudce, že div vyklouzla ze dveří.

V tom divokém hněvu poručil vojínům, aby jí té chvíle, hned z hradu vyvedli, že jí nechce míti na očích. Když pak vyhledl oknem ku bráně a spatřil ubohou paní, pojat byl na novo takovým vztekem, že vyraziv z komnaty za ní se hnal s dobytým mečem.

Králová ho ještě v čas zahledla. Ve smrtelné úzkosti hledala nějakého útočiště. Ale nikde nebylo ochrany, nikde záštity. Jenom lán dozrávajcího ječmene stál u cesty, lán širý a požehnaný, jenž se na slunci svítil krásně bělavý záblesky klasů i jejich ostin.

V ráz pohnula se hladina žírného lánu: klasy se rozhoupaly, rozvlnily, a nad nimi se míhala zlatá královnina kštice. Ubohá prchala ječmenem, až najednou v něm zapadla, zmizela jako ve zlaté tůni. A již se obilí zavřelo, tišilo, a nehnutě stálo moře klasů zlatě se svítíc a skrývajíc nešťastnou paní královým zrakům. [156]

Vesnické ženy jí pak našly a vedle ní děťátko, jež se jí tu narodilo. Odněsly je do vsi a tam je pečlivě ošetřovaly a dítěti, královu synu, daly jméno Ječmínek na památku toho, že se narodil v ječmeni.

Ale král, jakmile se dověděl o tom útulku, dal manželku i syna odvésti kamsi daleko; kam, nikdo nevěděl. Než co sešlo s očí, nesešlo z mysli. Často se mihla králi usouzená tvář milostné paní jeho, často si vzpomněl na svého synka. To nejčastěji, když nabaživ se pusté rozkoše, bloudil samotou. Pak pojala ho taková tesknota, taková touha, až posléze vyslal posly, aby mu hned zase přivedli ženu i dítě. Ale poslové se vrátili na chropiňský hrad sami a vyděšení oznamovali, že paní králová i králevic zmizeli z toho úkrytu a že nikdo neví, kam se poděli.

Král ustrnuv, zaleknut, rozkázal ztracených hledati. I chvátali Chropiňští, z Přerova, z okolí a všichni ochotně rádi, neboť šli pro milou královnu. Také král vyjel s družinou pátrat po své rodině. Jel tam, onam, neminul žádného zákoutí, projížděl krajem, projížděl horami, po dědinách se sháněl, po hradech se vyptával, sliboval, i po lesích hledal a slujích, než všude marně jako všichni.

Tak dojel posléze do širého tmavého hvozdu (na hoře Záboru) a tu shledl u jeskyně starého poustevníka, zarostlého bílými vousy. Ihned se ho dychtivě vyptával, neví-li o jeho paní, neví-li o synu Ječmínkovi. I pokročil poustevník a stanov proti chropiňskému pánu, přísně se mu díval do očí a přísně jako soudce a prorocky k němu promluvil:

“Pro viny své nejsi hoden své manželky ani svého syna. Věz, že ho nenajdeš, ani uvidíš. Ale on přijde. A jako ty jsi byl metlou moravské země, bude on její spásou. A jako tobě klnou, budou jemu žehnati, neboť on, až bude Morava nejvíce nepřáteli sklíčena, moravský lid osvobodí. A bude [157]

požehnaně vládnouti král Ječmínek v osvobozené vlasti. Ty pak jdi a čiň pokání!”

Skličěn, zoufaje si král vrátil se na svůj hrad. Již cítil svou vinu. Pálila ho, a se svědomím mučila ho touha po manželce a synu. Jako mrak chodil chropiňským hradem. Lidem se vyhýbal, samoty hledal, až najednou zase si nazval hostí a dvořanů na hýřivé hody. Chtěl jimi umlčet svědomí, chtěl zkonejšiti palčivou touhu. Ale cizí, veselý ryk a zpěv ho neutěšily. Na ráz nechal bohatého stolu, nechal hostí a těkal v noci síněmi, nádvořím, až zoufaje si skočil do hradní, bezedné studně.

Poustevníkova věštba o synu chropiňského pána roznesla se jako větrem po vši moravské zemi a dědila se po všechny vědy s pokolení na pokolení. Lid nepřestal čekat krále Ječmínka. V chropiňském zámku měli stůl a pokoje pro něj stále uchystány, aby ho důstojně pohostili.

A když nešel, hledali ho Chropiňští, z Přerova města, Žalkovští i jinde v přerovském kraji. Každým rokem shromažďovali se a shromažďují po městech a dědinách a v zástupu se zbraní v ruce táhnou dědinami, poli a lesem a hledají žádaného, touženého krále Ječmínka, naději v lepší budoucnost.

Když bývalo za roboty hrubě zle, lid se utěšoval tou věštbou o lepší budoucnosti. Za císaře Josefa, za něhož poddaným značně uvolněno, zdálo se lidu, že slíbená doba nastává. Proto nechtěl uvěřiti a nevěřil, že císař Josef umřel. Po dědinách si vypravovali, že ušel jen před pány dílu jeho nepřejícími a že v přestrojení mešká mezi lidem, dědiny obchází i utěšuje. A lid mu říkal zase Ječmínek a bájil o něm, že nosí dlouhý kabát, modravé nohavice do bot vždy se lesknoucích, třeba bylo bláta po kolena. Přes ten oblek má modravý plášť. Když v něm kráčí, nikdo ho nevidí, leda ten, který chce, aby ho viděl.

Na besedu přichází večer zavřenými dveřmi, posedí za stolem, pohovoří a zase tak zmizí, jak přišel. Podá-li mu kdo chleba, aby si ukrojil, neukrojí; dokud má ten plášť na sobě, nejí a nepije, a kdyby přišlo, jen se lilo, zůstává ten plášť suchý, jako by na něj ani nekaplo.

[158]

Za doby těžké roboty obcházely asi uvědomělejší osobnosti dědiny a tajně utěšovaly lid a povzbuzovaly, že robotu a platy přestanou, že přijde čas úplné svobody. Vrchnosti stíhaly takové osoby a proto nařízeny byly prohlídky po všem panství. Dály se dvakrát za rok, vždy v noci stejnou dobou, ať si přišlo jak přišlo. Písaři kancelářští, myslivci a mládenci myslivečtí, drábi a vrátný rozešli se po dvou po osadách, přibráli si místní úřad a konali prohlídku dům od domu. Hledali Ječmínka; kdyby na něj padli a on se jim vydřel a utíkal, měli ho zastřeliti. Ale nepodařilo se jim nikdy Ječmínka nalézt.

Alois Jirásek.

ZLATOVĽASKA.

Byl jeden král a byl tak rozumný, že i všem živočichům rozuměl, co si povídali. A poslouchajte, jak se tomu naučil. Přišla k němu nějaká stará babička, přinesla mu v košíku hada a povídá, aby si ho dal ustrojiti; když ho sní, že bude všemu rozuměti, co které zvíře v povětří, na zemi a ve vodě mluví. Tomu králi se to líbilo, že bude uměti, co nikdo neumí, dobře babičce zaplatil a hned poručil sloužícímu, aby mu tu rybu k obědu připravil. “Ale”, prý, “ať jí ani na jazyk nevezmeš, sice mi to svou hlavou zaplatíš!”

Jiříkovi, tomu sloužícímu, bylo divno, proč mu to král tak tuze zapověděl. “Jak živ jsem takové ryby neviděl”, povídá sám sobě; “vypadá zrovna jako had! A jaký by to byl kuchař, aby ani neokusil, co strojí?” Když to bylo upečeno, vzal koustiček na jazyk a pochutnával. V tom slyší kolem uší něco bzučeti: “Nám taky něco, nám taky něco!” Jiřík se ohlíží, co to? a nevidí než několik much, co v kuchyni lítaly. Tu zas někdo na ulici šiplavě volá: “Kam pak, kam pak?” A tenčí hlasy odpovídají: “Do mlynářova ječmene, do mlynářova ječmene!” Jiřík koukne oknem a vidí housera s hejnem hus. “Aha!” povídá, “taková to ryba?” Už věděl, co je. Čerstvě vstrčil ještě jeden drobet do úst a pak hada donesl králi jako by nic.

[159]

Po obědě král poručil Jiříkovi, aby mu osedlal koně, že se chce projeti po zelené louce, a on aby ho doprovázel. Král jel napřed a Jiřík za ním. Když jeli po zelené louce, Jiříkův kůň poskočil a zařehal: “Hohoho, bratře! mně je tak lehké, že bych chtěl přes hory skákat!”—“Což je o to”, povídá druhý; “já bych taky rád skákal, ale na mně sedí starý; skočím-li, svalí se na zem jako měch a srazí vaz.”—“Ať si srazí, co z toho?” řekl Jiříkův kůň; “místo starého budeš nositi mladého.” Jiřík se té rozmluvě zasmál, ale jen tak po tichu, aby král nevěděl. Ale král taky dobře rozuměl, co si koníci povídali, ohlídl se a vida, že se Jiřík směje, ptá se: “Čemu se směje?”—“Ničemu, královská Jasnosti! Jen mi tak něco připadlo”, omlouval se Jiřík. Starý král však už ho měl v podezření a koňům už taky nedůvěřoval, obrátil a zas domů.

Když přijeli do zámku, král poručil Jiříkovi, aby mu nalil do sklenice vína. “Ale tvá hlava za to”, povídá, “jestliže nedoleješ anebo přeješ!” Jiřík vzal konvici s vínem a leje. V tom přiletěli oknem dva ptáčkové; jeden druhého honil a ten, co utíkal, měl tři zlaté vlasy v zobáčku. “Dej mi je”, povídá ten jeden, “však jsou moje!”

“Nedám, moje jsou! Já jsem si je zdvihl.”

“Ale já jsem je viděl, jak upadly, když se zlatovlasá panna česala. Dej mi aspoň dva.”—“Ani jednoho!”—Tu ten druhý ptáček za ním a ty dva zlaté vlasy pochytil. Když se tak o ně letmo tahali, zůstalo každému v zobáčku po jednom, třetí zlatý vlas upadl na zem, jen to zazvonilo. V tom se Jiřík po něm ohlídl a přelil. “Propadl jsi život!” vykřikl král; “ale chci s tebou milostivě naložit,

[160]

když té zlatovlasé panny dobudeš a přivedeš mi ji za manželku.”

Co měl Jiřík dělat? Chtěl-li svůj život zachovati, musil pro pannu, ačkoliv ani nevěděl, kde jí hledati. Osedlal si koně a jel kudy tudy. Přijel k černému lesu a tu pod lesem u cesty hořel keř; zapálili jej pasáci. Pod keřem byl mravenčí kopec, jiskry na něj padaly, a mravenci se svými bílými vajíčky sem tam utíkali. “Oh, pomoz, Jiříku, pomoz!” volali žalostně, “uhoříme a naši mladí ve vajíčkách.”—On tu hned s koně dolů, keř uťal a oheň uhasil. “Až budeš toho potřebovati, vzpomeň si na nás, a taky ti pomůžeme.”

Potom jel tím lesem a přijel k vysoké jedli. Na vrchu na jedli bylo krkavčí hnízdo a dole na zemi pištěla dvě krkavčata a naříkala. “Otec a matka nám uletěli; máme si samy potravu hledati a my ubohá písklata ještě lítati neumíme. Och, pomoz, Jiříku, pomoz! nasyť nás, sic umřeme hladu.”—Jiřík se dlouho nerozmýšlel, skočil s koně a vrazil mu do boka meč, aby krkavčata měla co žráti. “Až budeš toho potřebovati”, krákorala vesele, “vzpomeň si na nás, a taky ti pomůžeme!”

Potom dál už musil Jiřík pěšky. Šel dlouho, dlouho lesem a když konečně z lesa vycházel, viděl před sebou daleké, široké moře. Na břehu kraj moře dva rybáři spolu se hádali. Chytili velkou rybu do sítě a každý chtěl ji mít sobě sám. “Má je síť, má ryba!”—A druhý na to: “Málo by ti tvoje síť byla platna, kdyby mé lodi a mé pomoci nebylo.”—“Až po druhé zas takovou chytíme, bude tvá.”—“Ne tak! Ty na druhou počkej a tuhle mi dej.”—“Já vás porovnam”, povídá Jiřík; “prodejte mi tu rybu, dobře vám ji zaplatím, a o peníze se rozdělte na polovic.” I dal jim všechny peníze, co měl od krále na cestu, nic si nenechal. Rybáři byli rádi, že tak dobře prodali, a Jiřík pustil rybu zase do moře. Vesele zašpláchala vodou, pohrouzila se a pak nedaleko břehu ještě jednou vystrčila hlavu: “Až mne, Jiříku, budeš potřebovati, vzpomeň si na mne, odsloužím se ti.” A po té zmizela. “Kam jdeš?” ptali se rybáři Jiříka.—“Jdu svému pánu, starému králi, pro nevěstu, pro zlatovlasou pannu, a nevím ani, kde jí hledati.”—“Och, o té ti dobře můžeme pověděti”, řekl rybář; “je to Zlatovláska, dcera králova z křišťálového zámku tamhle na tom ostrově. Každý den ráno, když se rozednívá, rozčesává si zlaté vlasy; jde záře od nich po nebi i po moři. Chceš-li, sami tě tam na ten ostrov dovezeme, proto, že’s nás tak dobře porovnal. Měj se však na pozoru, abys pravou pannu vybral: dvanáct je panen dcer královských, ale jen jedna má zlaté vlasy.”

[161]

Když byl Jiřík na tom ostrově, šel do křišťálového zámku prosit krále, aby svou zlatovlasou dceru jeho panu králi dal za manželku.—“Dám”, řekl král, “ale musíš jí vysloužiti; musíš za tři dny tři práce vykonati, co ti uložím, každý den jednu. Zatím si do zejtrka můžeš odpočinouti.”—Druhý den ráno povídá mu král: “Má Zlatovláska měla tkanici zlatých perel; tkanice se přetrhla a perly vysypaly se do vysoké trávy na zelené louce. Ty perly musíš posbírat, aby ani jedna nechybovala.”—Jiřík šel na tu louku, byla daleká a široká, klekl do trávy a hledal. Hledal, hledal od rána do poledne, ale ani perličky neviděl. “Och, kdyby tu byli moji mravenci, ti by mi mohli pomoci!”—“Však tu jsme, abychom ti pomohli”, řekli mravenci; kde se vzali, tu se vzali, ale kolem něho se jen hemžilo. “Co potřebuješ?”—“Mám perly posbírat na té louce a nevidím ani jedné!”—“Maličko jen počkej, my je za tě posbíráme.” A netrvalo dlouho, snesli mu z trávy hromádku perel; nepotřeboval než na tkanici navlíkati. A potom, když už tu tkanici zavazoval, přikulhal se ještě jeden mraveneček; byl chromý, noha mu tehďáz uhořela, když u nich hořelo, a křičel: “Počkej, Jiříku! nezavazuj, nesu ještě jednu perličku!”

Když Jiřík ty perly králi přinesl, král je přepočítal, ani jedna nechybovala. “Dobře’s udělal svou věc”, povídá; “zejtra ti dám jinou práci!”—Ráno Jiřík přišel a král jemu řekl: “Má Zlatohlávka koupala se v moři a ztratila tam zlatý prsten; ten mi najdeš a přineseš.”—Jiřík šel k moři a chodil smuten po břehu; moře bylo čisté, ale tak hluboké, že nemohl ani dna dohlédnouti, a což teprve na dně vyhledati prsten!—“Och, kdyby tu byla má zlatá ryba, ta by mi mohla pomoci!”—V tom se něco v moři zablesklo a z hlubiny na povrch vody vyplynula zlatá ryba: “Však tu jsem, abych ti pomohla; co potřebuješ?”—“Mám v moři najíti zlatý prsten a nevidím ani dna.”—“Teď právě potkala jsem štiku rybu, nesla zlatý prsten na ploutvi. Maličko jen počkej, já ti jej přinesu.” A netrvalo dlouho, vrátila se z hlubiny a přinesla mu štiku i s prstenem.

[162]

Král Jiříka zase pochválil, že dobře svou věc udělal; a potom ráno mu třetí práci uložil: “Chceš-li, abych svou Zlatovlásku tvému králi dal za manželku, musíš jí přinést mrtvé i živé vody; budeť jí potřeba.”—Jiřík nevěda, kam se pro tu vodu má obrátiti, šel na zdař bůh, kudy tudy, kam ho nohy nesly, až přišel do černého lesa. “Och, kdyby tu byli moji krkavci, snad by mi pomohli.”—Tu mu nad hlavou cosi zašustělo a kde se vzali tu se vzali dva krkavci: “Však tu jsme, abychom ti pomohli. Co chceš?”—“Mám přinést mrtvé a živé vody a nevím, kde jí hledati.”—“O té my dobře víme. Maličko jen počkej, my ti ji přineseme.” A za chvíli přinesli Jiříkovi každý jednu lahvicí plnou vody; v jedné lahvicí byla živá voda, v druhé mrtvá. Jiřík byl rád, že se mu tak poštěstilo, a pospíchal už k zámku. Kraj lesa viděl od jedle k jedli rozpjatou pavučinu, uprostřed pavučiny seděl veliký pavouk a cucal mouchu. Jiřík vzal lahvicí s mrtvou vodou, postříkal pavouka, a pavouk svalil se na zem jako zralá višně, byl mrtev. Potom postříkl mouchu z druhé tykvice živou vodou a moucha začala sebou házeti, vyškrala se z pavučiny ven a pak do povětří. “Tvé štěstí, Jiříku, že’s mne vzkřísil”, bzučela mu kolem uší, “však beze mne sotva bys uhdil, která ze dvanácti je Zlatovláska.”

Když král viděl, že Jiřík tu třetí věc taky dokázal, řekl, že mu zlatovlasou dceru dá. “Ale”, prý, “musíš si ji sám vybrati.”—Potom ho zavedl do velké síně; tam uprostřed byl kulatý stůl a kolem stolu sedělo dvanáct krásných panen, jedna jako druhá; ale každá měla na hlavě loktušku dlouhou až po zem, bílou jako sníh, tak že nic nebylo viděti, jaké má která vlasy.—“Tuhle jsou mé dcery”, povídá král; “uhodneš-li, která z nich je Zlatovláska, získal jsi ji a můžeš ji hned s sebou odvésti; pakli neuhodneš, není ti souzena, musíš odejti bez ní.”—Jiřík byl v největší úzkosti, nevěděl, co si počítí.—V tom zašeptalo mu cosi do ucha: “Bz—bz! jdi okolo stolu, já ti povím, která to je!” Byla to moucha, co ji vzkřísil Jiřík živou vodou. “Tahle panna to není—ta taky ne—ta taky ne—tahle je Zlatovláska.”—“Uhdil’s!” řekl král a ta panna taky hned vstala od stolu, odhrnula loktušku a zlaté

[163]

vlasy plynuly jí hustými prameny s hlavy až po zem, a bylo od nich tak jasno, jako když ráno slunečko vyjde, až Jiříkovi oči zacházely.

Potom král dal na cestu své dceři, jak sluší a patří, výpravu a Jiřík odvezl ji svému pánu za nevěstu. Starému králi se oči jiskřily a poskakoval radostí, když Zlatovlásku viděl, a hned poručil, aby se děly přípravy k svatbě. "Chtěl jsem tě sice dáti oběsiti pro tvou neposlušnost, aby tě krkavci snědli", povídá Jiříkovi; "ale že's mi tak dobře posloužil, dám ti jen sekerou hlavu sraziti a pak tě dám počestně pochovati."—Když Jiříka odpravili, Zlatovláška prosila starého krále, aby jí toho mrtvého služebníka daroval, a král nemohl toho své zlatovlasé nevěště odepřiti. Potom ona srovnala hlavu Jiříkovu k tělu, pokropila ho mrtvou vodou a tělo srostlo s hlavou tak, že po ráně ani památky nezůstalo; pak ho pokropila živou vodou a Jiřík zase vstal, jako by se byl znovu narodil, čerstvý jako jelen a mladost jen se mu ze tváří svítila. "Och, jak jsem to tvrdě spal!" povídá Jiřík a mnul si oči.—"Ba věru tvrdě jsi spal", řekla Zlatovláška, "a kdyby mne nebývalo, na věky věkův byl bys se neprobudil!"

Když starý král viděl, že Jiřík zas ožil a že je mladší a krásnější než prve byl, rád by byl taky ještě zas omládl. Hned poručil, aby ho taky stali a pak tou vodou pokropili. Stali ho a kropili živou vodou pořád, až ji všecku vykropili; ale hlava nijak k tělu nepřirůstala; potom teprve začali mrtvou vodou kropiti, a v tom okamžení přirostla; ale král byl zase mrtev, proto že už neměli živé vody, aby ho vzkřísili. A poněvadž království bez krále nemohlo býti a nikoho tak rozumného neměli, aby všem živočichům rozuměl jako Jiřík, udělali Jiříka králem a Zlatovlásku královnou.

K. J. Erben.

[164]

SMRT KMOTŘIČKA.

Byl jeden člověk velice chudobný na světě. Narodil se mu chlapeček, ale nikdo nechtěl mu jíti za kmotra, že byl tuze chudobný. Otec si povídá: "Milý bože, tak jsem chudobný, že mi nikdo nechce posloužiti v této věci; vezmu si chlapce, půjdu a koho potkám, toho naptám za kmotra a nepotkám-li nikoho, kostelník mi přece snad poslouží".

Šel a potkal Smrt, ale on nevěděl, co je za osobu; byla pěkná ženská, jako jiná ženská. Ptal ji za kmotřičku. Ona se nevymlouvala a hned ho přivítala kmocháčkem, vzala chlapce na ruce a nesla ho do kostela. Kloučka okřtili, jak patří.

Jak šli z kostela, kmotr vzal kmotru do hospody a chtěl ji trochu uctíti jakožto kmotřičku. Ale ona mu povídala: "Kmocháčku, nechte si toho, ale pojďte se mnou do mého stánku."

Vzala ho s sebou do své světnice a tam bylo velice pěkně. Potom ho vedla do velikých sklepův a těmi sklepy šli až pod zem v temnosti limbu. Tam hořely svíčky: malé, hrubé, prostřední—trojího druhu; a které ještě nehořely, ty byly velice veliké.

Kmotra praví kmotrovi: "Hledte, kmocháčku, tu mám každého člověka věk." Kmotr se na to dívá, najde tam velice malou svíčičku u samé země a ptá se jí: "Ale, kmotřičko, prosím vás, cí pak je ta malá svíčka u té země?" Ona mu povídá: "To je vaše! Jak ta svíčka kterákoli shoří, já musím pro toho člověka jíti." On jí povídá: "Kmotřičko, prosím vás, ještě mi přidejte." Ona mu praví: "Kmocháčku, toho já udělati nemohu!" Potom šla a tomu chlapcovi co ho okřtili, rozžehla novou svíci velikou.

Zatím co kmotra neviděla, kmotr vzal si též novou velikou svíci, zažehl ji a přiložil tam, kde ta jeho maličká svíce dohořivala. Kmotra se naň ohledla a pravila: "Kmotřičku, toho jste mi neměl dělati. Ale když jste si už přidal, tož jste si přidal a máte. Pojďte odsud ven a půjdeme ke kmotřence."

[165]

Vzala nějaký dar a šla s kmotrem i s dítětem ke kmotře. Přišla a položila kmotře chasnička na lůžko a vypytavala se, jak jí je a kde jí co bolí. Kmotřička si jí žalovala a kmotr poslal pro nějaké pivo a chtěl ji jako kmotru uctíti ve své chalupě, aby jí mohl vděk ukázati. Pili a hodovali spolem. Potom kmotra povídá kmotrovi: "Kmocháčku, tak jste chudobni, že vám nikdo nechtěl v té věci posloužiti, až já, ale nic nedbejte, budete mne míti památkou! Já budu choditi po hodných lidech a budu mořiti, a vy budete léčiti a hojiti. Já vám ty léky všecky povím, já je všecky znám, a vám každý rád dobře zaplatí."

Stalo se. Kmotr chodil po nemocných, kde kmotřenka mořila, a každému pomohl. Tu byl najednou taký vznešený lékař z něho.

Umíral jeden kníže, skonával, ale přece ještě mu poslali pro toho lékaře. On přišel, začal ho mastí mazati a své prášky mu dávati—a pomohl. Když ho uzdravil, dobře mu zaplatili, ani se neptali, co jsou dlužni.

Potom Smrt pravila kmotrovi: "Kmocháčku, budoucně pozorujte na to: komu já budu státi v nohách, tomu každému pomůžete; ale komu já budu státi v hlavách, tomu již nepomáhejte!"

Umíral zase jeden hrabě. Zase poslali pro toho lékaře. Lékař přijde, Smrt stojí v hlavách za lůžkem. Lékař křičí: "Už je zle, ale pokusíme se o to!" Zavolal sluhy a kázal lůžko zatočiti nohama ke Smrti a začal nemocného mazati mastí a prášky mu dávati do úst a pomohl mu. Hrabě mu zaplatil, co mohl unésti, ani se neptal, co je dlužen, byl rád, že ho uzdravil.

Smrt, jak se s ním sešla, povídala mu: "Kmocháčku, když se vám to zase tak stane, více mi toho nedělejte. Třeba jste mu pomohli, ale jenom na chvílku; já ho přece musím odevzdati, kam patří."

Kmocháčkovi to tak trvalo několik roků—již byl velice stár. Ale do posledka již se mrzel a sám Smrti ptal, aby ho vzala. Smrt ho nemohla vzíti, protože si sám přidal svíci dlouhou; musil čekati,

až mu dohoří.

Jednou jel ještě k jednomu nemocnému, aby ho uzdravil. Pomohl mu. Potom se mu Smrt zjevila a vezla se s ním v kočáře. Začala ho lechtati a šustla ho zelenou ratolestí pod krk, on se jí svalil do klína a odespal smrtelným spánkem. Smrt ho uložila v kočáře a utekla pryč. Tu najdou lékaře mrtvého v kočáře ležeti a zavezli ho domů. Celé město a všechny osady želely. "Škoda toho lékaře, jaký to byl dobrý lékař! Dobře pomáhal, takého lékaře již nebude!"

[166]

Syn jednou šel do kostela a kmotřička se s ním potkala. Ptala se ho: "Synu milý, jak se máš?"— On jí pravil: "Už to všelijak; dokud mám, co mi tatíček nahospodařili, dobře je se mnou; ale potom, Pán Bůh ví, jak se mnou bude."—Kmotřička povídala: "Inu, synu můj, neboj se nic, já jsem tvá křestná matka; co tatíček tvůj měl, k tomu já jsem mu pomohla a i tobě výživu dám. Půjdeš k jednomu lékaři za učně a ty budeš chytřejší než on, jenom se pěkně chovej." Potom ho pomastila mastí po spáncích a zavedla k lékaři.

Lékař nevěděl, co je za paní a jakého synka mu do učení vede. Paní přikazovala synkovi, aby se pěkně choval, a lékaře žádala, aby ho dobře učil a k dobrému stavu přivedl. Potom se s ním rozloučila a odešla.

Lékař a chasník šli spolem zeliny sbírat a tomu učni každá ta zelinka křičela, jaký lék nese, a učeň sbíral. Lékař také sbíral, ale nevěděl žádné zeliny, jaký lék která nese. Zeliny učňovy pomohly v každé nemoci. Lékař pravil učňovi: "Ty jsi chytřejší než já; nebo kdo přichází ke mně, já žádnému nevystihnu a ty od každé nemoci znáš zeliny, jak to víš? Ty slyšíš zeliny, každá zelina tobě křičí, jaký lék nese, a já neslyším žádné zeliny. Víš co, budme spolem; já tobě složím svůj list doktorský a budu u tebe nejmenším pomocníkem a chci s tebou býti až do smrti."

Chasník léčil a hojil šťastně, až mu v limbu svíce dohořela.

limbo—underworld, Hades.

Beneš Method Kulda.

BOHEMIAN ENGLISH DICTIONARY

[167]

Abbreviations: s. (substantive) noun; m. masculine; f. feminine, n. neuter; a. adjective, ad. adverb; the verb is shown by the English infinite prefix to. Other parts of speech are readily recognized by the English translation.

With the nouns plural forms are given (either in full or only the ending is shown); this will indicate to what declension the noun belongs. With the adjectives the various gender endings are indicated. Of verbs the infinitive, first person singular of the indicative, past and passive participle and imperative, are given.

[168]

[169]

A

a, and

aby, in order that

ač, ačkoli, although

alespoň, at least, anyhow

ale, but

anděl, s. m., (**andělé**), angel

anglický, -á, -é, a., English

ani, not at all;

ani-ani, neither-nor

ano, yes

asi, about

aspoň, at least

avšak, but

arci, of course

arci, arch, **arcibiskup**, archbishop, **arcikníže**, archduke

až, up to, before

B

badati, badám, badal jsem, badej, investigate

bál (bály), s. m., ball, dance

balvan (balvany), s. m., boulder

barva, (vy) s. f., color, dye
báseň (básně), s. m., a poem
básník, (básníci) s. m., poet
baviti se, to amuse, to enjoy
bažiti, bažím, bažil, to desire
bažina, s. f., swamp
bez, without
bezpečí, (s. m.) security
běžeti, to run;
běžím, běžel, běž!
bída, s. f., distress
bílý, -á, -é, a., white
bláto, s. n., (**bláta**), mud, slush
bledý, -á, -é, a., pale
blesk, s. m., (**blesky**), lightning
blízký, -á, -é, a., near
blíže, nearer
blízko, near
blýskati se, to lighten, to flash
(blýská se, blýskalo se)
bodati, bodám, bodal, bodni, to stab, to pierce
bohatý, -á, -é, a., rich
boj (boje), s. m., fight
bojovati, to fight;
(bojuji, bojoval, bojován, bojuj!)
bok, boky, s. m., side, hip
bohyně, s. f., (**bohyně**), goddess
bolest, s. f., (**bolesti**), pain
bouřka, s. f., (**bouřky**), storm
brambor, s. m., (**brambory**), potato
bráti, to take;
(beru, bral, brán, ber!)
bratr, s. m., (**bratři**), brother
břeh, s. m., (**břehy**), shore
březen, s. m., March
brzo (brzy), soon
bůh, s. m. (bozi), God
buchta, s. f., (**buchty**) coffee cake
býti, to be,
(jsem, byl, bud!)
bydleti, to live, to reside
bydlím, bydlel, obydleno, bydli!
bývalý, -á, -é, a., former, late, past

[170]

C

celý, -á, -é, a., whole, entire
cena, s. f., (**ceny**), the value, the prize
cent, s. m., (**centy**), penny, cent
cesta, s. f., (**cesty**) a journey, the way
cestovati, to travel
(cestuji, cestoval, cestuj!)
cihla, s. f., (**cihly**) the brick
církev, s. f., (**církyve**) the church (relig. society)

císař, s. m., (**císaři**) the emperor
císařský, -á, -é, a., imperial
cit, s. m., (**city**), feeling
citlivý, -á, -é, a., feeling, sensible, perceptible, tender
cizina, s. f., (**ciziny**), foreign land
cizí, -í, a., foreign
cizinec, s. m., (**cizinci**) a foreigner, a stranger
co?, what?
ctíti, to honor
(**ctím, ctíl, ctěn, cti!**)
cukr, s. m., (**cukry**), sugar
cvičiti, (cvičím, cvičil, cvič), to instruct, to train

Č

čarodějník, m. (**ci**), sorcerer
čas, s. m., (**časy**), time, weather
časný, -á, -é, a., early
časový, -á, -é, a., suitable to the times
část, s. f., (**části**), a part
částečně, partly
často, frequently
čerstvý, -á, -é, a., fresh
Čech, s. m., (**Češi**), a Bohemian, a Czech
Čechy, n. pl. f., Bohemia
český, -á, -é, a., Bohemian
červen, s. m., June
červenec, s. m., July
červený, -á, -é, a., red
čest, s. f., (**cti**), honor
četný, -á, -é, a., numerous
čili, or
činiti, to make, to do
(**činím, činil, činěn, čin!**)
čí? of what? of whose?
čipera, (čiperný) smart fellow
čísti, to read
(**čtu, četl, čten, čti!**)
čistý, -á, -é, a., clean, pure
člověk, s. m., (**lidé**), a man (human being)
čtvrť, s. f., (**čtvrťi**), a quarter, a city district
čtyři (or **čtyry**), four
čtenář, reader

D

daleký, -á, -é, a., remote
dáti, to give,
(**dám, dal, dán, dej!**)
dar, n. m. (**dary**), gift
dávati, to give,
(**dávám, dával, dáván, dávej!**)
dcera, s. f., (**dcery**), daughter
dech, s. f., (**dechy**), breath
dědic, s. m., (**dědicové**), heir

dědictví, s. n., (**dědictví**), inheritance
děj, děje, event, dějepis, history
den, s. m., (**dni**), day
denní, -í, a., daily
denně, daily (**adv.**)
děkovati, to thank
 (**děkuji, děkoval, děkuj!**)
deset, ten
deska, s. f., (**desky**), board
dělati, to work; (**dělám, dělal, dělán, dělej!**)
dělník, n. m. (**dělníci**), working-man
děvče, n. p. (**děvčata**), girl
dílna, s. f., (**dílny**), shop
dítě, s. n., (**děti**), child
divadlo, s. n., (**divadla**), theater
divák (ci) s. m., spectator
dívati se, to look
dirka, s. f., (**dirky**) hole
diviti se, to be astonished
 (**divím se, divil se, div se!**)
dívka, s. f., (**dívky**) a girl, a maiden
divný, -á, -é, a., queer
divoký, -á, -é, a., wild
dlaň, s. f., (**dlaně**), the palm
dle, according to
dlouhý, -á, -é, a., long
dlouze, at length
dluh, s. m., (**dluhy**), the debt
dnes, today
dno, s. n., (**dna**), bottom
do, into, to, until
doba, s. f., (**doby**), period, time
dobrák, s. m., (**dobráci**), good man, good fellow
dobrý, -á, -é, a., good
dobročinný, charitable
dobrodruh (zi) s. m., adventurer
docela, entirely
dohoniti, (**dohoním, dohonil, dohoň**), to over take
dolní, -í, a., lower
domáci, -í, a., native;
 (**domáci pán**, landlord)
domek, s. m., (**domky**), cottage, small house
domov, s. m., (**domovy**), home
doma, at home
dosáhnouti, to reach,
 (**dosahuji, dosáhl, dosažen, dosáhni!**)
dostati, to receive
 (**dostávám, dostal, dostaň!**)
dosti, sufficiently
dosud, up to the time
dováděti, (**dovádím, dováděl, dováděj**), to frolic, to play lively
dověsti, to be able or capable, to know;

(dovedu, dovedl, dovedl!)
dovoliti, (dovoluji, dovolil, dovol), to allow
doufati, to hope
(doufám, doufal, doufej!)
drahý, -á, -é, a., dear
dříve, sooner, before
druhý, -á, -é, second, other
drzí, -á, -é, a., impudent
duben, s. m., April
duch, (duchové), s. m., spirit
důležitý, -á, -é, a., important
dům, s. m., (**domy**), house
důvěra, s. f., (**důvěry**), confidence
důvěrný, -á, -é, a., confidential, intimate
důvtipnost, s. f., (**důvtipnosti**) wit
dva, dvě, two
dvacet, twenty
dvacet čtyři, twenty four
dvakrát, twice
dvěře, s. pl. n., door
dvůr, s. m., (**dvory**), court
dýchati, to breathe, to respire
(dýchám, dýchal, dýchán, dýchej!)
dým, s. m., (**dýmy**) the smoke
dynamit, s. m., dynamite
dýmka, s. f., (**dýmky**), a smoke pipe
džbán, s. m., (**džbány**), pitcher

[172]

E

elektřina, (ny), n. f., electricity
elektrický, -á, -é, electric
Evropa, s. f., Europe
Evropan, s. m., (**Evropani**), a European

F

farář, s. m., (**faráři**), parson
fiala, s. f., (**fialy**), violet
Francie, s. f., France
Francouz, s. m., Frenchman
francouzský, -á, -é, a., French

H

had, s. m., (**hadi**), snake
hádká, s. m., (**hádky**), quarrel
háj, s. m., (**háje**), grove
hájití, to defend
(hájím, hájil, hájen, haj!)
haněti, to blame
(haním, haněl, haněn, haň!)
hasiti, to quench
(hasím, hasil, hašen, has!)
hasič, (či) s. m., fireman
hezký, -á, -é, a., nice, pretty

hlad, s. m., hunger
hladový, -á, -é, a., hungry
hlasitě, loudly
hlasitý, -á, -é, a., loud
hlava, s. f., (**hlavy**), head
hledati, to seek, to look for
(**hledám, hledal, hledán, hledej!**)
hleděti, to see, to take care
(**hledím, hleděl, hled!**)
hluboký, -á, -é, a., deep
hmota, s. f., (**ty**), matter
hnědý, -á, -é, a., brown
hněv, s. m., (**vy**), anger
hojně, ad., richly, abundantly
honiti, to chase
(**honím, honil, honěn, hoň!**)
hnáti, to drive
(**ženu, hnal, hnán, žeň!**)
hned, at once
hodina, s. f., (**hodiny**), hour;
pl. **hodiny**, clock
hodný, -á, -é, a., good
hodnost, s. f., (**hodnosti**), value, dignity
hoch, s. m., (**hoši**), boy
holub, s. m., (**holubi**), pigeon
holoubě, s. m., (**holoubata**), young **pigeon, squab**
hora, s. f., (**hory**), mountain
horký, -á, -é, a., hot
horní, a., upper
horník, (ci) s. m., miner
horský, -á, -é, a., mountainous
hořeti, to burn
(**hořím, hořel, hoří!**)
hořký, -á, -é, a., bitter
hospodský, s. m., (**hospodští**), innkeeper, tavernkeeper
hospoda, s. f., (**hospody**), inn, tavern, saloon
hospodář, (ři) s. m., farmer, proprietor
hospodařiti, to keep a farm, to keep house
hrabati, to rake
(**hrabu, hrabal, hrabán, hrab!**)
hovořiti, to speak, to talk
(**hovořím, hovořil, hovořeno, hovoř!**)
hrabě, s. m., (**hrabata**), a count
hrad, s. m., (**hrady**), castle, fort, citadel
hrášek, s. m., (**hrášky**), pea
hráti, to play (upon some instrument)
(**hraji, hrál, hrán, hraj!**)
hráti si, to play (in some game)
hrdina, s. m., (**hrdinové**) a hero
hrozen, s. m., (**hrozny**), grape
hrozný, -á, -é, a., terrible
hrst, s. f., (**hrsti**), a handful
hruška, s. f., (**hrušky**), pear

hrůza (zy), s. f., fright, terror
hříbě, s. n., (**hříbata**), colt
hřích, s. m., (**hříchy**), sin
hřmíti, to thunder
(hřmím, hřměl, hřmi!)
hubička (ky), s. f., kiss
hubiti, to destroy
(hubím, hubil, huben, zahub!)
husa, s. f., (**husy**), goose
hustý, -á, -é, a., thick
hvězda, s. f., (**hvězdy**), star
hvízdati, to whistle
(hvízdám, hvízdal, hvízdej!)
hyzditi, deface, disfigure
(hyzdím, hyzdil, hyžděn, hyzdi!)

CH

chladný, -á, -é, a., cold
chlapec, s. m., (**chlapci**), boy
chléb, s. m., (**chleby**), bread
chlubiti se, to boast
(chlubím se, chlubil se, chlub se!)
choditi, to walk
(chodím, chodil, chod!)
chodník, s. m., (**chodníky**), sidewalk
chrám, s. m., (**chrámy**), the church (building)
chrániti, to protect
(chráním, chránil, chráněn, chraň!)
chrpový, -á, -é, a., colored like cornflower (**chrpa**)
chtíti, to want
(chci, chtěl, chtěn, chtěj!)
chudý, -á, -é, a., poor
chudší, -í, (comp. of a., poor) poorer
chuť, s. f., (**chuti**), taste
chváliti, to praise
(chválím, chválil, chválen, chval!)
chvilka, s. f., (**chvilky**), moment
chvěti se, to shiver, to tremble
(chvěji se, chvěl se, chvěj se!)
chytati, to catch
(chytám, chytal, chytán, chytej!)
chytiti, to capture
(chytám, chytil, chycen, chyt!)
chytrý, -á, -é, a., wise

I

i, and, also
Indián, s. m., (Indiáni), Indian
inu, oh!
inženýr, s. m., (**inženýři**), engineer

J

já, I
jablko, s. n., (**jablka**), apple
jablíčko, s. n., (**jablíčka**), little apple, (diminutive)

jak?, how
jako, like, as
jakýs, -ás, -és, a., some kind of
Jan, s. m., (**Janové**), John
jaro, s. n., (**jara**), the spring
jarní, -í, a., spring
jazyk, s. m., (**jazyky**), tongue, language
jednání, s. n., (**jednání**), action
jeden, -dna, -dno, one
jednou, once, once upon a time
jemný, -á, -é, a., tender
jen, jenom, only
jenž, jež, jež, which
jeptiška, s. f., (**jeptišky**), a nun
ještě, yet, still
jezero, s. n., (**jezera**), lake
jeviti se, to appear, to become visible
(jevím se, jevil se, zjeven, zjev se!)
jídlo, s. n., (**jídla**), meal, food
jih, s. m., South
jinak, otherwise
jinoch, s. m., (**jinoši**), a young man
jiný, -á, -é, a., other, another
Jíra, s. m., nick name for George (Jiří)
jistě, sure (adv.)
jísti, to eat
(jím, jedl, sněden, jez!)
jistý, -á, -é, a., a certain, sure, true
jíti, to go
(jdu, šel, jdi!)
jitro, s. n. (jitra), dawn, morning
již, already
jízda, s. f., (**jízdy**), ride, drive
jižní, -í, a., southern, southerly
jméno, s. n., (**jména**), a name
jmenovati, to call, to appoint
(jmenuji, jmenoval, jmenován, jmenuj!)
jmenovitě, especially
jmění, s. n. (jmění), riches
Josef, s. m., (**Josefové**), Joseph
Josífek, s. m., (**Josífkové**), diminutive of Josef (Joseph)

K

K, ke, ku, to, towards
kabát, s. m., (**kabáty**), coat
kacíř, s. m., (**kacíři**), a heretic
kaliti, to cloud, to trouble, to temper (steel, ocel)
kam?, where? whither?
kámen, s. m., (**kameny**), a stone
kamna, s. n., pl., stove
kanár, s. m., (**kanáři**), a canary
Karel, s. m., Charles

káva, s. f., (kávy), coffee
kázati, to preach
(káži, kázal, kázán, kaž!)

každý, -á, -é, a., each, everybody

kde?, where?

kdo?, who?

kdy?, when? at what time?

kdysi, one day

když, when, as

klamati, to deceive
(klamu, (mám) klamal, klamán, klamej!)

klášter, s. m., (**kláštery**), a monastery

klesati, to sink
(**klesám, klesal, klesej!**)

kletba, s. f., (**kletby**), a **curse, ban**

klíč, s. m., (**klíče**), a key

klid, s. m., peace

klih, s. m., **glue**

klobása, s. f., (**klobásy**), sausage

klobouk, s. m., (**klobouky**), hat

kolo, kola, s. n., wheel

kmotr, s. m., (**kmotři**), godfather

kněz, s. m., (**kněží**), priest

kniha, s. f., (**knihy**), book

knihovna, s. f., (**knihovny**), library

kníže, s. m., (**knížata**), a prince, duke

kopřiva, (vy), s. f., nettle

kocour, s. m., (**kocouři**), tom cat

kocourek, (dimin. of kocour) s. m., (**kocourkové**), little male cat

kočka, s. f., (**kočky**), cat

koláč, s. m., (**koláče**), cooky, cake

konec, s. m., (**konce**), the end

konečně, ad., finally

konev, s. f., (**konve**), tank, pot

kosa, (**sy**), s. f., **scythe**

kořen, (ny), s. m., root

koření, (koření), s. n., spices

koš, s. m., (**koše**), basket

kost, s. f., (**kosti**), bone

kostel, s. m., (**kostely**), church

kouleti, to roll
(**koulím, koulel, koulen, koulej**)

koupati se, to bathe
(**koupám, koupal, koupán, koupej!**)

koupiti, to buy
(**koupím, koupil, koupem, kup!**)

kousek, s. m., (**kousky**), piece, lump

kout, s. m., (**kouty**), a corner

kouzelník, (**ci**), s. m., **sorcerer**

kouzelnice, (**ce**), s. f., **sorceress**

kouzlo, (**la**), s. n., witchcraft

kožešina, (ny), s. f., fur

kovář, s. m., (**kováři**), blacksmith

koza, s. f., (**kozy**), goat
kraj, s. m., (**kraje**), an edge, border, country
krájeti, to cut, to slice
 (krájím, krájel, krájen, krájej!)
krajina, s. f., (**krajiny**), landscape
král, s. m., (**králové**), king
královna, s. f., (**královny**), queen
krám, s. m., (**krámy**), store
krása, s. f., (**krásy**), beauty
krásný, -á, -é, a., beautiful
krátce, shortly (adv.)
krev, s. f., (**krve**), blood
kresliti, to draw
 (kreslím, kreslil, kreslen, kresli!)
křesťan, s. m., (**křesťané**), a Christian
křivý, -á, -é, a., crooked
kříž, (že), s. m., cross
kroj, s. m., (**kroje**), a dress
krok, s. m., (**kroky**), a step
kruh, s. m., (**kruhy**), a ring, circle
krutý, -á, -é, a., cruel, fierce
krýti, to cover
 (kryji, kryl, kryt, kryj!)
kterak, how?
který, -á -é, a., which, what
ku (or **k**), to, towards
kuchařka, s. f., (**kuchařky**), a cook (woman)
kuchyně, (or kuchyň) s. f., (**kuchyně**), kitchen
kůň, s. m., (**koně**), horse
kupec, s. m., (**kupci**), merchant
kupovati, to buy
 (kupuji, kupoval, kupován, kupuj!)
kůže, (že), s. f., leather
kuře, s. n., (**kuřata**), chicken
kus, s. m., (**kusy**), piece
kvěsti, to bloom, to blossom
 (kvetu, kvetl, kveť!)
květen, s. m., (**květny**), May
květina, s. f., (**květiny**), flower
kyselý, -á, -é, a., sour
kyselina, (ny), acid
kýta, s. f., (**kýty**), leg

[176]

L

labuť (ti), swan
lahodný, -á, -é, a., lovely, delicious
lahůdka, (ky), s. f., delicacy
lákati, to tempt, to allure
 (lákám, lákal, lákán, lákej!)
lampa, s. f., (**lampy**) lamp
láska, s. f., (**lásky**) love
laskavý, -á, -é, a., kind

laškovati, to play, to dally,
(**laškuji, laškoval, laškej!**)

lechtati, to tickle
(lechtám, lechtal, lechtán, lechtej!)

lavice, s. f., (**lavice**) bench

ledacos, anything

leden, s. m., January

lehký, -á, -é, light (in weight)

lékař, s. m., (**lékaři**) doctor (physician)

lenoch, s. m., (**lenoši**) lazy man

len, (lny) s. m., flax

lepší, -í, a., better

lesk, (sky) s. m., lustre, brightness

les, s. m., (**lesy**) forest

léto, s. m., (**léta**) summer, year

letní, -í, a., summer

letěti, to fly
(**letím, letěl, leť!**)

letec (tci), s. m., flyer

létati, to fly
(**létám, létal, létej!**)

lev, s. m., (**lvi**) lion

ležeti, to lie
(**ležím, ležel, lež!**)

lézti, to crawl
(lezu, lezl, lez!)

levý, -á, -é, a., left

lhář, s. m., (**lháři**) liar

Lhota, s. f., (**Lhoty**), name of many villages in Bohemia

lhostejný, -á, -é, a., indifferent, careless

líbezný, -á, -é, a., delightful

libra, s. f., (**libry**) pound

lid (or **lidí, lidi**) people

lidstvo, s. n., (**lidstva**), mankind

lidský, -á, -é, a., human

liják, s. m., (**lijáky**) rainstorm

lípa, (py) lindentree, basswood

lýko, (ka), bast

liška, s. f., (**lišky**) fox

list, s. m., (**listy**) leaf

listopad, s. m., November

líčiti, to paint, to describe
(líčím, líčil, líčen, lič!)

líti, to pour
(**liji, lil, lit, lij!**)

lítost, s. f., (**lítosti**) sorrow, grief

litovati, to pity

litovati, (někoho) to regret, to pity

lod', s. f., (**lodi**), ship, boat

loket, s. m., (**lokty**) yard

loket, s. m., (**lokty**) elbow

lovec, s. m., (**lovci**) hunter

lože, s. n., (**lože**) bed

ložnice, s. f., (**ložnice**) bedroom

lžíce, s. f., (**lžíce**) spoon

M

malý, -á, -é, a., little, small

máma, s. f., (**mámy**) mother (colloquial)

marně, in vain

masíčko, s. n., (**masíčka**) diminutive of **maso** (meat)

maso, s. n., (**masa**) meat

mapa, (py) s. f., map

marnivost, (ti) s. f., vanity

másti, to confuse, to mix
(matu, matl, zmaten, mať!)

mluvka (mluvkové), prattler

[177]

mlýn, (ny) s. m., mill

Matěj, s. m., Matthew

matka, s. f., (**matky**), mother

meč, s. m., (**meče**), sword

měkký, -á, -é, a., soft

měřiti, to measure
(měřím, měřil, měřen, měř!)

měšťan, s. m., (**měšťané**) the citizen

město, s. n., (**města**) city

městský, -á, -é, a., urban, of the city

mezi, among, between

mezitím, meanwhile

miláček, s. m., (**miláčkové**) pet

milý, -á, -é, a., dear

milenka, s. f., (**milenky**), sweetheart

milostivě ad., mercifully, graciously

milovati, to love,
(miluji, miloval, milován, miluj!)

ministr, s. m., (**ministři**) minister (executive head; a government secretary)

míniti, to say, to mean
(míním, mínil, míněn)

mír, s. m., (**míry**) peace

míra, s. f., (**míry**) measure

mísník, s. m., (**mísníky**) cupboard

místo, s. n., (**místa**) place, spot

místo, prep., instead

míti, to have
(mám, měl, měj!)

mladík, s. m., (**mladíci**) youth

mladý, -á, -é, a., young

mladší, -í, a., younger

mluviti, to talk, to speak
(mluvím, mluvil, mluven, mluv!)

mluvnice, s. f., (**mluvnice**) grammar

mnich, s. m., (**mniši**) a monk

mnoho, much, a great deal, many

moci, to be able
(mohu, mohl, moz!)

modrý, -á, -é, a., blue

modřina, s. f., (**modřiny**) blue spot caused by blows, bruise
moře, s. n., (**moře**) sea, ocean
moudrý, -á, -é, a., wise
moudřejší, -í, a., wiser
mozek, s. n., (**mozky**) the brain
možný, -á, -é, a., possible
mrak, s. m., (**mraky**), a cloud
mračiti se, to get cloudy, to frown, to darken
(mračím se, I frown, mračil, zamračen, mrač!)
mrhati, to waste
mrtvý, -á, -é, a., dead
mýliti se, to err, to make mistake
mýliti (někoho), to confuse
(mýlím, mýlil, zmýlen, myl!)
myslitel, (é) s. m., thinker
můj, má, mé, (or můj, moje, moji), my, mine
musiti, to be compelled, to must
(musím, musil)
muzika, s. f., (**muziky**) music
muž, s. m., (**muži**) a man
my, we
mysl, s. f., (**mysli**), mind
myšlenka, s. f., (**myšlenky**) a thought
myš, s. f., (**myši**), mouse
myška or **myšička** (diminutive of myš) a little mouse
mzda, (dy), s. f., wages

[178]

N

na, upon, on
nabíratí, to fill up, to scoop
(nabírám, nabíral, nabírán, nabírej!)
nabýti, to gain, to obtain
(nabývám, nabyl, nabyt, nabud!)
náčelník, (ci), s. m., leader
načítí, to begin, to start
(načínám, načínal načínán, načni!)
nad, above
nadace, (nadace), s. f., endowment
nádhera, (ry), s. f., luxury
nadchnouti, to inspire with enthusiasm
(nadchnu, nadchnul, nadšen, nadchni!)
naděje, s. f., (**naděje**), hope
nádherný, -á, -é, a., splendid
nadšený, -á, -é, a., enthusiastic
náhoda, s. f., (**náhody**), accident, chance
nacházeti, to find
(nacházím, našel, nalezen, nacházej!)
nádraží, s. n., (**nádraží**), depot, station
ňadro, s. n., (**ňadra**), bosom
nadutec, (tci), s. m., snob
náhoda, (dy), s. f., chance, accident
náklad, s. n., (**náklady**), the load, cargo, freight
náklonnost, (ti), s. m., inclination, attachment

náhle, ad., suddenly
náměstí, s. n., (**náměstí**), a square, place
nápad, s. m., (**nápady**), idea, fancy
naproti, opposite to
národ, s. m., (**národy**), people, nation
národnost, s. f., (**národnosti**), nationality
národovec, s. m., (**národovci**), patriot
nastati, to begin, to commence
(**nastávám, nastal, nastaň!**)
naš, naše, our, ours
nauka, s. f., (**nauky**), doctrine
navštívit, to visit
(**navštěvuji, navštívil, navštíven, navštiv!**)
ne, not
nebe, s. n., (**nebesa**), heaven
nebo, or
neboť, since, as, because
něco, something
nedaleko, not far from
nehet, s. m., (**nehty**), fingernail
nechat, to leave, to permit
(**nechám, nechal, nech!**)
nejlepší, -í, a., the best
někde, somewhere
někdo, some one
někdy, sometimes, once
několik, some, few
některý, some
nemíti, not to have
Němec, s. m., (**Němci**), a German
neočekávaný, -á, -é, a., unexpected
nepřítel, s. m., (**neprátele**), enemy
nešťastný, -á, -é, a., unhappy
nésti, to carry
(**nesu, nesl, nesen, nes!**)
nestejný, -á, -é, a., uneven
neštěstí, s. m., (**neštěstí**), misfortune
nevědomost, s. f., (**nevědomosti**), ignorance
nevěsta, s. f., (**nevěsty**), bride
než, than
neznámý, -á, -é, a., unknown
nic, nothing
ničiti, to destroy, to annihilate
nikde, nowhere
nikdo, nobody
nikdy, never
nízký, -á, -é, a., low, humble
nyní, at present, now
noc, s. f., (**nocí**), night
noční, -í, -í, a., nightly
noha, s. f., (**nohy**), foot
nositi, to bear, to carry

(nosím, nosil, nošen, nos!)

nově, newly

noviny, s. f., pl., newspaper

nový, -á, -é, a., new

nu, well

nůž, s. m., (**nože**), knife

O

o, about

oba, both

obec, s. f., (**obce**), community

obecenstvo, s. n., (**obecenstva**), the public

oběd, s. m., (**obědy**), dinner

oběť, (ti), s. f., sacrifice

objetí, s. n., (**objetí**), an embrace

oblak, s. m., (**oblaky**), a cloud

obličej, s. m., (**obličej**), face

obchod, (dy), s. m., trade, commerce, business

obchodník, (ci), s. m., merchant

obraz, s. m., (**obrazy**), picture

obvyčej, s. m., (**obvyčeje**), a custom

obyvatel, s. m., (**obyvatelé**), inhabitant

očekávati, to expect

(očekávám, očekával, očekáván, očekávej!)

od, from

oddělení, s. n., (**oddělení**), division, section

odcházeti, to go away

(odcházím, odcházel, odcházej!)

odhadovati, to appraise, to assess

(odhaduji, odhadoval, odhadován, odhaduj!)

odpíratí, to resist, to object

(odpírám, odpíral, odpírán, odpírej!)

odplata, s. f., (**odplaty**), reward

odplatiti, to repay, to recompense

(odplatím, odplatil, odplacen, odplať!)

odkázati, to will

(odkazuji, odkázal, odkázán, odkazuj!)

odpovídati, to rest

(odpovídám, odpovídal, odpovídej!)

odměna, s. f., (**odměny**), reward

odpoledne, afternoon

odpustiti, to forgive, to excuse

(odpustím, odpustil, odpuštěn, odpust!)

odpověděti, to respond, to answer

odstraniti, to remove

(odstraňuji, odstranil, odstranil, odstraň!)

ochotný, -á, -é, a., willing

ochutnávatí, to taste

(ochutnávám, ochutnal, ochutnáván, ochutnej!)

ohromný, -á, -é, a., immense, huge

odkliditi, to clear away

(odklízím, odklízěl, odklizen, odklid!)

odnésti, to carry away, to take away

(odnáším, odnesl, odnesen, odnes!)

okamžení, s. n., (**okamžení**), instant, moment

okno, s. n., (**okna**), window
okraj, (je) s. m., **edge**
oko, s. n., (**oči**), eye
okolo, around
olej, s. m., (oleje), oil
on, ona, ono, (oni, ony, ona), he, she, it (they)
onen, ona, ono, that
opera, s. f., (**opery**), opera
opravdový, -á, -é, a., real
opustiti, to desert
omluva, (vy) s. f., excuse, apology
opustiti, to leave
(**opustím, opustil, opuštěn, opustí!**)
osada, (dy) s. f., settlement, village
oseti, to seed, to plant
(osívám, osíval, oseto, osej!)
osloviti, to accost, to address
(oslovuji, oslovil, osloven, oslov!)
orati, to plow
(orám, oral, orán, orej!)
osel, s. m., (**osli**), donkey
ospalý, -á, -é, a., sleepy, drowsy
ostatní, -í, a., remaining
ostuda, (dy), s. f., **shame, disgrace**
otec, s. m., (**otcové**), father
otéci, to swell (as in disease)
(otéká, oteklo, otečeno)
otrok, (ci) s. m., slave
otroctví, s. n., slavery
otcův, -ova, -ova, a., **father's**
otevřítí, to open
(otvírám, otevřel, otevřen, otevři!)
ovoce, s. n., (**ovoce**), fruit
oženiti se, to marry
(ožením, oženil, oženěn, ožeň!)

P

padesát, fifty
padati, to fall
(**padám, padal, padni!**)
padělati, to forge, to imitate
(padělám, padělal, padělán, padělej!)
pak, then
palác, s. m., (**paláce**), palace
páliti, to burn
(**pálím, páčil, pálen, pal!**)
památný, -á, -é, a., memorial, memorable
pamatovati si, to remember
(pamatuji, pamatoval, pamatováno, pamatuj!)
paprsek, (sky) s. m., ray
pán, s. m., (**páni**), gentleman
(pane! Sir!)
paní, s. f., (**paní**), lady, madame
pamatovati, remember
(**pamatuji, pamatoval, pamatuj!**)

pamětník, s. m., (**pamětníci**), **contemporary witness**
panovati, to rule
(panuji, panoval, panován, panuj!)
panovník, s. m., (**panovníci**), ruler
pára, s. f., (**páry**), steam
párati, to rip
(páru, páral, párán, párej!)
park, s. m., (**parky**), park
parostroj, s. m., (**parostroje**), **the steam engine**
pata, s. f., (**paty**), heel
patřiti, (někomu) to belong
(patřím, patřil, patří!)
patřiti, (na něco), to gage upon
pátý, -á, -é, fifth
pavouk, s. m., (**pavouci**), spider
pavouček, diminutive of **pavouk** s. m., (**pavoučkové**), a little spider [181]
pec, s. f., (**pece**), baker's oven
(peku, pekl, pečen, pec!)
péci, to bake
(peku, pekl, pečen, pec!)
pekař, s. m., (**pekaři**), baker
peklo, s. n., (**pekla**), hell
pěkný, -á, -é, a., fine, handsome
peníz, s. m., (**peníze**), coin (money)
péra, s. n., (**péra**), pen, feather
peřina, s. f., (**peřiny**), feather bed
pes, s. m., (**psi**), dog
pecka, (**ky**) s. m., stone in fruit, seed
pěst, s. f., (**pěsti**), fist
Petr, s. m., Peter
piano, s. n., (**piana**), piano
pícka, (diminutive of pec), s. f.
(pícky), a little oven
písek, s. m., (**písky**), sand
píti, to drink
(piji, pil, pit, pij!)
pivo, s. n., (**piva**), beer
plášť, s. m., (**pláště**), mantle
plniti, to fill
(plním, plnil, plněn, plň!)
plný, -á, -é, a., full
plouti, to sail
(pluji, plul, pluj!)
po, after
počet, s. m., (**počty**), number, calculation
pocta, s. f., (**pocty**), honor
podařiti se, to succeed
(podařím, podařil, podařen, podař!, podařilo se mi to udělat)
pod, under
poddaný, -á, -é, a., subject
podezřelý, -á, -é, a., **suspicious**
podlaha, s. f., (**podlahy**), floor
podmět, s. m., (**podměty**), the subject
podoba, s. f., (**podoby**), a likeness

podzimní, -í, a., autumnal
pohádka, s. f., (**pohádky**), story, fairy tale
pohan, s. m., (**pohani** or **pohané**), pagan, heathen
pohrdati, to despise
pochutnati si, to enjoy in eating
(**pochutnávám si, pochutnal, pochutnej!**)
pohrdati, to scorn, to disdain
(**pohrdám, pohrdal, pohrdán, pohrdej!**)
pokoj, s. m., (**pokoje**), room, peace
pole, s. n., (**pole**), field
poledne, s. n., (**poledne**), noon
polokoule, s. f., (**polokoule**), hemisphere
ploditi, to produce, to bear, to generate
(**plodím, plodil, plozen**)
položiti, to lay, to place
(**pokládám, položil, položen, polož!**)
pomoci, to help
(**pomáhám, pomáhal, pomoz!**)
pomoc, s. f., (**pomoci**), the help
pomyšliti, to think
(**pomýšlím, pomýšlel, pomýšlen, pomysli!**)
poněvadž, because
porážka, s. f., (**porážky**) a defeat
poraniti, to hurt
(**poráním, poranil, poraněn, poraň!**)
porovnatí, to compare
(**porovnávám, porovnal, porovrán, porovnej!**)
pohroziti, to threaten
poslati, to send
(**posílám, poslal, poslán, pošli!**)
poslední, -í, a., the last
postel, s. f., (**postele**), the bed
posud, still
potají, secretly
pokrok, (**ky**) s. m., progress, advancement
potkati, (or **potkávati**) to meet
(**potkávám, potkal, potkán, potkej!**)
potom, afterwards
potřeba, s. f. (**potřeby**), the need
potřebovati, to need, to stand in need of
poměr, s. m., ratio, proportion
poměry, (pl.), circumstances, conditions
pomsta, (ty) s. f., vengeance
popud, (dy) s. m., impulse, motive
potopa, (py) s. f., flood, deluge
potutelný, -á, -é, a., malicious, scornful
poupě, s. n., (**poupata**), bud
povaha, s. f., (**povahy**), character
pověra, s. f., (**pověry**), superstition
povolati, to call
(**povolám, povolal, povolán, povolej!**)
povstati, to rise up
(**povstávám, povstal, povstaň!**)
povrch, (**chy**) s. m., surface

pozdě;, late; **později**, later
pozdrav, s. m., (**pozdravy**), the salute, greeting
pozdraviti, to greet, to salute
(**pozdravuji, pozdravil, pozdraven, pozdrav!**)
(**pozdrav tě Bůh!** God bless you!)

poznati, to recognize
(**poznávám, poznal, poznán, poznej!**)

pozorně, carefully

pozvání, s. n., (**pozvání**), a summons, invitation

pro, for

práce, s. f., (**práce**), the work

pracovati, to work
(**pracuji, pracoval, pracován, pracuj!**)

práh, s. m., (**prahy**), threshold

Praha, s. f., Prague

prach, s. m., (**prachy**), dust, gun powder

prachová peřina, downy bed

Praha, s. f., Prague

pramen, s. m., (**prameny**), a spring, source

prapor, s. m., (**prapory**), the flag, colors

pravda, s. f., (**pravdy**), the truth

pravdomluvný, -á, -é, a., veracious, honest

právě, just

praviti, to say
(**pravím, pravil, praven, prav!**)

pravý, -á, -é, a., right

před, before, in front of

předek, (dkové) s. m., ancestor

předehtati, to overcome in race

přece, still, anyway

představení, (ní) s. n., performance, presentment

představiti si, to imagine, to fancy

přednáška, s. f., (**přednášky**), lecture

předně, first

přední, -í, in front, one of the first

překvapení, s. n., (**překvapení**), the surprise

přehryznouti, to bite across, to gnaw
(**přehryznu, přehryzl, přehryznut, should be přehryzej**)

překážet, to hinder, to obstruct
(**překážím, překážel, překáže!**)

překlad, (dy) s. m., translation

přeložiti, to translate
(**překládám, přeložil, přeložen, přelož!**)

přerušiti, to interrupt
(**přerušuji, přerušil, přerušen, přeruš!**)

přes, over, across

princ, s. m., (**princové**), the prince

princezna, s. f., (**princezny**), the princess

první, -í, -í, a., the first

při, at

příčina, s. f., (**příčiny**), a cause

přičiti se, to be offensive, repugnant

přihoditi se, to happen
(**přiházím, přihodil**)

přicházeti, to come
(**přicházím, přicházel, přijd!**)

příjem, n. m. (**příjmy**), the revenue, receipt

přijímati, to receive
(**přijímám, přijímal, přijímán, přijímej!**)

příklad, s. m., (**příklady**), example

příkop, (**py**) s. m., ditch, trench

příliš, too

přílišný, -á, -é, excessive

přímý, direct, frank, open

přiměřený, -á, -é, a., corresponding, suitable

přinésti, to bring
(**přinesu, přinesl, přinesen, přines!**)

příprava, s. f., (**přípravy**), the preparation

příprava, (**vy**) s. f., preparation

příroda, s. f., (**přírody**), the nature

přítel, s. m., (**přátelé**), friend

přísudek, s. m., (**přísudky**), the predicate

přisuzovati, to award, to adjudge
(**přisuzuji, přisuzoval, přisuzován, přisuzuj!**)

přítelkyně, s. f., (**přítelkyně**), lady friend

přítomný, -á, -é, a., present

přivázati, to tie to, to fasten

přivésti, to bring
(**přivádím, přivedl, přiveden, přived!**)

přívětivý, -á, -é, a., friendly, kind

přívětivý, -á, -é, a., friendly follower, partisan

příznivý, -á, -é, a., favorable

pro, for

probuditi se, to awake
(**probouzím, probudil, probuzen, probud!**)

proč?, why?, what for?

prodati, to sell
(**prodávám, prodal, prodán, prodej!**)

prodej, s. m., (**prodeje**), the sale

prosinec, s. m., (**prosince**), December

prositi, to beg, to ask for a favor
(**prosím, prosil, prošen, pros!**)

proslulý, -á, -é, a., celebrated

prostý, -á, -é, a., simple

prospěti, to be of benefit, to be useful
(**prospívám, prospěl, prospěj!**)

prospěti v něčem, to be proficient

prostředek, s. m., (**prostředky**), the middle

proti, against, opposite to

protože, because

provaz, s. m., (**provazy**), rope

pruhovaný, -á, -é, a., striped

psáti, to write
(**píši, psal, psán, piš!**)

ptáče, s. m., (**ptáčata**), young bird

pták, s. m., (**ptáci**), bird

ptáti se, to ask, inquire
(**ptám se, ptal se, ptej se!**)

půda, s. f., (**půdy**), the earth, the ground

půl, half

půlnoc, s. f., (**půlnoci**), midnight

pustiti, release, let go

(**pouštím, pustil, puštěn, pust!**)

pustý, -á, -é, a., deserted

pyšný, -á, -é, a., proud

R

ráčiti, to please, to condescend

(**ráčím, ráčil, rač!**)

řádit, to rage, to act with fury

řaditi, to range, to arrange

rád, -a, -o, a., glad, gladly, willingly;

míti rád, to like

rada, s. f., (**rady**), advise, council

rádce, s. m., (**rádcové**), adviser

radost, s. f., (**radosti**), joy

ráj, s. m., (**ráje**), paradise

rakev, s. f., (**rakve**), coffin

Rakousko, s. n., Austria

rána, s. f., (**rány**), a wound, a blow

raniti, to wound

(**raním, ranil, raněn, rač!**)

ranní, -í, a., of morning

rej, (**je**) s. m., dance, fancy drill

ráno, s. n., (**rána**), the morning

réva, s. f., (**révy**), grape vine

řemeslo, (**la**) s. n., trade, craft

řešiti, to solve

(**řeším, řešil, řešeno, řeš!**)

řezba, (by) s. f., carving

říci, to say, to tell

(**říkám, říkal, řečeno, říkej!**)

ročně, yearly, every year

rodiče, s. m., (**rodiče**), parents

rod, (**dy**) s. m., birth, origin, gender, family

rodina, s. f., (**rodiny**), family

rok, s. m., (**roky**), year

roucho, s. n., (**roucha**), robe, gown, vestment

rovně, straight

rovněž, also, as well

rovný, -á, -é, a., straight, even, equal

rozděliti, to divide

(**rozděluji, rozdělil, rozdělen, rozděl!**)

rozdíl, s. m., (**rozdíly**), difference

rozebrat, to take to pieces, to analyze

(**rozebírám, rozebral, rozebírán, rozebírej!**)

rozhled, (**dy**) s. m., view, outlook

rozepře, s. f., (**rozepře**), a quarrel

rozházeti, to scatter

(**rozházím, rozházel, rozházen, rozházej!**)

rozjímání, s. n., (**rozjímání**), meditation

rozkaz, s. m., (**rozkazy**), order
rozkoš, (**še**) s. m., pleasure, rapture, bliss
rozmluva, s. f., (**rozmluvy**), conversation, talk
rozmrzelý, **-á**, **-é**, a., morose, ill humored
rozpak, s. m., (**rozpaky**), embarrassment
rozpráva, s. f., (**rozprávky**), talk, discourse
rozšířiti, to extend, to spread
(**rozšírui**, **rozšířil**, **rozšířen**, **rozšíř!**)
roztrhati, to tear, to tatter
(**roztrhám**, **roztrhal**, **roztrhán**, **roztrhej!**)
rozuměti, to understand
(**rozumím**, **rozuměl**, **rozuměn**, **rozuměj!**)
ruda, (**dy**) s. f., ore
ruka, s. f., (**ruky**, dual **ruce**), hand
růst, to grow
(**rostu**, **rostl**)
různice, (**nice**), s. f., quarrel, disagreement
různý, **-á**, **-é**, a., various
růže, s. f., (**růže**), a rose
růžový, **-á**, **-é**, a., rose colored, pink, rose
ryba, s. f., (**ryby**), fish
rým, s. m., rhyme
rytina (**ny**), s. f., engraving
rytíř, s. m., (**rytíři**), a knight

[185]

Ř

řád, s. m., (**řády**), order, rule, system
řada, s. f. (**řady**), rank, line, file
řeč, s. f., (**řeči**), language, speech
řeka, s. f., (**řeky**), river
řemeslo, s. n., (**řemesla**), trade
řici, to say
(**říkám**, **řekl**, **řčen**, **rci!**)
říditi, to guide, to manage
(**řídím**, **řídil**, **řízen**, **řid!**)
říjen, s. m., (**říjny**), October
říše, s. f., (**říše**), an empire
říznouti se, to cut one's self
(**říznu**, **řízl**, **říznut**, **řízni!**)
řvát, to howl
(**řvu**, **řval**, **řván**, **řvi!**)

S

s, **se**, with
sad (**dy**), s. m., orchard, garden, park
sám, **sama**, **samo**, himself, alone
samouk (**ci**), s. m., self educated man
samotný, **-á**, **-é**, a., alone
sázeti, to plant
(**sázím**, **sázel**, **sázen**, **sad!**)
sbor, (**ry**) s. m., assembly
sdužení, s. n., (**sdružení**), association, alliance
seděti, to sit
(**sedím**, **seděl**, **sed!**)

sedlák, s. m., (**sedláci**), farmer
sehnouti se, to bend down
(**shýbám se, sehnul se, sehni se!**)
sejítí se, to come together
(**scházím se, sešel se, sejdí se!**)
sejmouti, to take off
(**snímám, sňal, sňat, sejmi!**)
sem, hither, over here
semeno, s. n., (**semena**), the seed
sen, s. m., (**sny**), the dream
sestra, s. f., (**sestry**), sister
setník, (**ci**) s. m., captain
sever, s. m., (**severy**), north
severní, -í, a., northerly, northern
shoda, (**dy**) s. m., agreement
shodovati se, to agree
(**shoduji, shodoval, dohodnuto, shodni!**)
shluk, (**ky**) s. m., concourse, crowd
schopný, -á, -é, a., able, suitable
schovati, to hide
(**schovávám, schoval, schován, schovej!**)
schůze, s. f., (**schůze**), meeting
shromáždění, s. n., (**shromáždění**), meeting, assemblage
sice, although
sirotek (sirotci), s. m., an orphan
sídlo, s. n., (**sídla**), seat, residence
síla, s. f., (**síly**), the strength
silně, strongly
silný, -á, -é, a., strong
símě, s. n., (**semena**), the seed
skákati, to jump
(**skáči, skákal, skákej!**)
skála, s. f., (**skály**) a., rock
skalnatý, -á, -é, a., rocky
(**Skalnaté Hory**, Rocky Mountains)
skládati, to compose
(**skládám, skládal, skládán, skládej!**)
sklenice, s. f., (**sklenice**) drinking glass
sklo, s. n., (**skla**) glass
skočiti, to jump
(**skočím, skočil, skoč!**)
skromný, -á, -é, a., modest
skrýti, to hide
(**skrývám, skrýval, skrýván, skrývej!**)
skrytý, -á, -é, hidden
skutek, s. m., (**skutky**) a deed, act
skutečnost, s. f., (**skutečnosti**) reality, actuality
skutečný, -á, -é, a., real
skvost, (sty) jewel
slabika, s. f., (**slabiky**) syllable
slabý, -á, -é, a., feeble
sladký, -á, -é, a., sweet
sláma, s. f., (**slámy**) straw
slamník, s. m., (**slamníky**) mattress

sláva, s. f., (**slávy**) the glory
slaviti, to celebrate
 (**slavím, slavil, slaven, slav!**)
slavný, -á, -é, a., celebrated
slepec, s. m., (**slepci**) a blind man
slepice, s. f., (**slepice**) hen
slepý, -á, -é, a., blind
slibovati, to promise
 (**slibuji, sliboval, slibován, slibuj!**)
sličný, -á, -é, a., beautiful, lovely
slza, (zy) s. f., tear
sloužiti, to serve
 (**sloužím, sloužil, sloužen, služ!**)
Slovan, s. m., (**Slovani** or **Slované**) Slav
slovo, s. n., (**slova**) word
slunce, s. n., (**slunce**) sun
sluha, s. m., (**sluhové**) servant
služeti, (něco) to fit, become,
 (**sluší, služelo**)
slušný, -á, -é reasonable, suitable
služba, s. f., (**služby**) service, employment
slyšeti, to hear
 (**slyším, slyšel, slyšen, slyš!**)
smáti se, to laugh
 (**směji se, smál se, směj se!**)
směr, s. m., (**směry**) direction, tendency
směšný, -á, -é, a., ridiculous
smělý, -á, -é, a., bold
směti, to be allowed, permitted
 (**smím, směl, směj!**)
smilovati se, to have mercy
 (**smiluji se, smiloval se, smiluj se!**)
smlouva, (vy) s. f., agreement
smích, s. m., (**smíchy**) laughter
smrt, s. f., (**smrti**) death
smutek, s. m., (**smutky**) grief, affliction
smutný, -á, -é, sad, melancholy
smysl, s. m., (**smysly**) sense
smýšleti, to think, to mean
smyslný, -á, -é, a., sensual
snadný, -á, -é, a., easy
snaha, s. f., (**snahy**), effort, endeavor
sněm, s. m., (**sněmy**) congress
snídaně, s. f., (**snídaně**) breakfast
sníh, s. m., (**sněhy**) snow
snísti, to devour, to eat up
 (**sním, snědl, sněden, sněž!**)
snítí, to dream
 (**sním, snil, sněn, sni!**)
snoubenec, s. m., (**snoubenci**) a betrothed
sok, s. m., (**soci**) rival
sokyně, s. f., (**sokyně**) woman rival
soud, s. m., (**soudy**) court, trial
soudruh, s. m., (**soudruzi**) comrade

souhlas, s. m., (**souhlasy**) accord, consent
souhláska, s. f., (**souhlásky**) consonant
soused, s. m., (**sousedí**) neighbor
souvěký, -á, -é, a., contemporary
spáliti, to burn
(**spálím, spálil, spálen, spal!**)
spáti, to sleep
(**spím, spal, spi!**)
spis, s. m., (**spisy**) writing
spisovatel, s. m., (**spisovatelé**) author
spojený, -á, -é, a., united;
Spojené Státy, United States
spodní, -í, a., lower, under
srdce, s. n., (**srdce**) heart
srdíčko, s. n., (**srdíčka**) heart (diminut.)
srpen, s. m., (**srpny**) August
stále, continually
stálý, -á, -é, a., constant
starosta, s. m., (**starostové**) president, mayor of the town
starší, -í, a., older
starý, -á, -é, a., old
stát, s. m., (**státy**) state
statek, s. m., big farm, estate
státi, to stand
(**stojím, stál, stůj!**)
státi (něco), to cost, to be worth
státi se něčím, to become something
(**stávám se, stal se, staň se!**)
stav, s. m., (**stavy**) stand, rank
stavba, s. f., (**stavby**) a building
sten, (**steny**) s. m., groan
stéblo, s. n., (**stébla**) a stalk
stěhovati se, to move
(**stěhuji se, stěhoval se, stěhuj se!**)
stěna (ny), s. f., wall
stihnouti (něco), to reach, to attain something
(**stihnu, stihlo, stihni!**)
stočený, -á, -é, a., curled up
století, s. n., (**století**) a century
stoupnouti si, to step
(**stoupnu, stoupl, stoupni si!**)
strava (vy) s. f., board, fare
strast (sti), s. f., grief, woe
strach, s. m., (**strachy**) fear
strana, s. f., (**strany**) side, party
strašný, -á, -é, a., horrible
stráž (že) s. f., guard
strčiti, to push, to thrust
střed (dy) s. m., middle, center
strom, s. m., (**stromy**) a tree
stručně, briefly
struna, s. f., (**struny**) a string
střevíček, s. m., (**střevíčky**) a slipper

stříleti, to shoot
(**střílím, střílel, střílen, střílej!**)
stůl, s. m., (**stoly**) a table
svaliti, to roll down
(**svalím, svalil, svalen, sval!**)
suchý, -á, -é, a., dry
suše, dryly
svatý, -á, -é, a., holy
svět, s. m., (**světy**) world
světlo, s. m., (**světla**) light
světnice, s. m., (**světnice**) room
svítiti, to shine
(**svítím, svítil, svícen, svít!**)
svoboda, s. f., (**svobody**) liberty, freedom
svobodný, -á, -é, a., free (unmarried)
svornost (ti) s. f., concord, harmony
syn, s. m., son

[188]

Š

šat, s. m., (**šaty**), dress
šero (ra), s. n., dusk
šerý, -á, -é, a., gray
škoda, s. f., (**škody**), damage, pity
škoda, (dy), s. f., damage, loss
škola, s. f., (**školy**), school
šlechta, s. f., (**šlechty**), nobility
šlechtic, s. m., (**šlechtici**), nobleman
špatný, -á, -é, a., bad
špatně, bad (adv.)
špička, s. f., (**špičky**), point, tip, toe
šťastný, -á, -é, a., happy
štedrý, -á, -é, a., bountiful,
štedry večer, Christmas day
štěstí, s. n., (**štěstí**), happiness, fortune
štíhlý, -á, -é, a., slender
šup!, hop!

T

táčky, s. (only plural), the visit
táhnouti, to draw
(**táhnou, táhl, tažen, táhni!**)
tajný, -á, -é, a., secret
tak, so
také, (or **taky**), also
takový, -á, -é, a., such
takže, so that
tam, there
tamto, yonder, over there
tancovati, to dance
(**tancuji, tancoval, tancuj!**)
tázati se, to ask, to question
(**táží se, tázal se, tážán, taž se!**)
táta, s. m., (**tátové**), father

ted', now
téci, to run, to flow, to pour
 (**teku, tekl, tec!**)
tekutina (ny), s. f., liquid
tělo, s. n., (**těla**), body
telegram, s. m., (**telegramy**), telegram
ten, ta, to, this, that, it
tento, tato, toto, this
terč s. m., (**terče**), target
teta, s. f., (**tety**), aunt
těž, also
ticho, s. n., (**ticha**), silence
tichý, -á, -é, a., quiet, calm, silent
tisíc, s. m., (**tisíce**), thousand
tisknouti, to press, to squeeze, to print
 (**tisknu, tiskl, tištěn, tiskni!**)
titul s. m., (**ly**), title
tíž, s. f., (**tíže**), heavy load, heaviness, weight, difficulty
tlačiti, to press
 (**tlačím, tlačil, tlač!**)
tobolka, s. f., (**tobolky**), pocket-book
touha, s. f., (**touhy**), desire, longing
továrna, s. f., (**ny**), factory
trápiti, to torment, to torture
 (**trápím, trápil, trápen, trap!**)
trest, s. m., (**tresty**), punishment
trochu, some, a little
trouba, s. f., (**-by**), oven, trumpet
trůn, s. m., (**trůny**), throne
tři, three
tu, here
tucet, s. m., (**tucty**), dozen
tudíž, thence
tupiti, to blame, to slander
 (**tupím, tupil, tupěn, tup!**)
tušiti, to have a presentiment, to anticipate, to guess
 (**tuším, tušil, tušen, tuš!**)
tužka, s. f., (**tužky**) pencil
tvář, s. f., (**tváře**) face
tvrdý, -á, -é, a., hard
tvůj, -á, -é, thy, thine, your
ty, you, thou
týrati, to abuse, to maltreat

[189]

U

u, at, by
ubohý, -á, -é, a., poor, pitiful
uctíti, to treat, to honor
 (**uctím, uctil, uctěn, ucti!**)
účastniti se, to participate, to take a part in,
 (**účastním se, účastnil se, účastněn, účastni se!**)
učenec, s. m., (**učenci**) scholar, learned man
učiniti, to do, to make

(učiním, učinil, učiněn, učíň!)
učitel, s. m., (**učitelé**) teacher, instructor
učiti, to teach
(učím, učil, učen, uč!)
učiti se, to study, to learn
(učím se, učil se, uč se!)
úchvatný, -á, -é, a., ravishing
udatný, -á, -é, a., brave
udělati, to do, to make
(udělám, udělal, udělán, udělej!)
ukázati, to show
(ukazuji, ukázal, ukázán, ukaž!)
ukazovati, to point out, to show
(ukazuji, ukazoval, ukázán, ukazuj!)
úkryt (ty), s. m., cover, hiding place
ukousnouti, to bite off,
(ukousnu, ukousl, ukousnut, ukousni!)
uleknouti se, to be frightened,
(uleknu se, ulekl, ulekni se!)
ulice, s. f., (**ulice**) street
úloha, s. f., (**úlohy**) lesson
umačkat, to crush to death
(umačkám, umačkal, umačkán, umačkej!)
umělec, s. m., (**umělci**) an artist
umění, s. n., (**umění**) art
uměti, to know, to be capable of doing
(umím, uměl, uměj!)
umírati, to die
(umírám, umíral, umírej!)
upadnouti, to fall
(upadnu, upadl, upadni!)
úpadek (dky), s. m., failure, bankruptcy
upřímný, -á, -é, a., sincere, frank
úroda (dy), s. f., crop, harvest
urážka, s. f., (**urážky**) offense, injury
úředník, s. m., (**úředníci**) officer, officeholder
uschovati, to hide
(uschovám, uschoval, uschován, uschovej!)
uslyšeti, to hear
(uslyším, uslyšel, uslyšen, uslyš!)
usmáti se, to smile,
(usměji se, usmál se, usměj se!)
úsměv, s. m., (**úsměvy**) a smile
uštěpačný, -á, -é, scoffing, sneering
utéci, to run away,
(uteku, utekl, utec!)
útrata, s. f., expense, outlay
útěk, s. m., (**útěky**) flight
útok, s. m., (**útoky**) attack, assault
utrpení (ní), s. n., suffering, affliction
uviděti, to spy some one, to see, to find out,
(uvidím, uviděl, uviděn!)
úvod, s. m., (**úvody**) introduction
uzda (dy), s. f., bridle
úžas (sy), s. m., astonishment

užívat, to use
(**užívám, užíval, užíván, užívej!**)

V

v, ve, in

válec

válka, s. f., (**války**), war

Vánoce, pl., Christmas

vařiti, to cook

(**vařím, vařil, vařen, vař!**)

váha (hy), s. f., weight, scales

varhany, s. f., (plural) organ

Váš, Vaše, Vaše, your, yours

vášeň, s. f., (**vášně**), passion

vážně, ad., gravely, solemnly

vavřín, s. m., (**vavříny**), laurel

věc, s. f., (**věci**), thing

večer, s. m., (**večery**), evening

večerní, -í, a., evening

večeře, s. f., (**večeře**), supper

večeřeti, to sup

(**večeřím, večeřel, večeř!**)

věčnost, s. f., (**věčnosti**), eternity

věčný, -á, -é, a., eternal

věda, s. f., (**vědy**), science

věděti, to know

(**vím, věděl, věz!**)

vědomě, ad., knowingly

vedlejší, -í, -í, a., next, adjoining

vedle, next to, beside, on the side

vedoucí, -í, a., leading

vejce, s. n., (**vejce**), egg

vejíti, to step in

(**vejdu, vešel, vejdi!**)

věk, s. m., (**věky**), age, period

věnc, s. m., (**nec**), wreath, garland

veleti, to command

(**velím, velel, velen, vel!**)

velký, -á, -é, a., big, large, great

velice, very

ven, out

venku, outside, outdoor

věrný, -á, -é, a., true, faithful

veselka svatba, wedding

vesele, merrily

veselý, -á, -é, a., merry, joyful

vesměs, altogether

Vesna, s. f., (**Vesny**), Spring

vésti, to lead

(**vedu, vedl, veden, ved!**)

věta, s. f., (**věty**), sentence

větev, s. f., (**větve**), branch

vézt, to haul

(vezu, vezl, vezen, vez!)

věž, s. f., (**věže**), tower

více, more

viděti, to see
(**vidím, viděl, viděn, viz!**)

Vídeň, s. f., (**Vídně**), Vienna

víko (ka), s. n., lid, cover

vila (ly), s. f., country mansion

víla (ly), s. f., fairy

vina, s. f., (**viny**), fault, blame

vinný, -á, -é, a., guilty, culpable

víno, s. n., (**vína**), wine

viseti, to hang
(**visím, visel!**)

vítěz (tězové), s. m., victor

vítězství (ví), s. n., victory

vlas, s. m., (**vlasy**), hair

vlast, s. f., (**vlasti**), fatherland

vlastenec, s. m., (**vlastenci**), patriot

vlastnost, s. f., (**vlastnosti**), quality, property

vlídný, -á, -é, a., kind

vlk, s. m., (**vlci**), a wolf

vlna, s. f., (**vlny**), a wave, wool

vnuk, vnouče, s. n., (**vnoučata**), grandchild

voda, s. f., (**vody**), water

voják, s. m., (**vojáci**), soldier

volati, to call
(**volám, volal, volán, volej!**)

volba, s. f., (**volby**) election

voliti, to elect, to choose, to select
(**volím, volil, volen, vol!**)

volnost (sti), s. f., freedom

vrata, pl. n., gate

vrátiti, to return
(**vrátím, vrátil, vrácen, vrať!**)

vrch, s. n., (**vrchy**), a hill, a height

vrchní, -í, a., upper

vtěti, to stir, to churn
(**vtím, vrtěl, vrt!**)

vstáti, to stand up, to rise
(**vstávám, vstal, vstaň!**)

však, but, well

všady, všudy, ad., everywhere

všecek, všecka, všecko, all, everything

všední (í), a., common, every day

všechn, všechna, všechno, all, everything

vteřina (ny), s. f., second

vůbec, in general

vůle, s. f., (**vůle**), the will

vůz, s. m., (**vozy**), wagon

vy, you

vydělati, (or **vydělávati**) to earn,
(**vydělám, vydělal, vydělán, vydělej!**)

vyhnati, to expel, to drive out
 (vyženu, vyhnal, vyhnán, vyžeň!)
výcvik (ky), s. m., training, instruction
výbuch (chy), s. m., explosion
východ, s. m., (východy), east, outlet
východní, -í, easterly, eastern
vyjádřiti, to express, to utter
 (vyjadřuji, vyjádřil, vyjádřen, vyjádři!)
vyjeti, to ride out
 (vyjedu, vyjel, vyjet, vyjed!)
vykonati, to do, to perform
 (vykonám, vykonal, vykonán, vykonej!)
výkon (ny), s. m., function, act, performance
výkop, s. m., (výkopy) the dugout
výlet, s. m., (výlety), outing, picnic
výnosný, -á, -é, a., productive, fertile
vypravovati, to narrate, to tell
výrok, s. m., (výroky), the statement, utterance, predicate
vysoký, -á, -é, a., high
vysoce, highly
vytékati, to flow out
 (vytékám, vytékal, vytékej!)
výtečný, -á, -é, a., eminent, excellent
výtka (ky), s. f., censure, blame
vývoj (je), s. m., evolution, development
vždy, always
vzchopiti se, to get up, to arise
vznik (ky), s. m., origin, source
vzdychati, to sigh
vzdor, (ry), s. m., spite, defiance
vzíti, to take
vztek (ky), s. m., rage, anger
vždyť, interjection, since, well

Z

z, ze, from, out, of
za, behind, after, during, for
zabítí, to kill
 (zabím, zabíjel, zabit, zabij!)
začínati, to begin
záda, pl. n., back
zadní, -í, a., rear
zaházeti, to throw away, to reject
zahrada, s. f., (zahrady), garden
zahradník, s. m., (zahradníci), gardener
záhy, soon
zaklepati, to rap
záchvat (ty), s. m., (z nemoci), attack, (**z radosti**) ecstasy
zájem (my), s. m., interest
zákon (ny), s. m., law
zámek, s. m., (zámky), lock, castle
zárodek (dky), s. m., germ, origin
zápas (sy), s. m., struggle, fight

západ, s. m., (**západy**), west, sunset
západní, -í, a., westerly
zapadati, to set
zapískati, to whistle
započítati, to begin
(**započnu, započal, započat, započni!**)
zasít, to sow
zase, again
zasednouti, to sit to
zasnoubení, s. n., (**zasnoubení**), betrothal
zástup, s. m., (**zástupy**), a band, throng
závist, s. f., (**závisti**), jealousy, envy
zástěra, s. f., (**zástěry**), apron
zatočiti, to turn, to twist
zboží, s. n., (**zboží**), goods
zbraň, s. f., (**zbraně**), weapon, arm
zcela, entirely
zde, here
zdraví, s. n., (**zdraví**), health
zdraviti, to greet
zelený, -á, -é, a., green
zelí, s. n., (**zelí**), cabbage
zelenina (ny), s. f., greens, vegetables
země, s. f., (**země**), land, earth
zhotoviti, to make
(**zhotovuji, zhotovil, zhotoven, zhotov!**)
zima, s. f., (**zimy**), winter, cold
zimní, -í, a., winter, wintry
zjistiti, to ascertain
změna (ny), s. f., change
zvon (ny), s. m., bell
zvyk, s. m., (**zvyky**), the habit, custom usage
zlato, s. n., (**zlata**), gold
zlatý, -á, -é, a., golden
znáti, to know
(**znám, znal, znán, znej!**)
zpívati, to sing
(**zpívám, zpíval, zpíván, zpívej!**)
zralý, -á, -é, a., ripe
zrcadlo, s. n., (**zrcadla**), looking glass, mirror
ztratiti, to lose
(**ztratím, ztratil, ztracen, ztrať!**)
zvyk, s. m., (**zvyky**), habit, custom

Ž

žába, s. f., (**žáby**), frog
žádost, (ti), s. f., demand, desire
žasnouti, to be astonished, to wonder
(**žasnu, žasl, žasni!**)
žalář (ře), s. m., prison
žal, s. m., (**žaly**), sorrow, grief
že, that
žert (ty), s. m., joke, jest

železnice, s. f., (**železnice**), railroad, railway

žít, to live

(**žiji, žil, žit, žij!**)

život, s. m., (**životy**), life

živý, -á, -é, a., living

INDEX TO PART I AND PART II.

[193]

A

Absolute, superlative, [Lesson XXV](#), 79-80

Active voice of the Bohemian verb, review of, [Lesson XXVIII](#), 85-86

Adjective, [Lesson V](#), 24

Adjective, comparison of, [Lesson XXV](#), 78-79

Adjectives, declension of, [Lesson XII](#), 40-42

Adjectives, definite, plural, declension of, [Lesson XIII](#), 42

Adjectives, indefinite, [Lesson XXIX](#), 87

Adjectives, possessive, declension of, [Lesson XXX](#), 88

Adjectives, soft declension of, exceptions in declensions, [Lesson XX](#), 60-62

Adverbs, [Lesson XVIII](#), 57

Adverbs, [Lesson XXXIX](#), 111-112

Adverbs, comparison of, [Lesson XXVII](#), 83-84

B

Bohemian verb, review of the active voice, [Lesson XXVIII](#), 85-86

C

Case forms, review of, possessive case, [Lesson XXXV](#), 102

Case questions, [Lesson XV](#), 47

Cases, the use of individual, [Lesson XV](#), 48-49

Comparison of adjectives, [Lesson XXV](#), 78-79

Comparison of Adverbs, [Lesson XXVII](#), 83-84

Conditional, the, [Lesson XXII](#), 70-71

Conditional mood, [Lesson XXIV](#), 77

Conditional of purpose, intention and duty, [Lesson XXIII](#), 76

Conjunctions, [Lesson XL](#), 112-114

Consonants having different pronunciation in Bohemian and in English, [Lesson II](#), 16-18

D

Dative case, [Lesson V](#), 24

Days of week, definitions, [Lesson X](#), 36

Declensions, exceptions in, soft declension of adjectives, [Lesson XX](#), 60-62

Declension, hard, masculine animate, [Lesson VII](#), 28-29

Declension, hard, masculine inanimate, [Lesson VIII](#), 31-32

Declension of adjectives, [Lesson XII](#), 40-42

Declension of definite adjectives, plural, [Lesson XIII](#), 42

Declension of feminine nouns ending in -a, [Lesson IX](#), 34

Declension of neuter nouns ending in -o, [Lesson XI](#), 38

Declension of possessive adjectives, [Lesson XXX](#), 88

Declension of the personal pronoun of third person, [Lesson XXIV](#), 76

Declension of pronouns, [Lesson XXIII](#), 73

Declension of the possessive pronoun, [Lesson XXVI](#), 81

[194]

Declensions, review of, [Lesson XXXVI](#), 105
Declension, soft, feminine gender, [Lesson XVIII](#), 56
Declension, soft, masculine animate and inanimate imperative, [Lesson XVII](#), 53-54
Declensions, soft, neuter gender, [Lesson XIX](#), 58-60
Definite adjectives, plural, declension, [Lesson XIII](#), 42
Definitions, days of week, [Lesson X](#), 36
Demonstrative pronouns, [Lesson XXIX](#), 86-87
Diminutives, [Lesson XXXI](#), 90-91
Division into four groups, the verb, [Lesson XXI](#), 65-70

E

Errata, 124
Exceptions in declensions, soft declension of adjectives, [Lesson XX](#), 60-62

F

Feminine gender, soft declension, [Lesson XVIII](#), 56
Feminine nouns ending in -a, declension, [Lesson IX](#), 34
Formation of words, [Lesson XLII](#), 116
Fractions, [Lesson XXXIII](#), 94
Future tense, verb, [Lesson IX](#), 34

G

Gender, feminine, soft declension, [Lesson XVIII](#), 56
Gender, neuter, soft declensions, [Lesson XIX](#), 58-60
Gerunds, [Lesson XXXVIII](#), 108-110

H

Hard declension, masculine animate, [Lesson VII](#), 28-29
Hard declension, masculine inanimate, [Lesson VIII](#), 31-32

I

Indefinite adjectives, [Lesson XXIX](#), 87
Indefinite numerals, [Lesson XXXIII](#), 94-95
Individual cases, the use of, [Lesson XV](#), 48-49
Instrumental and locative cases, [Lesson VI](#), 26
Interrogative pronouns, [Lesson XXIX](#), 87
Irregular verbs, [Lesson VIII](#), 32
Irregular verbs, [Lesson XXII](#), 72-73

[195]

L

[Lesson XXXVII](#), 106-108
Locative and instrumental cases, [Lesson VI](#), 26

M

Masculine animate and inanimate imperative, soft declension, [Lesson XVII](#), 53-54
Masculine animate, hard declension, [Lesson VII](#), 28-29
Masculine inanimate, hard declension, [Lesson VIII](#), 31-32
Mood, conditional, [Lesson XXIV](#), 77

N

Neuter gender, soft declensions, [Lesson XIX](#), 58-60
Neuter nouns ending in -o, declensions, [Lesson XI](#), 38
Nominative, objective and possessive case, 18-21

Nouns, feminine, declension of, ending in -a, [Lesson IX, 34](#)

Nouns, neuter, ending in -o, declensions, [Lesson XI, 38](#)

Numerals, [Lesson XXXII, 92-94](#)

Numerals, indefinite, [Lesson XXXIII, 94-95](#)

O

Orthographical rules, [Lesson XLI, 114-116](#)

P

Passive voice, [Lesson XXXVI, 103-105](#)

Perfective Bohemian verb, [Lesson XXXIV, 95-96](#)

Personal pronoun of third person, declension of, [Lesson XXIV, 76](#)

Phonetics, Review of, [Lesson V, 23](#)

Phonetics, vowels, consonants, accents, [Lesson I, 14](#)

Possessive adjectives, declension of, [Lesson XXX, 88](#)

Possessive case, review of case forms, [Lesson XXXV, 102](#)

Possessive pronouns, [Lesson XIV, 44-45](#)

Possessive pronouns, declension of, [Lesson XXVI, 81](#)

Possessive pronouns of third person, [Lesson XXVI, 82](#)

Possessive reflexive “svůj”, use of, [Lesson XXVI, 82](#)

Preface, [5-7](#)

Prefixes, prepositional, [Lesson XXXV, 100-101](#)

Prepositional prefixes, [Lesson XXXV, 100-101](#)

Prepositions, their use with different cases, [Lesson XVI, 49-52](#)

Pronouns, [Lesson IV, 22](#)

Pronouns, declension of, [Lesson XXIII, 73](#)

Pronouns, demonstrative, [Lesson XXIX, 86-87](#)

Pronoun, interrogative, [Lesson XXIX, 87](#)

Pronoun, personal, the declension of, third person, [Lesson XXIV, 76](#)

Pronouns possessive, [Lesson XIV, 44-45](#)

Pronoun, possessive, declension of, [Lesson XXVI, 81](#)

[196]

Pronouns, possessive, of third person, [Lesson XXVI, 82](#)

Pronouns, reflexive, [Lesson XIV, 44-45](#)

Pronouns, reflexive, [Lesson XXIII, 73-75](#)

Pronouns, review of, [Lesson XXXI, 91](#)

Purpose, intention and duty, conditional of, [Lesson XXIII, 76](#)

R

Reflexive possessive “svůj”, use of, [Lesson XXVI, 82](#)

Reflexive pronouns, [Lesson XIV, 44-45](#)

Reflexive pronouns, [Lesson XXIII, 73-75](#)

Review of case forms, possessive case, [Lesson XXXV, 102](#)

Review of declensions, [Lesson XXXVI, 105](#)

Review of phonetics, [Lesson V, 23](#)

Review of pronouns, [Lesson XXXI, 91](#)

Review of active voice of the Bohemian verb, [Lesson XXVIII, 85-86](#)

Rules, orthographical, [Lesson XLI, 114-116](#)

S

Semivowels, [Lesson IV, 21](#)

Slav nations and their languages, [7-13](#)

Soft declension, feminine gender, [Lesson XVIII, 56](#)

Soft declension, masculine animate and inanimate imperative, [Lesson XVII, 53-54](#)

Soft declensions, neuter gender, [Lesson XIX](#), 58-60

Superlative Absolute, [Lesson XXV](#), 79-80

T

Third person, possessive pronouns of, [Lesson XXVI](#), 82

Translations, [Lesson XLII](#), 120-124

U

Use of reflexive possessive “svůj”, [Lesson XXVI](#), 82

Use of the individual cases, [Lesson XV](#), 48-49

V

Verbs, [Lesson I](#), 15

Verb, Bohemian, perfective, [Lesson XXXIV](#), 95-96

Verb, Bohemian, review of the active voice, [Lesson XXVIII](#), 85-86

Verb, future tense, [Lesson IX](#), 34

Verbs, irregular, [Lesson VIII](#), 32

Verbs, irregular, [Lesson XXII](#), 72-73

Verb, the, division into four groups, [Lesson XXI](#), 65-70

Vocative case, [Lesson VII](#), 28

Voice, passive, [Lesson XXXVI](#), 103-105

W

Words, formation of, [Lesson XLII](#), 116

CONTENTS OF PART I AND PART II.

[197]

ACCENT: p. 15;

on words with prepositions, p. 52;

consonants, p. 14, 16, 21;

hard and soft, p. 23;

softening of consonants, p. 26, 29, 30;

vowels, long and short, p. 14, 23, 24;

semivowels, p. 21.

ADJECTIVES: declension of definite, p. 41, 42;

declension of soft adjectives, p. 62;

possessive, p. 88, 89;

indefinite, p. 87;

comparison of, p. 78, 79;

adjective suffixes, p. 118.

ADVERBS: p. 57;

comparison of, p. 83.

ARTICLE: p. 15.

CASES: nominative, p. 16, 18;

review, p. 98, 99;

objective, p. 16;

possessive, p. 19;

dative, p. 24 and review p. 105, 106;

locative, p. 26 and review p. 105, 106;

vocative, p. 28;

instrumental, p. 26, 27 and review p. 107, 108;

case questions, p. 47;

use of cases, p. 48.

CONJUNCTIONS: p. 112, 113.

DECLENSIONS: Hard—masculine animate, p. 28, 29;

masculine inanimate, p. 31, 32;

feminine nouns ending in a, p. 34;

of neuter nouns ending in o, p. 38;

Soft—masculine animate, p. 53;

- masculine inanimate, p. 54;
 - feminine nouns ending in a soft consonant, p. 56;
 - of neuter, p. 58, 59;
 - of adjectives, p. 41, 42;
 - of pronouns, p. 73;
 - of reflexive pronouns, p. 74;
 - of personal pronoun of the third person, p. 76;
 - of possessive pronoun, p. 81;
 - of possessive adjective, p. 88;
 - exceptions, p. 60, 61;
 - declension and use of comparative degree, p. 80.
- DEFINITIONS: p. 36, 49.
- DIMINUTIVES: p. 90.
- FORMATION OF WORDS: p. 116-120.
- GERUNDS: p. 108-110.
- MOODS: Imperative, p. 54, 66;
 conditional, p. 70, 75, 77, 85;
 indicative, p. 85;
 indicative passive, p. 103;
 imperative passive, p. 104;
 conditional passive, p. 104.
- NOUNS: Gender, p. 20, 22, 36;
 number, p. 36;
 being, p. 37.
- NUMERALS: p. 92;
 ordinals, p. 93;
 fractions, p. 94;
 multiplicative, p. 94;
 indefinite numerals, p. 94.
- ORTHOGRAPHICAL RULES: p. 114, 115.
- PARTICIPLES: past, p. 30, 45, 66;
 passive, p. 103.
- PHONETICS: p. 14, 16, 21, 23, 26;
 alphabet, p. 21;
 diphthongs, p. 23.
- PREFIXES: prepositional verbal prefixes, p. 97, 100, 101;
 noun prefixes, p. 117, 118.
- PREPOSITIONS: p. 49, 51. [198]
- PRONOUNS: p. 22, 44, 45;
 demonstrative, p. 86;
 indefinite, p. 88;
 interrogative, p. 86;
 personal, p. 73, 76;
 possessive (declension of), p. 81;
 use of possessive, p. 82;
 reflexive, p. 74, 88;
 relative, p. 87.
- READING Exercises:
 p. 18, 20, 25, 28, 36, 38, 40, 43, 44, 47, 52, 55, 58, 64, 76, 89, 91, 114 and 125 to 166.
- SUFFIXES: noun suffixes, p. 117, 118;
 adjective, p. 118;
 verbal, p. 119.
- VERBS: Conjugation—first, p. 66, 67;
 second, p. 68;
 third, p. 68, 69;
 fourth, p. 69;
 tenses—present, p. 15, 17, 19, 27, 41, 65, 67, 85;
 past, p. 30, 85;
 future, p. 34, 85;
 voice—active (review), p. 85;
 compound verbs, p. 43;
 impersonal, p. 86;
 perfect, p. 96;
 irregular, p. 32, 45, 72, 73;
 moods—imperative, p. 54, 66;
 conditional, p. 70, 75, 77, 85;
 indicative, p. 85;
 participle—infinitive, p. 30, 65, 66, 85.

CONTENTS OF READING IN BOHEMIAN PART III.

Dělený výdělek	127-128
Divotvorné dudy	146-150
Hodina z české mluvnice	142-146
Jarní	131
Jitro v září	129
Komár a lev	135
Král Ječmínek	153-158
Myší schůze	134-135
Nestejně dědictví	125
O blanických rytířích	151-153
O hloupém medvědovi	129-130
Pohádka o bídě jednooké	135-136
Pražské posvícení	130-131
Přástky	141
Přišla zima	126
Slavnost třešňového květu v Japonsku	132-133
Smrt kmotřička	164-165
Sníh	127
Štěstí a neštěstí	139-140
Trpaslíci a vejce	126-127
Ze staré Prahy	137-138
Zlatovláska	158-162

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK BOHEMIAN GRAMMAR ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and

intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up,

nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and

credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.